

Załącznik do Uchwały nr 53/637/14/IV
Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego
z dnia 9 października 2014 r.

PROGRAM REGIONALNY
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Projekt sfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego

Projekt

Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020

(RPO WiM 2014-2020)

Komentarz [PK1]: Uwaga nr 1:
Postanowienia UP zatwierdzonej Decyzją
KE zostały uwzględnione w tekście
Programu.

Komentarz [PK2]: Uwaga nr 33: w
całym dokumencie zaktualizowano
numerację priorytetów inwestycyjnych.

Olsztyn, 9 października 2014 r.

Spis treści:

SEKCJA 1 Strategia dotycząca wkładu programu operacyjnego w realizację unijnej strategii na rzecz inteligentnego, zrównoważonego wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu oraz osiągnięciu spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej	3
1.1 Strategia dotycząca wkładu programu operacyjnego w realizację unijnej strategii na rzecz inteligentnego, zrównoważonego wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu oraz osiągnięciu spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej	3
1.1.1. Opis zawartej w programie strategii dotyczącej wkładu w realizację unijnej strategii na rzecz inteligentnego, zrównoważonego wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu oraz do osiągnięcia spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej	3
1.1.2 Uzasadnienie wyboru celów tematycznych i odpowiadających im priorytetów inwestycyjnych	30
1.2. Uzasadnienie alokacji finansowej	37
SEKCJA 2 Osie priorytetowe	49
2.1 INTELIGENTNA GOSPODARKA WARMII I MAZUR	50
2.2 KADRY DLA GOSPODARKI	75
2.3 CYFROWY REGION	92
2.4 EFEKTYWNOŚĆ ENERGETYCZNA	100
2.5 ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE I RACJONALNE WYKORZYSTANIE ZASOBÓW	116
2.6 KULTURA I DZIEDZICTWO	131
2.7 INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA	137
2.8 OBSZARY WYMAGAJĄCE REWITALIZACJI	148
2.9 DOSTĘP DO WYSOKIEJ JAKOŚCI USŁUG PUBLICZNYCH	154
2.10 REGIONALNY RYNEK PRACY	164
2.11 WŁĄCZENIE SPOŁECZNE	180
2.12 POMOC TECHNICZNA	192
SEKCJA 3 PLAN FINANSOWY	195
SEKCJA 4 Zintegrowane podejście do rozwoju terytorialnego	200
4.1 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność	203
4.2 Zrównoważony rozwój obszarów miejskich	203
4.3 Ramy realizacji ZIT poza zintegrowanymi przedsięwzięciami z zakresu zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich oraz szacunkowa alokacja z poszczególnych osi priorytetowych.	206
4.4 Rozwiązania dotyczące przedsięwzięć międzyregionalnych i transnarodowych w ramach programu operacyjnego, z udziałem beneficjentów znajdujących się w co najmniej jednym innym państwie członkowskim.	206
4.5 Wkład planowanych przedsięwzięć w ramach programu w odniesieniu do strategii makroregionalnych i strategii morskich, z zastrzeżeniem potrzeb obszaru objętego programem zidentyfikowanych przez państwo członkowskie.	206

Sekcja 5	Szczególne potrzeby obszarów geograficznych najbardziej dotkniętych ubóstwem lub grup docelowych najbardziej zagrożonych dyskryminacją lub wykluczeniem społecznym	209
5.1	Obszary geograficzne najbardziej dotknięte ubóstwem/grupy docelowe najbardziej zagrożone dyskryminacją	209
5.2	Strategia służąca zaspokojeniu szczególnych potrzeb obszarów geograficznych/grup docelowych najbardziej dotkniętych ubóstwem oraz, w stosownych przypadkach, wkład zintegrowanego podejścia ustanowionego w umowie partnerstwa	212
SEKCJA 6	SZCZEGÓLNE POTRZEBY OBSZARÓW GEOGRAFICZNYCH, KTÓRE CIERPIĄ NA SKUTEK POWAŻNYCH I TRWAŁYCH NIEKORZYSTNYCH WARUNKÓW PRZYRODNICZYCH LUB DEMOGRAFICZNYCH	216
SEKCJA 7	INSTYTUCJE I PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE ZA ZARZĄDZANIE, KONTROLĘ I AUDYT ORAZ ROLA POSZCZEGÓLNYCH PARTNERÓW	217
7.1	Odpowiednie instytucje i podmioty	217
7.2	Zaangażowanie właściwych partnerów	220
SEKCJA 8	KOORDYNACJA MIĘDZY FUNDUSZAMI POLITYKI SPÓJNOŚCI, EFRROW, EFMR ORAZ INNYMI UNIJNYMI I KRAJOWYMI INSTRUMENTAMI FINANSOWANIA ORAZ EBI.....	225
SEKCJA 9	WARUNKI WSTĘPNE	229
SEKCJA 10	ZMNIEJSZANIE OBCIĄŻEŃ ADMINISTRACYJNYCH DLA BENEFICJENTÓW	230
SEKCJA 11	ZASADY HORYZONTALNE	232
11.1	Zrównoważony rozwój	232
11.2	Równość szans i niedyskryminacja	233
11.3	Równouprawnienie płci.....	234
SEKCJA 12	ODRĘBNE ELEMENTY.....	237
12.1	Duże projekty, których realizację zaplanowano w okresie programowania	237
12.2	Ramy wykonania programu operacyjnego	237
12.3	Właściwi partnerzy zaangażowani w przygotowanie programu	239
ZAŁĄCZNIKI (wprowadzone do elektronicznego systemu wymiany danych jako oddzielne pliki):		242

SEKCJA 1 STRATEGIA DOTYCZĄCA WKŁADU PROGRAMU OPERACYJNEGO W REALIZACJĘ UNIJNEJ STRATEGII NA RZECZ INTELIGENTNEGO, ZRÓWNOWAŻONEGO WZROSTU SPRZYJAJĄCEGO WŁĄCZENIU SPOŁECZNEMU ORAZ OSIĄGNIĘCIE SPÓJNOŚCI GOSPODARCZEJ, SPOŁECZNEJ I TERYTORIALNEJ

1.1 Strategia dotycząca wkładu programu operacyjnego w realizację unijnej strategii na rzecz inteligentnego, zrównoważonego wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu oraz osiągnięciu spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej

1.1.1. Opis zawartej w programie strategii dotyczącej wkładu w realizację unijnej strategii na rzecz inteligentnego, zrównoważonego wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu oraz do osiągnięcia spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej.

Przygotowanie RPO WiM 2014-2020 poprzedziła weryfikacja strategicznych celów rozwojowych województwa warmińsko-mazurskiego pod kątem ich zgodności z obranymi celami przez Polskę i celami Wspólnoty w Strategii Europa 2020. Podczas aktualizacji strategii rozwoju województwa oszacowano powtórnie jego zasoby, potrzeby i główne kierunki działań. Program wykorzystuje dorobek tego procesu.

Diagnoza wyzwań, potrzeb i potencjałów obszarów objętych programem:

Inteligentna gospodarka Warmii i Mazur

Gospodarka woj. warmińsko-mazurskiego nie należy do najlepiej rozwiniętych zarówno w skali Europy jak i kraju. Od 1999 r. wzrost gospodarczy nie pozwolił na osiągnięcie 3% krajowego PKB. Jednak region dysponuje również potencjałem tworzenia przewag konkurencyjnych. Jego źródłem są zakorzenione w gospodarce trzy silne specjalizacje (ekonomia wody, drewno i meblarstwo, żywność wysokiej jakości). Ich inteligentny rozwój wymaga jednak znacznie silniejszego wsparcia ze strony nauki¹, która obecnie nie jest przygotowana na to wyzwanie. Region zmaga się z problemem bardzo niskiego poziomu wydatków publicznych na działania badawczo-rozwojowe, (ok. 23-krotnie mniejsze niż w najlepszym mazowieckim) oraz słabych powiązań pomiędzy środowiskiem naukowym i gospodarką. Notuje także niski poziom nakładów ogółem na działalność B+R w relacji do PKB (w 2011 r. 10 lokata). Jednocześnie zaledwie 0,48% pracujących ogółem jest zatrudnionych w działalności B+R. Wpływ na niski poziom nakładów na B+R oraz niedostateczne procesy transferu technologii ma również otoczenie instytucjonalne w województwie (zaledwie 8 rzeczników patentowych, jedynie 4 publiczne jednostki naukowo-badawcze oraz 5 centrów transferu-technologii), co ma przełożenie na podaż świadczonych usług. Szkoły wyższe koncentrują swoją działalność przede wszystkim na dydaktyce i badaniach podstawowych. Przeprowadzone badanie ewaluacyjne, wykazało, iż zaletą regionalnej sfery B+R jest cyt. „dość dobre powiązanie profili branżowych poszczególnych jednostek z potrzebami firm i gospodarstw rolnych regionu. Z drugiej strony można też wskazać takie branże, istotne z punktu widzenia rozwoju, w przypadku których zaplecze naukowo-badawcze zlokalizowane jest poza województwem (np. branża meblarska)”.

¹ *Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025*

Ponadto wartość regionalnej aparatury naukowo-badawczej w całości aparatury naukowo-badawczej kraju wynosi tylko 1,5%². W ocenie przedsiębiorców oferta laboratoriów nie jest jeszcze dostosowana do potrzeb rynku.

Pomimo inwestowania w latach 2007-2013 w przedsiębiorstwa, nadal nie są one nowoczesne. Z przeprowadzonych badań ewaluacyjnych wynika, iż po okresie zaspokajania podstawowych potrzeb inwestycyjnych firm, ciężar interwencji publicznej powinien być zdecydowanie przekierowany na rozwój innowacyjny. Co więcej, uczynienie specjalizacji gospodarczych województwa „inteligentnymi” wymaga innowacyjności opartej na wynikach prac badawczo-rozwojowych. Tymczasem warmińsko-mazurskie podmioty gospodarcze mają najmniejszy w całym kraju udział w strukturze podmiotów ponoszących nakłady na B+R (8,8% w 2011 r.). Zaledwie 1,5% wydatków na B+R w Polsce jest generowane przez firmy z województwa. Nie sprzyja generowaniu innowacji w firmach ich struktura, ponieważ 99,1% to firmy mikro i małe, które znacznie rzadziej ponoszą nakłady na B+R. Poziom działalności innowacyjnej przedsiębiorstw regionu jest ściśle skorelowany z siłą i jakością ich powiązań ze sferą nauki. Połowa przedstawicieli warmińsko-mazurskiego sektora B+R w latach 2011-2013 nie miała żadnych doświadczeń w kooperacji z podmiotami gospodarczymi. W sektorze MŚP doświadczenia związane ze współpracą z sektorem nauki miało jedynie 5,7%. Tymczasem firmy oczekują (poza finansowym) przede wszystkim wsparcia o charakterze technologicznym czyli³: doradztwa w zakresie technologicznym, pomocy w znalezieniu dostawcy technologii/oprogramowania, pomocy w określeniu specyfikacji technicznej, pomocy w modyfikacji zakupionej technologii/ oprogramowania, pomocy w negocjacjach z ich dostawcą. Dla zaspokojenia tych potrzeb potrzeba właściwej oferty i promocji usług wspierających rozwój i transfer technologii. Sektor nauki i przedsiębiorstwa nie korzystały dotąd, bądź w ograniczonym zakresie korzystały, z usług świadczonych przez instytucje otoczenia biznesu (IOB). W ciągu ostatnich dwóch lat było to jedynie 3,2% aktywnych innowacyjnie firm województwa. Przyczyną jest brak potrzeb w tym zakresie, nieznanostwo oferty instytucji a nawet brak wiedzy, że takie instytucje istnieją. Ponadto 65% firm nigdy nie otrzymało żadnej oferty ze strony IOB⁴. Konkurencyjność i innowacyjność IOB w woj. w ocenie przedsiębiorstw jest średnia⁵. Wyniki badań rekomendowały zwiększenie dostępności informacyjnej usług IOB wśród przedsiębiorców, rozwinięcie usług w obszarach szczególnie istotnych z punktu widzenia gospodarki regionu (specjalizacji), działania poprawiające wiedzę przedsiębiorstw o dostępie do usług doradczych (ogólnych i proinnowacyjnych) a także zwiększenie potencjału IOB w zakresie szkoleń specjalistycznych. Z przeprowadzonej „Ewaluacji RPO WiM w kontekście konkurencyjności firm, produktów i usług” wynika, iż pomimo znacznego wsparcia Programu w latach 2007-2013 rozbudowy i tworzenia podmiotów otoczenia biznesowego, zbyt mały nacisk położony został na efektywność działań informacyjnych, doradczych i szkoleniowych. Zbudowany potencjał IOB w województwie wymaga rozwijania i wykorzystywania w kolejnych latach

² „Identyfikacja możliwości wykorzystania funduszy strukturalnych UE na lata 2014-2020 w województwie warmińsko-mazurskim w celu rozwoju współpracy sektora B+R z przedsiębiorstwami” Raport końcowy, PSDB, PAG Uniconsult, Warszawa, 2013

³ „Identyfikacja możliwości wykorzystania funduszy strukturalnych UE na lata 2014-2020 w województwie warmińsko-mazurskim w celu rozwoju współpracy sektora B+R z przedsiębiorstwami” Raport końcowy, PSDB, PAG Uniconsult, Warszawa, 2013

⁴ „Identyfikacja możliwości wykorzystania funduszy strukturalnych UE na lata 2014-2020 w województwie warmińsko-mazurskim w celu rozwoju współpracy sektora B+R z przedsiębiorstwami” Raport końcowy, PSDB, PAG Uniconsult, Warszawa, 2013

⁵ „Badanie zapotrzebowania przedsiębiorstw województwa warmińsko-mazurskiego w zakresie wysoko wykwalifikowanych usług oferowanych przez IOB wraz z rekomendacjami”, PSDB, Warszawa, 2010.

poprzez m.in. wspieranie finansowe, organizacyjne oraz merytoryczne (w szczególności zapelniające luki w podaży usług dla firm); podnoszenie jakości i rozszerzanie katalogu usług oraz specjalizację instytucji w celu pełnej profesjonalizacji działań.

Struktura podmiotów gospodarczych: branżowa i wielkościowa oraz uwarunkowania historyczne i przyrodniczo-geograficzne województwa przesądają o ich ścieżce rozwoju. Oznacza to, że interwencja funduszy strukturalnych w regionie nie może zostać ograniczona wyłącznie do wysoko innowacyjnych przedsięwzięć (w skali kraju, Europy czy świata). Większość przedsiębiorstw potrzebuje bowiem pomocy w nadążaniu za otoczeniem i dostosowywaniu się do zmieniających się warunków gospodarczych i wyzwań rynkowych. Tymczasem unowocześnianiu przedsiębiorstw województwa nie sprzyja spadający poziom nakładów inwestycyjnych. Łącznie w 2011 r. regionalne przedsiębiorstwa zainwestowały tylko 2,2% ogółu wydatków inwestycyjnych przedsiębiorstw w kraju. Przedsiębiorstwa przeznaczają zbyt mało środków na zakup wiedzy, technologii, maszyn i urządzeń. Przykładowo w 2010 r. wydały niewiele ponad 60,8 mln zł na zakup maszyn i urządzeń technicznych z importu. Wskaźniki innowacyjności przedsiębiorstw stawiają region na ostatnich miejscach w kraju. Mimo to w ostatnich latach odnotowano pozytywne wyjątki od tej reguły sugerujące istnienie niepokudzonego potencjału.

W latach 2008-2012 spadła liczba przedsiębiorstw aktywnych na 10 tys. mieszkańców (o 53). W porównaniu do średniej krajowej było ich w 2012 r. o ponad 100 mniej. Nie lepiej przedstawia się nasycenie województwa przedsiębiorstwami (12 miejsce w kraju). W 2012 r. bilans pomiędzy powstałymi a zlikwidowanymi firmami jest dodatni po raz pierwszy od 2008 roku, ale nadal poziom przedsiębiorczości jest niższy niż mogłoby to wynikać z oceny potencjału ludnościowego regionu, którego silną stroną pozostaje korzystna struktura wiekowa mieszkańców (najniższy w kraju udział ludności w wieku poprodukcyjnym). Niedostateczny poziom przedsiębiorczości potwierdzają również wyniki badania PARP opartego na syntetycznym wskaźniku przedsiębiorczości⁶, w którym warmińsko-mazurskie zajęło ostatnią pozycję w kraju. Z badań opinii przedsiębiorców Warmii i Mazur⁷ wynika, że problemami, jakie napotykają początkujące firmy są m.in. niewystarczająca dostępność źródeł finansowania rozwoju przedsiębiorstw i niewielka siła nabywcza ludności. W obliczu niskich wskaźników przedsiębiorczości szczególnie innowacyjnej oraz negatywnego zjawiska emigracji dobrze wykształconych absolwentów szkół wyższych i wysokim poziomem bezrobocia młodych kluczowe znaczenie musi mieć wspieranie tworzenia nowych firm bazujących na innowacyjnych pomysłach.

Województwo boryka się również z niedostateczną aktywnością podmiotów gospodarczych na rynkach zagranicznych. Nie jest atrakcyjne dla kapitału zagranicznego - podmioty z jego udziałem w 2011 r. to zaledwie 1,28% wszystkich tego typu podmiotów w kraju. Problem małej aktywności kapitału zagranicznego wynika z kilku generalnych słabości Warmii i Mazur w porównaniu z innymi regionami Polski – słabej dostępności komunikacyjnej, braku określonej i profesjonalnie przygotowanej oferty prezentującej kapitał ludzki oraz oddalenie od głównych rynków zbytu. Dane dotyczące wymiany handlowej wyraźnie pokazują, że w eksporcie towarów region przegrywa konkurencją z innymi. Firmy generują tylko 1,8% krajowego eksportu.

⁶ Tarnawa A., Zadura-Lichota P., „Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstwa w Polsce w latach 2011-2012, Warszawa, PARP.

⁷ Reguński A., Zawistowski J. (red.), „Ewaluacja Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2020. Raport końcowy, IBS Reytech Sp. z o.o., Warszawa, 2011

Biorąc pod uwagę niemożność konkurowania o inwestora zagranicznego za pomocą dostępności komunikacyjnej, czy jakości kapitału ludzkiego, szczególną uwagę kieruje się na inny czynnik lokalizacji, tj. korzyści zewnętrzne rozumiane jako możliwości kooperacyjne, zaufanie, klimat przedsiębiorczości, jakość instytucji otoczenia biznesu, a w końcu możliwości wypoczynkowe⁸. Te ostatnie stanowią o przewadze regionu. Niepowtarzalne walory środowiska umożliwiają rozwój turystyki, rekreacji i lecznictwa uzdrowiskowego, przemysłu czystych technologii a także „water economy”. Niemniej jednak środowisko przyrodnicze, a w szczególności aktywna jego ochrona, powoduje często zniechęcanie potencjalnych inwestorów, którzy poszukują „bezproblemowych” lokalizacji swoich inwestycji⁹. Promocja gospodarcza regionu jako czystego i naturalnego a jednocześnie przyjaznego inwestycjom zagranicznym stanowić będzie wyzwanie na kolejne lata. Według *Badania skuteczności kampanii promocyjnej walorów turystycznych wschodniej Polski Piękny Wschód 2010-2012* region kojarzy się głównie ze spokojem, wodą, lasami i czystym środowiskiem. Takie postrzeganie (pomimo, iż pozytywne) ogranicza zarówno liczbę turystów, jak i inwestorów.

Silna konkurencja innych regionów sprawia, że turystyczna oferta województwa musi być szczególnie atrakcyjna. Warmia i Mazury od siedmiu lat, dzięki m.in. wsparciu RPO WiM 2007-2013 zmieniają swój image przechodząc od starego, tzw. 3 S („sun, sand, sea” – „słońce, piasek, morze”) do nowego, tzw. 3 E („education, excitement, entertainment” – „edukacja, emocje, rozrywka”) modelu turystyki. Pomimo znaczących zmian w postaci poszerzenia oferty noclegowej o cztero- i pięciogwiazdkowe hotele, poprawy jakości obsługi, transformacja nie została zakończona.

Kadry dla gospodarki

Rozwój gospodarki regionu zdeterminowany jest potencjałem i konkurencyjnością przedsiębiorstw w niej funkcjonujących. One z kolei są silne zarówno wiedzą i kompetencjami osób zarządzających jak i kwalifikacjami pracowników dobrze przygotowanych do wykonywania zawodu. Budowanie tak rozumianego kapitału ludzkiego zaczyna się już od najmłodszych lat. Tymczasem mimo intensywnego upowszechnienia edukacji przedszkolnej w ostatnich latach dostępność miejsc w przedszkolach nadal jest słaba, w wyniku czego w woj. zaledwie 47% dzieci w wieku 3-4 lat objętych jest wychowaniem przedszkolnym. Skutkiem zapewnienia najmłodszym odpowiedniego startu w edukacji jest znaczne zwiększenie ich szans na kolejnych etapach kształcenia, a następnie na rynku pracy. Efekt ten jest szczególnie widoczny na terenach i w grupach zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz wśród dzieci niepełnosprawnych¹⁰.

Czynnikiem decydującym, czy rozpoczęty na etapie przedszkolnym proces kształcenia zostanie skutecznie wykorzystany i kontynuowany jest jakość edukacji zapewnionej dziecku w kolejnych latach. Tymczasem szkoły nie przeszły w pełni transformacji metod kształcenia i nadal nie rozwijają umiejętności kluczowych dla współczesnego rynku pracy takich jak: innowacyjność, przedsiębiorczość, samodzielne uczenie się, zdobywanie informacji, ich przetwarzanie oraz identyfikowanie problemów i szukanie indywidualnych strategii ich rozwiązywania. W świetle badań prowadzonych w ramach innowacyjnego projektu „Umiem się uczyć”, kompetencje te przekładają się na lepsze wyniki edukacyjne, bardziej elastyczne podejście do samokształcenia i późniejszy nawyk

⁸ Dziemianowicz W., Szlachta J. (2012), *Konkurencyjność Warmii i Mazur – diagnoza problemowa*, Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Warszawa

⁹ Dziemianowicz W., Szlachta J. (2012), *Konkurencyjność Warmii i Mazur – diagnoza problemowa*, Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Warszawa

¹⁰ *Ocena ośrodków wychowania przedszkolnego, utworzonych lub wspartych ze środków finansowych EFS w ramach Poddziałania 9.1.1 PO KL*, Ośrodek Ewaluacji Sp. z o.o., 2012

uczenia się przez całe życie. Niska zdawalność egzaminów gimnazjalnych i maturalnych przez uczniów w regionie potwierdza negatywne zjawisko powielania w szkołach starych schematów i wyuczonych formuł. W tym obszarze dużą rolę odgrywają kompetencje nauczycieli, zwłaszcza w sferze wykorzystania nowoczesnych technologii i sprzętu, ale także ich podejście do edukacji. Wzrost odsetka uczniów osiągających najgorsze wyniki przy jednoczesnym braku wzrostu odsetka uczniów osiągających najlepsze jest przesłanką do skupienia uwagi na uczniach najbardziej uzdolnionych i rozbudowy oferty edukacyjnej szkół o działania dostosowane do ich potrzeb.

Również poziom kształcenia zawodowego odbiega od wyzwań współczesnej gospodarki, co przekłada się na duży odsetek bezrobotnych wśród absolwentów szkół zawodowych. Wśród przyczyn takiego stanu rzeczy jest zarówno niedopasowanie lub zdezaktualizowanie wiedzy i umiejętności nauczycieli w obszarze kształcenia praktycznego, jak i niedostosowanie infrastruktury szkół do rzeczywistych potrzeb, w tym w sprzęt TIK¹¹.

Region o najwyższych wskaźnikach bezrobocia musi szczególnie dbać o wykształcenie mieszkańców. Tymczasem ponad 10% osób kończy edukację przedwcześnie. Co więcej, występuje tu największy w kraju odsetek gospodarstw domowych (ponad połowa), które nie mają aspiracji, by dzieci ukończyły szkołę wyższą. Szanse na zatrudnienie osób słabo wykształconych są coraz mniejsze. W ostatnich latach w Europie różnice w poziomie bezrobocia między osobami słabo wykształconymi a dysponującymi wyższym poziomem wykształcenia znacznie się pogłębiły. Osoby z niższym wykształceniem, nawet jeżeli pracują, zarabiają mniej, zwykle zatrudnione są na niepewnych warunkach i częściej uzależnione od pomocy socjalnej. Zjawisko przedwczesnego kończenia nauki dotyka szczególnie silnie grupy społeczne znajdujące się w gorszej sytuacji społeczno-ekonomicznej i zagrożone, takie jak młodzież objęta opieką socjalną i osoby niepełnosprawne lub o specjalnych potrzebach edukacyjnych¹².

Zadaniem systemu oświaty jest przygotowanie uczniów do wyboru kierunku kształcenia i zawodu. W trudnym momencie podejmowania decyzji uczeń potrzebuje pomocy usytuowanej blisko niego, bezpośrednio w szkołach. Zwiększa to trafność podejmowanych decyzji edukacyjnych i zawodowych, minimalizuje koszty psychiczne niewłaściwych wyborów i materialne związane z dojazdem do placówek specjalistycznych. Niezbędne jest także zagwarantowanie systematycznego oddziaływania na uczniów w ramach planowych działań realizowanych metodami aktywnymi (warsztaty, zajęcia aktywizujące) oraz udzielanie uczniom pomocy w wyborze i selekcji informacji dotyczących edukacji i rynku pracy, zgodnie z planowanym przez nich kierunkiem rozwoju zawodowego. Do tego potrzeba dobrze przygotowanych doradców zawodowych. Tymczasem badania wskazują, że często wykorzystują oni ograniczony katalog działań i narzędzi, z tendencją do metod już sprawdzonych i wymagających relatywnie niewielkiego nakładu pracy¹³.

[Po zakończeniu kształcenia formalnego znacząco spada aktywność edukacyjna Polaków. Aktualne i dopasowane do potrzeb pracodawców kwalifikacje zawodowe oraz kompetencje i umiejętności podstawowe i przekrojowe](#) ~~Pomimo iż kompetencje i kwalifikacje~~ stanowią o pozycji i sytuacji

¹¹ *Ewaluacja stopnia osiągnięcia wskaźników Priorytetu IX PO KL Działania 9.2 Podniesienie jakości i atrakcyjności szkolnictwa zawodowego*, Agrotec Polska Sp. z o.o., 2011

¹² *Aktywne włączenie młodzieży niepełnosprawnej lub z problemami zdrowotnymi. Dokument informacyjny*, Europejska Fundacja na rzecz Poprawy Warunków Życia i Pracy, 2010

¹³ *Raport końcowy z realizacji badania: Stan i rola doradztwa zawodowego w wybranych powiatach województwa warmińsko-mazurskiego wykonany w 2011 roku przez ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku Sp. z o.o.*

pracownika na rynku pracy¹⁴. Stąd konieczne jest zapewnienie mieszkańcom możliwości mieszkańcy regionu zdają się nie dostrzegać wszystkich korzyści płynących ze stałego podnoszenia swojej wiedzy i umiejętności. Z punktu widzenia pracodawców za szczególnie przydatne należy uznać wsparcie dostępu do szkoleń zawodowych oraz komputerowych i językowych (w przypadku pracowników umysłowych)¹⁵ Przeciwdziałanie dezaktywizacji zawodowej, która poprzedza dezaktywację edukacyjną, stanowi jedno z wyzwań regionu w najbliższych latach. (brak kultury uczenia się przez całe życie). Udział osób dorosłych z Warmii i Mazur w kształceniu ustawicznym, edukacji, szkoleniach aktywności związanej z podnoszeniem swoich kwalifikacji zawodowych czy innych umiejętności jest najniższy w kraju. Tymczasem szybkie przemiany gospodarcze i społeczne wymagają zmian w nastawieniu do kariery edukacyjnej i zawodowej, w tym przygotowania do reorientacji zawodowej. Osoby dorosłe ponoszą często konsekwencje słabej tradycji kształcenia praktycznego i aktywnego uczenia się. Potrzebują wsparcia w zmianie sposobu myślenia oraz wprowadzenia ich do systemu kształcenia formalnego i pozaformalnego dzięki m.in. wysokospecjalistycznym usługom doradczym i informacyjnym.

Technologie Informacyjno-Komunikacyjne (TIK)

Dla regionu odległego od rynków zbytu i centrów aktywności gospodarczej, rozwój technologii informacyjno-komunikacyjnych to jedna z ważniejszych kwestii. Dane dotyczące wykorzystywania komputerów i Internetu w przedsiębiorstwach są nadal niezadowalające. W latach 2010-2012 spadł odsetek przedsiębiorstw posiadających dostęp do Internetu (z 94,0 do 91,7%). Podmioty gospodarcze otrzymujące zamówienia przez sieci komputerowe w 2012 r. stanowiły zaledwie 7,1%. Wpływ na to mają m.in.: mała otwartość społeczna na szeroko rozumianą technologię informatyczno-komunikacyjną, niski poziom korzystania z Internetu i umiejętności obsługi komputera oraz niska pozycja województwa pod względem wykorzystania wszystkich nowych technologii. Poprawa sytuacji w tych obszarach stanowi wyzwanie polityki rozwoju regionu, prowadzonej z pomocą funduszy strukturalnych.

Zwiększenie wykorzystania TIK przez przedsiębiorstwa do prowadzenia, rozwoju i poprawy efektywności działalności gospodarczej prowadzi do lepszego obiegu informacji, obniżenie kosztów komunikacji i transportu na większe odległości a tym samym do zwiększenia zasięgu funkcjonowania firm regionalnych. Ciągła ewolucja i specjalizacja w świadczeniu usług i utrzymywaniu kontaktów oraz relacji z klientami w zakresie ich obsługi, a także relacji z partnerami biznesowymi jest realną szansą na zwiększenie konkurencyjności rodzimych przedsiębiorstw na rynkach.

Wysoko wyspecjalizowane usługi publiczne, e-administracji i e-zdrowia, są kluczowym czynnikiem poprawy atrakcyjności województwa jako miejsca pracy i życia. Liczne inwestycje w infrastrukturę społeczeństwa informacyjnego przyspieszyły budowę sieci szkieletowej oraz pobudziły stronę podażową usług świadczonych drogą internetową. Jednak nadal ponad 11% przedsiębiorstw nie korzysta z Internetu w kontaktach z administracją publiczną. Niezbędne są dalsze wdrożenia e-usług we wszystkich instytucjach pełniących funkcje publiczne, co powinno zmniejszyć obciążenia administracyjne i obniżyć koszty ich funkcjonowania, a także zapewnić bezpieczeństwo posiadanych danych. Szczególnym przypadkiem w sferze publicznej, ważnym zarówno dla życia gospodarczego, funkcjonowania instytucji publicznych oraz mieszkańców województwa jest system informacji

¹⁴ Raport podsumowujący IV edycję badań BKL: Kompetencje Polaków a potrzeby polskiej gospodarki, PARP 2014

¹⁵ Raport końcowy z realizacji badania: Bierni czy aktywni. Sytuacja osób powyżej 45 roku życia na rynku pracy województwa warmińsko – mazurskiego, Policy & Action Group Uniconsult Sp. z o.o., 2008

przeźrennej. Służby geodezyjne i kartograficzne we wszystkich samorządach borykają się z problemami nieaktualności posiadanych map, braku map cyfrowych oraz bardzo wysokimi kosztami standaryzacji i cyfryzacji zasobów geodezyjno-kartograficznych. Dla zwiększenia sprawności obsługi (gromadzenie, systematyzowanie, archiwizowanie, zabezpieczanie, itp.) niezbędna jest cyfryzacja zasobów i rejestrów publicznych.

Energia i efektywność energetyczna

Warmińsko-mazurskie charakteryzuje się co prawda jednym z największych udziałów odnawialnych źródeł energii w wytwarzaniu energii elektrycznej (w 2012 r. energia produkowana z OZE stanowiła 74,4% ogółu energii elektrycznej produkowanej w regionie). Z drugiej strony stanowi to zaledwie 3,3 % takiej energii wytwarzanej w kraju. Region, z powodu deficytu mocy wytwórczych, zmuszony jest do importowania energii elektrycznej. Zagrożenie dużej części województwa utratą stabilności napięciowej mobilizuje do działania na rzecz samowystarczalności.

Główną barierą uwolnienia potencjału OZE stanowią możliwości odbioru wytworzonej energii. Operatorzy elektroenergetycznego systemu dystrybucyjnego na Warmii i Mazurach wskazują na istotne ograniczenia wydawania nowych warunków przyłączeń dla OZE. Główną przyczyną jest słabo rozwinięta i nieprzystosowana do przesyłu większych mocy sieć dystrybucyjna, duże trudności z budowaniem nowych linii dystrybucyjnych, praktycznie wykorzystane już sposoby zwiększenia zdolności przesyłowych.

Efektywność energetyczna leży u podstaw europejskiej polityki energetycznej i jest jednym z głównych celów „Strategii Europa 2020” ale także polityki energetycznej Polski¹⁶. Tak nakreślony priorytet odpowiada wyzwaniom stojącym na tym polu przed województwem.

Wykorzystanie wszelkich rozwiązań umożliwiających ograniczenie zużycia energii przez przedsiębiorstwa na Warmii i Mazurach jest konieczne z uwagi na stale wzrastające wymagania ochrony środowiska oraz wysokie ceny energii elektrycznej.

W strukturze mieszkań według okresu wybudowania w warmińsko-mazurskim w 2011 r. przeważały mieszkania powstałe w okresie 1945-1988 i stanowiły one blisko połowę wszystkich mieszkań w regionie (47,8%). Aż 1/3 mieszkań wybudowana została przed 1945 rokiem. Biorąc pod uwagę okres ich powstawania należy stwierdzić, iż znaczna część budynków wybudowana w przestarzałych technologiach wymaga rewitalizacji, w tym działań na rzecz energooszczędności i termomodernizacji.

Z podobnych względów infrastruktura instytucji publicznych województwa nie spełnia już wymagań techniczno-budowlanych w zakresie ochrony przed utratą ciepła i energooszczędności, stawiając przed władzami publicznymi w najbliższych latach czasochłonne i kosztowne zadania.

W niewystarczającym stopniu jest obecnie wykorzystywany w woj. potencjał kogeneracji jako metody oszczędzania energii. Funkcjonują elektrociepłownie, które w większości zużywają wytworzoną energię elektryczną głównie na potrzeby firm, do których należą a tylko nadwyżki wprowadzane są do sieci energetyki zawodowej. Obecnie tylko niektóre elektrownie mogłyby pracować na sieć wydzieloną i zasilać pewien obszar w przypadku większej awarii systemowej. Priorytetem działań wg *Programu Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego* do

---

¹⁶ „Polityka energetyczna Polski do 2030 roku”

2018 r. jest likwidacja lokalnych kotłowni o dużej emisji, rozbudowa sieci ciepłowniczej oraz instalowanie wysokosprawnych urządzeń ciepłowniczych i budowa nowoczesnych sieci.

Wysokosprawna kogeneracja ze względu na znaczące zwiększenie sprawności wytwarzania, unikania strat sieciowych oraz ograniczania emisji szkodliwych substancji, w szczególności gazów cieplarnianych jest niezbędna dla poprawy efektywności energetycznej regionu, stanu środowiska i przeciwdziałania zmianom klimatu. Ponadto wpływa pozytywnie na bezpieczeństwo dostaw energii, które wymaga podjęcia szerokiego zakresu inicjatyw zmierzających m.in. do różnicowania źródeł i technologii i jest koniecznym warunkiem zapewnienia w przyszłości stałego rozwoju.

Prawie 60% ludności województwa mieszka w 49 miastach, z czego najwięcej (24,7%) w 2012 r. w trzech największych miastach (Olsztyn, Elbląg i Ełk)¹⁷. Kluczową kwestią z punktu widzenia rozwoju miast na Warmii i Mazurach jest dzisiaj rozwiązanie występujących na ich terenie, a także w ich obszarach funkcjonalnych, problemów transportowych. W latach 2007-2012 w województwie nastąpił znaczący, bo o 69% przyrost liczby pojazdów. Spalanie paliw stałych w warunkach „niskiej emisji”, a także nadmierne zatłoczenie miast pojazdami samochodowymi (głównie osobowymi), w wysokim stopniu zużyte technicznie powoduje zanieczyszczanie powietrza. Narastająca sukcesywnie presja zwłaszcza transportu indywidualnego sprawiła, że miasta zaczęły silnie odczuwać skutki nadmiernej kongestii, zwłaszcza w śródmieściach oraz na głównych szlakach łączących miejsca pracy, usług z terenami mieszkaniowymi. Problem ten stanowi duże wyzwanie dla władz miejskich ze względu na skutki, jakie pociąga: zanieczyszczenia powietrza, nadmierny hałas, wypadki z udziałem pieszych i rowerzystów, koszt czasu traconego przez mieszkańców miast na przemieszczanie się.

Zrównoważone i wydajne systemy transportowe pozwoliłyby znacząco podnieść jakość życia. Są atrakcyjne dla mieszkańców, ponieważ często oferują szeroki wybór środków transportu (drogowy, rowerowy, szynowy), bilety aglomeracyjne w przystępnej cenie i zapewniają dostępność przestrzeni. Jednocześnie ograniczają emisje i odpady, minimalizują zużycie zasobów nieodnawialnych, ograniczają konsumpcję zasobów odnawialnych, wykorzystanie gruntów, a także hałas. Dlatego *Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025* w ramach celu strategicznego 4. *Nowoczesna infrastruktura rozwoju* zakłada wspieranie rozwoju zintegrowanych systemów transportu publicznego.

Środowisko przyrodnicze i zasoby

W regionie jest realizowany *Plan gospodarki odpadami dla województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2011-2016*. Z udziałem funduszy strukturalnych w latach 2007-2013 wykonano szereg inwestycji, które przyniosły wymierne efekty, ale pozostały jeszcze wyzwania, przede wszystkim wynikające z zobowiązań akcesyjnych Polski oraz dyrektyw unijnych w obszarach przetwarzania odpadów, zapobiegania powstawaniu odpadów, ponownego ich wykorzystania i recyklingu, ograniczania składowania. Dalsze inwestycje w sektorze gospodarki odpadami powinny przynieść pozytywny efekt środowiskowy, gospodarczy dzięki efektywnemu wykorzystywaniu zasobów, jak i stworzyć lepsze warunki życia mieszkańców.

Wody powierzchniowe i podziemne znajdują się w gronie najważniejszych potencjałów rozwojowych regionu. Ich czystość warunkuje rozwój dużego segmentu gospodarki - turystyki oraz szeregu innych rodzajów działalności (np. przemysłu rolno-spożywczego), tj. obszarów, w których województwo dąży

¹⁷ Rocznik demograficzny 2013, s. 86 i 94

do osiągnięcia wysokiej specjalizacji. Ochrona tego potencjału wymaga uzupełnienia braków w infrastrukturze technicznej, zwłaszcza w małych miastach i na obszarach wiejskich.

Pomimo intensywnej rozbudowy infrastruktury odprowadzania oraz oczyszczania ścieków w przeciągu ostatnich kilkunastu lat, której efektem jest znaczna redukcja presji wywieranej na środowisko ze strony sektora komunalnego, potrzeby w tym zakresie są nadal znaczące. W 2012 r. nadal jedna gmina województwa nie miała kanalizacji sanitarnej, a wiele skanalizowano tylko w części. Ponadto w regionie jest zbyt mała ilość instalacji przetwarzania komunalnych osadów ściekowych, a powstające osady częściowo nie spełniają norm jakościowych i nie mogą być wykorzystane rolniczo lub do rekultywacji terenów zdegradowanych oraz składowane.

Warmia i Mazury są liderem czystości środowiska. Wyróżniają się w skali kraju i Europy różnorodnością i bogactwem środowiska przyrodniczego, na które składają się: urozmaicona rzeźba terenu, liczne jeziora, zwarte kompleksy leśne, niezanieczyszczone powietrze. W woj. znajduje się ponad 11% wszystkich krajowych obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionych, w tym „NATURĄ 2000”. Jednocześnie obszary te stanowią prawie 47% powierzchni regionu. Szczególnie duży jest udział Warmii i Mazur w krajowej powierzchni zespołów przyrodniczo-krajobrazowych (prawie 23%). Równocześnie żaden inny region nie dysponuje tak dużym udziałem wód powierzchniowych w ogólnej powierzchni. Oprócz jezior bogactwem województwa są lasy i puszcze z licznymi parkami krajobrazowymi i rezerwatami przyrody. Walory środowiskowe Warmii i Mazur plasują je wśród najbardziej atrakcyjnych turystycznie i stanowią fundament jego rozwoju społeczno-gospodarczego. Stąd pogodzenie potrzeby zachowania tego unikatowego dziedzictwa przyrodniczego z umiejętnym wykorzystywaniem jego zasobów to wyzwanie, któremu podporządkowuje się działania w tym obszarze.

UE (w tym także Polska) w ostatnich latach doświadczyła wyraźnego wzrostu liczby i dotkliwości katastrof naturalnych oraz katastrof spowodowanych przez człowieka, przy szczególnie znacznym wzroście tych pierwszych. W związku z postępującymi zmianami klimatu powodującymi wzrost częstotliwości i skali występowania ekstremalnych warunków pogodowych, takich jak fale upałów, burze i ulewne deszcze, można spodziewać się nasilenia ich skutków w postaci śmierci ludzi, zniszczenia infrastruktury gospodarczej i społecznej oraz degradacji już zagrożonych ekosystemów.

Krajowy Program Refom dla realizacji Strategii Europa 2020 zalicza inwestycje w gospodarkę przeciwpowodziową do niezbędnych. Na przeważającym obszarze województwa nie notuje się w zasadzie dużego zagrożenia powodziowego. Najwrażliwsze pod tym względem są Żuławy Wiślane, położone depresyjnie w ujściu Wisły. Zakres i częstotliwość występujących tu powodzi i powodowanych przez nie zniszczeń gospodarczych i przyrodniczych stanowi problem o zasięgu ponadlokalnym. Na rzece Łynie, Drwęcy i innych rzekach powódzie zdarzają się bardzo rzadko, mając charakter lokalny.

Kultura i dziedzictwo

Warmińsko-mazurskie dysponuje dużym zasobem dziedzictwa kulturowego świadczącym o bogatej historii tych ziem. Pod względem liczby obiektów nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków region plasuje się na czwartym miejscu w Polsce. Odnotowuje się znaczącą dynamikę liczby osób zainteresowanych ofertą muzealną (w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w latach 2004-2011 8. miejsce w kraju). Najpoważniejszym wyzwaniem dotyczącym większej części starej zabudowy, w tym obiektów wpisanych do rejestru, jest poradzenie sobie z postępującym procesem dekapitalizacji, spowodowanym wieloletnimi zaniedbaniami w okresie powojennym. Zaniedbania te w wielu

przypadkach spowodowały zmiany i nieodwracalne straty. Przyczyn tego stanu było wiele, podkreślić należy: brak poczucia łączności napływowej ludności z tradycją miejsca, historią, brak poszanowania dla zastanych zasobów i niszczące formy eksploatacji, pomysły i realizacje niezgodne z wymogami i uwarunkowaniami, nieuregulowane sprawy własności, brak fachowej pomocy i wiedzy oraz brak środków finansowych.

Obok zasobnego dziedzictwa materialnego region charakteryzuje się różnorodnością folkloru, kultury i tradycji. Ta różnorodność to efekt przenikania zasobów kulturowych Warmii i Mazur odmiennymi elementami kulturowymi przyniesionymi na ten teren przez osadników, przybyłych tu po II wojnie światowej. Czerpanie z tych wartości napotyka na wiele trudności. Spośród nich należy wymienić: zbyt małe wsparcie przeznaczone na kulturę, brak odpowiedniej bazy do organizowania imprez, słaby stan techniczny i funkcjonalny obiektów kultury, brak strojów regionalnych czy instrumentów muzycznych¹⁸.

Transport

Ocena aktualnego stanu spójności przestrzennej warmińsko-mazurskiego z otoczeniem oraz spójności wewnętrznej wskazuje, że region wciąż należy do obszarów o najmniejszej dostępności komunikacyjnej w Europie. Wschodnia część to obszary o ekstremalnie niskiej dostępności (*zgodnie z Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego. Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie 2010-2020* - czas dojazdu samochodem do stolicy regionu znacząco przekracza 90 min.). Duża liczba gmin charakteryzuje się najdłuższym czasem dojazdu do Warszawy. Jest to m.in. konsekwencją faktu, że gęstość dróg utwardzonych w woj. jest najniższa w Polsce. Niezadowolający stan podstawowej infrastruktury drogowej stanowi nadal najistotniejszą barierą rozwoju regionalnej gospodarki, upośledzając jej konkurencyjność oraz wpływa negatywnie na warunki życia ludności.

Najważniejsze korytarze transportowe województwa (droga ekspresowa nr 7 i droga krajowa nr 16) są częścią Transeuropejskich Sieci Transportowych. Gminy zlokalizowane wzdłuż nich należą do najbardziej konkurencyjnych w regionie. W celu umożliwienia rozprzestrzeniania impulsów rozwojowych generowanych na tym obszarze istotne jest powiązanie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z tymi drogami. Ponadto istotne będą powiązania drogowe zwiększające obszar oddziaływania we wschodniej części województwa korytarza Via Baltica (TEN-T).

Słabą dostępnością transportową charakteryzują się obszary położone wzdłuż granicy z obwodem kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej, co zmniejsza możliwości czerpania korzyści wynikających ze współpracy transgranicznej, jakie otworzyło wejście w życie umowy o małym ruchu granicznym. Natężenie ruchu w pasie przygranicznym w ostatnim roku wzrosło nawet kilkukrotnie.

Duża liczba gmin województwa ma także najdłuższy w skali kraju czas dojazdu do miasta powiatowego, dlatego konieczna jest realizacja projektów skracających czas podróży, co w rezultacie zwiększy dostępność usług publicznych.

Istotnym problemem do rozwiązania pozostaje integracja potoków ruchu w obszarach funkcjonalnych miasta wojewódzkiego i subregionalnych ośrodków wzrostu mająca na celu m.in. dostosowanie infrastruktury drogowej do potrzeb dojazdów do pracy oraz zwiększenie mobilność mieszkańców.

---

¹⁸ *Dziedzictwo Kulturowe Warmii, Mazur i Powiśla. Stan zachowania, potencjały i problemy*, Zespół autorski: Bożena Antonowicz, Kazimierz Grządka, Marta Gwiaździńska-Goraj, Bożena Kowalczyk, Katarzyna Krzymowska, Paulina Lemańczyk, Agnieszka Mrozek, Stanisław Olech, Piotr Popkiewicz, Mariola Sarna, Monika Wróblewska Piotr Górny

We wschodniej części woj. położona jest niezwykle bogata pod względem przyrodniczym, pełna historycznych zabytków oraz chętnie odwiedzana przez miłośników sportów wodnych, wędkarstwa i rekreacji Kraina Wielkich Jezior Mazurskich. Szlak żeglowny Wielkich Jezior Mazurskich to największy i najpopularniejszy szlak żeglugi śródlądowej w Polsce, jego łączna długość to 127 km. Obejmuje szereg jezior połączonych ze sobą systemem kanałów i śluz. Szacuje się, że w najbardziej atrakcyjnych miesiącach sezonu żeglarskiego każdego dnia na tych jeziorach przebywa ok. 12.000 jednostek pływających i ok. 60.000 osób, które trzeba obsłużyć i zapewnić bezpieczeństwo.

Łącznie woj. dysponuje ok. 2600 jezior oraz wodami morskimi Zalewu Wiślanego. Stąd znaczna część gospodarki jest związana z wodą a wśród zidentyfikowanych inteligentnych specjalizacji regionu znalazła się „*ekonomia wody*” obejmująca np. transport wodny, produkcja jachtów i łodzi motorowych, usługi szkutnicze, portowe, pracownie żeglarskie, usługi sternicze, czartery jachtów i łodzi, szkolenia żeglarskie, całe otoczenie wypoczynku nad jeziorami (hotele, gastronomia, animacja, spa & wellnes, uzdrowiska). Inwestycje w infrastrukturę śródlądowych dróg wodnych, w tym małych portów i przystani, są zatem istotnym czynnikiem rozwoju działalności skupionych wokół ww. inteligentnej specjalizacji województwa i zwiększania jego konkurencyjności. Ponadto stanowią ważny element poprawy bezpieczeństwa ruchu na szlakach wodnych Warmii i Mazur.

Stopień rozwoju infrastruktury transportu kolejowego na Warmii i Mazurach jest niewystarczający. Gęstość linii kolejowych należy do najniższych w Polsce a stan techniczny eksploatowanych linii jest średni lub zły. Ponadto odnotowuje się znaczący spadek długości linii eksploatowanych z 1509 km w 1999 r. do 1238 w roku 2012. Region potrzebuje podniesienia konkurencyjności kolei względem innych środków transportu zarówno poprzez uatrakcyjnienie taboru jak i inwestycji w szeroko pojętą infrastrukturę związaną z koleją.

Od czasu wprowadzenia przez rządy: polski i rosyjski umowy o małym ruchu granicznym obserwuje się zdecydowany wzrost aktywności w strefie przygranicznej. W 2012 r. wydano ponad 62% więcej zezwoleń na przekraczanie granicy, niż w roku 2011. Obecnie Olsztyn nie wykorzystuje w pełni swojego położenia geograficznego w celu zachęcania do przyjazdu obywateli Federacji Rosyjskiej. W związku z realizowanymi w mieście inwestycjami w sferze handlu i usług, a także dzięki sprawnym połączeniom z Kaliningradem mógłby stać się atrakcyjnym celem - konkurentem dla aglomeracji Trójmiasta w woj. pomorskim.

Rewitalizacja miast i ich społeczności

W województwie następuje utrata funkcji społeczno-gospodarczych małych i średnich miast w wyniku silnej konkurencji zewnętrznej oraz pogarszającej się sytuacji w gminach otaczających te miasta. Są to także konsekwencje procesów historycznych – na Warmii i Mazurach wciąż widoczne są negatywne skutki zapoczątkowanej w Polsce transformacji w 1989 r. Problemy społeczne występują także w wybranych dzielnicach trzech największych miast.

Sieć miast jest dobrze rozwinięta, lecz średnia wielkość miasta jest znacznie niższa niż średnia krajowa (17,4 tys. wobec prawie 23,9 tys. w Polsce – bez Warszawy). Nieco wyższa od krajowej jest mediana liczby ludności w miastach Warmii i Mazur (również bez Warszawy: 9,1 tys. wobec 8,3 tys.). Oznacza to, że potencjał ludnościowy średniej wielkości ośrodków miejskich Warmii i Mazur może ciągle być podstawą do budowania konkurencyjności. Jednocześnie miasta (nawet najmniejsze) stanowią lokalne ośrodki dostępu do różnorodnych usług publicznych dla obszarów wiejskich, dotkniętych wciąż problemami związanymi z bezrobociem i emigracją. W obszarze 15 miast i 15 gmin miejsko-wiejskich żyje łącznie 62,% mieszkańców województwa. W analizowanej grupie znajduje się

prawie 55% zarejestrowanych w regionie bezrobotnych w regionie. Zjawisko pozostawania bez pracy w dłuższym okresie czasu skutkuje ubóstwem i wykluczeniem społecznym. W zaniedbanych częściach miast (zniszczona zabudowa, dekapitalizacja infrastruktury technicznej, w tym transportowej) i na terenach blokowisk (pozbawionych funkcjonalnych przestrzeni publicznych, skupiających aktywność społeczną) skoncentrowały się negatywne zjawiska społeczne (np. niska aktywność gospodarcza i zawodowa, bezrobocie, natężenie zjawisk patologicznych, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych). Taka sytuacja utrudnia wykorzystanie potencjału ludnościowego zamieszkującego te obszary. Stąd konieczna jest kontynuacja kompleksowych i zintegrowanych działań rewitalizacyjnych w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym, obejmująca najbardziej potrzebujące społeczności lokalne. Wsparcie lokalnej polityki miejskiej w działaniach jest szczególnie istotne w regionie zaliczanym do najbiedniejszych w UE. W przeciwnym razie będzie postępowała degradacja znaczenia warmińsko-mazurskich miast w sieci krajowych ośrodków.

Usługi publiczne

Na 116 gmin województwa w 68. mieszkańcy mają trudności z dostępem do podstawowych usług publicznych. W dwudziestu z nich (gminy wiejskie i tylko trzy miejsko-wiejskie, których miasta należą do najmniejszych w regionie) intensywność problemów jest bardzo wysoka, a wśród pozostałych (grupa o wysokiej intensywności problemów) znajdują się tylko cztery gminy miejskie oraz 12 gmin miejsko-wiejskich. Skutkuje to marginalizacją niektórych obszarów a także przekłada się na jakość kapitału ludzkiego.

W regionie do rozwiązania są przede wszystkim znaczące problemy z zapewnieniem powszechnego i równomiernego dostępu do wysokiej jakości specjalistycznych usług zdrowotnych, zwłaszcza ze względu na deficyty nowoczesnej aparatury i sprzętu medycznego (znacznie niższe wartości wskaźników niż średnie w krajach OECD – liczba tomografów komputerowych i rezonansów magnetycznych przypadająca na 1 mln mieszkańców w Polsce wynosi odpowiednio 13,5 i 4,8, podczas gdy średnia dla krajów OECD wynosi 23,2 i 13,3, a województwo zajmuje przedostatnie miejsce w kraju w zakresie wyposażenia w wysokospecjalistyczną aparaturę medyczną), a także lekarzy odpowiednich specjalności, w mniejszym stopniu infrastruktury. Usługi specjalistyczne świadczone są przede wszystkim przez przychodnie przyszpitalne oraz przychodnie specjalistyczne w stolicy regionu oraz ponadlokalnych ośrodkach powiatowych. Także specjalistyczne usługi szpitalne skoncentrowane są w głównych ośrodkach miejskich regionu, przede wszystkim w Olsztynie i Elblągu, przy czym województwo charakteryzuje się gorszym dostępem do leczenia szpitalnego niż średnio w kraju - na 10 tys. mieszkańców przypadają w szpitalach 46 łóżek (wobec 49 w kraju), co plasuje region na 12. lokacie. Czas oczekiwania na świadczenia zdrowotne jest długi. Na utrudnienia w dotarciu do świadczeń specjalistycznych mają wpływ znaczne odległości pomiędzy podmiotami je świadczącymi, ograniczony katalog świadczeń medycznych w mniejszych miejscowościach, słaba infrastruktura komunikacyjna, a także wysokie bezrobocie oraz nasilające się zjawisko ubóstwa, zwłaszcza w środowiskach wiejskich. Dlatego niezmiernie ważna jest realizacja interwencji w celu zwiększenia dostępności ludności regionu do usług zdrowotnych świadczonych w pełnym zakresie. Na utrudnienia w dotarciu do świadczeń specjalistycznych mają wpływ znaczne odległości pomiędzy podmiotami je świadczącymi, słaba infrastruktura komunikacyjna, a także wysokie bezrobocie oraz nasilające się zjawisko ubóstwa, zwłaszcza w środowiskach wiejskich. Usługi specjalistyczne świadczone są przede

wszystkim w stolicy regionu oraz ponadlokalnych ośrodkach powiatowych. Czas oczekiwania na te świadczenia zdrowotne jest długi.

Komentarz [nr_3]: Uwaga 14

Utrzymująca się duża liczba osób żyjących w ubóstwie oraz niska jakość życia dotyka szczególnie środowiska, w których występują: bezrobocie, niepełnosprawność, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, długotrwała choroba i uzależnienia. Zjawiska te powodują brak wiary w szansę na zmianę sytuacji życiowej a przede wszystkim w wejście na rynek pracy. Kumulacja niekorzystnych zjawisk społecznych jest przyczyną dezaktywizacji społeczno-zawodowej rodzin. Dlatego w tym obszarze wyzwaniem jest pokonanie bariery do skutecznej i kompleksowej aktywizacji grup zagrożonych wykluczeniem społecznym w postaci słabej infrastruktury podmiotów, świadczących usługi aktywizacji społeczno-zawodowej. Pozwoli to na zapobieganie utrwalaniu wykluczenia społecznego, zwłaszcza wśród osób nieaktywnych zawodowo opiekujących się osobami zależnymi.

Współczesny, dynamiczny rynek pracy wpływa na funkcjonowanie osób w wieku produkcyjnym, a także dzieci. Dlatego też w odpowiedzi na obowiązki osób aktywnych zawodowo, ich obawę przed wykluczeniem zawodowym oraz potrzebę samorealizacji istotne znaczenie ma zwiększanie dostępności do wysokiej jakości usług wczesnej edukacji.

Wiek przedszkolny jest okresem szczególnym w rozwoju człowieka. Edukacja przedszkolna sprzyja rozwojowi nie tylko wiedzy i umiejętności, lecz także postaw społeczno-emocjonalnych małych dzieci, co znajduje odzwierciedlenie w życiu dorosłym, sprzyja włączeniu społecznemu i wyrównuje szanse. Tymczasem warmińsko-mazurskie charakteryzuje najmniejsza w kraju ilość dzieci w wieku 3-4 lat objętych wychowaniem przedszkolnym (47% w 2011 r.). Liczba przedszkoli (w 2011r. 283) plasuje region na przedostatnim miejscu w kraju. Istniejących braków nie uzupełniają punkty przedszkolne. „Pęd do wiedzy” rozbudzany powinien być także na etapie szkolnym przez działalność instytucji popularyzujących naukę, których w województwie brakuje.

W opinii respondentów badania, którym zostało objętych 600 firm z województwa¹⁹, istotnym czynnikiem hamującym ich rozwój jest brak osób posiadających odpowiednie do potrzeb firm kwalifikacje i doświadczenie zawodowe. W roku 2011 w regionie funkcjonowały 104 szkoły zawodowe (w tym szkoły przysposabiające do pracy zawodowej specjalne, zasadnicze szkoły zawodowe dla młodzieży, zasadnicze szkoły zawodowe dla dorosłych), co stanowiło 4,4 % wszystkich tego typu placówek w kraju (12 lokata w kraju). Zleczone przez MEN²⁰ badanie systemu kształcenia zawodowego w Polsce pokazało niekorzystne odchylenie na Warmii i Mazurach od średniej ogólnopolskiej w odniesieniu do największej liczby typów wyposażenia techno-dydaktycznego. Słabością szkół regionu były także niskie wskaźniki informatyzacji oraz przygotowania pracowni do nauki języków obcych.

Jedną z kluczowych determinant podniesienia poziomu wykształcenia w województwie jest stworzenie warunków nauczania praktycznego, silnie powiązanego ze środowiskiem biznesu, odpowiadającego na potrzeby rynku. Istotne jest przy tym przejście od modelu kształcenia opartego o przekazywanie wiedzy encyklopedycznej do wspierającego kreatywność, innowacyjność, praktyczne zastosowanie zdobytej wiedzy. Kształcenie zawodowe wymaga dużych nakładów inwestycyjnych, zwłaszcza tworzenie i unowocześnianie bazy techno-dydaktycznej, która, w świetle

¹⁹ Analiza kondycji oraz kierunków rozwoju sektora MŚP w województwie warmińsko-mazurskim, Olsztyn, styczeń 2010.

²⁰ Badanie funkcjonowania systemu kształcenia zawodowego w Polsce, MEN, Raport końcowy, Warszawa, 2011

dynamicznych procesów innowacyjnych, powinna podlegać ciągłej modernizacji, służącej kształceniu kadr nowoczesnej gospodarki.

Potrzebę rozwoju szkolnictwa zawodowego – w tym m.in. poprzez tworzenie nowych kierunków kształcenia dostosowanych do potrzeb rynku pracy dostrzeżono również podczas spotkań w środowisku przedsiębiorstw w odniesieniu do rozwoju inteligentnych specjalizacji województwa. Czynniki ten uznany został za szczególnie istotny w kontekście wykorzystania potencjału zidentyfikowanych obszarów przewagi konkurencyjnej regionu.

Przygotowanie instytucji naukowo-edukacyjnych na wsparcie inteligentnego rozwoju trzech specjalizacji gospodarczych województwa wymaga działań na różnych szczeblach. Obok potrzeb szkolnictwa zawodowego występuje konieczność doposażenia bazy dydaktycznej uczelni wyższych (głównie dla specjalizacji „drewno i meblarstwo” - w Polsce istnieją tylko dwa ośrodki akademickie kształcące technologów drewna, a przedsiębiorcy reprezentujący tę branżę deklarują zarówno zapotrzebowanie na wykształconych pracowników jak i chęć współpracy z uczelniami przy organizacji dostosowanych do ich potrzeb programów nauczania).

Regionalny rynek pracy

Woj. warm.-maz. charakteryzuje się bardzo trudną sytuacją na rynku pracy, o czym świadczy utrzymująca się od kilkunastu lat najwyższa w kraju wartość stopy bezrobocia rejestrowanego (21,3% w 2012r.). Również stopa bezrobocia obliczana na podstawie BAEL pozostaje wyższa niż średnio w kraju. O niekorzystnej sytuacji na regionalnym rynku pracy świadczą także najniższe w kraju wartości współczynnika aktywności zawodowej (51,4%) i wskaźnika zatrudnienia (45,8%). Tymczasem zgodnie z założeniami przyjętymi w *Strategii na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu – Europa 2020*, wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 15-64 lata w UE powinien docelowo wynosić 75%.

Problematyczny jest również wysoki odsetek osób długotrwale bezrobotnych (52,2%). W ogólnej liczbie osób bezrobotnych wysoki jest także udział osób w wieku 25-34 lata (29,0%), a także osób w wieku 50+ (21,7%) – te dwie grupy stanowią ponad połowę wszystkich osób zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy. Wśród osób bezrobotnych utrzymuje się również znaczny odsetek osób niepełnosprawnych (5,2%).

Jako województwo o jednym z najwyższych wskaźników bezrobocia w kraju, poza grupami wymagającymi szczególnego wsparcia określonymi w Umowie Partnerstwa, uwzględnić należy również inne grupy bezrobotnych. Dodatkową grupę wsparcia powinny stanowić osoby bezrobotne w wieku 30-50 lat. Z analizy regionalnego rynku pracy wynika, że drugą co do wielkości kategorią osób bezrobotnych są osoby w wieku 35-44 lata (20,9%). Z uwagi na brak statystyk precyzyjnie obrazujących kategorię wiekową 30-50 lat, należy mieć na uwadze, iż obejmuje ona dodatkowo część osób, z dwóch innych kategorii wiekowych (25-34 lata -28,8%, tj. najliczniejsza grupa bezrobotnych w regionie, 45-54 lata – 19,1%, tj. trzecia co do wielkości grupa bezrobotnych w regionie).

Z uwagi na wysoki w województwie odsetek pracujących w sekcji rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, także osoby te powinny zostać zaliczone do grupy docelowej wymagającej wsparcia na regionalnym rynku pracy. W sekcji tej w regionie pracuje 8,2% ogółu zatrudnionych, w kraju zaś 3,7%, natomiast w krajach UE odsetek ten wynosi 1,7%. Dlatego też w ramach RPO przewiduje się działania na rzecz rolników i rybaków zainteresowanych reorientacją zawodową.

Z monitoringu zatrudnienia wynika, że ogromny wpływ na warmińsko-mazurski rynek pracy obok czynników społeczno-gospodarczych, wywierają środki przeznaczone na aktywizację zawodową, przeciwdziałanie bezrobociu oraz łagodzenie jego skutków. Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych przynosi pozytywne efekty, ponieważ aż 52,8% jej uczestników w okresie do 3 miesięcy po zakończeniu udziału w danej formie aktywizacji uzyskało zatrudnienie, inną pracę zarobkową lub podjęło działalność gospodarczą. Świadczy to o potrzebie kontynuacji działań mających na celu poprawę dostępu do zatrudnienia osobom bezrobotnym i nieaktywnym zawodowo.

Jednym ze środków zaradczych na problemy związane z nadwyżką siły roboczej oraz stale wysokim bezrobociem w regionie ma być mobilność. Działania na rzecz bezrobotnych, poszukujących pracy i pracodawców, w szczególności poprzez równoważenie podaży i popytu na pracę, rekrutację, pośrednictwo pracy oraz prowadzenie działań adaptacyjnych związanych z przeprowadzką do innego kraju wraz z powiązаныmi usługami informacyjnymi, usługami w zakresie doradztwa i poradnictwa wspomogą pokonywanie trudności regionalnego rynku pracy.

Szczególnym kierunkiem działań niwelujących bezrobocie jest promowanie samozatrudnienia i przedsiębiorczości. Struktura przedsiębiorstw w województwie (w której mikro i małe przedsiębiorstwa stanowią 99,1% podmiotów gospodarczych) powoduje, że to właśnie najmniejsze firmy kształtują gospodarkę regionu i mają szczególne znaczenie w tworzeniu miejsc pracy. Należy podkreślić, iż sektor MŚP w Polsce generuje blisko połowę krajowego PKB. Ta przestrzeń pozostaje jednak niewykorzystana. Nasycenie podmiotami gospodarczymi w przeliczeniu na 10 tys. ludności w woj. jest zdecydowanie niekorzystne – niewiele ponad 80% średniej krajowej w 2012r. Niezadowolający jest również poziom przedsiębiorczości, mierzony liczbą osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym, która w 2012 r. wyniosła 9 osób wobec 12 w kraju. Pozytywnym zjawiskiem jest widoczny w regionie od wielu lat dynamiczny wzrost zainteresowania bezrobotnych dotacjami na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej. W latach 2006-2012 działalność gospodarczą wspieraną z Funduszu Pracy i Europejskiego Funduszu Społecznego podjęło 16,2 tys. bezrobotnych, przy czym przeżywalność firm oscylowała wokół 37,3% utworzonych podmiotów.

Tylko w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki przyznano 7288 dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej, zaś łączna szacunkowa liczba bezpośrednich i pośrednich utworzonych miejsc pracy wyniosła ok. 11200. Jak wskazują wyniki badania ewaluacyjnego „*Ocena działań prozatrudnieniowych w województwie warmińsko-mazurskim*” 60% uczestników projektów nie założyłoby działalności gospodarczej bez uzyskanej pomocy, co niewątpliwie świadczy o trafności interwencji publicznej w stosunku do potrzeb województwa. Jednocześnie badanie wskazuje potrzebę zindywidualizowanego wsparcia doradczego dla przedsiębiorstw w szczególności po rozpoczęciu działalności gospodarczej. Osoby, które rozpoczęły działalność gospodarczą w ramach PO KL nie znają instytucji oferujących wsparcie doradcze, szkoleniowe, coachingowe dla istniejących przedsiębiorstw.

Jednym z utrudnień w powrocie na rynek pracy jest sprawowanie opieki nad dziećmi do 3 roku życia. Dotyczy to przede wszystkim kobiet, których aktywność zawodowa jest mniejsza i które po urodzeniu dziecka nie podjęły zatrudnienia. Jedną z ważnych przyczyn jest luka w sferze usług opieki nad dzieckiem pomiędzy końcem urlopu macierzyńskiego a wiekiem, w którym może być ono umieszczone w przedszkolu. Rozwiązaniem ułatwiającym godzenie ról zawodowych i rodzinnych jest upowszechnienie elastycznych form zatrudnienia. Elastyczność w organizacji pracy może obejmować

różne aspekty, w tym: wymiar pracy (np. praca na część etatu), czas pracy (np. ruchomy czas pracy), oraz formy pracy (np. telepraca). Zwiększenie dostępu do opieki nad osobami zależnymi oraz upowszechnienie elastycznych form zatrudnienia przyczyni się do zwiększenia szans na zatrudnienie wśród osób pełniących funkcje opiekuńcze, przy zapewnieniu równych szans w dostępie do zatrudnienia i metod temu służących zarówno kobietom jak i mężczyznom.

Utrzymaniu zatrudnienia sprzyja stabilna sytuacja przedsiębiorstw w regionie. W dobie gospodarki globalnej i dynamicznie zachodzących zmian stają się nieodzowne. W sektorze przedsiębiorstw w warmińsko-mazurskim w 2012 r. przeciętne zatrudnienie wzrosło o 2,2% w odniesieniu do 2006 r. ale w porównaniu do 2008 r. czyli okresu przed kryzysem gospodarczym, zmalało o 4,8%. W samym tylko 2012 r. w wyniku zwolnień grupowych zgłoszonych do urzędów pracy zatrudnienie straciło 1307 osób. W świetle tego ważnym zadaniem staje się rozwój pracowników i ich umiejętność przystosowania się do zmian. W latach 2008-2010 odsetek przedsiębiorstw przemysłowych w regionie, które prowadziły szkolenia pracowników w celu stymulowania nowych pomysłów i kreatywności w ogóle przedsiębiorstw wyniósł zaledwie 13,3%. Niewiele lepsza sytuacja miała miejsce w sektorze usług – 18,6%²¹. Z III edycji projektu badawczego „*Bilans Kapitału Ludzkiego*” wynika, iż pracodawcy są bardzo zainteresowani wspieraniem rozwoju kwalifikacji i umiejętności swojej kadry. Region cechuje się jednym z najwyższych udziałów pracodawców inwestujących w doksztalcanie. Niemniej jednak w 2012 roku tylko 20% przebadanych osób pracujących z Warmii i Mazur brało udział w kursach lub szkoleniach (nie wliczając BHP i ppoż.).

Powyższe uzasadnia konieczność skierowania wsparcia w postaci zaplanowanych działań umożliwiających m. in.: wsparcie przedsiębiorstw oraz ich pracowników w zakresie wysokospecjalistycznego doradztwa oraz szkoleń, aby umożliwić rozwój MŚP w oparciu o nowe rozwiązania konkurencyjne na rynku w specjalizacjach o najwyższym potencjale w województwie. Zakres świadczonych usług powinien obejmować również doradztwo indywidualne, doradztwo grupowe i szkolenia zindywidualizowane do potrzeb przedsiębiorcy, który sam decyduje czy chce wziąć udział w danej formie wsparcia.

Kryzys gospodarczy, według „*Raportu o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce w latach 2010-2011*” był szokiem dla wielu przedsiębiorstw. Zwłaszcza mikroprzedsiębiorstwa wykazały dość słabą odporność. Statystycznym wyrazem tego jest zmniejszenie liczby mikroprzedsiębiorstw, zmniejszenie liczby osób w nich zatrudnianych czy niewielki wzrost wartości produkcji i wartości dodanej w kryzysowym roku 2009. W regionie odpowiedzią na potrzebę przygotowania się na podobne sytuacje jest wykształcenie usług adresowanych do MŚP przechodzących procesy restrukturyzacyjne i modernizacyjne.

Niekorzystne trendy demograficzne w województwie i zjawisko starzenia się społeczeństwa sprawiają, że dojdzie do zmniejszenia podaży siły roboczej na rynku pracy. Kluczowe stają się przedsięwzięcia przeciwdziałające bierności zawodowej wynikającej z wieku i stanu zdrowia, prowadzące do wydłużenia okresu aktywności zawodowej. Tymczasem aktywność zawodowa osób w wieku 55+ w województwie jest niska - w III kwartale 2013 r. współczynnik aktywności zawodowej w tej kategorii wiekowej wynosił zaledwie 21,6%, przy średniej dla wszystkich grup wiekowych kształtującej się na poziomie 52,4%. Z kolei istotną barierą w utrzymaniu zatrudnienia jest zły stan

²¹ Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w latach 2008-2010, Główny Urząd Statystyczny, Urząd Statystyczny w Szczecinie, Warszawa 2012, s. 295-296.

zdrowia społeczeństwa – jak wynika z danych BAEL w IV kwartale 2013 r. 14% osób biernych zawodowo nie była aktywna z powodu stanu zdrowia.

Zwiększeniu średniej długości okresu trwania życia w dobrym zdrowiu służy zdrowy tryb życia. Stąd promocja zdrowego trybu życia i profilaktyka wg raportu „Przemiany demograficzne i starzenie się społeczeństwa: konsekwencje dla lokalnych rynków pracy w Polsce” opracowanego przez OECD i MliR, to najlepsze działania w kierunku utrzymania siły roboczej w zdrowiu. Programy profilaktyczne pozwalają na wykrycie chorób we wczesnym ich stadium i rozpoczęcie leczenia.

Tymczasem najczęstszą przyczyną zgonów w warmińsko-mazurskim w 2010 roku były choroby układu krążenia, które stanowiły 41,2% wszystkich zgonów, w tym z powodu choroby niedokrwiennej serca, zawału serca i choroby nadciśnieniowej. Z analizy epidemiologicznej województwa wynika również, iż zwiększa się liczba zachorowań na nowotwory złośliwe, szczególnie: raka piersi, szyjki macicy, oskrzeli i płuc, a także jelita grubego. Wskaźnik zgonów w 2010 roku z powodu nowotworów złośliwych wynosił aż 26,7% wszystkich zgonów. Problemem warmińsko-mazurskiego jest także wysoki, dwukrotnie wyższy niż w Polsce, współczynnik zapadalności na boreliozę i kleszczowe zapalenie mózgu. Z kolei trudna sytuacja gospodarcza wpływa na wzrost zachorowań na choroby psychiczne, które jednocześnie stanowią ważną przyczynę zgonów w regionie.

Problemem w województwie są także choroby zawodowe. Według Instytutu Medycyny Pracy im. prof. J. Nofera w Łodzi, zapadalność na nie w przeliczeniu na 100 tys. pracujących jest jedną z najwyższych w kraju (3. miejsce), z czego 73,3% stanowią choroby zakaźne lub pasożytnicze. Dlatego też istotnym kierunkiem wsparcia powinny być programy ukierunkowane na eliminowanie zdrowotnych czynników ryzyka w miejscu pracy, a także programy przekwalifikowywania pracowników długotrwale pracujących w warunkach negatywnie wpływających na zdrowie.

Włączenie społeczne

Jak wykazano powyżej głównym problemem, z którym borykają się mieszkańcy warmińsko-mazurskiego jest bezrobocie. W 2012 roku co piąty (21,2%) aktywny zawodowo mieszkaniec pozostawał bez zatrudnienia (w kraju 13,4%). Jednymi z najczęstszych przyczyn są: brak kwalifikacji zawodowych (w 2012 r. 28,5% bezrobotnych nie posiadało kwalifikacji zawodowych) oraz niski poziom wykształcenia (w 2012 r. 32,9% ogółu bezrobotnych posiadało wykształcenie gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe; 28,2% - zasadnicze zawodowe; 10,7% - średnie ogólnokształcące).

Trudna sytuacja na rynku pracy skutkuje niską zamożnością mieszkańców. Znaczna część ludności znajduje się w trudnej sytuacji materialnej - poziom wynagrodzeń stale odbiega od średniej krajowej - w 2012 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto stanowiło 84,1% średniej ogólnopolskiej. Podobnie dochód rozporządzalny przypadający na 1 osobę w gospodarstwie domowym jest niższy niż średnio w Polsce i w 2012 roku stanowił 86,8% średniej ogólnopolskiej – 14 lokata w kraju.

W konsekwencji region cechuje także najwyższa w kraju liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. Dominującym powodem korzystania z niej jest bezrobocie, w następnej kolejności: ubóstwo, niepełnosprawność, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz długotrwała lub ciężka choroba i alkoholizm. Bezrobocie często ma charakter strukturalny, natomiast pozostałe powody w wielu przypadkach mają źródło w środowisku rodzinnym. W regionie występuje również wysoki udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice

otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku – w 2012 r. wyniósł 39,5% i był 4. najwyższym wynikiem w kraju.

O relatywnie najgorszej sytuacji materialnej ludności województwa na tle kraju świadczy także poziom zagrożenia ubóstwem wśród mieszkańców ogółem. Wskaźnik zagrożenia ubóstwem poniżej granic minimum egzystencji²² wyniósł w 2012 r. 13,5%, co było najwyższą wartością w kraju, tak jak i wartości wskaźnika zagrożenia ubóstwem poniżej relatywnej granicy ubóstwa²³ - 24,7% oraz wskaźnika zagrożenia ubóstwem poniżej ustawowej granicy ubóstwa²⁴ – 13,8%.

Niski status ekonomiczny, trudna sytuacja zawodowa oraz wysoki poziom zagrożenia ubóstwem i niski poziom wykształcenia wśród osób bezrobotnych niosą ryzyko wykluczenia społecznego. Jedną z grup najbardziej na nie narażonych ze względu na relatywnie niski status ekonomiczny (zagrożenie ubóstwem) oraz niską aktywność społeczną są osoby powyżej 50 r.ż. Z danych GUS²⁵ wynika, iż ubóstwem warunków życia dotkniętych jest w kraju 14% tej grupy wiekowej. Charakteryzuje ją niski poziom wykształcenia oraz często zdezaktualizowane kwalifikacje zawodowe, brak umiejętności poruszania się po rynku pracy (brak wiadomości na temat sposobów i metod poszukiwania pracy). Niepokojącą tendencją jest wzrost liczby osób 50+ w ogólnej liczbie bezrobotnych – zwiększył się on z 17,4% w 2006 r. do 21,7% w 2012 r.

Dla rozwoju każdego społeczeństwa kluczowe znaczenie ma prawidłowe funkcjonowanie rodziny, ponieważ trudna sytuacja życiowa członków rodziny przekłada się na wszystkich domowników, w tym dzieci, dla których zagrożenie wykluczeniem społecznym oznacza mniejsze możliwości oraz zmarnowany potencjał. Tymczasem, jak wskazują dane GUS, w kraju najbardziej zagrożone ubóstwem są rodziny wielodzietne. W 2012 roku odsetek gospodarstw domowych zagrożonych ubóstwem skrajnym (minimum egzystencji) wśród rodzin z co najmniej 4 dziećmi na utrzymaniu wyniósł 26,6%. Natomiast odsetek gospodarstw domowych z 2 dziećmi na utrzymaniu zagrożonych ubóstwem skrajnym wynosił zaledwie 4,2%. W warmińsko-mazurskim w 2012 roku z pomocy społecznej skorzystało 76.800 rodzin. W 2012 roku funkcjonowały tu 2.423 rodziny zastępcze, które sprawowały opiekę nad 3.722 dziećmi.

Według danych GUS rodziny z dziećmi niepełnosprawnymi są dwukrotnie bardziej zagrożone skrajnym ubóstwem niż gospodarstwa domowe bez osób niepełnosprawnych – granica ubóstwa skrajnego dla gospodarstw domowych z przynajmniej jednym dzieckiem do lat 16 posiadającym orzeczenie o niepełnosprawności w 2012 roku wynosił 12,4%, natomiast analogiczny wskaźnik dla gospodarstw domowych bez osób niepełnosprawnych tylko 6,0%.

Kolejną grupą szczególnie zagrożoną wykluczeniem społecznym jest młodzież. Jak wynika z badania „*Problemy wykluczenia społecznego dzieci i młodzieży z rodzin korzystających z pomocy społecznej na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w ocenie pracowników socjalnych*” dzieci i młodzież z rodzin korzystających z pomocy społecznej, funkcjonując w środowisku negatywnych wzorców zachowań społeczno-zawodowych, zagrożone są syndromem dziedziczenia (m.in. wykluczenia i wyuczonej bezradności). Upływ lat utrudnia wprowadzanie zmian. Wśród mieszkańców

²² Procent osób w gospodarstwach domowych znajdujących się poniżej minimum egzystencji. Minimum egzystencji wyznacza poziom zaspokojenia potrzeb, poniżej którego występuje biologiczne zagrożenie życia oraz rozwoju psychofizycznego człowieka.

²³ Relatywna granica ubóstwa - 50% średnich wydatków (ekwiwalentnych) gospodarstw domowych.

²⁴ Tzw. ustawowa granica ubóstwa - kwota, która zgodnie z obowiązującą ustawą uprawnia do ubiegania się o przyznanie świadczenia z pomocy społecznej.

²⁵ *Jak się żyje osobom starszym w Polsce, 2012 r.*

województwa utrzymuje się relatywnie wysoki odsetek osób niepełnosprawnych, który według NSP w 2011 wynosił 13,6% przy średniej ogólnopolskiej wynoszącej 12,2%. Osoby niepełnosprawne, z uwagi na swój stan zdrowia i wynikające z tego konsekwencje w funkcjonowaniu społecznym i zawodowym, stanowią szczególną kategorię osób na rynku pracy. W wielu sytuacjach mają one utrudniony dostęp do zatrudnienia oraz stosownego do potrzeb wsparcia w pozyskaniu pracy.

Przy tak wysokim odsetku osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji władze regionalne stanęły przed wyzwaniem ułatwienia dostępu do niedrogich, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym. Należy podkreślić, że w warmińsko-mazurskim obserwuje się najniższy udział gospodarstw domowych, które opłacały usługi medyczne „z własnej kieszeni” - w 2013 r. było to 26,9% gospodarstw domowych, w kraju 48,4%.

Równie istotną sprawą jest rozwiązanie problemów, wynikających z wysokiego w regionie odsetka liczby osób niepełnosprawnych (13,6% w 2011 r.). Grupę potrzebujących pomocy powiększa proces starzenia się społeczeństwa. Według prognoz GUS, udział osób w wieku poprodukcyjnym będzie wzrastał i w 2035 roku wyniesie 26,3% ogółu populacji regionu wobec 15,7% w 2012 r. Tymczasem już teraz występuje deficyt usług opiekuńczych nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi („Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020”). Osoby te ze względu na stan zdrowia, rodzaj i stopień niepełnosprawności, bądź brak możliwości samodzielnego funkcjonowania w środowisku domowym, przy braku dostępu do usług rehabilitacyjnych, pielęgnacyjnych i wspomagających (np. asystenta osobistego) świadczonych w miejscu zamieszkania, są niezdolne do samoopieki oraz wymagają kontroli lekarskiej, profesjonalnej pielęgnacji i rehabilitacji, zapewnienia opieki pielęgniarskiej.

Istotnym czynnikiem, pogłębiającym wykluczenie społeczne oraz ograniczającym aktywność społeczną osób zagrożonych wykluczeniem, jest brak wiedzy na temat przysługujących im praw, w tym także praw obywatelskich.

Jednym ze szczególnych sposobów odpowiedzi na problemy gospodarcze, społeczne i środowiskowe jest ekonomia społeczna, która daje szeroki wachlarz możliwości aktywizacji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem. Pomimo, iż jej podmioty działają od ponad 200 lat, to w obliczu kryzysu gospodarczego, rosnącego bezrobocia i coraz mniej skutecznej ścieżki pomocy państwa dla potrzebujących, odkrywane są na nowo. Podmioty takie jak stowarzyszenia, fundacje, spółdzielnie socjalne czy spółki non profit stają się alternatywnymi miejscami pracy, a tym samym przyczyniają się do zmniejszenia skali bezrobocia. Wciąż jednak należy działać na rzecz sprzyjającego klimatu dla rozwoju podmiotów ekonomii społecznej. W Polsce, pomimo szeroko zakrojonych finansowanych m.in. z EFS, nie osiągnięto jeszcze zadowalających efektów – przeciętnie w krajach UE zatrudnienie w sektorze ekonomii społecznej w 2010 r. kształtowało się na poziomie ok. 6,5% wszystkich pracujących, podczas gdy w Polsce było to ok. 3,7%.²⁶

W latach 2007-2013 dzięki środkom z EFS utworzono w województwie 16 podmiotów ekonomii społecznej; funkcjonuje sieć Ośrodków Wspierania Ekonomii Społecznej oraz 6 inkubatorów przedsiębiorczości społecznej. Instytucje te zapewniają szeroki katalog bezpłatnych usług. Rozwój przedsiębiorczości społecznej wpływa pozytywnie na rozwój kapitału ludzkiego, który stawiany jest często jako jeden z najważniejszych czynników decydujących o rozwoju gospodarczym. Kształcenie postaw proprzedsiębiorczych oraz wspieranie powstających lub już istniejących podmiotów ekonomii społecznej pozwoli na skuteczniejszą walkę z marginalizacją osób bezrobotnych czy też

²⁶ Badanie ewaluacyjne pt. Ocena wsparcia w obszarze ekonomii społecznej udzielonego ze środków EFS w ramach PO KL, Coffey International Development dla Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju, Listopad 2013.

dysfunkcyjnych. Niemniej jednak wszelkie działania związane z rozwojem ekonomii społecznej wiążą się z koniecznością wzmocnienia infrastruktury podmiotów działających w jej obszarze.

Regionalny program operacyjny to z jednej strony ważne narzędzie realizacji *Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025* a z drugiej, podobnie jak pozostałe programy operacyjne, uczestniczy w procesie osiągania celów *Strategii Europa 2020*. Jednocześnie wpisuje się w cele rozwojowe Polski, wyrażone w dokumentach strategicznych kraju i zoperacjonalizowane w Umowie Partnerstwa, biorąc pod uwagę *Stanowisko służb Komisji w sprawie opracowania Umowy Partnerstwa i programów w Polsce na lata 2014-2020 z dnia 28 września 2012 r.* (tzw. Position paper).

Powiązanie RPO WiM 2014-2020 z celami strategicznymi określonymi na poziomie europejskim, krajowym i regionalnym

RPO WiM 2014-2020					
UE		UE/Polska	Polska		Województwo warmińsko-mazurskie
Strategia Europa 2020 (priorytet) Dalej Europa 2020	Country Specific Recommendations (rekomendacje) Dalej CSR	Umowa Partnerstwa (cele szczegółowe) Dalej UP	Krajowy Program Reform (obszary priorytetowe/działania) Dalej KPR	Strategia Rozwoju Kraju 2020 – Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo (cele strategiczne) Dalej SRK 2020	Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025 (cele strategiczne) Dalej SRWWM 2025
Oś 1 - INTELIGENTNA GOSPODARKA WARMII I MAZUR					
ROZWÓJ INTELIGENTNY Unia innowacji Polityka przemysłowa w erze globalizacji	CSR nr 5 Dalszy rozwój instrumentów odnawialnych i zachęt podatkowych, a także lepsze dostosowanie istniejących instrumentów do poszczególnych etapów cyklu innowacji. Przedsięwzięcie dodatkowych środków w celu stworzenia otoczenia biznesu sprzyjającego innowacjom poprzez skoordynowanie polityki w obszarach badań, innowacji i przemysłu, dalszy rozwój instrumentów odnawialnych i zachęt podatkowych	– Podnoszenie jakości i umiędzynarodowienie badań naukowych oraz wzrost wykorzystania ich wyników w gospodarce – Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw	1. Infrastruktura dla wzrostu zrównoważonego 1.6. Rozwój i modernizacja infrastruktury B+R 2. Innowacyjność dla wzrostu inteligentnego 2.2. Dostęp do finansowania 2.3. Nowe kierunki rozwoju innowacyjności 2.5. Nauka bliżej gospodarki	II.1 Wzmocnienie stabilności makroekonomicznej II.2 Wzrost wydajności gospodarki II.3 Zwiększenie innowacyjności gospodarki	Cel strategiczny 1: – Wzrost konkurencyjności gospodarki; Cele szczegółowe: – Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój inteligentnych specjalizacji; – Wzrost innowacyjności firm; – Wzrost liczby miejsc pracy. Cel strategiczny 3: – Wzrost liczby i jakości powiązań sieciowych; Cel szczegółowy: – Intensyfikacja współpracy międzyregionalnej.
Oś 2 - KADRY DLA GOSPODARKI					
Europa 2020	CSR	UP	KPR	SRK 2020	SRWWM 2025
ROZWÓJ INTELIGENTNY Młodzież w drodze	CSR nr 3 Zwiększenie wysiłków na rzecz obniżenia bezrobocia osób młodych, na przykład poprzez gwarancję dla młodzieży, większe udostępnienie przyuczania do zawodu i uczenia się poprzez praktykę, zacieśnienie współpracy szkół i pracodawców oraz poprawę jakości nauczania. Przyjęcie projektu strategii na rzecz uczenia się przez	– Lepsze kompetencje kadr gospodarki	2. Innowacyjność dla wzrostu inteligentnego 2.4. Kapitał intelektualny dla innowacyjności 3. Aktywność dla wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu 3.2. Przeciwdziałanie	II.4 Rozwój kapitału ludzkiego III.2 Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych	Cel strategiczny 1 : – Wzrost konkurencyjności gospodarki; Cele szczegółowe: – Wzrost innowacyjności firm; – Wzrost liczby miejsc pracy. Cel strategiczny 2: – Wzrost aktywności społecznej; Cele szczegółowe: – Rozwój kapitału społecznego; – Wzrost dostępności i jakości usług publicznych.

	całe życie. CSR nr 4 Kontynuowanie wysiłków na rzecz zwiększenia udziału kobiet w rynku pracy, szczególnie przez inwestowanie w wysokiej jakości, przystępną cenowo opiekę nad dziećmi i nauczanie przedszkolne, zapewnienie stabilnego finansowania i wykwalifikowanego personelu		wykluczeniu społecznemu		
Oś 3 - CYFROWY REGION					
Europa 2020	CSR	UP	KPR	SRK 2020	SRWWM 2025
ROZWÓJ INTELIĞENTNY Europejska agenda cyfrowa	CSR nr 6 Przyspieszenie starań na rzecz zwiększenia zasięgu łączności szerokopasmowej	– Zwiększenie zastosowania TIK w gospodarce i społeczeństwie	1. Infrastruktura dla wzrostu zrównoważonego 1.5. Rozwój i modernizacja infrastruktury teleinformatycznej i telekomunikacyjnej	II.5 Zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych III.2 Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych	Cel strategiczny 1: – Wzrost konkurencyjności gospodarki; Cel szczegółowy: – Wzrost innowacyjności firm; Cel strategiczny 2: – Wzrost aktywności społecznej; Cel szczegółowy: – Wzrost dostępności i jakości usług publicznych. Cel strategiczny 3: – Wzrost liczby i jakości powiązań sieciowych; Cel szczegółowy: – Doskonalenie administracji.
Oś 4 - EFEKTYWNOŚĆ ENERGETYCZNA					
Europa 2020	CSR	UP	KPR	SRK 2020	SRWWM 2025
ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY Europa efektywnie korzystająca z zasobów	CSR nr 6 Odnowienie i rozbudowa mocy wytwórczych oraz poprawa efektywności w całym łańcuchu energii	– Zmniejszenie emisyjności gospodarki	1. Infrastruktura dla wzrostu zrównoważonego 1.3 Rozwój i modernizacja infrastruktury transportowej 1.4. Rozwój i modernizacja infrastruktury energetycznej	II.6 Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko II.7 Zwiększenie efektywności transportu	Cel strategiczny 1: – Wzrost konkurencyjności gospodarki; Cel szczegółowy: – Wzrost innowacyjności firm; Cel strategiczny 4: – Nowoczesna infrastruktura rozwoju; Cele szczegółowe: – Dostosowana do potrzeb sięc nośników energii; – Poprawa jakości i ochrona środowiska przyrodniczego.
Oś 5 - ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE I RACJONALNE WYKORZYSTANIE ZASOBÓW					
Europa 2020	CSR	UP	KPR	SRK 2020	SRWWM 2025
ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY Europa efektywnie korzystająca z zasobów	CSR nr 6 Poprawa gospodarki odpadami i gospodarki wodnej	– Poprawa zdolności adaptacji do zmian klimatu oraz rozwój systemów zarządzania zagrożeniami	1. Infrastruktura dla wzrostu zrównoważonego 1.2. Rozwój i modernizacja infrastruktury ochrony środowiska	II.6 Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko	Cel strategiczny 4: – Nowoczesna infrastruktura rozwoju; Cel szczegółowy: – Poprawa jakości i ochrona środowiska przyrodniczego.
Oś 6 – KULTURA I DZIEDICTWO					
Europa 2020	CSR	UP	KPR	SRK 2020	SRWWM 2025
ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY Europa efektywnie korzystająca z zasobów	-	– Zwiększenie efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i kulturowych oraz ich zachowanie	1. Infrastruktura dla wzrostu zrównoważonego 1.7 Rozwój i modernizacja infrastruktury społecznej	III.3 Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego	Cel strategiczny 1: – Wzrost konkurencyjności gospodarki; Cele szczegółowe: – Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój inteligentnych specjalizacji; Cel strategiczny 2:

				wykorzystania potencjałów regionalnych	<ul style="list-style-type: none"> – Wzrost aktywności społecznej Cel szczegółowy: <ul style="list-style-type: none"> – Rozwój kapitału społecznego – Wzrost dostępności i jakości usług publicznych Cel strategiczny 4: <ul style="list-style-type: none"> – Nowoczesna infrastruktura rozwoju; Cel szczegółowy: <ul style="list-style-type: none"> – Poprawa jakości i ochrona środowiska przyrodniczego.
Oś 7 - INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA					
Europa 2020	CSR	UP	KPR	SRK 2020	SRWWM 2025
ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY Europa efektywnie korzystająca z zasobów	CSR nr 6 Zapewnienie skutecznego i bezwłocznego wdrożenia projektów inwestycyjnych w kolejnictwie	– Poprawa jakości i funkcjonowania oferty systemu transportowego oraz zwiększenie transportowej dostępności kraju w układzie europejskim i krajowym	1. Infrastruktura dla wzrostu zrównoważonego 1.3 Rozwój i modernizacja infrastruktury transportowej	II.7 Zwiększenie efektywności transportu III.3 Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych	Cel strategiczny 4: <ul style="list-style-type: none"> – Nowoczesna infrastruktura rozwoju; Cel szczegółowy: <ul style="list-style-type: none"> – Zwiększenie zewnętrznej dostępności komunikacyjnej oraz wewnętrznej spójności.
Oś 8 - OBSZARY WYMAGAJĄCE REWITALIZACJI					
Europa 2020	CSR	UP	KPR	SRK 2020	SRWWM 2025
ROZWÓJ SPRZYJAJĄCY WŁĄCZENIU SPOŁECZNEMU Europejski program walki z ubóstwem ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY Europa efektywnie korzystająca z zasobów	CSR nr 1 Lepsze ukierunkowanie polityki społecznej oraz zwiększenie oszczędności kosztowej i efektywności wydatków na opiekę zdrowotną.	– Włączenie społeczności zamieszkujących obszary peryferyjne i zdegradowane	1. Infrastruktura dla wzrostu zrównoważonego 1.7 Rozwój i modernizacja infrastruktury społecznej 3. Aktywność dla wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu 3.2. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu	III.1 Integracja społeczna III.3 Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych	Cel strategiczny 2: <ul style="list-style-type: none"> – Wzrost aktywności społecznej; – Rozwój kapitału społecznego; – Wzrost dostępności i jakości usług publicznych.
Oś 9 - DOSTĘP DO WYSOKIEJ JAKOŚCI USŁUG PUBLICZNYCH					
Europa 2020	CSR	UP	KPR	SRK 2020	SRWWM 2025
ROZWÓJ SPRZYJAJĄCY WŁĄCZENIU SPOŁECZNEMU Europejski program walki z ubóstwem ROZWÓJ INTELIGENTNY Młodzież w drodze	CSR nr 1 Lepsze ukierunkowanie polityki społecznej oraz zwiększenie oszczędności kosztowej i efektywności wydatków na opiekę zdrowotną.	– Ograniczenie ryzyka wykluczenia społecznego spowodowanego dysproporcjami w dostępie do usług publicznych	1. Infrastruktura dla wzrostu zrównoważonego 1.7 Rozwój i modernizacja infrastruktury społecznej 3. Aktywność dla wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu 3.2. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu	III.2 Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych	Cel strategiczny 2: <ul style="list-style-type: none"> – Wzrost aktywności społecznej; Cele szczegółowe: <ul style="list-style-type: none"> – Rozwój kapitału społecznego; – Wzrost dostępności i jakości usług publicznych.
Oś 10 - REGIONALNY RYNEK PRACY					
Europa 2020	CSR	UP	KPR	SRK 2020	SRWWM 2025
ROZWÓJ	CSR nr 3	– Bardziej efektywne	3. Aktywność dla	II.4 Rozwój kapitału	Cel strategiczny 1:

SPRZYJAJĄCY WŁĄCZENIU SPOŁECZNEMU Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia ROZWÓJ INTELIGENTNY Młodzież w drodze	Zwiększenie wysiłków na rzecz obniżenia bezrobocia osób młodych. Zwalczenie ubóstwa pracujących oraz segmentacji rynku pracy. CSR nr 4 Kontynuowanie wysiłków na rzecz zwiększenia udziału kobiet w rynku pracy.	wykorzystanie zasobów na rynku pracy	wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu 3.1. Nowoczesny rynek pracy 3. Aktywność dla wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu 3.2. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu	ludzkiego	– Wzrost konkurencyjności gospodarki; Cel szczegółowy: – Wzrost innowacyjności firm; – Wzrost liczby miejsc pracy. Cel strategiczny 2: – Wzrost aktywności społecznej; Cel szczegółowy: – Rozwój kapitału społecznego.
Oś 11 - WŁĄCZENIE SPOŁECZNE					
Europa 2020	CSR	UP	KPR	SRK 2020	SRWWM 2025
ROZWÓJ SPRZYJAJĄCY WŁĄCZENIU SPOŁECZNEMU Europejski program walki z ubóstwem	CSR nr 3 Zwalczenie ubóstwa pracujących oraz segmentacji rynku pracy. CSR nr 4 Przygotowanie do ogólnej reformy emerytalnej za pomocą środków zwiększających szanse starszych pracowników na zatrudnienie, tak aby podnieść wiek dezaktywizacji zawodowej.	– Wzrost szans na zatrudnienie dla osób dotkniętych lub zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym	3. Aktywność dla wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu 3.2. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu	III.1 Integracja społeczna	Cel strategiczny 2: – Wzrost aktywności społecznej; Cel szczegółowy: – Rozwój kapitału społecznego.

Udział środków RPO WiM 2014-2020 w priorytetach i inicjatywach przewodnich Strategii Europa 2020

Priorytet Strategii EUROPA 2020	% alokacji RPO WiM 2014-2020	Inicjatywa przewodnia	% alokacji RPO WiM 2014-2020
Wzrost inteligentny	16%	Unia innowacji	7%
		Europejska agenda cyfrowa	5%
		Młodzież w drodze	3%
Wzrost zrównoważony	50%	Europa efektywnie korzystająca z zasobów	38%
		Polityka przemysłowa w erze globalizacji	12%
Wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu	31%	Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia	15%
		Europejski program walki z ubóstwem	16%

Stopień osiągnięcia celów Strategii EUROPA 2020 oraz celów krajowych wskazanych w KPR I UP

Wskaźnik	Stan wyjściowy (2012)				Cele KPR (2020)	Cele Strategii EUROPA 2020
	WARMIŃSKO-MAZURSKIE	POLSKA	UE-27	UE-28	POLSKA	
Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20-64 lata (w %) <i>Employment rate of persons aged 20-64</i>	58,5	64,7	68,5	68,4	co najmniej 71%	co najmniej 75%
Nakłady na działalność badawczo-rozwojową (B+R) w relacji do PKB <i>Gross domestic expenditure in research and development activity (R&D) in % of GDP</i>	0,48 (2011)	0,9 0,76 (2011)	2,06 2,05 (2011)	2,06 2,04 (2011)	1,7%	3% PKB UE
Emisja gazów cieplarnianych 1990=100 <i>Total greenhouse gas emissions (in CO₂ equivalent) indexed to 1990</i>	b.d.	87,56 (2011)	83,03 (2011)	83,07 (2011)	redukcja o 14%	redukcja o 20%
Udział energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto (w %) <i>Share of renewable energy in gross final energy consumption in %</i>	13,1 (2011)	11,0 10,4 (2011)	13,0 (2011)	14,1 13,0 (2011)	15	20
Zużycie energii pierwotnej (w kgoe na 1000 EUR) <i>Primary energy consumption in kgoe per 1000 EUR</i>	b.d.	93,3 (mln TOE)	b.d.	1 583,5 (mln TOE)	96 Mtoe	1474 Mtoe wzrost efektywności o 20%
Młodzież niekontynuująca nauki (w %) <i>Early leavers from education and training in %</i>	10,7	5,7	12,8	12,7	4,5%	poniżej 10%
Osoby w wieku 30-34 lata posiadające wyższe wykształcenie (w %) <i>Tertiary educational attainment of persons aged 30-34 in %</i>	29,0	39,1	35,8	35,7	45%	co najmniej 40%
Wskaźnik zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym (w %) <i>Share of people at risk-of-poverty or social exclusion in %</i>	26,9 (2011)	27,2 (2011) 26,7	24, 3 (2011) 24,7	24, 3 (2011) 24,8	20-23%	zmniejszenie o 20 mln
Ludność zagrożona ubóstwem lub wykluczeniem społecznym (w tys. osób) <i>People at risk of poverty or social exclusion</i>	390,7	10 128	122 857	124 229	zmniejszenie o 1,5 mln	

RPO WiM 2014-2020 jest następcą Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury na lata 2007-2013 i w pewnej części spadkobiercą kierunków działań np. w sferze wypełniania różnych dyrektyw unijnych. Koncentruje się na sprawach: warmińsko-mazurskiej gospodarki i kształceniu dla niej kadr, zmiany sytuacji na rynku pracy, poprawie dostępu do usług publicznych, energii i efektywności energetycznej, środowiska przyrodniczego, wypełniania luk w systemie transportowym, rewitalizacji miast i ich ubogich społeczności oraz ograniczania ubóstwa w regionie.

Środki finansowe, przeznaczone na poszczególne priorytety inwestycyjne programu przyczyniać się będą do budowania bazy dochodowej województwa (uniknąć się będzie finansowania projektów, generujących nadmierne koszty utrzymania) oraz do wzrostu zatrudnienia. Powstawanie miejsc pracy jako zasada horyzontalna znajdzie odzwierciedlenie (tam, gdzie to możliwe) w kryteriach wyboru projektów z odstępstwem w przypadku priorytetu inwestycyjnego ~~4-21b~~.

Priorytety rozwojowe województwa wyznaczają kierowane wielkości środków na konkretne zagadnienia. Na ich czele znajduje się wsparcie gospodarki. Przestrzeń do aplikowania o środki przez przedsiębiorstwa została otwarta w kilku osiach priorytetowych Programu. Preferowane do dofinansowania będą przedsięwzięcia firm płacących podatki w województwie warmińsko-mazurskim.

Przedsięwzięcia rozwojowe w ramach RPO WiM 2014-2020 lokowane będą tak w miastach jak i na terenach wiejskich, przy czym co najmniej 11% środków przeznaczonych będzie na rozwój obszarów wiejskich. Odpowiednio dobrane kryteria „dostępu” zapewnią równe szanse projektom „miejskim” jak i „wiejskim”. Realizacja projektów na terenach wiejskich przyczyniać się będzie do wyrównywania ich szans rozwojowych i zmian strukturalnych.

Kontekst regionalny głównego celu strategii rozwoju województwa premiuje sieciowanie i partnerstwa jako sposób na zwiększenie efektywności działania i budowanie w regionie klimatu do współpracy. Stąd RPO WiM 2014-2020 zapewni preferencje tego rodzaju projektom.

Budowanie społeczeństwa informacyjnego na Warmii i Mazurach kontynuowane będzie głównie poprzez wsparcie projektów w ramach budżetu osi priorytetowej Programu *Cyfrowy region*. Wzmocni to fakt, że wykorzystanie nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK) będzie uwzględniana jako zasada horyzontalna przy wyborze projektów, co oznacza odpowiednio dobrane kryterium wyboru projektów promujące rozwiązania wykorzystujące te technologie.

Inteligentne specjalizacje Warmii i Mazur zdefiniowano w *Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025*. Przyjęto, iż działania samorządu regionalnego będą skoncentrowane na inicjowaniu i wspieraniu współpracy różnych szczebli instytucjonalnych oraz wspieraniu wzrostu aktywności i skuteczności przedsiębiorstw w wykorzystywaniu różnorodnych instrumentów rozwoju firm. Podmioty gospodarcze i organizacje funkcjonujące w zdefiniowanych specjalizacjach (ekonomia wody, drewno i meblarstwo, żywność wysokiej jakości) bazują w dużej mierze na zasobach wewnętrznych regionu. Rozwój firm w obszarze inteligentnych specjalizacji oparty będzie o innowacyjne koncepcje i projekty sprzyjające podniesieniu konkurencyjności przedsiębiorstw przy jednoczesnym efektywnym i racjonalnym wykorzystywaniu zasobów naturalnych oraz stosowaniu rozwiązań przyjaznych środowisku. Inteligentny rozwój przedsiębiorstw uwzględnić będzie również innowacyjne podejście do kwestii społecznych²⁷. Obok obszarów priorytetowych w Strategii wskazano także zagadnienia horyzontalne – wspólne dla specjalizacji.

Komentarz [GZK5]: Uwaga 81

²⁷ *Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025*

Poprawa sytuacji w tych obszarach determinuje efektywny rozwój podmiotów gospodarczych funkcjonujących w zidentyfikowanych regionalnych inteligentnych specjalizacjach.

Identyfikacja inteligentnych specjalizacji wskazała priorytetowe obszary zainteresowania władz regionalnych w polityce innowacyjności i przedsiębiorczości a tym samym wyznaczyła kierunki inwestowania środków unijnych w latach 2014-2020. Zdiagnozowane potrzeby, wyzwania i możliwości znalazły odzwierciedlenie w RPO. Obok działań w ramach celu tematycznego 1, który w całości skupiać się będzie na rozwoju inteligentnych specjalizacji preferencje dla przedsięwzięć, które będą wywierały wpływ na ich rozwój zaplanowano także w innych celach tematycznych.

Polityka wobec rozwoju specjalizacji jest wielokierunkowa i nie obejmuje wyłącznie bezpośredniego wsparcia przedsiębiorstw. Pamiętając, iż uczynienie specjalizacji gospodarczych województwa „inteligentnymi” wymaga innowacyjności opartej na wynikach prac badawczo-rozwojowych w RPO zadbano m.in o zapewnienie profesjonalnego i skutecznego otoczenia – od odpowiednio przygotowanej nowoczesnej bazy badawczo-rozwojowej po wyspecjalizowane instytucje otoczenia biznesu. Ponadto rozwój inteligentnej gospodarki województwa warmińsko-mazurskiego będzie opierać się nie tylko o zasoby materialne, ale także o kapitał ludzki. Przedsięwzięciom podejmowanym w ramach celów tematycznych 1 i 3 towarzyszyć będą działania na rzecz rozwoju kompetencji, umiejętności i kwalifikacji pracowników. Stąd, w ramach realizacji celu tematycznego 10 założono, iż wszelkie inwestycje w szkolnictwo zawodowe, wyższe oraz wyższe zawodowe realizowane będą w obrębie inteligentnych specjalizacji gospodarczych województwa. Analogicznie przedsięwzięcia na potrzeby regionalnego rynku pracy w ramach celu tematycznego 8 obejmować będą m.in. inteligentne specjalizacje określone w *Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko – mazurskiego do roku 2025.*

1.1.2 Uzasadnienie wyboru celów tematycznych i odpowiadających im priorytetów inwestycyjnych

Wybrany cel tematyczny	Wybrany priorytet inwestycyjny	Uzasadnienie wyboru
1. Wspieranie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji	1-1-1a udoskonalanie infrastruktury badań i innowacji i zwiększenie zdolności do osiągnięcia doskonałości w zakresie badań i innowacji oraz wspieranie ośrodków kompetencji, w szczególności tych, które leżą w interesie Europy.	<ul style="list-style-type: none"> – Konieczność przygotowania nauki na znacznie silniejsze wsparcie inteligentnego rozwoju trzech silnych specjalizacji gospodarczych województwa (ekonomia wody, drewno i meblarstwo, żywność wysokiej jakości). – Konieczność lepszego dostosowania oferty laboratoriów do potrzeb rynku (przedsiębiorców).
	1-2-1b Promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje, rozwijanie powiązań i synergii między przedsiębiorstwami, ośrodkami badawczo-rozwojowymi i sektorem szkolnictwa wyższego, w szczególności promowanie inwestycji w zakresie rozwoju produktów i usług, transferu technologii, innowacji społecznych i zastosowań z dziedziny usług publicznych, tworzenie sieci, pobudzanie popytu, klastrów i otwartych innowacji poprzez inteligentną specjalizację oraz wspieranie badań technologicznych i stosowanych, linii pilotażowych, działań w zakresie wczesnej walidacji produktów, zaawansowanych zdolności produkcyjnych i pierwszej produkcji w szczególności w dziedzinie kluczowych technologii wspomagających oraz rozpowszechnianie technologii o ogólnym przeznaczeniu	<ul style="list-style-type: none"> – Konieczność przekierowania firm funkcjonujących w obszarze specjalizacji gospodarczych województwa na rozwój innowacyjny, oparty o wyniki prac B+R. – Konieczność usuwania barier wynikających z poważnego niedoinwestowania badań i innowacji w sektorze prywatnym. – Konieczność stymulowania współpracy przedsiębiorstw z jednostkami naukowymi.
2. Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości TIK	2-2- Rozwój produktów i usług opartych na TIK, handlu elektronicznego oraz zwiększenie zapotrzebowania na TIK.	<ul style="list-style-type: none"> – Konieczność nadrobienia znacznych zaległości regionu w kwestii udziału technologii informacyjno-komunikacyjnych w gospodarce województwa. – Konieczność zwiększenia podaży wyspecjalizowanych usług z wykorzystaniem nowoczesnych sieci (TIK). – Konieczność znaczącego obniżenia kosztów prowadzenia działalności gospodarczej (np. kosztów

Komentarz [PK6]: Uwaga nr 163

		<p><u>komunikacji i transportu) jako zachęty do podejmowania zatrudnienia.</u></p>
	<p><u>2-3-2c</u> Wzmacnianie zastosowania TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-wiączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Konieczność poprawy atrakcyjności województwa jako miejsca pracy i życia. – Konieczność zwiększenia i upowszechnienia dostępności do usług publicznych. – Konieczność zmniejszenia obciążeń administracyjnych i obniżenia wysokich kosztów funkcjonowania instytucji publicznych. – Konieczność rozwiązania problemu nieaktualności map, braku map cyfrowych, bardzo wysokich kosztów standaryzacji i cyfryzacji zasobów geodezyjno-kartograficznych.
<p>3. Wzmacnianie konkurencyjności MŚP</p>	<p><u>3-13a</u>. Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwienie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również przez inkubatory przedsiębiorczości.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Konieczność zagospodarowania istniejącej jeszcze w województwie wolnej przestrzeni w sferze przedsiębiorczości (podmioty gospodarcze, tereny inwestycyjne i infrastruktura). – Konieczność „zatrzymania” innowacyjnych pomysłów w regionie.
	<p><u>3-2-3b</u> Opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu umiędzynarodowienia.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Konieczność pobudzenia aktywności podmiotów gospodarczych regionu na rynkach zagranicznych. – Konieczność zainteresowania kapitału zewnętrznego ofertą gospodarczą województwa. – <u>Konieczność nieustannego pielęgnowania wizerunku województwa w oczach klientów.</u> – <u>Konieczność rozszerzenia działalności przedsiębiorstw z regionu na nowe rynki.</u> – <u>Konieczność znaczącego obniżenia kosztów prowadzenia działalności gospodarczej (np. kosztów komunikacji i transportu) jako zachęty do podejmowania zatrudnienia.</u>
	<p><u>3-3-3c</u> Wspieranie tworzenia i poszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Konieczność nadążania przez przedsiębiorstwa za otoczeniem i dostosowywania się do zmieniających się warunków gospodarczych i wyzwań rynkowych. – <u>Niezbędność transformacji modelu turystyki stanowiącej w województwie poważny segment gospodarki.</u> – <u>Konieczność nadrobienia znacznych zaległości regionu w kwestii udziału technologii informacyjno-komunikacyjnych w gospodarce województwa.</u> – <u>Konieczność zwiększenia podaży wyspecjalizowanych usług z wykorzystaniem nowoczesnych sieci (TIK).</u>

Komentarz [PK7]: Uwaga nr 114

Komentarz [PK8]: Uwaga nr 116

Komentarz [PK9]: Uwaga nr 163

Komentarz [PK10]: Uwaga nr 115

Komentarz [PK11]: Uwaga nr 163

		–
	3-4-3d Wsparcie zdolności MŚP do wzrostu na rynkach regionalnych, krajowych i międzynarodowych oraz do angażowania się w procesy innowacji.	<ul style="list-style-type: none"> – Konieczność dostosowania oferty usług instytucji otoczenia biznesu do potrzeb przedsiębiorców. – Konieczność podniesienia jakości usług świadczonych przez instytucje otoczenia biznesu. – Wymóg wprowadzenia popytowego podejścia do świadczenia usług dla przedsiębiorców. – Konieczność zdecydowanej intensyfikacji działań informacyjno-promocyjnych przez IOB.
4. Wsparcie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach	4-1-4a Promowanie produkcji i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych	<ul style="list-style-type: none"> – Konieczność zwiększania własnych źródeł produkcji energii elektrycznej jako alternatywy dla energii importowanej. – Konieczność zapewnienia bezpieczeństwa dostaw energii.
	4-2-4b Promowanie efektywności energetycznej i korzystania z odnawialnych źródeł energii w przedsiębiorstwach	– Konieczność ograniczania zużycia energii w przedsiębiorstwach przede wszystkim ze względu na wymagania ochrony środowiska, potrzebę ograniczenia emisji zanieczyszczeń do atmosfery.
	4-3-4c Wsparcie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych, i w sektorze mieszkaniowym	<ul style="list-style-type: none"> – Konieczność zmniejszenia energochłonności w sektorze publicznym – dostosowania infrastruktury instytucji publicznych województwa warmińsko-mazurskiego do wymagań techniczno-budowlanych w zakresie ochrony przed utratą ciepła i energochłonności. – Konieczność zmniejszenia energochłonności budynków mieszkaniowych – zastosowania nowoczesnych technologii w tym zakresie. – Efektywność energetyczna leży u podstaw europejskiej polityki energetycznej i jest jednym z głównych celów „Europa 2020”.
	4-5-4e Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających działanie łagodzące na zmiany klimatu.	<ul style="list-style-type: none"> – Konieczność rozwiązania na terenie miast Warmii i Mazur i w ich obszarach funkcjonalnych problemów transportowych, ograniczenia skutków nadmiernej kongestii, zwłaszcza w śródmieściach oraz na głównych szlakach łączących miejsca pracy, usług z terenami mieszkaniowymi. – Cel strategiczny 4 Nowoczesna infrastruktura rozwoju zakładający wspieranie rozwoju zintegrowanych systemów transportu zbiorowego – <i>Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025.</i>
	4-7-4g Promowanie wykorzystania wysokosprawnej Kogeneracji ciepła i energii elektrycznej w oparciu o zapotrzebowanie na ciepło	– Konieczność poprawy efektywności energetycznej w regionie – wykorzystania potencjału kogeneracji jako metody oszczędzania energii.

	użytkowe.	
5. Promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem	5-2-5b Wspieranie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje zagrożeń, przy jednoczesnym zwiększeniu odporności na klęski i katastrofy i stworzenie systemów zarządzania klęskami i katastrofami.	<ul style="list-style-type: none"> – Konieczność wypełniania postanowień <i>Krajowego Programu Reform dla realizacji Strategii Europa 2020</i> – Konieczność zapewnienia bezpieczeństwa i racjonalnego wykorzystania zasobów województwa.
6. Zachowanie i ochrona środowiska oraz promowanie efektywnego gospodarowania zasobami	6-1-6a Inwestowanie w sektor gospodarki odpadami celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych określonych przez państwa członkowskie.	<ul style="list-style-type: none"> – Konieczność poprawy sytuacji w województwie w obszarze gospodarki odpadami i wypełnienie zobowiązań wobec UE (w tym: dyrektywy 2008/98 WE (dyrektywa odpadowa); dyrektywy 1999/31/WE w sprawie składowania odpadów; dyrektywy 94/62/WE w sprawie opakowań i odpadów opakowaniowych). – Konieczność zakończenia prac przewidzianych w Wojewódzkim Planie Gospodarki Odpadami.
	6-2-6b Inwestowanie w sektor gospodarki wodnej celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych, określonych przez państwa członkowskie.	<ul style="list-style-type: none"> – Konieczność znacznej redukcji presji wywieranej na środowisko przyrodnicze ze strony sektora komunalnego ze względu na braki w kanalizacji sanitarnej, zbyt małą ilość instalacji przetwarzania komunalnych osadów ściekowych, bądź nie spełnianie przez nich norm jakościowych. – Konieczność bardziej efektywnego i racjonalnego korzystania z zasobów wodnych.
	6-3-6c Zachowanie, ochrona, promocja i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego.	<ul style="list-style-type: none"> – Konieczność zahamowania postępującego procesu dekapitalizacji starej, historycznej zabudowy. – Potrzeba budowania tożsamości regionalnej. – Konieczność zorientowania dziedzictwa kulturowego i zasobów kultury na bardziej efektywne ich wykorzystanie z punktu widzenia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa.
	6-4-6d Ochronę i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochronę i rekultywację gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, także poprzez program Natura 2000 i zieloną infrastrukturę.	<ul style="list-style-type: none"> – Konieczność ochrony różnorodności i bogactwa środowiska przyrodniczego województwa. – Potrzeba ciągłego budowania przewagi konkurencyjnej regionu w oparciu o istniejący potencjał środowiskowy i umiejętne wykorzystanie go w procesach wzrostu.
7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów	7-2-7b Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z	<ul style="list-style-type: none"> – Potrzeba umożliwienia rozprzestrzeniania impulsów rozwojowych generowanych na najbardziej konkurencyjnych obszarach w województwie. – Konieczność skrócenia czasów dojazdu do miast

przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej	infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi.	<p>powiatowych jako ośrodków usług publicznych.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Konieczność integracji potoków ruchu w obszarach funkcjonalnych miasta wojewódzkiego i subregionalnych ośrodków wzrostu. – Konieczność zwiększenia bezpieczeństwa ruchu drogowego w regionie ze względu na bardzo złą 3. lokatę w Polsce pod względem ofiar śmiertelnych w wypadkach na 100 tys. pojazdów.
	7-3-7c Rozwój i usprawnienie przyjaznych środowisku (w tym o obniżonej emisji hałasu) i niskoemisyjnych systemów transportu, w tym śródlądowych dróg wodnych i transportu morskiego, portów połączeń multimodalnych oraz infrastruktury portów lotniczych, w celu promowania zrównoważonej mobilności regionalnej i lokalnej.	<ul style="list-style-type: none"> – Potrzeba zadbania o zdekapitalizowaną infrastrukturę systemu żeglownego Wielkich Jezior Mazurskich (śródlądowa droga wodna) jako czynnika rozwoju działalności skupionych wokół inteligentnej specjalizacji województwa „<i>ekonomia wody</i>” („<i>water economy</i>”). – Konieczność poprawy bezpieczeństwa ruchu na szlakach wodnych Warmii i Mazur.
	7-4-7d Rozwój i rehabilitacja kompleksowych wysokiej jakości i interoperacyjnych systemów transportu kolejowego oraz propagowaniu działań służących zmniejszeniu hałasu.	<ul style="list-style-type: none"> – Konieczność stworzenia z transportu kolejowego realnej i konkurencyjnej alternatywy dla transportu samochodowego. – Konieczność zapewnienia sprawnego połączenia z obwodem kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej z uwagi na zdecydowany wzrost aktywności spowodowany umową o małym ruchu granicznym, zawartą przez rządy Rzeczypospolitej Polskiej i Federacji Rosyjskiej. – Konieczność poprawy jakości przestrzeni miejskich, a także powstania nowych funkcji w okolicach dworców.
8. Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników	8i 8-5. Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspierania mobilności pracowników	<ul style="list-style-type: none"> – Potrzeba podjęcia działań w celu poprawy dostępu do zatrudnienia osobom bezrobotnym i nieaktywnym zawodowo, – Konieczność podjęcia działań mających na celu zwiększenie mobilności zawodowej wśród mieszkańców województwa.
	8iii 8-7. Pracę na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw w tym innowacyjnych, mikro, małych i średnich przedsiębiorstw	<ul style="list-style-type: none"> – Konieczność podjęcia działań zmierzających do tworzenia nowych miejsc pracy w regionie. – Potrzeba zaoferowania zindywidualizowanego wsparcia doradczego dla przedsiębiorstw w szczególności po rozpoczęciu działalności gospodarczej. – Konieczność podjęcia działań mających na celu pomoc w założeniu i prowadzeniu innowacyjnych firm m.in. na bazie wyników prac B+R oraz wypracowanej wiedzy

		~~wśród doktorantów i absolwentów szkół wyższych, co zahamuje odpływ dobrze wykształconych osób.~~
	<u>8iv 8-8.</u> Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia prywatnego i zawodowego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę.	<ul style="list-style-type: none"> – Konieczność podjęcia działań zmierzających do wprowadzenia rozwiązań umożliwiających powrót bądź wejście na rynek pracy osobom, które w nim nie uczestniczą ze względu na opiekę nad dziećmi do 3. roku życia, – Potrzeba wprowadzenia elastycznych form zatrudnienia umożliwiających godzenie ról zawodowych i rodzinnych.
	<u>8v 8-9.</u> Przystosowanie pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian	<ul style="list-style-type: none"> – Potrzeba podjęcia działań mających na celu adaptację przedsiębiorstw do dynamicznie zachodzących zmian gospodarczych, – Konieczność realizacji przedsięwzięć zmierzających do rozwoju przedsiębiorstw i ich pracowników, – Konieczność podjęcia zaplanowanych i kompleksowych działań pomocowych udzielanych zwalnianym pracownikom.
	<u>8vi 8-10.</u> Aktywne i zdrowe starzenie się	<ul style="list-style-type: none"> – Konieczność wprowadzenia rozwiązań mających na celu wydłużenie okresu aktywności zawodowej.
9. Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją	~~9-1-9a~~ Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych oraz przejścia z usług instytucjonalnych na usługi na poziomie społeczności lokalnych.	<ul style="list-style-type: none"> – Konieczność zapewnienia powszechnego i równomiernego dostępu do wysokiej jakości specjalistycznych usług zdrowotnych. – Konieczność uzupełnienia deficytów nowoczesnej aparatury i sprzętu medycznego. – Konieczność wypełnienia luk w przestrzeni województwa odnośnie podmiotów dostarczających świadczenia specjalistyczne.
	<u>9-2-9b</u> Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich	<ul style="list-style-type: none"> – Konieczność zahamowania degradacji znaczenia warmińsko-mazurskich miast w sieci krajowych ośrodków. – Potrzeba przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym i wykorzystania potencjału ludnościowego zamieszkującego zaniedbane części miast i tereny blokowisk.
	<u>9i 9-4.</u> Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie	<ul style="list-style-type: none"> – Konieczność podjęcia przedsięwzięć zmierzających do podniesienia aktywności społecznej i zawodowej wśród osób zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez działania aktywizacyjne i integracyjne, — ~~Konieczność prowadzenia badań i analiz z zakresu pomocy i integracji społecznej, wspierających~~

		<p>~~projektowanie strategii rozwiązywania problemów społecznych,~~</p> <ul style="list-style-type: none"> ~~Konieczność umożliwienia systematycznej pracy z kadrami pomocy społecznej poprzez organizację szkoleń, studiów i doradztwa.~~
	<p>9iv 9-7. Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług społecznych świadczonych w interesie ogólnym</p>	<ul style="list-style-type: none"> Konieczność ułatwienia dostępu do niedrogich, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym, ze względu na nasilające się zjawisko zubożenia społeczeństwa regionu, Konieczność świadczenia usług wspierających rodziny, w celu przeciwdziałania zjawisku dziedziczenia biedy.
	<p>9v 9-8. Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwienia dostępu do zatrudnienia</p>	<ul style="list-style-type: none"> ~~Konieczność podejmowania działań zmierzających do rozwoju sieci podmiotów wspierających ekonomię społeczną,~~ ~~Potrzeba tworzenia partnerstw na rzecz rozwoju ekonomii społecznej,~~ Konieczność tworzenia podmiotów ekonomii społecznej w celu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, ~~Potrzeba wzmocnienia infrastruktury podmiotów ekonomii społecznej.~~ ~~Potrzeba budowy współpracy lokalnych i regionalnych podmiotów na rzecz rozwoju ekonomii społecznej~~
<p>10. Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej</p>	<p>10i 10-1 ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesniej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia</p>	<ul style="list-style-type: none"> Konieczność zwiększenia stosowania nowych technik nauczania przez nauczycieli. Konieczność podniesienia jakości kształcenia poczynając od edukacji przedszkolnej. Konieczność zwiększania u uczniów kompetencji kluczowych. Konieczność przeciwdziałania rozwarstwieniu społecznemu w dostępie do edukacji.
	<p>10iii 10-3 wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji</p>	<ul style="list-style-type: none"> ~~Konieczność wykształcenia w społeczeństwie województwa – kultury uczenia się przez całe życie.~~ Konieczność zmiany nastawienia do kariery edukacyjnej i zawodowej. ~~Konieczność unowocześnienia w wymiarze jakościowym placówek prowadzących kształcenie ustawiczne.~~

	siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji	
	~~10iv 10.3~~ <u>10iv 10.3 bis</u> lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami	<ul style="list-style-type: none"> – Konieczność dostosowania kształcenia zawodowego do potrzeb pracodawców. – Konieczność poprawy jakości i usuwania barier w dostępie do doradztwa zawodowego. – <u>Konieczność unowocześnienia w wymiarze jakościowym placówek prowadzących kształcenie ustawiczne.</u>
	~~10a 10.4~~ – inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej	<ul style="list-style-type: none"> – Konieczność zmiany postaw społeczno-emocjonalnych małych dzieci (w wieku przedszkolnym) – Konieczność rozbudzania „pędu do wiedzy” dzieci i młodzieży na etapie szkolnym – Konieczność wyposażenia ludzi w odpowiednie do potrzeb firm kwalifikacje i doświadczenie zawodowe – Konieczność stworzenia warunków nauczania praktycznego, silnie powiązanego ze środowiskiem biznesu. – Konieczność rozwoju szkolnictwa zawodowego

1.2. Uzasadnienie alokacji finansowej

Podział środków przeznaczonych na realizację RPO WiM 2014-2020 został dokonany w zgodzie z zakresem interwencji wskazanym w Umowie Partnerstwa oraz wymaganą w regulacjach UE dla polityki spójności koncentracją tematyczną (ring-fencing). Wkład RPO WiM 2014-2020 w realizację unijnej strategii na rzecz inteligentnego, zrównoważonego wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu oraz do osiągnięcia spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej zostanie zagwarantowany m.in. poprzez przeznaczenie:

- 1) co najmniej 50% środków EFRR na cele związane z podnoszeniem innowacyjności gospodarki oraz konkurencyjnością przedsiębiorstw, większym wykorzystaniem technologii informacyjno-komunikacyjnych, a także na cele związane z gospodarką niskoemisyjną,
- 2) co najmniej 20% środków EFS na promowanie włączenia społecznego i walkę z ubóstwem.

Alokując środki na poszczególne obszary wsparcia uwzględniono również zakładane do osiągnięcia przez Polskę cele określone w Krajowym Programie Reform oraz zdiagnozowane w punkcie 1.1.1 wyzwania rozwojowe Warmii i Mazur. W ten sposób sprofilowały się cztery główne obszary wsparcia, i tak:

- 1) najwięcej, bo ok. 18% całej alokacji, skierowane zostanie na wzmocnienie rozwoju technologicznego i innowacji (CT 1) oraz na podniesienie konkurencyjności przedsiębiorstw (CT 3);
- 2) ok. 15% wszystkich środków skupione zostanie na poprawie zewnętrznej dostępności i wewnętrznej spójności komunikacyjnej regionu (CT 7) – region wciąż należy do obszarów o najmniejszej dostępności komunikacyjnej w Europie.
- 3) ok. 14% wszystkich środków ukierunkowanych zostanie na ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza, zwiększenie udziału energii odnawialnej oraz efektywność energetyczną (CT 4);
- 4) z uwagi na wyróżniające się na tle kraju problemy na rynku pracy ok. 12% dostępnych w programie środków dedykowane będzie zwiększeniu zatrudnienia (CT 8) oraz ok. 7% aktywizacji społeczno-zawodowej (CT 9).

Przegląd strategii inwestycyjnej programu operacyjnego.

Oś priorytetowa	Fundusz	Wsparcie Unii (EUR)	Udział łącznego wsparcia Unii w całości środków programu operacyjnego	Cel tematyczny	Priorytety inwestycyjne	Cele szczegółowe priorytetów inwestycyjnych	Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu, dla których wyznaczono wartość docelową
1. INTELIGENTNA GOSPODARKA WARMII I MAZUR	EFRR	42 992 646	2,49%	Wzmacnianie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji	1-1-1a	Zwiększenie wykorzystania wyników działalności B+R w gospodarce Dostosowanie infrastruktury badań i rozwoju do potrzeb przedsiębiorstw w regionie	1. Nakłady na działalność B+R jako % PKB wg cen bieżących (GERD) 2. Liczba przedsiębiorstw współpracujących z ośrodkami badawczymi
		51 798 369	3,00%		1-2-1b	Wzrost innowacyjności firm działających w obszarach inteligentnych specjalizacji	1. Odsetek przedsiębiorstw usługowych, które poniosły nakłady na działalność innowacyjną 2. Odsetek przedsiębiorstw przemysłowych, które poniosły nakłady na działalność innowacyjną 3. Liczba przedsiębiorstw współpracujących z ośrodkami badawczymi 4. Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw
		61 683 224	3,57%	Wzmacnianie konkurencyjności MŚP, sektora rolnego (w odniesieniu do EFRROW) oraz sektora rybołówstwa	3-1-3a	Poprawa-Wzrost ilości i przeżywalności przedsiębiorzości przedsiębiorstw w województwie warmińsko-mazurskim	1. Stopa inwestycji w sektorze prywatnym 2. Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla

Komentarz [PK12]: Uzupełnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń dotyczących m.in. celów szczegółowych, zakresu wsparcia EFS, wskaźników na poziomie horyzontalnym.

				i akwakultury (w odniesieniu do EFMR)			przedsiębiorstw
		<u>40 057 405</u> <u>57 983 998</u>	<u>2,32%</u> <u>3,36%</u>		<u>3.2.3b</u>	<p><u>Poprawa atrakcyjności gospodarki województwa warmińsko-mazurskiego na rynkach krajowych i międzynarodowych</u></p> <p><u>Podniesienie konkurencyjności przedsiębiorstw województwa warmińsko-mazurskiego dzięki rozwojowi nowych modeli biznesowych</u></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Stopa inwestycji w sektorze prywatnym 2. Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw
		<u>104 999 555</u> <u>94 300 000</u>	<u>6,08%</u> <u>5,46%</u>		<u>3.2.3c</u>	Unowocześnienie przedsiębiorstw w województwie warmińsko-mazurskim	<ol style="list-style-type: none"> 1. Odsetek przedsiębiorstw usługowych, które poniosły nakłady na działalność innowacyjną 2. Odsetek przedsiębiorstw przemysłowych, które poniosły nakłady na działalność innowacyjną 3. Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw
		<u>8 762 557</u> <u>11 785 519</u>	<u>0,51%</u> <u>0,69%</u>		<u>3.4.3d</u>	<u>Zwiększenie Wsparcie</u> zdolności MŚP do udziału w procesach wzrostu i innowacji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Odsetek przedsiębiorstw usługowych, które poniosły nakłady na działalność innowacyjną 2. Odsetek przedsiębiorstw przemysłowych, które poniosły nakłady na działalność innowacyjną 3. Stopa inwestycji w sektorze prywatnym 4. Liczba przedsiębiorstw wspartych przez

							instytucje otoczenia biznesu
2. KADRY DLA GOSPODARKI	EFS	40 748 050	2,36%	Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie	~~10i10.1.~~	~~Poprawa jakości edukacji na terenie województwa warmińsko-mazurskiego~~ ~~Zwiększenie dostępności i jakości edukacji przedszkolnej oraz poprawa jakości kształcenia ogólnego w województwie warmińsko-mazurskim~~	1. Liczba nauczycieli prowadzących zajęcia z wykorzystaniem TIK dzięki EFS
		~~25 217 172~~ ~~13 377 927~~	1,46%		~~10iii10.3~~	~~Podniesienie kompetencji i kwalifikacji kadr regionalnej gospodarki~~ ~~Podniesienie poziomu kompetencji i umiejętności osób dorosłych z grup defaworyzowanych w zakresie języków obcych oraz ICT~~	1. Liczba osób, które uzyskały kompetencje w ramach lub po opuszczeniu programu
		~~18 638 780~~ ~~30 478 025~~	1,08%		~~10iv10.3.-bis~~	~~Dostosowanie wysokiej jakości kształcenia zawodowego do potrzeb gospodarki regionu~~ ~~Powiązanie wysokiej jakości szkolnictwa zawodowego z otoczeniem społeczno-gospodarczym~~	1. Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem w programie, uczestniczących w kształceniu lub pracujących po 6 miesiącach po ukończeniu nauki
3. CYFROWY REGION	EFRR	15 000 000	0,87%	Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości TIK	~~2.2.~~	~~Zwiększenie wykorzystania i jakości nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych w gospodarce województwa~~	~~1. Odsetek przedsiębiorstw otrzymujących zamówienia poprzez sieci komputerowe (stronę internetową typu EDI)~~ ~~2. Liczba wprowadzonych~~

						innowacji produktowych 3-1. Liczba wprowadzonych innowacji procesowych
		71 330 615 4,13%	4,13%		~~2c2-3-~~	Zwiększenie wykorzystania nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych w podmiotach świadczących usługi publiczne
		76 080 615 4,41%	4,41%			1. Odsetek osób korzystających z Internetu w kontaktach z administracją publiczną 2. Liczba pobrań/odtworzeń dokumentów zawierających informacje sektora publicznego
4. EFEKTYWNOŚĆ ENERGETYCZNA	EFRR	99 970 853	5,79%	Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach	~~4a4-1-~~	Zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii w ogólnym bilansie energetycznym regionu
		20 801 965	1,20%		~~4b4-2-~~	Zwiększenie efektywności w przedsiębiorstwach poprzez ograniczenie strat i zużycia energii w przedsiębiorstwach
		50 942 239	2,95%		~~4c4-3-~~	Wzrost efektywności energetycznej budynków mieszkalnych oraz
						1. Udział energii elektrycznej produkowanej ze źródeł odnawialnych w produkcji energii elektrycznej ogółem 2. Dodatkowa zdolność wytwarzania energii odnawialnej 3. Szacowany spadek emisji gazów cieplarnianych
						1. Zużycie energii elektrycznej w przemyśle na 1 mln WDB w przemyśle 2. Dodatkowa zdolność wytwarzania energii odnawialnej 3. Szacowany spadek emisji gazów cieplarnianych
						1. Zużycie energii

						użyteczności publicznej	pierwotnej 2. Szacowany spadek emisji gazów cieplarnianych
		~~25 035 878~~ <u>48 035 878</u>	~~1,45%~~ <u>2,78%</u>			<u>4e4.5.</u>	Poprawa zrównoważonej mobilności mieszkańców w miastach województwa i ich obszarach funkcjonalnych
		50 000 000	2,90%			<u>4g4.7.</u>	Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń oraz gazów cieplarnianych do atmosfery poprzez Zwiększenie wytwarzania energii w wysokosprawnej kogeneracji
		10 014 351	0,58%			~~6a6.1.~~	Poprawa gospodarki odpadami w województwie
		22 963 943	1,33%			<u>6b6.2.</u>	Więcej oczyszczonych ścieków i lepsza jakość wody
5. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE I RACJONALNE WYKORZYSTANIE ZASOBÓW	EFRR			Zachowanie i ochrona środowiska przyrodniczego oraz promowanie efektywnego gospodarowania zasobami			1. Odsetek energii cieplnej wytwarzanej w skojarzeniu 2. Dodatkowa zdolność wytwarzania energii odnawialnej 3. Szacowany spadek emisji gazów cieplarnianych
							1. Odpady komunalne zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów 2. Dodatkowe możliwości przerobowe w zakresie recyklingu odpadów
							1. Odsetek ludności korzystającej z komunalnych oczyszczalni ścieków 2. Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonych zaopatrzenia w wodę 3. Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonych oczyszczania ścieków

		96 344 967	5,58%		6d6.4.	Ochrona i efektywne wykorzystanie zasobów naturalnych województwa dla wzrostu konkurencyjności	1. Długość zinventaryzowanych tras rowerowych
		17 956 780	1,04%	Promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem	5b5.2.	~~Wzrost bezpieczeństwa~~ ~~Zabezpieczenie regionu poprzez zapobieganie i zarządzanie ryzykiem przed wystąpieniem i skutkami~~ klęsk żywiołowych i katastrof ekologicznych	1. Pojemność obiektów małej retencji wodnej 2. Liczba ludności korzystającej ze środków ochrony przeciwpowodziowej
6. KULTURA I DZIEDZICTWO	EFRR	51 935 152	3,01%	Zachowanie i ochrona środowiska przyrodniczego oraz promowanie efektywnego gospodarowania zasobami	6c6.3.	~~Zmiana pasywnej filozofii ochrony~~ ~~dziedzictwa kulturowego regionu~~ ~~i wykorzystanie instytucji kultury do~~ ~~budowy tożsamości regionalnej~~ ~~Więcej ludzi korzystających z oferty~~ ~~instytucji kultury budujących~~ ~~tożsamość regionalną w~~ ~~województwie~~	1. Zwiedzający muzea i oddziały będące w gestii samorządów gmin, powiatów i miast na prawach powiatu na 1000 mieszkańców 2. Wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturalnego i naturalnego oraz stanowiących trakcje turystyczne
7. INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA	EFRR	~~172 848 333~~ 149 848 333	~~10,01%~~ 8,68%	Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej	7b7.2.	Poprawa ~~dostępności i wewnętrznej~~ ~~spójności oraz przeciwdziałanie~~ ~~marginalizacji obszarów~~ ~~problemowych~~ ~~problemowych~~ ~~dostępności transportowej w~~ ~~województwie województwa~~ ~~warmińsko-mazurskiego~~	1. Wskaźnik Międzygałęziowej Dostępności Transportowej (podsieć drogowa)
		37 985 470	2,20%		7c7.3.	Funkcjonalny system żeglugi na śródlądowych drogach wodnych województwa	1. Wskaźnik Międzygałęziowej Dostępności Transportowej

		46 445 871	2,69%		~~7d7.4.~~	Stworzenie realnej i konkurencyjnej alternatywy wobec ruchu kołowego i poprawa standardów regionalnych przewozów pasażerskich	1. Wskaźnik Międzygałęziowej Dostępności Transportowej (podsieć kolejowa)
8. OBSZARY WYMAGAJĄCE REWITALIZACJI	EFRR	64 848 510	3,76%	Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem	~~9b9.2.~~	Poprawa jakości ~~życia obszarów problemowych dla włączenia społeczności je zamieszkujących obszary problemowe~~	1. Wskaźnik ożywienia gospodarczego na terenach rewitalizowanych 2. Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach
9. DOSTĘP DO WYSOKIEJ JAKOŚCI USŁUG PUBLICZNYCH	EFRR	31 942 327	1,85%	Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją	~~9a9.1.~~	Podniesienie jakości i skuteczności usług zdrowotnych i socjalnych	1. Liczba miejsc w placówkach opieki nad osobami starszymi na 1000 osób w wieku powyżej 65 lat. 2. Oczekiwana liczba osób korzystających z ulepszonych usług opieki zdrowotnej
		48 417 168	2,80%	Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie	~~10a10.4.~~	~~Podniesienie Wzrost~~ jakości i dostępności oferty edukacyjnej i szkoleniowej ~~poprzez rozwój niezbędnej infrastruktury w województwie warmińsko-mazurskim~~	1. Odsetek osób dorosłych w wieku 25-64 lata uczestniczących w kształceniu i szkoleniu 2. Potencjalna liczba użytkowników infrastruktury opieki nad dziećmi lub edukacyjnej wspartej w programie
10. REGIONALNY RYNEK PRACY	EFRR	~~100 013 996~~ <u>100 795 617</u>	~~5,79%~~ <u>5,48%</u>	Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności	~~8i8.5.~~	~~Zwiększenie zatrudnienia wśród osób bezrobotnych, poszukujących pracy i nieaktywnych zawodowo~~ <u>Poprawa dostępu do</u>	1. Liczba osób pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny

Sformatowano: Wyjustowany

				pracowników		zatrudnienia osobom pozostającym bez pracy	<p>rachunek)</p> <p>2. Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu</p> <p>3. Liczba osób pracujących 6 miesięcy po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)</p>
		<p><u>40 050 230</u></p> <p><u>40 363 227</u></p>	<p>2,32%</p> <p>2,34%</p>		<p><u>8iii8-7-</u></p>	<p><u>Wzrost liczby przedsiębiorstw zdolnych do funkcjonowania na rynku</u> <u>Stworzenie warunków do powstawania nowych firm</u></p>	<p>1. Liczba utworzonych mikroprzedsiębiorstw działających 30 miesięcy po uzyskaniu wsparcia finansowego</p>
		<p><u>3 453 224</u></p> <p><u>3 480 212</u></p>	<p>0,20%</p>		<p><u>8iv8-8-</u></p>	<p><u>Wzrost liczby powrotów na rynek pracy wśród osób pełniących funkcje opiekuńcze</u> <u>Ułatwienie wejścia lub powrotu na rynek pracy</u></p>	<p>1. Liczba osób, które powróciły na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem/wychowaniem m dziecka, po opuszczeniu programu</p>
		<p><u>64 920 623</u></p> <p><u>65 427 985</u></p>	<p>3,76%</p> <p>3,79%</p>		<p><u>8v8-9-</u></p>	<p><u>Wzmocnienie kompetencji pracowników i pracodawców</u> <u>1. Wzmocnienie kompetencji pracowników i pracodawców</u> <u>2. Niwelowanie skutków negatywnych zmian gospodarczych poprzez działania outplacementowe</u></p>	<p>1. Liczba mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw, które zrealizowały swój cel rozwojowy dzięki udziałowi w programie</p> <p>2. Liczba pracowników zagrożonych zwolnieniem z pracy oraz osób zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładu pracy objętych wsparciem w programie, pracujących 6 miesięcy po opuszczeniu</p>

Sformatowano: Wyjustowany

		~~3 942 416~~ <u>3 973 226</u>	0,23%		~~8vi8.10.~~	Zmniejszenie poziomu dezaktywacji zawodowej ze względu na chorobę lub niepełnosprawność	programu 1. Liczba osób, które po opuszczeniu programu podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie
11. WŁĄCZENIE SPOŁECZNE	EFS	76 316 264	4,42%	Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją	9iv9.4.	Wzrost zatrudnienia wśród osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym Zwiększenie aktywności społeczno-zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	1. Liczba osób pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) 2. Liczba osób w niekorzystnej sytuacji społecznej poszukujących pracy, uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu, zdobywających kwalifikacje, pracujących (łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek) po opuszczeniu programu 3. Liczba osób pracujących 6 miesięcy po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)
		25 183 327	1,46%		9iv9.7.	Wzrost liczby osób korzystających z usług społecznych i zdrowotnych wśród zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym Poprawa dostępu do usług społecznych lub zdrowotnych	1. Liczba osób w niekorzystnej sytuacji społecznej poszukujących pracy, uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu, zdobywających kwalifikacje, pracujących (łącznie z pracującymi na własny rachunek)

		25 035 878	1,45%		<u>9v9.8.</u>	Wzrost zatrudnienia poprzez rozwój ekonomii społecznej Poprawa dostępu do zatrudnienia osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym poprzez rozwój ekonomii społecznej	1. Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych
12. POMOC TECHNICZNA	EFS	58 014 179	3,36%	X	X	Zapewnienie sprawnego i efektywnego systemu zarządzania i wdrażania RPO WiM na lata 2014-2020 oraz ciągłości programowania Zapewnienie właściwego systemu informacji, komunikacji i promocji RPO WiM na lata 2014-2020	1. Liczba odwiedzin portalu informacyjnego / serwisu internetowego

SEKCJA 2 OSIE PRIORYTETOWE

Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 realizował będzie cele unijnej strategii na rzecz inteligentnego, zrównoważonego wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu oraz do osiągnięcia spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej, a także osiągał będzie rezultaty wskazane w Umowie Partnerstwa poprzez koncentrację tematyczną i terytorialną wsparcia na przedsięwzięciach odnoszących się do następujących osi priorytetowych:

1. Inteligentna gospodarka Warmii i Mazur.
2. Kadry dla gospodarki.
3. Cyfrowy region.
4. Efektywność energetyczna.
5. Środowisko przyrodnicze i racjonalne wykorzystanie zasobów.
6. Kultura i dziedzictwo.
7. Infrastruktura transportowa.
8. Obszary wymagające rewitalizacji.
9. Dostęp do wysokiej jakości usług publicznych.
10. Regionalny rynek pracy.
11. Włączenie społeczne.
12. Pomoc techniczna

2. Opis osi priorytetowych innych niż pomoc techniczna

2.1 INTELIGENTNA GOSPODARKA WARMII I MAZUR

Uzasadnienie utworzenia osi priorytetowej obejmującej więcej niż jeden cel tematyczny

Oś Priorytetowa Inteligentna gospodarka Warmii i Mazur realizować będzie dwa cele tematyczne polityki spójności, tj. Cel 1 „wzmacnianie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji” oraz Cel 3 „wzmacnianie konkurencyjności MŚP” w zakresie przewidzianym dla Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Połączenie dwóch ww. celów tematycznych sprzyja zachowaniu logiki wsparcia skierowanego na podniesienie konkurencyjności i innowacyjności gospodarki województwa. Realizacja zarówno celu tematycznego 1 (który koncentruje się na wzmacnianiu rozwoju technologicznego i innowacji), jak i celu 3 (nastawionego na podniesienie konkurencyjności przedsiębiorstw) dąży do wzrostu gospodarczego. Ma być to wzrost budowany na bazie innowacyjności, internacjonalizacji a przede wszystkim sprzyjąc wydobyciu potencjałów firm funkcjonujących w regionie oraz oparciu ich konkurencyjności o nowoczesne rozwiązania. Takie podejście do rozwoju gospodarki regionu odzwierciedla cel strategiczny przyjęty w „Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025” zdefiniowany jako „Wzrost konkurencyjności gospodarki”, którego realizacji dedykowana jest 1 oś priorytetowa. Zakłada on m.in. podniesienie konkurencyjności regionu poprzez rozwój inteligentnych specjalizacji oraz wzrost innowacyjności firm. Interwencja w ramach wszystkich priorytetów inwestycyjnych przewidzianych dla CT 1 i 3 będzie wspólnie przyczyniać się do realizacji założonych w strategii celów.

Wymaga podkreślenia, iż głównym obszarem zainteresowania samorządu regionalnego jest rozwój zdefiniowanych inteligentnych specjalizacji. Wsparcie w Osi 1 (zarówno w ramach priorytetów określonych dla CT 1 jak i CT 3) skupiać się będzie na wyłanianiu potrzeb i potencjałów firm funkcjonujących w ich obszarach. Projekty, które pojawią się w okresie realizacji Programu dadzą podstawę do analiz zmian zachodzących w specjalizacjach jak i obserwacji rozkwitu nowych przewag konkurencyjnych regionu.

Priorytetem osi „Inteligentna gospodarka Warmii i Mazur” jest wzmocnienie sektora MŚP. Wszystkie podejmowane działania będą w rezultacie wpływały na polepszenie ich pozycji konkurencyjnej. Małe i średnie przedsiębiorstwa otrzymają wsparcie umożliwiające im niwelowanie niekorzystnej sytuacji, w jakiej znajdują się względem dużych firm –kapitał na rozwój działalności, dostęp do nowych rynków zbytu, niezbędnej wiedzy i technologii umożliwiających wzrost, szczególnie w obszarach zgodnych z inteligentnymi specjalizacjami regionu. Również wsparcie dużych przedsiębiorstw ma dać rezultat w postaci impulsu do rozwoju MŚP z ich gospodarczego otoczenia, i tylko pod takim warunkiem będzie udzielane.

Komentarz [GZK13]: Uwaga nr 5

Decyzja o dwutematycznej osi priorytetowej podyktowana jest także interesem samych beneficjentów oraz potrzebą ułatwienia im zrozumienia logiki wsparcia gospodarki w latach 2014-2020. Konieczne jest bowiem budowanie świadomości o nierozzerwalnym związku między rozwojem technologicznym a rozwojem gospodarczym. Nie dotyczy to wyłącznie sektorów wysokich technologii, gdyż obecnie również tradycyjne sektory gospodarki bazują na dorobku naukowym. Ponadto, taka konstrukcja osi pokazująca komplementarność obu celów, ułatwia odnalezienie przestrzeni dla nowych pomysłów, zarówno pojawiających się w sferze nauki, jak i po stronie przedsiębiorstw. Zakładamy także,

że zainspiruje do tworzenia powiązań pomiędzy różnymi środowiskami, co przełoży się na wartościowe i efektywne działania.

Priorytet inwestycyjny ~~1-11a~~

„Udoskonalanie infrastruktury badań i innowacji i zwiększanie zdolności do osiągnięcia doskonałości w zakresie badań i innowacji oraz wspieranie ośrodków kompetencji, w szczególności tych, które leżą w interesie Europy”

Cel szczegółowy priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

„Dostosowanie infrastruktury badań i rozwoju do potrzeb przedsiębiorstw w regionie”

Komentarz [GZK14]: Uwaga nr 86

„Zwiększenie wykorzystania wyników działalności B+R w gospodarce”

Rezultatem interwencji w ramach priorytetu inwestycyjnego będzie zwiększenie nakładów na działalność badawczo-rozwojową w województwie warmińsko-mazurskim oraz współpracy pomiędzy przedsiębiorstwami a ośrodkami badawczymi.

Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu

Komentarz [ew15]: Uzupełnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość składania sprawozdań
1.	Nakłady na działalność B+R jako % PKB wg cen bieżących (GERD) ²⁸	%	region słabiej rozwinięty	0,49	2012	1,14	GUS	rocznie
2.	Nakłady na działalność B+R jako % PKB w sektorze rządowym i szkolnictwa wyższego wg cen bieżących (GOVERD + HERD)	%	region słabiej rozwinięty	0,30	2012	0,41	GUS	rocznie
2.	Liczba przedsiębiorstw współpracujących z ośrodkami badawczymi	szt.	region słabiej rozwinięty	0	2013	20	SL 2014	bieżący monitoring

Komentarz [ew16]: Uwaga nr 89

Opis typów i przykłady przedsięwzięć

Lepsze ukierunkowanie prowadzonych badań na potrzeby rynku oraz zapewnienie wdrożeń ich wyników w działalności gospodarczej osiągnięte zostanie dzięki rozwojowi nowoczesnej infrastruktury instytucji prowadzących działalność badawczo-rozwojową, przy czym tak samo ważne

²⁸ W przyszłości mogą pojawić się problemy w określeniu stopnia realizacji wartości docelowej wskaźnika, w związku ze zmianą metodologii liczenia rachunków narodowych (przejście z ESA 95 na ESA 2010)

jest powstawanie jak i modernizacja laboratoriów, (w tym akredytowanych), świadczących usługi B+R w obszarze specjalizacji regionalnych. Możliwość wsparcia będą miały jedynie przedsięwzięcia obejmujące infrastrukturę badawczą strategiczną dla regionu z punktu widzenia regionalnych inteligentnych specjalizacji. Warunkiem będzie uzgodnienie ich realizacji w trakcie negocjacji Kontraktu Terytorialnego dla województwa.

Możliwość wsparcia będą miały jedynie przedsięwzięcia obejmujące infrastrukturę badawczą strategiczną dla regionu z punktu widzenia regionalnych inteligentnych specjalizacji. Ich realizacja uzgodniona zostanie w trakcie negocjacji Kontraktu Terytorialnego (KT) dla województwa. W ocenie zgłoszonych do KT przez władze regionalne propozycji infrastruktury B+R na poziomie regionalnym uczestniczą przedstawiciele ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego, ministra właściwego ds. nauki oraz Narodowego Centrum Badań i Rozwoju. KT zapewnia koordynację regionalnych i krajowych agend badawczo-rozwojowych, spełniając stosowne wymagania warunkowości ex-ante.

Komentarz [GZK17]: Uwaga nr 87

Przykładowe działania/typy przedsięwzięć:

- tworzenie nowoczesnej infrastruktury badawczej.

Typy beneficjentów:

- uczelnie;
- jednostki naukowe.

Terytorialny obszar realizacji: cały obszar województwa warmińsko-mazurskiego, preferencje dla OSI Aglomeracja Olsztyna, OSI Ośrodki subregionalne

Kierunkowe zasady wyboru operacji

Tryb pozakonkursowy

Warunki brzegowe wyboru operacji:

- przedsięwzięcie musi być objęte Kontraktem Terytorialnym
- przedsięwzięcie obejmuje jedynie infrastrukturę B +R strategiczną dla regionu z punktu widzenia rozwoju regionalnych inteligentnych specjalizacji,
- przedsięwzięcie charakteryzuje możliwie wysoki stopień współfinansowania ze źródeł prywatnych,
- nowe przedsięwzięcie otrzyma wsparcie jedynie, gdy dopełnia istniejące zasoby, w tym powstałe w perspektywie finansowej EU 2007-2013,
- przedsięwzięcie uzgodnione zostało z ministrem właściwym ds. nauki i szkolnictwa wyższego i ministrem właściwym ds. rozwoju regionalnego w celu uniknięcia powielania inwestycji,
- przedsięwzięcie służy realizacji badań (konieczne przedstawienie opisu prac B+R, których realizacji będzie służyła dofinansowywana infrastruktura oraz ich zastosowania w gospodarce),
- powstała infrastruktura B+R będzie dostępna dla podmiotów/osób spoza jednostki otrzymującej wsparcie,

Komentarz [GZK18]: Uwaga nr 3, 82

- finansowanie infrastruktury TIK w jednostkach naukowych możliwe tylko wówczas, gdy jest niezbędna do realizacji projektu badawczo-rozwojowego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie przewiduje się.

Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się.

Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Komentarz [ew19]: Uzupełnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość składania sprawozdań
					M	K	O		
1.	Liczba jednostek naukowych ponoszących nakłady inwestycyjne na działalność B+R	szt.	EFRR	region słabiej rozwinięty			3	SL 2014	Bieżący monitoring

Priorytet inwestycyjny 1-21b

„Promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje, rozwijanie powiązań i synergii między przedsiębiorstwami, ośrodkami badawczo-rozwojowymi i sektorem szkolnictwa wyższego, w szczególności promowanie inwestycji w zakresie rozwoju produktów i usług, transferu technologii, innowacji społecznych, ekoinnowacji, zastosowań w dziedzinie usług publicznych, tworzenia sieci, pobudzania popytu, klastrów i otwartych innowacji poprzez inteligentną specjalizację, oraz wspieranie badań technologicznych i stosowanych, linii pilotażowych, działań w zakresie wczesnej walidacji produktów, zaawansowanych zdolności produkcyjnych i pierwszej produkcji, w szczególności w dziedzinie kluczowych technologii wspomagających, oraz rozpowszechnianie technologii o ogólnym przeznaczeniu”

Cel szczegółowy priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

„Wzrost innowacyjności firm działających w obszarach inteligentnych specjalizacji”

Rezultatem interwencji w ramach priorytetu inwestycyjnego będzie zwiększenie odsetka przedsiębiorstw innowacyjnych funkcjonujących w województwie warmińsko-mazurskim, liczby podmiotów gospodarczych współpracujących z ośrodkami badawczymi a tym samym poziomu inwestycji prywatnych uzupełniających publiczne wsparcie dla przedsiębiorstw.

Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu

Komentarz [ew20]: Uzupełnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość składania sprawozdań
-----	----------	-------------------	--	----------------	------------	-------------------------	---------------	------------------------------------

1.	Odsetek przedsiębiorstw usługowych, które poniosły nakłady na działalność innowacyjną	%	region słabiej rozwinięty	4,09	2012	13,10	GUS	rocznie
2.	Odsetek przedsiębiorstw przemysłowych, które poniosły nakłady na działalność innowacyjną	%	region słabiej rozwinięty	11,60	2012	17,07	GUS	rocznie
3.	Liczba przedsiębiorstw współpracujących z ośrodkami badawczymi	szt.	region słabiej rozwinięty	0	2013	200	SL 2014	Bieżący monitoring
4.	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw	zł	region słabiej rozwinięty	0	2013	154 000 000	SL 2014	Bieżący monitoring

Opis typów i przykłady przedsięwzięć

Interwencja w ramach priorytetu skupiona zostanie na wykorzystaniu w działalności gospodarczej wyników prac badawczo-rozwojowych, zarówno własnych – realizowanych wewnątrz przedsiębiorstw (czemu służyć będzie także inwestowanie w niezbędną infrastrukturę), jak i wynikającej ze współpracy przedsiębiorstw z jednostkami naukowo-badawczymi. Zważywszy na niewielkie doświadczenia firm w regionie w kooperacji z sektorem nauki, jej rozwój będzie wielostopniowy. Wsparcie małych i średnich przedsiębiorstw w nawiązaniu współpracy z sektorem B+R podniesie ich świadomość korzyści takiej kooperacji a jednocześnie wpłynie na dostosowanie oferty jednostek naukowych do potrzeb gospodarki. Kolejny krok – rozwój współpracy – pomoże utrwalić nawiązane relacje, co winno zaowocować rozwojem technologicznym firm. Trzecim poziomem współpracy będą duże przedsięwzięcia badawczo-rozwojowe połączone z wdrożeniem opracowanych technologii lub produktów.

Wyniki badań ewaluacyjnych wskazują, że duże przedsiębiorstwa z województwa warmińsko-mazurskiego są nadal relatywnie słabe i niezdolne do konkurowania, co osłabia możliwości wsparcia z krajowych programów operacyjnych. Jednocześnie wiele z tych podmiotów funkcjonuje w obszarach zidentyfikowanych w regionie inteligentnych specjalizacji. Z drugiej strony duże przedsiębiorstwa mają większy potencjał do wdrażania innowacji czy nowych technologii²⁹. Zatem zakłada się, iż duże przedsięwzięcia badawczo-rozwojowe dostępne będą również dla dużych firm. Powinny one również uczestniczyć w grupach przedsiębiorstw realizujących wspólne projekty badawcze i innowacyjne.

²⁹ „Ewaluacja RPO WiM w kontekście konkurencyjności firm, produktów i usług” EGO s.c. , Warszawa, 2012

Zakłada się, iż wszystkie działania podejmowane w ramach niniejszego priorytetu inwestycyjnego będą przyczyniały się do rozwoju zidentyfikowanych w regionie inteligentnych specjalizacji. ~~stąd warunkiem realizacji przedsięwzięcia będzie wykazanie wpływu w ich obszarze.~~ Proces przedsiębiorczego odkrywania w ramach inteligentnych specjalizacji będzie kontynuowany dzięki realizacji RPO, gdyż aktywność podmiotów rynkowych funkcjonujących w obrębie każdej z nich wykaże faktyczny potencjał poszczególnych pól działalności wyodrębnionych w specjalizacjach ~~„ekonomia wody”, „drewno i meblarstwo” oraz „żywność wysokiej jakości”. Należy podkreślić, iż nie oznacza to, że wsparcie zostanie skierowane do wszystkich podmiotów funkcjonujących w powiązaniu ze specjalizacjami – np. znaczna liczba przedsiębiorstw, których działalność wpisuje się w zakres specjalizacji „żywność wysokiej jakości” objęta zostanie Wspólną Polityką Rolną.~~

Przykładowe działania/typy przedsięwzięć:

- własna działalność B+R przedsiębiorstw:
  - tworzenie i rozwój infrastruktury B+R w przedsiębiorstwach (w tym centra badawczo-rozwojowe);
  - wsparcie prac B+R firm oraz wdrożenia własnych wyników badań naukowych; (w tym wsparcie ~~w zakresie ochrony własności intelektualnej~~ – uzyskania praw wyłącznych dla własnych rozwiązań technicznych);
- zakup usług B+R oraz wykorzystanie w przedsiębiorstwach wyników badań/ rozwiązań technologicznych wypracowanych z sektorem naukowym:
  - bon na nawiązanie współpracy – projekty mające na celu zakup usług B+R, doradczych oraz technologii,
  - bon na rozwój współpracy poprzez projekty B+R – rozwój nowych lub udoskonalenie obecnie oferowanych i wykorzystywanych produktów/ usług/ technologii, przygotowanie do uzyskania akredytacji i certyfikacji, proces akredytacji i certyfikacji oraz proces uzyskiwania ochrony praw własności intelektualnej,
  - kontrakt B+R – wsparcie dużych przedsięwzięć badawczo-rozwojowych połączonych z wdrożeniem opracowanych technologii i/lub produktów.
- wsparcie wspólnych przedsięwzięć grup przedsiębiorstw związanych z prowadzeniem prac B+R.

Typy beneficjentów:

- przedsiębiorstwa
- grupy przedsiębiorstw (w tym m.in. porozumienia, sieci, konsorcja, klastry)
- konsorcja: przedsiębiorstw, IOB, jednostek naukowych, uczelni przy czym liderem konsorcjum musi być przedsiębiorstwo

Terytorialny obszar realizacji: cały obszar województwa warmińsko-mazurskiego.

Kierunkowe zasady wyboru operacji

Tryb konkursowy – wybór projektów do dofinansowania nastąpi na podstawie metodyki i kryteriów zatwierdzonych przez Komitet Monitorujący zgodnie z art. 110 rozporządzenia ogólnego. Procedury i kryteria, zgodnie z art. 125, ust. 3 ww. rozporządzenia będą zapewniać, że operacje przyczynią się do osiągnięcia celów szczegółowych i rezultatów odpowiednich priorytetów, będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględnią będą zasady określone w art. 7 dotyczącym

Komentarz [GZK21]: Uwaga nr 93

promowania równości mężczyzn i kobiet oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Warunki brzegowe wyboru operacji:

- przedsięwzięcie musi wykazać wpływ w obszarze inteligentnych specjalizacji województwa;
- inwestycje dużych przedsiębiorstw w obszarze CT1, pod warunkiem zapewnienia konkretnych efektów dyfuzji działalności B+R+I do polskiej gospodarki;
- w przypadku dużych firm preferencją objęte będą projekty podejmowane wspólnie z MŚP lub przewidujące współpracę z MŚP, NGO i instytucjami badawczymi;
- warunkiem uzyskania wsparcia infrastruktury B+R w przedsiębiorstwie będzie wskazanie planowanej agendy badawczej, która będzie realizowana przy wykorzystaniu dofinansowanej infrastruktury.

Komentarz [GZK22]: Uwaga nr 42,

Komentarz [GZK23]: Uwaga nr 94, 95, 96

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie przewiduje się.

Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się.

Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Komentarz [ew24]: Uzupełnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość składania sprawozdań
					M	K	O		
1.	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	szt.	EFRR	region słabiej rozwinięty			160	SL 2014	Bieżący monitoring

Priorytet inwestycyjny ~~3-13a~~

„Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości”.

Cel szczegółowy priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

„Wzrost ilości i przeżywalności przedsiębiorstw w województwie warmińsko-mazurskim”

Komentarz [GZK25]: Uwaga nr 101

„Poprawa przedsiębiorczości w województwie warmińsko-mazurskim”

Rezultatem interwencji w ramach priorytetu inwestycyjnego będzie zwiększony poziom kreacji przedsiębiorstw oraz inwestycji prywatnych uzupełniających wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw.

Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu

Komentarz [ew26]: Uzupełnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość składania sprawozdań
1.	Stopa inwestycji w sektorze prywatnym ³⁰	%	region słabiej rozwinięty	7,2	2012	9,6	GUS	rocznie
2.	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw	zł	region słabiej rozwinięty	0	2013	38 000 000	SL 2014	Bieżący monitoring

Opis typów i przykłady przedsięwzięć

Biorąc pod uwagę ogólnie znane wskaźniki przeżywalności firm w pierwszych latach ich funkcjonowania, kluczowym staje się wsparcie „raczkujących” przedsiębiorstw. Problemy napotymane przez nowe firmy w najtrudniejszym dla nich początkowym okresie działalności będą eliminowane m.in. poprzez dostarczenie im usług przez podmioty specjalizujące się w inkubowaniu przedsiębiorstw. Nowe podmioty gospodarcze otrzymają zarówno wsparcie kapitałowe jak i opiekę doradczą, mentorską i szkoleniową. ~~Preferencje uzyskają nowe przedsiębiorstwa funkcjonujące w oparciu o innowacyjne pomysły w obszarach zidentyfikowanych w województwie inteligentnych specjalizacji.~~ Pomoc nowym firmom w rozwoju skutkować będzie nie tylko zwiększeniem liczby podmiotów gospodarczych, ale także zatrzymaniem w regionie kreatywnych, dobrze wykształconych ludzi.

Lokowanie w latach 2007-2013 środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na tereny pozostałe po zlikwidowanych jednostkach wojskowych oraz poprzemysłowych rozwiązało większość występujących na nich problemów. Są one atrakcyjnie położone i zabudowane, powinny być więc wykorzystane na cele produkcyjne i usługowe. Badania wskazują, że największe zainteresowanie terenami inwestycyjnymi i infrastrukturą obserwowane jest w sferze oddziaływania głównych szlaków komunikacyjnych (strefy przyspieszonego rozwoju). Stąd, ~~jako uzupełnienie pozostałych działań w osi „Inteligentna gospodarka Warmii i Mazur”~~ planowane są jeszcze dalsze inwestycje w tereny i infrastrukturę zlokalizowane w Obszarze Strategicznej Interwencji „Tygrys Warmińsko-Mazurski”. Zakłada się, że podejmowane działania wpłyną bezpośrednio na ich potencjał gospodarczy, atrakcyjność inwestycyjną i przedsiębiorczość w regionie.

Zaplanowane przedsięwzięcia będą komplementarne ze wsparciem w ramach PI 8-7iii ukierunkowanego na samozatrudnienie osób pozostających bez pracy, poszukujących zatrudnienia oraz defaworyzowanych na rynku pracy. Utworzone przez nie nowe przedsiębiorstwa będą mogły również (po okresie karencji) uzyskać wsparcie na rozwój w ramach PI 3.1.

Zachowana zostaje również komplementarność ze wsparciem oferowanym w Programie Operacyjnym Polska Wschodnia 2014-2020, w ramach którego powstaną platformy startowe nowych pomysłów. Grupą docelową, do której skierowana będzie interwencja PO PW będą w szczególności absolwenci szkół wyższych (do 35. roku życia) oraz studenci ostatnich lat studiów,

³⁰ W przyszłości mogą pojawić się problemy w określeniu stopnia realizacji wartości docelowej wskaźnika, w związku ze zmianą metodologii liczenia rachunków narodowych (przejście z ESA 95 na ESA 2010)

Komentarz [GZK27]: Uwaga nr 102

chcący rozwinąć swój pomysł oraz uruchomić i rozwijać własne firmy typu start-up. W ramach platform powstaną nowe podmioty gospodarcze, których rozwój będzie mógł być kontynuowany dzięki wsparciu RPO WiM 2014-2020. Inkubatory wspierane w ramach RPO nie tworzą indywidualnych systemów wsparcia, oferują natomiast wystandardyzowane usługi. W ramach Platform utworzone start-upy objęte zostaną indywidualną opieką (zakres usług związany i dobierany będzie pod dany start-up), natomiast w inkubatorze przedsiębiorca korzysta wyłącznie z usług, które inkubator posiada w swojej ofercie.

Należy podkreślić, że w ramach PI 3a nie są planowane inwestycje w tworzenie przedsiębiorstw, a wsparcie uzyskają firmy już utworzone i faktycznie działające.

Wsparcie oferowane przez inkubatory przedsiębiorczości w PI 3a będzie odrębnym typem przedsięwzięć w stosunku do interwencji przewidzianej w ramach PI 3d RPO WiM oraz PO PW, gdzie zaplanowane typy przedsięwzięć nie dotyczą bieżącej działalności i standardowej oferty instytucji otoczenia biznesu, jak ma to miejsce w PI 3a.

Komentarz [GZK28]: Uwaga nr 105, 106

Preferowane do dofinansowania będą przedsięwzięcia wynikające z lokalnych/ponadlokalnych planów rewitalizacji miast i komplementarne do realizowanych w ramach osi priorytetowej *Obszary wymagające rewitalizacji* oraz działań finansowanych przy udziale Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach osi priorytetowych regionalnego programu operacyjnego.

Przykładowe działania/typy przedsięwzięć:

- wspieranie inkubowania przedsiębiorstw
- wsparcie finansowe dla nowopowstałych firm (w szczególności opartych o innowacyjne pomysły) wraz ze wsparciem doradczym, mentorskim i szkoleniowym jako element przygotowania do funkcjonowania na rynku
- tworzenie nowej i modernizacja istniejącej infrastruktury na rzecz rozwoju gospodarczego (w tym na obszarach powojkowych – nie pozostających w zasobach Agencji Mienia Wojskowego ani żadnej innej instytucji zarządzającej terenami wojskowymi, przemysłowymi, kolejowymi i popegeerowskich); uporządkowanie i przygotowanie terenów inwestycyjnych w celu nadania im nowych funkcji gospodarczych, uzbrojenie terenów inwestycyjnych w media, budowa lub modernizacja układu komunikacyjnego terenu inwestycyjnego, kampanie promocyjne (jako integralny element projektu).

Typy beneficjentów:

- przedsiębiorstwa
- instytucje otoczenia biznesu
- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia
- podmioty wdrażające instrumenty finansowe

Komentarz [GZK29]: Uwaga nr 76

Terytorialny obszar realizacji: cały obszar województwa warmińsko-mazurskiego a w przypadku terenów inwestycyjnych: OSI – Tygrys Warmińsko-Mazurski

Kierunkowe zasady wyboru operacji

Tryb konkursowy – wybór projektów do dofinansowania nastąpi na podstawie metodyki i kryteriów zatwierdzonych przez Komitet Monitorujący zgodnie z art. 110 rozporządzenia ogólnego. Procedury i kryteria, zgodnie z art. 125, ust. 3 ww. rozporządzenia będą zapewniać, że operacje przyczynią się do osiągnięcia celów szczegółowych i rezultatów odpowiednich priorytetów, będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równości mężczyzn i kobiet oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Komentarz [GZK30]: Uwaga nr 130

Warunki brzegowe wyboru operacji:

- preferencje uzyskają projekty z obszarów inteligentnych specjalizacji województwa warmińsko-mazurskiego.
- preferowane będą przedsięwzięcia wynikające z lokalnych/ponadlokalnych planów rewitalizacji miast i komplementarne do realizowanych w ramach osi priorytetowej *Obszary wymagające rewitalizacji* oraz działań finansowanych przy udziale Europejskiego Funduszu Społecznego.

Komentarz [GZK31]: Uwaga nr 42, 80, 108

W przypadku inwestycji w modernizację istniejącej i tworzenie nowej infrastruktury na rzecz rozwoju gospodarczego:

- warunkiem będzie nie powielanie dostępnej infrastruktury, chyba, że limit dostępnej powierzchni został wyczerpany,
- przedsięwzięcia wyłącznie na terenach zlokalizowanych w pobliżu infrastruktury transportowej
- preferencje uzyskają:
  - projekty realizowane na nieużytkach, terenach zdegradowanych, wymagających rewitalizacji, w związku ze zintensyfikowanym i udokumentowanym zapotrzebowaniem firm poszukujących lokalizacji dla prowadzenia działalności,
  - projekty przedsiębiorstw.

Komentarz [GZK32]: Uwaga nr 107

Komentarz [GZK33]: Uwaga nr 102

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Planowane jest zastosowanie instrumentów bezwrotnych – dotacji m.in. na działalność służącą inkubowaniu przedsiębiorstw oraz tworzenie nowej i modernizację istniejącej infrastruktury na rzecz rozwoju gospodarczego (w tym na obszarach powojennych – nie pozostających w zasobach Agencji Mienia Wojskowego ani żadnej innej instytucji zarządzającej terenami wojskowymi, przemysłowymi, pokolejowymi i popegeerowskich); uporządkowanie i przygotowanie terenów inwestycyjnych w celu nadania im nowych funkcji gospodarczych, uzbrojenie terenów inwestycyjnych w media, budowę lub modernizację układu komunikacyjnego terenu inwestycyjnego, kampanie promocyjne. Co do zasady zakłada się wsparcie dla nowopowstałych firm poprzez instrumenty inżynierii finansowej. Dotacje otrzymają natomiast nowe firmy oparte o wysoko innowacyjne pomysły.

Komentarz [GZK34]: Uwaga nr 74

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych w priorytecie inwestycyjnym 3a poparte zostało oceną ex-ante zgodnie z Art. 37 (2) Rozporządzenia ogólnego nr 1303/2013³¹, której celem

³¹ ROZPORZĄDZENIE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY (UE) NR 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające

było wykazanie: występowania zawodności rynku lub nieoptymalnego poziomu inwestycji, a także szacunkowego poziomu i zakresu zapotrzebowania na inwestycje publiczne, w tym typy instrumentów finansowych. Ocena ex ante była narzędziem weryfikującym decyzje Instytucji Zarządzającej o zastosowaniu IF w konkretnych działaniach.

Komentarz [GZK35]: Uwaga nr 73, 77, 79, 104

Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się.

Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Komentarz [ew36]: Uzupełnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość składania sprawozdań
					M	K	O		
1.	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	szt.	EFRR	region słabiej rozwinięty			147	SL 2014	Bieżący monitoring
2.	Powierzchnia przygotowanych terenów inwestycyjnych	ha	EFRR	region słabiej rozwinięty			84	SL 2014	Bieżący monitoring

Priorytet inwestycyjny ~~3~~23b

„Opracowanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu umiędzynarodowienia”

Cel szczegółowy priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

„Podniesienie konkurencyjności przedsiębiorstw województwa warmińsko-mazurskiego dzięki rozwojowi nowych modeli biznesowych”

Komentarz [GZK37]: Uwaga nr 112

„Poprawa atrakcyjności gospodarki województwa warmińsko-mazurskiego na rynkach krajowych i międzynarodowych”

Rezultatem interwencji w ramach priorytetu inwestycyjnego będzie zwiększenie wartości przychodów małych i średnich przedsiębiorstw ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport, wzrost liczby nawiązanych kontraktów handlowych oraz podniesienie poziomu inwestycji prywatnych uzupełniających wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw.

Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu

Komentarz [ew38]: Uzupełnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość składania sprawozdań
-----	----------	-------------------	--	----------------	------------	-------------------------	---------------	------------------------------------

[przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady \(WE\) nr 1083/2006](#)

1.	Stopa inwestycji w sektorze prywatnym ³²	%	region słabiej rozwinięty	7,2	2012	9,6	GUS	rocznie
	<u>Produkcja sprzedana przemysłu w cenach stałych z 2010 r. per capita w sektorze MŚP</u>	<u>tys. zł / os.</u>	<u>region słabiej rozwinięty</u>	<u>7,91</u>	<u>2012</u>	<u>12,56</u>	<u>GUS</u>	<u>rocznie</u>
2.	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw	zł	region słabiej rozwinięty	0	2013	58 000 000	SL 2014	Bieżący monitoring

Komentarz [ew39]: Uwaga nr 120

Opis typów i przykłady przedsięwzięć

Zaplanowane w ramach Priorytetu inwestycyjnego 3b tworzenie i wdrażanie nowych modeli biznesowych stanowić będzie odpowiedź na zidentyfikowane w regionie problemy: niewielkiej nowoczesności przedsiębiorstw oraz niezadawalającego poziomu eksportu i współpracy międzynarodowej firm z województwa. Efektem przewidzianych działań ma być pośrednio również wzrost atrakcyjności oferty gospodarczej regionu postrzeganej zarówno jako aktywność podmiotów gospodarczych na rynkach zagranicznych, jak i wizerunek województwa kreowany wśród szeroko rozumianych klientów. Otwarcie przedsiębiorstw z regionu na nowe rynki wymagać będzie inwestycji w dostosowanie oferty produktowo-usługowej do wymagań nowych klientów, przepisów i norm obowiązujących w krajach, do których kierowana będzie oferta oraz zmian organizacyjnych wewnątrz firmy. Dlatego też przewidziano wsparcie inwestycyjne na rozwój przedsiębiorstwa w związku z jego internacjonalizacją, dzięki czemu możliwe będzie budowanie trwałych więzi gospodarczych.

Działania zaplanowane w RPO WiM będą komplementarne ze wsparciem oferowanym w Programie Operacyjnym Polska Wschodnia 2014-2020, w ramach którego przedsiębiorcy będą mogli uzyskać wsparcie na stworzenie i wdrożenie nowego modelu biznesowego MSP w oparciu o internacjonalizację ich działalności. Wsparcie to będzie mogło zostać następnie uzupełnione inwestycjami planowanymi w programie regionalnym.

Komentarz [GZK40]: Uwaga nr 118

Kolejnym proponowanym kierunkiem rozwoju MSP jest tworzenie nowych modeli biznesowych opartych na pakietowaniu oferty (produktów i usług) – również przy wykorzystaniu nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych. Zakłada się, że dzięki pakietyzowaniu produktów i usług poprawiony zostanie dostęp do klienta (szczególnie w przypadku jego oddalenia geograficznego). Przykładem może być branża turystyczna (silnie reprezentowana w województwie), gdyż dla nowoczesnego turysty (bardziej świadomego i wymagającego) zdecydowanie większe znaczenie od walorów środowiska przyrodniczego ma oferta produktowa. Specyficznym rodzajem usług przewidywanych do wsparcia są te, których świadczenie zakłada się w systemie „sail pass”. Realizacja przedsięwzięcia wynika z dokumentu „Wielkie Jeziora Mazurskie – Strategia” i polega na stworzeniu w oparciu o TIK systemu zarządzania żeglarstwem w obszarze szlaku żeglownego Wielkich

³² –W przyszłości mogą pojawić się problemy w określeniu stopnia realizacji wartości docelowej wskaźnika, w związku ze zmianą metodologii liczenia rachunków narodowych (przejście z ESA 95 na ESA 2010)

Jezior Mazurskich, dającego możliwość zakupu usługi przez Internet, płatności kartą sail pass, rozliczania w systemie elektronicznym itp.

W tym zakresie interwencja w ramach RPO będzie również komplementarna z działaniami przewidzianymi w PO PW, w ramach którego wspierane będą projekty realizowane przez konsorcja MŚP prowadzące do stworzenia sieciowych i innowacyjnych produktów wykorzystujących istniejący w makroregionie potencjał turystyczny.

Zwiększenie udziału technologii informacyjno-komunikacyjnych w gospodarce województwa wymaga podjęcia szeregu działań. Problem małej dostępności do Internetu będzie ograniczony w niedługiej perspektywie dzięki inwestycjom w budowę sieci szerokopasmowych oraz projektom polegającym na włączeniu cyfrowym prowadzonym w latach 2007-2013. Możliwość wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w działalności przedsiębiorstwa służyć będzie obniżaniu w sposób znaczący kosztów prowadzenia działalności gospodarczej oraz jej internacjonalizacji. Dlatego środki skierowane zostaną na wykorzystanie TIK do rozszerzania działalności firmy, internacjonalizacji oraz usprawnienia procesów zarządczych w przedsiębiorstwach (inteligentne systemy zarządzania: zarządzanie zasobami ludzkimi, towarowymi i usługowymi, zarządzanie systemami finansowo-księgowymi, zarządzanie produkcją, automatyzacja procesu produkcyjnego) oraz kontaktów z klientem.

Komentarz [GZK41]: Uwaga nr18, 128

W celu wzmocnienia efektów interwencji zaplanowanej dla przedsiębiorstw w ramach tego priorytetu inwestycyjnego podejmowane będą działania obejmujące m.in. promocję gospodarczą regionu w wymiarze krajowym i międzynarodowym. Celem zapewnienia efektów o zasięgu regionalnym wsparcie obejmie wyłącznie projekty sieciowe/partnerskie. Dla realizacji zadań związanych z promocją gospodarczą niezbędne będzie wypracowanie wspólnie z partnerami gospodarczymi, spójnej polityki inwestycyjnej regionu, co sprzyjać będzie wzrostowi liczby bezpośrednich inwestycji zagranicznych, które staną się elementem podnoszącym poziom polskiej gospodarki poprzez tworzenie łańcuchów wartości z realnym udziałem polskich przedsiębiorstw. Wspierane będą m.in. uzgodnione przedsięwzięcia wynikające z dokumentu „Wielkie Jeziora Mazurskie – Strategia” oraz kompleksowe działania promujące ofertę regionu (przykładem tego rodzaju są promocje tematyczne typu Mazury-Cud Natury czy „Lotnicze Mazury”).

Komentarz [GZK42]: Uwaga nr 84

Atrakcyjność oferty gospodarczej regionu postrzegana jest zarówno jako aktywność podmiotów gospodarczych na rynkach zagranicznych jak wizerunek województwa kreowany wśród szeroko rozumianych klientów (inwestorów, kontrahentów, turystów). Zarówno internacjonalizacja firm, jak i działania proinwestycyjne oraz promocja gospodarcza, w tym turystyczna regionu, muszą zostać dopasowane do faktycznych potrzeb odbiorców. Wsparcie musi skoncentrować się wokół inicjatyw proeksportowych, budowania trwałych więzi gospodarczych.

Komentarz [GZK43]: Uwaga nr113, 114, 115, 116

Internacjonalizacja regionalnych przedsiębiorstw wspierana będzie poprzez dostarczenie im niezbędnych usług wspomagających podejmowanie decyzji o poszerzeniu rynku zbytu, organizacji wymiany międzynarodowej oraz składaniu oferty odbiorcom zagranicznym, poczynając od uświadamiania potrzeby i korzyści płynących z internacjonalizacji. Działania te opierać się będą o podejście popytowe – dostosowane do faktycznych potrzeb przedsiębiorstw oraz uzupełnione zostaną wsparciem inwestycyjnym na wprowadzenie zmian związanych z poszerzeniem obszaru działalności gospodarczej (dostosowanie procesu produkcji, tworzenie działów obsługi eksportu, certyfikacja, logistyka). Warunkiem uzyskania wsparcia inwestycyjnego będzie wykazanie faktycznego związku planowanej inwestycji z działalnością eksportową przedsiębiorstwa.

Preferencje uzyskają podmioty funkcjonujące w obszarach inteligentnych specjalizacji regionalnych. Działania zaplanowane w RPO WiM będą komplementarne ze wsparciem oferowanym w Programie Operacyjnym Polska Wschodnia 2014-2020, w ramach którego przedsiębiorcy będą mogli uzyskać diagnozę potrzeb w obszarze internacjonalizacji a następnie dostosowane do nich usługi doradcze obejmujące m.in. wybór odpowiednich metod i narzędzi strategicznych wejścia na rynek zagraniczny oraz poszukiwanie możliwości eksportowych na nowych rynkach zbytu dla asortymentu danego MŚP.

Obok internacjonalizacji przedsiębiorstw regionu zakłada się wspieranie przyciągania kapitału zewnętrznego do województwa. W tym celu wykorzystane zostaną instytucje powołane do pozyskiwania inwestorów zewnętrznych. Kluczowe dla zwiększenia rozpoznawalności regionu będzie położenie nacisku na „obecność” firm z regionu jak również instytucji promujących tereny inwestycyjne na światowych wydarzeniach, targach, misjach gospodarczych i spotkaniach.

Pomimo ogromnego potencjału turystycznego w regionie (w ostatnich latach powiększonego o wysokiej jakości bazę noclegową wydłużającą sezon turystyczny oraz poprawioną jakość gastronomii i nowe atrakcje turystyczne) nadal nie jest on w pełni zbudowany i wykorzystany. Zwiększająca się rokrocznie liczba turystów krajowych i zagranicznych potwierdza jednak trafność wyborów strategicznych w tym obszarze w ramach RPO WiM 2007-2013. Dalsze zwiększenie zainteresowania regionem wymaga nie tylko nowych, pakietowych produktów turystycznych, ale także ciągłego pobudzania popytu na ofertę województwa. Celem zapewnienia efektów o zasięgu regionalnym wsparcie obejmie wyłącznie projekty sieciowe/partnerskie, preferowane będą kampanie promocyjne całego województwa wpływające na utrzymanie jego pozytywnego wizerunku oraz realizowane będą uzgodnione przedsięwzięcia wynikające z dokumentu „Wielkie Jeziora Mazurskie – Strategia”. Wspierane będą także inne kompleksowe działania promujące ofertę regionu (przykładem tego rodzaju są promocje tematyczne typu Mazury Cud Natury czy „Lotnicze Mazury”).

W ramach niniejszego priorytetu inwestycyjnego wspierane będzie uzgodnione przedsięwzięcie, wynikające ze strategii Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Elku obejmującej strategię Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych.

Przykładowe działania/typy przedsięwzięć:

- wsparcie działalności przedsiębiorstw nastawionych na wzrost eksportu i zdobywania nowych rynków zbytu (w tym działania zwiększające świadomość przedsiębiorstw o potrzebie i korzyściach internacjonalizacji) — usługi związane z internacjonalizacją MŚP, w tym:
  - dostarczanie informacji na temat dostępnych funduszy i instrumentów wsparcia dla przedsiębiorców w zakresie eksportu (kredyty i gwarancje rządowe, ubezpieczenia kredytów, programy na udział przedsiębiorców w targach i wystawach);
  - badanie i weryfikacja wiarygodności konkretnych biznesowych partnerów zagranicznych przede wszystkim z rynków wschodnich;
  - udział przedsiębiorstw w międzynarodowych (krajowych i zagranicznych) targach, wystawach branżowych, misjach gospodarczych, spotkaniach brokerskich, kooperacyjnych);
  - pomoc prawna związana z internacjonalizacją firm;

- wsparcie inwestycyjne rozwoju przedsiębiorstw związanego z internacjonalizacją;
- wsparcie MSP w tworzeniu nowych modeli biznesowych w zakresie pakietowania produktów i usług, w tym opartych na ICT (m.in. tworzenie systemu mazurskich kart turystycznych w systemie „sail pass”)
- wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych do rozszerzenia działalności firmy, wejścia na nowe rynki oraz usprawnienie procesów zarządczych.
- promocja gospodarcza regionu (projekty sieciowe) wraz z profesjonalizacją obsługi:
  - inwestycyjna,
  - oferty biznesowej regionu,
  - turystyczna.

Komentarz [GZK44]: Uwaga nr 84

Komentarz [GZK45]: Uwaga nr113, 114, 115, 116

Typy beneficjentów:

- przedsiębiorstwa;
- grupy przedsiębiorstw (w tym m.in. porozumienia, sieci, konsorcja, klastry)
- samorząd województwa;
- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia;
- instytucje otoczenia biznesu.
- Lokalne organizacje turystyczne

Terytorialny obszar realizacji: cały obszar województwa warmińsko-mazurskiego.

Kierunkowe zasady wyboru operacji

Tryb konkursowy – wybór projektów do dofinansowania nastąpi na podstawie metodyki i kryteriów zatwierdzonych przez Komitet Monitorujący zgodnie z art. 110 rozporządzenia ogólnego. Procedury i kryteria, zgodnie z art. 125, ust. 3 ww. rozporządzenia będą zapewniać, że operacje przyczynią się do osiągnięcia celów szczegółowych i rezultatów odpowiednich priorytetów, będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględnią będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równości mężczyzn i kobiet oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Warunki brzegowe wyboru operacji:

- preferencje uzyskają podmioty funkcjonujące w obszarach inteligentnych specjalizacji regionalnych; warunkiem uzyskania wsparcia inwestycyjnego na rozwój związany z internacjonalizacją będzie wykazanie faktycznego związku planowanej inwestycji z działalnością eksportową przedsiębiorstwa;
- w odniesieniu do projektów promocji gospodarczej preferowane będą kampanie promocyjne obejmujące teren całego województwa. Warunkiem uzyskania wsparcia w tym obszarze będzie wykazanie wpływu zaplanowanego przedsięwzięcia na gospodarkę regionu oraz zapewnienie udziału partnerów społeczno-gospodarczych w podejmowanych działaniach. Ponadto konieczne będzie zapewnienie spójności z polityką inwestycyjną regionu.

Komentarz [GZK46]: Uwaga nr 42, 80

Możliwe projekty pozakonkursowe.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie przewiduje się.

Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się.

Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Komentarz [ew47]: Uzupełnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość składania sprawozdań
					M	K	O		
1.	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	szt.	EFRR	region słabiej rozwinięty			95	SL 2014	Bieżący monitoring
2.	Liczba wspartych przedsięwzięć informacyjno-promocyjnych	szt.	EFRR	region słabiej rozwinięty			11	SL 2014	Bieżący monitoring

Priorytet inwestycyjny **3.33c**

„Wspieranie tworzenia i poszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług”

Cel szczegółowy priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

„Unowocześnienie przedsiębiorstw w województwie warmińsko-mazurskim”

Rezultatem działań podejmowanych w ramach realizacji priorytetu inwestycyjnego będzie wzrost liczby innowacji a tym samym odsetka przedsiębiorstw innowacyjnych w przemyśle i usługach. Interwencja skutkować będzie także podniesieniem poziomu inwestycji prywatnych uzupełniających wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw.

Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu

Komentarz [ew48]: Uzupełnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość składania sprawozdań
1.	Odsetek przedsiębiorstw usługowych, które poniosły nakłady na działalność innowacyjną	%	region słabiej rozwinięty	4,09	2012	13,10	GUS	rocznie
2.	Odsetek przedsiębiorstw przemysłowych, które poniosły nakłady na działalność innowacyjną	%	region słabiej rozwinięty	11,60	2012	17,07	GUS	rocznie

	<u>Przedsiębiorstwa innowacyjne usługowe, które wprowadziły nowe lub ulepszone produkty (% ogółu przedsiębiorstw)</u>	%	<u>region słabiej rozwinięty</u>	<u>4,3</u>	<u>2012</u>	<u>5,5</u>	<u>GUS</u>	<u>rocznie</u>
	<u>Przedsiębiorstwa innowacyjne przemysłowe, które wprowadziły nowe lub ulepszone produkty (% ogółu przedsiębiorstw)</u>	%	<u>region słabiej rozwinięty</u>	<u>10,6</u>	<u>2012</u>	<u>12,2</u>	<u>GUS</u>	<u>rocznie</u>
	<u>Nakłady brutto na środki trwałe w cenach bieżących ogółem</u>	<u>mln zł</u>	<u>region słabiej rozwinięty</u>	<u>9960</u>	<u>2011</u>	<u>16 542</u>	<u>GUS</u>	<u>rocznie</u>
3.	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw	zł	region słabiej rozwinięty	0	2013	234 000 000	SL 2014	bieżący monitoring

Komentarz [ew49]: Uwaga nr 133

Opis typów i przykłady przedsięwzięć

Interwencja w ramach PI 3c ma na celu w szczególności rozwój nowych produktów i usług w MŚP. Stąd w ramach niniejszego priorytetu inwestycyjnego wsparcie obejmie te przedsięwzięcia przedsiębiorstw, które skutkować będą wzrostem konkurencyjności firmy oraz dostosowaniem się do wyzwań rynkowych, w tym konieczności nadążania za zmieniającym się otoczeniem gospodarczym i potrzebami klientów. Założony cel będzie osiągnięty dzięki wspieraniu przedsiębiorstw we wdrażaniu nowych rozwiązań – od reorganizacji procesu produkcji i sprzedaży, wykorzystania nowoczesnych technologii, poprzez tworzenie i rozwój nowej oferty, do inwestycji w wyposażenie.

Komentarz [GZK50]: Uwaga nr 125, 126

Obok wdrożenia prac badawczo-rozwojowych rozwój oferty produktowo-usługowej może być osiągnięty również dzięki np. innowacjom imitującym bądź nowym rozwiązaniom organizacyjnym czy zarządczym. Dlatego też wsparcie skierowane będzie także na adaptowanie gotowych technologii i rozwiązań zakupionych przez przedsiębiorstwo. Innym rodzajem inwestycji na jaki MŚP będą mogły uzyskać wsparcie będzie zakup i modernizacja maszyn i urządzeń, dzięki którym możliwe będzie poszerzenie bądź uatrakcyjnienie oferty produktowej i usługowej przedsiębiorstwa a w konsekwencji poprawa jego pozycji konkurencyjnej na rynku. Analogicznie dofinansowanie uzyskają podmioty wprowadzające na rynek nowe produkty i usługi z wykorzystaniem nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych.

Komentarz [GZK51]: Uwaga nr 84

Uwarunkowania historyczne i społeczne województwa warmińsko-mazurskiego sprzyjają również szczególnemu rodzajowi poszukiwania przewag konkurencyjnych w budowaniu nowej oferty produktowo-usługowej poprzez odtwarzanie historycznego krajobrazu gospodarczego regionu (przywrócenie tradycyjnych produktów, usług i zawodów). Działania takie będą stanowić przede wszystkim uzupełnienie przedsięwzięć podejmowanych w ramach RPO na obszarach wymagających rewitalizacji.

~~Rozwój przedsiębiorstwa może być uzyskiwany również poprzez np. innowacje imitujące, procesowe, oraz wprowadzanie na rynek nowych (dla firmy) produktów i usług. Stąd w ramach niniejszego priorytetu inwestycyjnego wsparcie obejmie te przedsięwzięcia przedsiębiorstw, które wynikać będą z konieczności nadążania za zmieniającym się otoczeniem gospodarczym, utrzymania dotychczasowej konkurencyjności firmy oraz dostosowywania się do wyzwań rynkowych. Będą to zarówno inwestycje w nowe maszyny, urządzenia, sprzęt jak i modyfikacje bądź wprowadzenie na rynek nowych produktów lub usług. Preferencje uzyskają przedsięwzięcia realizowane w obszarach inteligentnych specjalizacji oraz wspólne projekty przedsiębiorstw stwarzające znacznie większe szanse na poszerzenie oferty produktowej lub usługowej.~~

~~Zważywszy na charakter planowanych inwestycji zakładane jest głównie wsparcie w formie instrumentów zwrotnych. Wyjątkiem będą tu przedsięwzięcia służące transformacji modelu turystyki (stanowiącej w regionie poważny segment gospodarki) – ze starego, tzw. 3 S („sun, sand, sea” – „słońce, piasek, morze”) do nowego, tzw. 3 E („education, excitement, entertainment” – „edukacja, emocje, rozrywka”). Zdecydowanie większe znaczenie dla nowoczesnego turysty (bardziej świadomego i wymagającego) od walorów środowiska przyrodniczego ma oferta produktowa. By dawać odwiedzającym poczucie uczestnictwa w czymś wyjątkowym poznawczo i emocjonalnie i realnie konkurować o turystów, województwo potrzebuje rozwoju produktów turystycznych i łączenia ich w pakiety, przy wykorzystaniu nowych technologii informacyjno-komunikacyjnych. Stąd wsparcie w formie dotacji uzyskają wspólne przedsięwzięcia przedsiębiorstw wprowadzające na rynek spakietyzowane produkty turystyczne. Analogicznie preferowane będą pomysły, dzięki którym możliwe będzie odtwarzanie historycznego krajobrazu gospodarczego – poprzez przywrócenie tradycyjnych produktów, usług i zawodów.~~

Przykładowe działania/typy przedsięwzięć:

- ~~– inwestycje w nowoczesne maszyny i sprzęt produkcyjny, ewentualnie wraz z niezbędną infrastrukturą;~~
- ~~– Rozwój produktów i usług opartych na TIK oraz wprowadzanie procesów modernizacyjnych;~~
- ~~– wprowadzanie innowacji produktowych i procesowych~~
- ~~– wprowadzenia na rynek nowych produktów/usług (w tym pakietowych produktów turystycznych);~~
- ~~– wsparcie MŚP w budowaniu przewag konkurencyjnych opartych na odtwarzaniu gospodarczego dziedzictwa regionu w tradycyjnych zawodach, produktach i usługach (np. kulinarnych)~~

oraz wsparcie towarzyszących projektom wydatków obrotowych.

Typy beneficjentów:

- ~~– przedsiębiorstwa~~
- ~~– grupy przedsiębiorstw (w tym m.in. porozumienia, sieci, konsorcja, klastry)~~
- ~~– podmioty wdrażające instrumenty finansowe~~

Terytorialny obszar realizacji: cały obszar województwa warmińsko-mazurskiego.

Kierunkowe zasady wyboru operacji

Tryb konkursowy – wybór projektów do dofinansowania nastąpi na podstawie metodyki i kryteriów zatwierdzonych przez Komitet Monitorujący zgodnie z art. 110 rozporządzenia ogólnego.

Komentarz [GZK52]: Uwaga nr 84

Komentarz [GZK53]: Uwaga nr 76

Procedury i kryteria, zgodnie z art. 125, ust. 3 ww. rozporządzenia będą zapewniać, że operacje przyczynią się do osiągnięcia celów szczegółowych i rezultatów odpowiednich priorytetów, będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równości mężczyzn i kobiet oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Preferencje uzyskają przedsięwzięcia realizowane w obszarach inteligentnych specjalizacji oraz wspólne projekty przedsiębiorstw stwarzające znacznie większe szanse na poszerzenie oferty produktowej lub usługowej.

Komentarz [GZK54]: Uwaga nr 42, 80

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Zważywszy na charakter planowanych inwestycji zakładane jest głównie wsparcie w formie instrumentów finansowych. Niemniej jednak, dla zrównoważenia ryzyka wynikającego z podejmowania części z proponowanych w tym PI działań, dotacje przewidziano dla przedsięwzięć związanych z budowaniem nowej oferty produktowo-usługowej w oparciu o odtwarzanie gospodarczego dziedzictwa regionu.

Komentarz [GZK55]: Uwaga nr 131

~~Instrumenty finansowe będą główną formą wsparcia w ramach PI 3.3. Zastosowanie instrumentu bezwrotnego – dotacji planowane jest jedynie w odniesieniu do wsparcia spakietyzowanych produktów turystycznych oraz przedsięwzięć prowadzących do odtwarzania gospodarczego dziedzictwa regionu w tradycyjnych zawodach, produktach i usługach (np. kulinarnych).~~

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych w priorytecie inwestycyjnym 3c poparte zostało oceną ex-ante zgodnie z Art. 37 (2) Rozporządzenia ogólnego nr 1303/2013³³, której celem było wykazanie: występowania zawodności rynku lub nieoptymalnego poziomu inwestycji, a także szacunkowego poziomu i zakresu zapotrzebowania na inwestycje publiczne, w tym typy instrumentów finansowych. Ocena ex ante była narzędziem weryfikującym decyzje Instytucji Zarządzającej o zastosowaniu IF w konkretnych działaniach.

Komentarz [GZK56]: Uwaga nr 73, 77, 79,104

Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się.

Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Komentarz [ew57]: Uzupełnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość składania sprawozdań
					M	K	O		
1.	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących	szt.	EFRR	region słabiej rozwinięty			612	SL 2014	bieżący monitoring

³³ ROZPORZĄDZENIE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY (UE) NR 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006

Sformatowano: Polski

Sformatowano: Polski

wsparcie								
----------	--	--	--	--	--	--	--	--

Priorytet inwestycyjny **3.4.3d**

„Wspieranie zdolności MŚP do wzrostu na rynkach regionalnych, krajowych i międzynarodowych oraz do angażowania się w procesy innowacji”

Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

„Wspieranie-Zwiększenie zdolności MŚP do udziału w procesach wzrostu i innowacji”

Komentarz [GZK58]: Uwaga nr 135

Rezultatem interwencji w ramach priorytetu inwestycyjnego będzie zwiększenie liczby przedsiębiorstw wspartych usługami świadczonymi przez instytucje otoczenia biznesu, a tym samym wzrost odsetka firm innowacyjnych w regionie (w przemyśle i usługach).

Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu

Komentarz [ew59]: Uzupełnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość składania sprawozdań
1.	Odsetek przedsiębiorstw usługowych, które poniosły nakłady na działalność innowacyjną	%	region słabiej rozwinięty	4,09	2012	13,10	GUS	rocznie
2.	Odsetek przedsiębiorstw przemysłowych, które poniosły nakłady na działalność innowacyjną	%	region słabiej rozwinięty	11,60	2012	17,07	GUS	rocznie
3.	Stopa inwestycji w sektorze prywatnym ³⁴	%	region słabiej rozwinięty	7,2	2012	9,6	GUS	rocznie
4.	Liczba przedsiębiorstw wspartych przez instytucje otoczenia biznesu	szt.	region słabiej rozwinięty	0	2013	1 470	SL 2014	bieżący monitoring

Opis typów i przykłady przedsięwzięć

Uzupełnieniem bezpośredniego wsparcia środowiska biznesowego realizowanego w Osi „inteligentna gospodarka Warmii i Mazur” będzie wzmocnienie jego otoczenia instytucjonalnego, oferującego m.in. usługi doradcze i szkoleniowe. Pomimo znacznego wsparcia skierowanego w latach 2007-2013 na rozbudowę i tworzenie podmiotów otoczenia biznesowego w

³⁴ W przyszłości mogą pojawić się problemy w określeniu stopnia realizacji wartości docelowej wskaźnika, w związku ze zmianą metodologii liczenia rachunków narodowych (przejście z ESA 95 na ESA 2010)

regionie, zbyt mały nacisk położony został na efektywność działań informacyjnych, doradczych i szkoleniowych. Stąd – w sytuacji, gdy potrzeby infrastrukturalne IOB zostały w dużej mierze zaspokojone, pozostaje wzmocnienie merytoryczne IOB, prowadzące do wymiernych rezultatów w postaci podniesienia jakości i rozszerzenia katalogu usług oraz specjalizacji instytucji w celu pełnej profesjonalizacji działań. Zaplanowane wsparcie przyczyni się również do zapełnienia luki w podaży usług dla firm. Jednocześnie przedsiębiorstwa otrzymają możliwość pozyskania niezbędnych im usług doradczych i szkoleniowych w formule zapewniającej podejście popytowe (dostosowane do faktycznych potrzeb). Podejście popytowe polegać będzie na swobodnym wyborze zarówno usługi jak i podmiotu, który będzie ją świadczył przedsiębiorcy. Katalog usług pozostanie otwarty, dzięki czemu wsparcie zawsze będzie dostosowane do faktycznych, zmieniających się potrzeb firm regionu. Wśród nich znajdą się również usługi wzmacniające i uzupełniające interwencję innych priorytetów inwestycyjnych, w tym: usługi związane z internacjonalizacją MŚP (od doradztwa i usług informacyjnych, po udział przedsiębiorców w międzynarodowych targach i misjach) oraz wsparcie doradcze i szkoleniowe związane z wykorzystaniem TIK w przedsiębiorstwach. Zapewnieniem właściwej jakości świadczonych usług będzie podejście samych przedsiębiorców – konieczność zapewnienia wkładu własnego w sfinansowanie usługi ma stanowić naturalny mechanizm walidacji jakości ofert IOB. Zakłada się, iż zapewnienie przedsiębiorcom swobody w wyborze świadczeniodawcy usług przyczyni się do zwiększenia konkurencyjności wśród instytucji otoczenia biznesu i zainspiruje je do podnoszenia jakości swoich usług. Jednocześnie interwencja skierowana na rozwój IOB w ramach RPO WiM ma dać do tego możliwość. Dla zachowania komplementarności z Programem Operacyjnym Polska Wschodnia 2014-2020 ze wsparcia skierowanego do IOB wyłączone zostaną ośrodki innowacji dofinansowane przez PO RPW 2007-2013, dla których przewidziano odrębny typ przedsięwzięć w PO PW 2014-2020.

Dodatkowo wspierane będzie tworzenie i świadczenie przez instytucje otoczenia biznesu pakietowych usług służących podniesieniu innowacyjności przedsiębiorstw (w tym również działania informacyjne w zakresie komercjalizacji, sposobu finansowania procesu od pomysłu do wdrożenia, ochrony własności intelektualnej). Wspólne działania IOB (tworzących sieć wsparcia) zapewnią kompleksową pomoc przedsiębiorcom podejmującym działalność innowacyjną i pozwolą na zmniejszenie ryzyk z tym związanych. Dla zapewnienia efektywności tych działań dopuszczone zostanie wsparcie infrastruktury IOB wyłącznie w uzasadnionych przypadkach.

Interwencja w ramach niniejszego priorytetu inwestycyjnego wpłynie na zwiększenie dostępności informacyjnej usług IOB wśród przedsiębiorców, rozwinięcie usług w obszarach szczególnie istotnych z punktu widzenia gospodarki regionu (specjalizacji), działania poprawiające wiedzę przedsiębiorstw o dostępie do usług doradczych (ogólnych i proinnowacyjnych) a także zwiększenie potencjału IOB.

Przykładowe działania/typy przedsięwzięć:

- wsparcie doradcze i szkoleniowe podmiotów wspierających przedsiębiorczość, w tym zarządzających parkami przemysłowymi, naukowo-technologicznymi, inkubatorami przedsiębiorczości, ośrodków innowacji (w oparciu o zidentyfikowane potrzeby instytucji);
- usługi doradcze i szkoleniowe zwiększające zdolność MŚP do budowania oraz wzrostu przewagi konkurencyjnej na rynku (szeroki, otwarty katalog możliwych usług dla biznesu, możliwość realizacji usługi na terenie całego kraju) – świadczone w oparciu o podejście popytowe.
- przygotowanie i świadczenie pakietowych usług służących podniesieniu innowacyjności firm (w ramach tego typu przedsięwzięć również promocja rozwoju technologicznego

Komentarz [GZK60]: Uwaga nr 84

Komentarz [GZK61]: Uwaga nr 136

i innowacyjności), w tym inwestycje w infrastrukturę, wyłącznie w celu świadczenia nowych usług;

Grupy docelowe:

przedsiębiorstwa

Typy beneficjentów:

- przedsiębiorstwa;
- instytucje otoczenia biznesu, z wyłączeniem ośrodków innowacji wspartych z PO RPW 2007-2013 (typu parki naukowo-technologiczne, inkubatory technologiczne).

Terytorialny obszar realizacji: cały obszar województwa warmińsko-mazurskiego.

Kierunkowe zasady wyboru operacji

Tryb konkursowy – wybór projektów do dofinansowania nastąpi na podstawie metodyki i kryteriów zatwierdzonych przez Komitet Monitorujący zgodnie z art. 110 rozporządzenia ogólnego. Procedury i kryteria, zgodnie z art. 125, ust. 3 ww. rozporządzenia będą zapewniać, że operacje przyczynią się do osiągnięcia celów szczegółowych i rezultatów odpowiednich priorytetów, będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równości mężczyzn i kobiet oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Warunki brzegowe wyboru operacji:

- ukierunkowanie IOB na świadczenie specjalistycznych usług w oparciu o zdiagnozowane zapotrzebowanie konkretnych przedsiębiorców, z uwzględnieniem dostępnych standardów świadczenia usług wypracowanych na poziomie krajowym (w tym zasad odnoszących się do poziomu współfinansowania usług IOB przez przedsiębiorców);
- preferencje uzyskują przedsięwzięcia/projekty wpływające na rozwój inteligentnych specjalizacji regionalnych;
- Przedsięwzięcia infrastrukturalne IOB wspierane będą w bardzo ograniczonym zakresie i przy spełnieniu ponadto następujących warunków:
  - działalność IOB przyczynia się do rozwoju zdefiniowanych w regionie inteligentnych specjalizacji.
  - IOB dysponuje strategią/planem wykorzystania infrastruktury planowanej do sfinansowania w ramach przedsięwzięcia,
  - przedsięwzięcie jest współfinansowane ze źródeł prywatnych
  - przedsięwzięcie nie powiela dostępnej infrastruktury IOB o podobnym profilu zlokalizowanej w danym lub sąsiadującym regionie, chyba, że limit dostępnej oferty został wyczerpany.
- IOB wykażą w jaki sposób dążyć będą do prowadzenia działalności na zasadach rynkowych, w oparciu o otwartą konkurencję.

Komentarz [GZK62]: Uwaga nr 42, 80

Komentarz [GZK63]: Uwaga nr 137, 139

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie przewiduje się.

Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się.

Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Komentarz [ew64]: Uzupełnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość składania sprawozdań
					M	K	O		
1.	Liczba instytucji otoczenia biznesu wspartych w zakresie profesjonalizacji usług	szt.	EFRR	region słabiej rozwinięty			8	SL 2014	Bieżący monitoring

Innowacje społeczne, współpraca ponadnarodowa i wkład EFS w realizację celów tematycznych 1-7

Nie dotyczy.

Ramy wykonania dla osi priorytetowej Inteligentna gospodarka Warmii i Mazur

Oś priorytetowa	Rodzaj wskaźnika (Kluczowy etap wdrażania, wskaźnik finansowy, wskaźnik produktu lub, w stosownych przypadkach, wskaźnik rezultatu)	Lp.	Wskaźnik lub kluczowy etap wdrażania	Jednostka pomiaru, w stosownych przypadkach	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni na 2018 r.	Cel końcowy (2023)			Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika, w stosownych przypadkach
								M	K	O		
Inteligentna gospodarka Warmii i Mazur	Wskaźnik produktu	1	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	szt.	EFRR	region słabiej rozwinięty	90			1014	SL 2014	
	Wskaźnik finansowy	2	Wartość całkowitych wydatków certyfikowanych do KE	euro	EFRR	region słabiej rozwinięty	66252000			335847000	SL 2014	

Komentarz [ew65]: Uzupełnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

Dodatkowe informacje jakościowe na temat ustanowienia ram wykonania

Ramy wykonania są zgodne z zasadami funkcjonowania mechanizmu ram wykonania określonych w rozporządzeniach oraz w Umowie Partnerstwa. Prezentowane pośrednie i docelowe wartości dla wskaźników wybranych do ram wykonania zostały ustalone w oparciu o metodologię szacowania, która została zaprezentowana KE w trakcie negocjacji. Instytucja Zarządzająca przedstawiła KE wszystkie uwarunkowania, jakie miały i mogą mieć wpływ na realizację przyjętych wartości. Udostępniona metodologia zawiera opis przyjętych założeń i głównych czynników, jakie miały wpływ na przyjętą (wyszacowaną) wartość docelową danego wskaźnika. Podstawowe kryteria szacowania wartości wskaźników bazują na danych historycznych, którymi dysponowała IZ, uwzględniając dotychczasowe doświadczenia we wdrażaniu podobnych przedsięwzięć. Kryteria te, to: średnia wartość projektu, typ beneficjenta, rodzaj instrumentu / formy wsparcia, poziom danych (kraj/region), wielkość próby, tryb wyboru projektu, tempo realizacji wskaźników, poziom osiągnięcia założonych wskaźników. Dodatkowo, poza danymi historycznymi i kosztami jednostkowymi, szacując wartości docelowe została wzięta pod uwagę również dostępne opracowania dotyczące obecnej sytuacji oraz trendów społeczno-gospodarczych, tj. (opcjonalnie): analizy i prognozy branżowe, grup docelowych, oczekiwania społeczne, pobyt na dane wsparcie czy nasycenie wsparciem na rynku. Instytucja Zarządzająca będzie na bieżąco monitorować realizację wartości dla ram wykonania i na bieżąco reagować na zjawiska, które mogą mieć wpływ na realizację założonych wartości, jak również dokonywać odpowiednich korekt po przeprowadzeniu stosownych analiz.

Kategorie interwencji**Komentarz [GZK66]:** Uwaga nr 78**Tabele przedstawiające zastosowane w osi priorytetowej kategorii interwencji****Komentarz [PK67]:** Tabela zostanie zweryfikowana po ostatecznym ustaleniu budżetu Programu.

Fundusz i Kategoria regionu : EFRR i region słabiej rozwinięty							
Tabela Wymiar 1		Tabela Wymiar 2		Tabela Wymiar 3		Tabela Wymiar 6	
Zakres interwencji		Forma finansowania		Typ terytorium		Terytorialne mechanizmy wdrażania	
Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€
001	32 499 777	01	254 356 256	01	129 522 819	01	861 199
002	2 185 244	03	2 762 500	02	91 478 823	07	309 432 557
056	2 185 244	04	45 312 500	03	67 257 671		
057	2 185 244	05	7 862 500	07	22 034 443		
058	42 992 646						
062	35 935 118						
063	2 622 292						
064	17 185 244						
066	11 785 519						
067	74 240 586						
074	22 415 277						
075	9 915 500						
076	21 375 000						
077	21 375 000						
101	11 396 065						

Podsumowanie planowanego wykorzystania pomocy technicznej, z uwzględnieniem, w razie potrzeby, działań wzmacniających potencjał administracyjny instytucji zaangażowanych w zarządzanie programami i ich kontrolę oraz beneficjentów

Działania w tym zakresie zostały przedstawione w części poświęconej opisowi osi priorytetowej *Pomoc techniczna*.

2.2 KADRY DLA GOSPODARKI

Komentarz [ew68]: Uzupełnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

Priorytet inwestycyjny ~~10-110i~~

„Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia”.

Cel szczegółowy priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

„Poprawa jakości edukacji na terenie województwa warmińsko-mazurskiego

Zwiększenie dostępności i jakości edukacji przedszkolnej oraz poprawa jakości kształcenia ogólnego w województwie warmińsko-mazurskim”

Interwencja przyczyni się do zwiększenia stopnia upowszechnienia edukacji przedszkolnej oraz pokonania barier w dostępie do dobrej jakości edukacji przedszkolnej.

Komentarz [a69]: Dodano opis zgodnie z uwagą KE nr 143.

W obszarze kształcenia ogólnego (podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego) lepsza jakość zostanie osiągnięta poprzez stworzenie w szkołach warunków do nauczania eksperymentalnego, stosowanie nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych, jak również zapewnienie zindywidualizowanego podejścia do uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych, co bezpośrednio przełoży się na wzrost poziomu ich kompetencji kluczowych.

Towarzyszyć temu będzie zapewnienie nauczycielom możliwości szkolenia i doskonalenia umiejętności zawodowych w celu poprawy jakości pracy szkół w ww. obszarach.

~~Interwencja w ramach priorytetu inwestycyjnego przyczyni się do zwiększenia liczby nauczycieli prowadzących zajęcia z wykorzystaniem technologii informacyjno-komunikacyjnych.~~

Wspólne wskaźniki rezultatu, dla których ustalono wartość docelową, oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu

Lp.	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celów	Wartość bazowa			Jednostka pomiaru wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	Q			M	K	Q		
1.	Liczba nauczycieli prowadzących zajęcia z wykorzystaniem TIK dzięki EFS	region słabiej rozwinięty	%	Liczba nauczycieli objętych wsparciem m-w programie			25	%	2013			50	ewaluacja	W połowie i po zakończeniu realizacji programu

Lp.	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celów	Wartość bazowa			Jednostka pomiaru wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	Q			M	K	Q		
1.	<u>Liczba miejsc wychowania przedszkolnego, które funkcjonują 2 lata po uzyskaniu dofinansowania ze środków EFS (szt.)</u>	region słabiej rozwinięty	%	<u>Liczba dzieci objętych w ramach programu dodatkowymi zajęciami zwiększającymi ich szanse edukacyjne w edukacji</u>			76	%	2013				ewaluacja	<u>W połowie i po zakończeniu realizacji programu</u>
		region słabiej rozwinięty	%	<u>Liczba miejsc wychowania przedszkolnego dofinansowanych w programie (szt.)</u>				%	2013				ewaluacja	<u>W połowie i po zakończeniu realizacji programu</u>
2.	<u>Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu (osoby)</u>	region słabiej rozwinięty	%	<u>Liczba nauczycieli objętych wsparciem w programie (osoby)</u>			99	%	2013			90	ewaluacja	<u>W połowie i po zakończeniu realizacji programu</u>
3.	<u>Liczba nauczycieli prowadzących zajęcia z wykorzystaniem TIK dzięki EFS [os.]</u>	region słabiej rozwinięty	%	<u>Liczba nauczycieli objętych wsparciem z zakresu TIK w programie [os.]</u>			25	%				50	ewaluacja	<u>W połowie i po zakończeniu realizacji programu</u>
4.	<u>Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu [os.]</u>	region słabiej rozwinięty	%	<u>Liczba nauczycieli objętych wsparciem w programie [os.]</u>			99	%				90	ewaluacja	<u>W połowie i po zakończeniu realizacji programu</u>
5.	<u>Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe po opuszczeniu programu [os.]</u>	region słabiej rozwinięty	%	<u>Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych w programie [os.]</u>			99	%				90	ewaluacja	<u>W połowie i po zakończeniu realizacji programu</u>
6.	<u>Liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących sprzęt TIK do prowadzenia zajęć</u>	region słabiej rozwinięty	%	<u>Liczba szkół i placówek systemu oświaty wyposażona w ramach programu w sprzęt TIK do</u>			100	%				90	ewaluacja	<u>W połowie i po zakończeniu realizacji programu</u>

	edukacyjnych [szt.]			prowadzenia zajęć edukacyjnych [szt.]											
Z.	Liczba szkół, w których pracownie przedmiotowe wykorzystują doposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych [szt.]	region słabiej rozwinięty	%	Liczba szkół, których pracownie przedmiotowe zostały doposażone w programie [szt.]			100	%					90	ewaluacja	W połowie i po zakończeniu realizacji programu

Opis typów i przykłady przedsięwzięć

Rozwój inteligentnej gospodarki województwa warmińsko-mazurskiego musi opierać się nie tylko o zasoby materialne ale także o kapitał ludzki. Pozytywne postawy, takie jak: otwartość umysłu, chęć uczenia się i tworzenie więzi społecznych należy wspierać już od najmłodszych lat. Aby uzyskać pożądane efekty kształcenia, interwencja w ramach Programu obejmie zarówno [zwiększenie dostępności oraz](#) podniesienie jakości edukacji przedszkolnej, jak i poprawę jakości kształcenia w szkołach/placówkach prowadzących kształcenie ogólne na poziomie podstawowym, gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym.

[W warmińsko-mazurskim, pomimo upowszechniania wczesnej edukacji wciąż występują tereny, na których brakuje ośrodków przedszkolnych. Stąd planowane jest dalsze zmniejszanie barier w dostępie do dobrej jakości edukacji przedszkolnej, w tym niwelowanie dysproporcji w jej upowszechnianiu. Komplementarną do wsparcia w ramach EFS interwencję planuje się w ramach PI 10a ze środków EFRR, która skierowana zostanie głównie na tworzenie nowych miejsc przedszkolnych \(przede wszystkim na obszarach charakteryzujących się słabym dostępem do edukacji przedszkolnej\).– Obok podwyższenia stopnia upowszechnienia edukacji przedszkolnej i ułatwienia dzieciom startu w systemie edukacji, działania te poprawią sytuacji kobiet na rynku pracy.](#)

[Jakość kształcenia w przedszkolach podnoszona będzie poprzez kształcenie pracujących w nich nauczycieli, upowszechnienie nowoczesnych narzędzi pozwalających na odpowiednie przygotowanie dzieci do edukacji szkolnej, w tym m.in. wczesnej diagnozy i wdrażania działań korekcyjnych, aby likwidować bariery rozwojowe. Wspierane będzie rozszerzanie oferty zajęć, w tym dodatkowych \(np. zajęcia z logopedą, zajęcia ze specjalistami, zajęcia korekcyjne\). Szczególnie ważne jest objęcie interwencją dzieci niepełnosprawnych i współfinansowanie placówek specjalnych.](#)

[Wsparcie dalszych etapów kształcenia skupi się na budowaniu u uczniów \(szczególnie budowanie kompetencji kluczowych do poruszania się na rynku pracy \(nauki ścisłe, w tym: ICT, matematyczno-przyrodnicze, języki obce\) oraz kształtowanie właściwych postaw \(kreatywność w zakresie matematyki, informatyki i nauk przyrodniczych\). Szczególnym wsparciem objęci zostaną nauczyciele w zakresie stosowania nowych technik nauczania oraz rozwijania w uczniach umiejętności kluczowych dla współczesnego rynku pracy, takich jak innowacyjność, praca zespołowa\).](#)

[Podniesienie jakości edukacji wymaga również wyposażenia/doposażenia bazy dydaktycznej i naukowej placówek w niezbędnym zakresie \(w tym w sprzęt umożliwiający nauczanie przedmiotów ścisłych – matematycznej – przyrodniczych w formie eksperymentu\) oraz w nowoczesne pomoce dydaktyczne i sprzęt TIK, zgodny ze standardem ujętym w rządowym programie „Cyfrowa szkoła”\).](#)

Komentarz [GZK70]: W opinii IZ zapisy RPO nie wskazują, iż przewidziane działania skupiają się w większości na uczniach ze specjalnymi potrzebami. Należy zaznaczyć, iż obszar ten jest jednym z kilku priorytetowych przedsięwzięć w ramach 10.1 – zgodnie z uwagą 147. W opinii IZ zapisy RPO nie koncentrują się na problemach dotyczących terenów wiejskich, a defaworyzowanych – zgodnie z uwagą 148. Uwaga 149 została uwzględniona.

W kształceniu ogólnym interwencja ukierunkowana będzie również na indywidualizację pracy z uczniami o specjalnych potrzebach edukacyjnych (m.in. z uczniami niepełnosprawnymi i młodzieżą zagrożoną przedwczesnym kończeniem nauki, z uczniami najbardziej uzdolnionymi) poprzez wspieranie pracy jednostek systemu oświaty, w tym centrów aktywności społecznej na obszarach defaworyzowanych, które pełnią również funkcje edukacyjne. Jednocześnie zakłada się wzmocnienie doradztwa zawodowego ułatwiającego przygotowanie uczniów do wyboru zawodu i kierunku kształcenia. Właściwa realizacja zadań doradztwa zawodowego przyczyni się do obniżenia społecznych kosztów kształcenia dzięki poprawieniu trafności wyborów na kolejnych etapach edukacji.

Podniesieniu jakości nauczania towarzyszyć będzie niwelowanie barier edukacyjnych dla uczniów o szczególnych potrzebach oraz z terenów defaworyzowanych. Wspierana będzie indywidualizacja podejścia do ucznia oraz włączenie w proces edukacji członków rodzin. Efekt ten może być osiągnięty m.in. poprzez wsparcie i wykorzystanie małych szkół na obszarach defaworyzowanych, pełniących nie tylko funkcję edukacyjną, ale będących także centrami życia społecznego. Działania na ww. obszarach będą komplementarne z interwencją w ramach priorytetu 9.2 (wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich). Ponadto, poprawę jakości edukacji gwarantować będą inwestycje w doskonalenie wiedzy i umiejętności nauczycieli. W związku z powyższym, komplementarne z zapewnieniem bazy technologicznej dla szkół będą zadania obejmujące przygotowanie nauczycieli do wykorzystywania nowoczesnych metod i środków nauczania oraz posługiwania się zakupionym wyposażeniem w pracy dydaktycznej.

W ramach niniejszego priorytetu inwestycyjnego wspierane będą przedsięwzięcia, wynikające ze strategii Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Elbląga obejmującej strategię Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych.

Przykładowe działania/typy przedsięwzięć:

- upowszechnienie wysokiej jakości edukacji przedszkolnej m.in. poprzez tworzenie nowych miejsc przedszkolnych, organizowanie dodatkowych zajęć zwiększających szanse dzieci w edukacji przedszkolnej, poszerzenie oferty placówki przedszkolnej
- poprawa jakości kształcenia w szkołach/placówkach oświatowych prowadzących kształcenie ogólne i specjalne poprzez:
  - kształcenie kompetencji kluczowych uczniów (nauki ścisłe, w tym: ICT, matematyczno-przyrodniczych, języków obcych) oraz postaw/umiejętności niezbędnych na rynku pracy (kreatywności, innowacyjności, pracy zespołowej),
  - tworzenie warunków dla nowoczesnego nauczania – tzw. nauczanie eksperymentalne, w tym wyposażenie pracowni matematyczno-przyrodniczych,
  - korzystanie z nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych – rozwijanie kompetencji uczniów w zakresie stosowania TIK w ramach kontynuacji działań rządowego programu „Cyfrowa szkoła”.
  - zapewnienie zindywidualizowanego podejścia do uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych.

– wsparcie nauczycieli w zakresie kształcenia i doskonalenia zawodowego jako element wsparcia przedszkola/szkoły/placówki oświatowej

IZ RPO może dla wybranych działań, typów operacji lub usług współfinansowanych ze środków EFS zwiększyć limit wydatków kwalifikowanych poniesionych na zakup środków trwałych powyżej 10% wszystkich wydatków stanowiących budżet projektu zgodnie z Krajowymi wytycznymi dotyczącymi kwalifikowalności wydatków w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności w okresie programowania 2014 – 2020.

~~– upowszechnienie wysokiej jakości edukacji przedszkolnej (w tym tworzenie nowych miejsc przedszkolnych oraz rozwój istniejących placówek) z uwzględnieniem szczególnych potrzeb edukacyjnych dzieci, w tym niepełnosprawnych,~~

~~– poprawa jakości kształcenia w szkołach/placówkach oświatowych prowadzących kształcenie ogólne i specjalne, działania z obszaru doradztwa zawodowego oraz orientacji zawodowej (w tym niezbędne wyposażenie bazy dydaktycznej i naukowej oraz kontynuacja wdrażania założeń rządowego programu „Cyfrowa szkoła”).~~

Grupy docelowe:

Dzieci w wieku przedszkolnym, uczniowie szkół/placówek oświatowych prowadzących kształcenie ogólne i specjalne, nauczyciele i kadra wspierająca i organizująca proces nauczania pracowników przedszkoli/szkół/ placówek oświatowych, funkcjonujących innych form wychowania przedszkolnego, doradcy zawodowi/ osoby realizujące zadania z zakresu doradztwa zawodowego, rodzice i opiekunowie dzieci i młodzieży wspieranych przedszkoli, szkół i placówek.

Typy beneficjentów: wszystkie podmioty - z wyłączeniem osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej.

Terytorialny obszar realizacji: cały obszar województwa warmińsko-mazurskiego, z preferencjami dla obszarów strategicznej interwencji:

- OSI – Obszary peryferyzacji społeczno-gospodarczej;
- OSI – Obszary o słabym dostępie do usług publicznych;
- OSI – Obszary wymagające restrukturyzacji i rewitalizacji.

Kierunkowe zasady wyboru operacji

Tryb konkursowy – wybór projektów do dofinansowania nastąpi na podstawie metodyki i kryteriów zatwierdzonych przez Komitet Monitorujący zgodnie z art. 110 rozporządzenia ogólnego. Procedury i kryteria, zgodnie z art. 125, ust. 3 ww. rozporządzenia będą zapewniać, że operacje przyczynią się do osiągnięcia celów szczegółowych i rezultatów odpowiednich priorytetów, będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględnią będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równości mężczyzn i kobiet oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Komentarz [GZK71]: IZ uwzględni uwagę KE nr 150 i zgadza się, że szkolenia dla nauczycieli mogą być jedynie zaplanowane w obszarach powiązanych z priorytetami w zakresie edukacji. Jednocześnie IZ zaznacza, iż uwaga dot. rozwoju staży i praktyk dla nauczycieli w przedsiębiorstwach nie dotyczy priorytetu inwestycyjnego 10 i, tylko 10 iv.

Warunki brzegowe wyboru operacji:

- operacje będą odpowiadać specyfice i potrzebom regionu, a także będą uzasadnione trendami demograficznymi,
- doposażenie w materiały dydaktyczne będzie poprzedzone należytą diagnozą potrzeb, a nacisk zostanie położony na ich efektywność użytkową.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie przewiduje się.

Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się.

Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	Q		
1-	Liczba nauczycieli objętych wsparciem w programie	os.	EFS	region — słabiej rozwinięty			5340	SL-2014	bieżący monitoring
2-	Liczba uczniów objętych wsparciem w programie	os.	EFS	region — słabiej rozwinięty			11315	SL-2014	bieżący monitoring

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	Q		
1.	Liczba dzieci objętych w ramach programu dodatkowymi zajęciami zwiększającymi ich szanse edukacyjne w edukacji przedszkolnej	os.	EFS	region — słabiej rozwinięty			1050	SL 2014	bieżący monitoring
2.	Liczba miejsc wychowania przedszkolnego dofinansowanych w programie	szt	EFS	region — słabiej rozwinięty			525	SL 2014	bieżący monitoring
3	Liczba nauczycieli objętych wsparciem w programie (osoby)	os	EFS	region — słabiej rozwinięty			2000	SL 2014	bieżący monitoring
4.	Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych w programie	os	EFS	region — słabiej rozwinięty			20 570	SL 2014	bieżący monitoring
5.	Liczba nauczycieli objętych wsparciem z zakresu TIK w programie	os	EFS	region — słabiej rozwinięty			1000	SL 2014	bieżący monitoring

6.	<u>Liczba szkół i placówek systemu oświaty wyposażonych w ramach programu w sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych</u>	Szt.	EFS	region _____ słabiej rozwinięty			200	SL 2014	bieżący monitoring
7.	<u>Liczba szkół, których pracownie przedmiotowe zostały wyposażone w programie</u>	szt	EFS	region _____ słabiej rozwinięty			100	SL 2014	bieżący monitoring

Priorytet inwestycyjny ~~10.3.10iii~~

„Wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji”

Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

„Podniesienie poziomu kompetencji i umiejętności osób dorosłych z grup defaworyzowanych w zakresie języków obcych oraz ICT”

Rezultatem interwencji w ramach priorytetu inwestycyjnego będzie wzrost liczby osób dorosłych z grup defaworyzowanych, które podniosły poziom kompetencji i umiejętności językowych oraz w sferze ICT.

„Podniesienie kompetencji i kwalifikacji kadr regionalnej gospodarki”

Rezultatem interwencji w ramach priorytetu inwestycyjnego będzie wzrost liczby osób, które zwiększyły / uzyskały nowe kompetencje.

Wspólne wskaźniki rezultatu, dla których ustalono wartość docelową, oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu

Lp.	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celów	Wartość bazowa			Jednostka pomiaru stosowana w wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	Q			M	K	Q		
1.	<u>Liczba osób z grup defaworyzowanych, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje lub po opuszczeniu</u>	region słabiej rozwinięty	os.	<u>Liczba osób z grup defaworyzowanych objętych wsparciem w programie</u>			22 20	os.	2013		47 45	SL 2014	bieżący monitoring	

Komentarz [pk72]: Zmiany zgodnie z uwagą KE nr 153

Komentarz [pk73]: Zmiany zgodnie z uwagą KE nr 153

Komentarz [pk74]: Zmiany zgodnie z uwagą KE nr 153

~~kwalfikacji zawodowych, kompetencji kluczowych lub wykształcenia ogólnego (w oparciu o zdiagnozowane predyspozycje/deficyty).~~

Grupy docelowe: osoby dorosłe z grup defaworyzowanych czyli wykazujących największą lukę kompetencyjną i posiadających największe potrzeby w dostępie do edukacji, w tym m. in. osoby o niskich kwalifikacjach i osoby powyżej 50 roku życia, zainteresowane z własnej z własnej inicjatywy zainteresowane podnoszeniem poziomu kompetencji inicjatywy zdobywaniem i umiejętności lub podwyższaniem kwalifikacji,

Komentarz [GZK77]: Zmiany zgodnie z uwagą KE nr 154

Typy beneficjentów: wszystkie podmioty - z wyłączeniem osób fizycznych nie prowadzących działalności gospodarczej.

Terytorialny obszar realizacji: cały obszar województwa warmińsko-mazurskiego

Kierunkowe zasady wyboru operacji

Tryb konkursowy – wybór projektów do dofinansowania nastąpi na podstawie metodyki i kryteriów zatwierdzonych przez Komitet Monitorujący zgodnie z art. 110 rozporządzenia ogólnego. Procedury i kryteria, zgodnie z art. 125, ust. 3 ww. rozporządzenia będą zapewniać, że operacje przyczynią się do osiągnięcia celów szczegółowych i rezultatów odpowiednich priorytetów, będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równości mężczyzn i kobiet oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Warunek brzegowy wyboru operacji:

- wsparcie dostosowane do faktycznych potrzeb odbiorców.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie przewiduje się.

Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się.

Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	Liczba osób w wieku produkcyjnym, które uczestniczyły w edukacji pozaformalnej w ramach programu	os.	EFIS	region słabiej rozwinięty			5070	SL 2014	Bieżący monitoring

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		

1.	Liczba osób z grup defaworyzowanych objętych wsparciem w programie	os.	EFS	region słabiej rozwinięty		7780	SL 2014	Bieżący monitoring
----	--	-----	-----	---------------------------	--	------	---------	--------------------

Komentarz [pk78]: Zmiany zgodnie z uwagą KE nr 156

Priorytet inwestycyjny **10.3 bis10iv**

„Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwienie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmocnienie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami”

Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

„Powiązanie wysokiej jakości szkolnictwa zawodowego z otoczeniem społeczno-gospodarczym”

Interwencja w ramach priorytetu przyczyni się do wzmocnienia powiązania systemu kształcenia i szkolenia zawodowego z rynkiem pracy oraz wzrostu jakości systemu szkoleń służącego zwiększeniu zdolności do zatrudnienia uczniów i słuchaczy szkół i placówek kształcenia zawodowego;

„Dostosowanie wysokiej jakości kształcenia zawodowego do potrzeb gospodarki regionu”

Interwencja w ramach priorytetu przyczyni się do wzrostu liczby uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego którzy uczestniczą w kształceniu lub są zatrudnieni po 6 miesiącach po ukończeniu nauki.

Komentarz [GZK79]: Zgodnie z uwagą nr 158

Wspólne wskaźniki rezultatu, dla których ustalono wartość docelową, oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu

Lp.	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celów	Wartość bazowa			Jednostka pomiaru wartości bazowej docelowej	Rok bazy	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O			M	K	O		
1.	Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego o objętych wsparciem w programie, uczestniczących w kształceniu lub pracujących	region słabiej rozwinięty	%	Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach i praktykach u pracodawców			53	%	2013			53	ewaluacja	W połowie i po zakończeniu realizacji programu

W ramach niniejszego priorytetu inwestycyjnego wspierane będą przedsięwzięcia, wynikające ze strategii Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Elbląga obejmującej strategię Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych.

Przykładowe działania/typy przedsięwzięć:

1. ~~Programy~~ współpracy szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe z otoczeniem społeczno-gospodarczym (pracodawcami/organizacjami pracodawców, instytucjami rynku pracy oraz uczelniami wyższymi) poprzez:

- ~~– organizację kształcenia praktycznego (staże/praktyki) dla uczniów w rzeczywistych warunkach pracy,~~
- ~~– wyposażenie uczniów i słuchaczy w specjalistyczne kwalifikacje/umiejętności (kwalifikacyjne kursy zawodowe, szkolenia/kursy powiązane bezpośrednio z danym sektorem/branżą) oraz kompetencje miękkie niezbędne na rynku pracy ułatwiające wejście na rynek absolwentom,~~
- ~~– modernizację/dopasowanie metod i treści kształcenia i szkolenia do zapotrzebowania rynku pracy,~~

7

~~doposażenie bazy dydaktycznej szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe (w tym centrów kształcenia zawodowego i ustawicznego) zapewniające wysoką jakość kształcenia oraz warunki zbliżone do rzeczywistego środowiska pracy zawodowej (przy wykorzystaniu mechanizmu cross-financing),~~

- ~~– tworzenie nowych kierunków nauczania na użytek specyficznych zdiagnozowanych potrzeb firm z regionu (szczególnie w obszarach inteligentnych specjalizacji), ułatwianie wejścia na rynek absolwentom,~~
- ~~– doposażenie bazy dydaktycznej szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe (przy wykorzystaniu mechanizmu cross-financingu. IZ dopuszcza również możliwość zwiększenia limitu zakupu środków trwałych),~~
- ~~– aktualizowanie wiedzy nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu (np. praktyki i staże w przedsiębiorstwach) oraz studia podyplomowe i inne formy doskonalenia zawodowego.~~

2. ~~Tworzenie i/lub rozwój~~ ukierunkowanych branżowo centrów kształcenia zawodowego i ustawicznego lub innych jednostek organizacyjnych realizujących tego samego typu zadania.

Grupy docelowe: Uczniowie, słuchacze, nauczyciele i kadra wspierająca i organizująca proces nauczania szkół młodzież ucząca się w szkołach i placówkach prowadzących kształcenie zawodowe, (w tym instruktorzy praktycznej nauki zawodu); otoczenie społeczno-gospodarcze (pracodawcy/organizacje pracodawców, instytucje rynku pracy, uczelnie wyższe).

Komentarz [GZK84]: Uszczegółowiono I typ operacji zgodnie z zapisami UP oraz uwagą nr 160 KE. Wyodrębniono (w wersji z 08.04 RPO) typy operacji: Tworzenie nowych kierunków nauczania (...) oraz doposażenie bazy dydaktycznej szkół (...) stanowią interwencje koncentrującą się na zwiększeniu powiązania systemu edukacji i umiejętności osób z potrzebami rynku pracy i nie stanowią odrębnych typów operacji (np. Zapisy UP: „Działania mające na celu poprawę infrastruktury szkół zawodowych będą realizowane z zaangażowaniem pracodawców tak, aby w jak największym stopniu stworzone warunki kształcenia odpowiadały na potrzeby rynku i zaowocowały wykształceniem wysokiej klasy specjalistów, poszukiwanych na rynku pracy”)

Komentarz [j85]: Zgodnie z dokumentem: **Rekomendacje MIIIR dla regionów w zakresie uwag wspólnych**

Komentarz [j86]: IZ RPO może dla wybranych działań, typów operacji lub usług współfinansowanych ze środków EFS zwiększyć limit wydatków kwalifikowalnych poniesionych na zakup środków trwałych powyżej 10% wszystkich wydatków stanowiących budżet projektu zgodnie z Krajowymi wytycznymi dotyczącymi kwalifikowalności wydatków w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności w okresie programowania 2014-2020.

Komentarz [GZK87]: Doprecyzowano zapis (dodano „słuchacze”): uczniowie i słuchacze (...) – patrz Rekomendacje MIIIR dla regionów w zakresie uwag wspólnych CT10 iv (wsparcie kształcenia i szkolenia zawodowego, w tym również w szkołach dla dorosłych i szkołach policealnych). Usunięto „Kadra wspierająca i organizująca proces nauczania” – patrz Rekomendacje MIIIR dla regionów w zakresie uwag wspólnych CT10 iv

Sformatowano: Czcionka: 11 pt

Typy beneficjentów: wszystkie podmioty - z wyłączeniem osób fizycznych nie prowadzących działalności gospodarczej

Terytorialny obszar realizacji: cały obszar województwa warmińsko-mazurskiego.

Kierunkowe zasady wyboru operacji

Tryb konkursowy – wybór projektów do dofinansowania nastąpi na podstawie metodyki i kryteriów zatwierdzonych przez Komitet Monitorujący zgodnie z art. 110 rozporządzenia ogólnego. Procedury i kryteria, zgodnie z art. 125, ust. 3 ww. rozporządzenia będą zapewniać, że operacje przyczynią się do osiągnięcia celów szczegółowych i rezultatów odpowiednich priorytetów, będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równości mężczyzn i kobiet oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Warunki brzegowe wyboru operacji:

- w odniesieniu do modernizacji/dopasowania metod i treści kształcenia do zapotrzebowania rynku pracy niezbędnym warunkiem będzie porozumienie pomiędzy szkołą kształcąca w danym zawodzie a pracodawcą lub grupą pracodawców, na potrzeby których dany kierunek kształcenia będzie tworzony bądź modernizowany.
- Tworzeniu nowych kierunków nauczania winno również towarzyszyć wygaszanie starych, na których absolwentów znacząco zmniejsza się zapotrzebowanie.
- Preferencje w zakresie tworzenia nowych kierunków będą miały kierunki służące rozwojowi inteligentnych specjalizacji województwa

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie przewiduje się.

Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się.

Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu stosownych przypadkach (w)	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach i praktykach u pracodawców	os.	EFS	region słabiej rozwinięty			4270	SL 2014	bieżący monitoring
2.	Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wyposażonych w sprzęt i materiały dydaktyczne	szt.	EFS	region słabiej rozwinięty			95	SL 2014	bieżący monitoring

	niezbędne do realizacji kształcenia zawodowego							
3.	<u>Liczba nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu objętych wsparciem w programie</u>	os.	EFS	region słabiej rozwinięty		674	SL 2014	bieżący monitoring
4.	<u>Liczba podmiotów realizujących zadania centrum kształcenia zawodowego i ustawicznego objętych wsparciem w programie</u>	szt.	EFS	region słabiej rozwinięty		4	SL 2014	bieżący monitoring
5.	<u>Liczba osób uczestniczących w pozaszkolnych formach kształcenia w programie</u>	os.	EFS	region słabiej rozwinięty		4043	SL 2014	bieżący monitoring

Komentarz [j88]: Dodano wskaźnik zgodny z WLWK

Komentarz [j89]: Dodano wskaźnik zgodny z WLWK

Komentarz [j90]: Dodano wskaźnik zgodny z WLWK

Innowacje społeczne, współpraca ponadnarodowa i wkład EFS w realizację celów tematycznych 1-7

Interwencja w ramach niniejszej osi priorytetowej przyczyni się do realizacji:

- CT 1 i CT 3: przede wszystkim poprzez podnoszenie umiejętności i kwalifikacji regionalnych kadr oraz dostosowanie programów i kierunków kształcenia zawodowego do potrzeb gospodarki regionu, szczególnie w obszarze inteligentnych specjalizacji województwa. Oczekuje się, że zdobyta wiedza i kompetencje osób zarządzających oraz dostosowane do potrzeb przedsiębiorców kwalifikacje pracowników dobrze przygotowanych do wykonywania zawodu przyczynią się w sposób bezpośredni do rozwoju gospodarki regionu i konkurencyjności przedsiębiorstw w niej funkcjonujących.
- CT 2: przede wszystkim poprzez poprawę jakości kształcenia w szkołach/placówkach oświatowych w oparciu o nowoczesne narzędzia TIK. Oczekuje się, że interwencja z jednej strony przyczyni się do zwiększenia liczby nauczycieli prowadzących zajęcia z wykorzystaniem technologii informacyjno-komunikacyjnych, a z drugiej do rozwijania kompetencji cyfrowych uczniów, kluczowych dla współczesnego rynku pracy.

Ramy wykonania dla osi priorytetowej Kadry dla gospodarki

Oś priorytetowa	Rodzaj wskaźnika (Kluczowy etap wdrażania, wskaźnik finansowy, wskaźnik produktu lub, w stosownych przypadkach, wskaźnik rezultatu)	Lp.	Wskaźnik lub kluczowy etap wdrażania	Jednostka pomiaru, w stosownych przypadkach	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni na 2018 r.	Cel końcowy (2023)			Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika, w stosownych przypadkach
								M	K	O		
Kadry dla gospodarki	Wskaźnik produktu	1.	Liczba nauczycieli objętych wsparciem w programie	os.	EFS	Region słabiej rozwinięty	969			5340	SL 2014	
	Wskaźnik produktu	2.	Liczba osób w wieku produkcyjnym, które uczestniczyły w edukacji pozaformalnej w ramach programu	os.	EFS	Region słabiej rozwinięty	920			5070	SL 2014	
	Wskaźnik produktu	3.	Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczący w stażach i praktykach u pracodawcy	os.	EFS	Region słabiej rozwinięty	775			4270	SL 2014	
	Wskaźnik finansowy	4.	Wartość całkowitych wydatków certyfikowanych do KE	euro	EFS	region słabiej rozwinięty	18064000			91571000	SL 2014	

Komentarz [ew91]: Uzupełnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

Dodatkowe informacje jakościowe na temat ustanowienia ram wykonania

Ramy wykonania są zgodne z zasadami funkcjonowania mechanizmu ram wykonania określonych w rozporządzeniach oraz w Umowie Partnerstwa. Prezentowane pośrednie i docelowe wartości dla wskaźników wybranych do ram wykonania zostały ustalone w oparciu o metodologię szacowania, która została zaprezentowana KE w trakcie negocjacji. Instytucja Zarządzająca przedstawiła KE wszystkie uwarunkowania, jakie miały i mogą mieć wpływ na realizację przyjętych wartości. Udostępniona metodologia zawiera opis przyjętych założeń i głównych czynników, jakie miały wpływ na przyjętą (wyszacowaną) wartość docelową danego wskaźnika. Podstawowe kryteria szacowania wartości wskaźników bazują na danych historycznych, którymi dysponowała IZ, uwzględniając dotychczasowe doświadczenia we wdrażaniu podobnych przedsięwzięć. Kryteria te, to: średnia wartość projektu, typ beneficjenta, rodzaj instrumentu / formy wsparcia, poziom danych (kraj/region), wielkość próby, tryb wyboru projektu, tempo realizacji wskaźników, poziom osiągnięcia założonych wskaźników. Dodatkowo, poza danymi historycznymi i kosztami jednostkowymi, szacując wartości docelowe została wzięta pod uwagę również dostępne opracowania dotyczące obecnej sytuacji oraz trendów społeczno-gospodarczych, tj. (opcjonalnie): analizy i prognozy branżowe, grup docelowych, oczekiwania społeczne, popyt na dane wsparcie czy nasycenie wsparciem na rynku. Instytucja Zarządzająca będzie na bieżąco monitorować realizację wartości dla ram wykonania i na bieżąco reagować na zjawiska, które mogą mieć wpływ na realizację założonych wartości, jak również dokonywać odpowiednich korekt po przeprowadzeniu stosownych analiz.

Kategorie interwencji

Tabele przedstawiające zastosowane w osi priorytetowej kategorii **interwencji**

Komentarz [PK92]: Tabela zostanie zweryfikowana po ostatecznym ustaleniu budżetu Programu.

Fundusz i Kategoria regionu : EFS i region słabiej rozwinięty									
Tabela Wymiar 1 Zakres interwencji		Tabela Wymiar 2 Forma finansowania		Tabela Wymiar 3 Typ terytorium		Tabela Wymiar 6 Terytorialne mechanizmy wdrażania		Tabela Wymiar 7 Temat uzupełniający EFS (Wyłącznie EFS)	
Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€
115	40 748 050	01	84 604 002	01	28 299 728	01	10 250 367	03	42 018 691
117	25 217 172			02	29 918 185	07	74 353 635	04	12 015 136
118	18 638 780			03	26 386 089			05	16 116 272
								06	14 453 903

Podsumowanie planowanego wykorzystania pomocy technicznej, z uwzględnieniem, w razie potrzeby, działań wzmacniających potencjał administracyjny instytucji zaangażowanych w zarządzanie programami i ich kontrolę oraz beneficjentów.

Działania w tym zakresie zostały przedstawione w części poświęconej opisowi osi priorytetowej *Pomoc techniczna*.

2.3 CYFROWY REGION

Priorytet inwestycyjny 2.2

Komentarz [PK93]: Uwaga nr 163, 84

„Rozwój produktów i usług opartych na TIK, handlu elektronicznego oraz zwiększanie zapotrzebowania na TIK”

Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

„Zwiększenie wykorzystania i jakości nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych w gospodarce województwa”

Zakłada się, że rezultatem interwencji w ramach priorytetu inwestycyjnego będzie zwiększenie wykorzystania TIK przez przedsiębiorstwa do prowadzenia, rozwoju i poprawy efektywności działalności gospodarczej. Wyższy stopień obiegu informacji, a także obniżenie kosztów komunikacji i transportu na większe odległości przyczynić się powinno do zwiększenia zasięgu funkcjonowania firm lokalnych i regionalnych. Ciągła ewolucja i specjalizacja w świadczeniu usług i utrzymywaniu kontaktów oraz relacji z klientami w zakresie ich obsługi, a także relacji z partnerami biznesowymi jest realną szansą na zwiększenie konkurencyjności rodzimych przedsiębiorstw na rynkach.

Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość składania sprawozdań
1.	Odsetek przedsiębiorstw otrzymujących zamówienia poprzez sieci komputerowe (stronę internetową, systemy typu EDI)	%	region słabiej rozwinięty	7,1	2012	21,8	GUS	rocznie
2.	Liczba wprowadzonych innowacji produktowych	szt.	region słabiej rozwinięty	0	2013	40	SL 2014	bieżący monitoring
3.	Liczba wprowadzonych innowacji procesowych	szt.	region słabiej rozwinięty	0	2013	210	SL 2014	bieżący monitoring

Opis typów i przykłady przedsięwzięć

Zwiększenie udziału technologii informacyjno-komunikacyjnych w gospodarce województwa wymaga podjęcia szeregu działań. Problem małej dostępności do Internetu będzie ograniczony w niedługiej perspektywie dzięki inwestycjom w budowę sieci szerokopasmowych oraz projektom polegającym na

włączeniu cyfrowym prowadzonym w latach 2007-2013. W ślad za tym musi iść zwiększenie podaży produktów i wyspecjalizowanych usług świadczonych z wykorzystaniem tych sieci.

W ramach niniejszego priorytetu interwencja będzie ukierunkowana na projekty TIK, które dają szansę na zwiększenie liczby miejsc pracy (szczególnie dla ludzi młodych), związanych między innymi z pracą na odległość, handlem elektronicznym, usługami elektronicznymi itp. Możliwość oferowania produktów i usług za pośrednictwem Internetu służyć będzie obniżaniu w sposób znaczący kosztów prowadzenia działalności gospodarczej.

Specyficznym rodzajem usług przewidywanych do wsparcia są te, których świadczenie zakłada się w systemie „sail pass”. Realizacja przedsięwzięcia wynika z dokumentu „Wielkie Jeziora Mazurskie – Strategia” i polega na stworzeniu w oparciu o TIK systemu zarządzania żeglarstwem w obszarze szlaku żeglownego Wielkich Jezior Mazurskich, dającego możliwość zakupu usługi przez Internet, płatności kartą sail pass, rozliczania w systemie elektronicznym itp.

Przykładowe działania/typy przedsięwzięć:

- wsparcie przedsiębiorstw w zakresie rozwoju produktów i usług opartych na TIK, sprzedaży produktów i usług w Internecie (handel elektroniczny), tworzenia i udostępniania usług elektronicznych odpowiadających ich potrzebom, wprowadzania procesów modernizacyjnych;
- przedsięwzięcia polegające na usprawnieniu procesów zarządczych w przedsiębiorstwach (inteligentne systemy zarządzania: zarządzanie zasobami ludzkimi, towarowymi i usługowymi; zarządzanie systemami finansowo księgowymi; zarządzanie produkcją, automatyzacja procesu produkcyjnego) oraz kontaktów z klientem;
- wsparcie rozwoju współpracy między przedsiębiorstwami w oparciu o nowoczesne rozwiązania teleinformatyczne;
- tworzenie systemu mazurskich kart turystycznych w formie „sail pass” wraz z serwisem rezerwacyjno-sprzedażowym;
- wsparcie szkoleniowe w zakresie rozwoju produktów i usług opartych o TIK jako element uzupełniający projektów.

Grupy docelowe: przedsiębiorcy, ich klienci, żeglarze.

Typy beneficjentów:

- przedsiębiorstwa;
- grupy przedsiębiorstw (w tym m.in. porozumienia, sieci, konsorcja, klastry);
- lokalne organizacje turystyczne.

Terytorialny obszar realizacji: cały obszar województwa warmińsko-mazurskiego.

Kierunkowe zasady wyboru operacji

Tryb konkursowy – wybór projektów do dofinansowania nastąpi na podstawie metodyki i kryteriów zatwierdzonych przez Komitet Monitorujący zgodnie z art. 110 rozporządzenia ogólnego. Procedury i kryteria, zgodnie z art. 125, ust. 3 ww. rozporządzenia będą zapewniać, że operacje przyczynią się do osiągnięcia celów szczegółowych i rezultatów odpowiednich priorytetów, będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym

promowania równości mężczyzn i kobiet oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Możliwe projekty w trybie pozakonkursowym.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Planowane jest zastosowanie instrumentów bezzwrotnych – dotacji m.in. na usprawnienie procesów zarządczych w przedsiębiorstwach (inteligentne systemy zarządzania: zarządzanie zasobami ludzkimi, towarowymi i usługowymi, zarządzanie systemami finansowo-księgowymi, zarządzanie produkcją, automatyzacja procesu produkcyjnego) oraz kontaktów z klientem., tworzenie systemu mazurskich kart turystycznych w systemie „sail pass” wraz z serwisem rezerwacyjno-sprzedażowym.

Zakłada się także wykorzystanie instrumentów finansowych na wsparcie m.in. rozwoju produktów i usług opartych na TIK, sprzedaży produktów i usług w Internecie (handel elektroniczny), tworzenia i udostępniania usług elektronicznych odpowiadających ich potrzebom, wprowadzania procesów modernizacyjnych. Ponadto przewiduje się wsparcie rozwoju współpracy między przedsiębiorstwami w oparciu o nowoczesne rozwiązania teleinformatyczne.

Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się.

Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość składania sprawozdań
					M	K	Q		
1-	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	szt.	EFRR	region słabiej rozwinięty			250	SL-2014	bieżący monitoring

Priorytet inwestycyjny 2.3.2c

„Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia”

Cel szczegółowy priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

„Zwiększenie wykorzystania nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych w podmiotach świadczących usługi publiczne”

Rezultatem interwencji w ramach priorytetu inwestycyjnego będzie zwiększenie podaży publicznych usług świadczonych drogą elektroniczną oraz udostępnianie w sieci informacji sektora publicznego.

Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu (w	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa	Źródło danych	Częstotliwość składania

Komentarz [ew94]: Uzupełnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

			stosownych przypadkach)			(2023)		sprawozdań
1.	Odsetek osób korzystających z Internetu w kontaktach z administracją publiczną	%	region słabiej rozwinięty	31,6	2012	70,0	GUS	rocznie
2.	Liczba pobrań/odtworzeń dokumentów zawierających informacje sektora publicznego	szt.	region słabiej rozwinięty	0	2013	156500	SL 2014	Bieżący monitoring

Opis typów i przykłady przedsięwzięć

W ramach tego priorytetu inwestycyjnego przewiduje się wsparcie projektów z zakresu rozwoju elektronicznych usług publicznych oraz zwiększenie do nich dostępu dla [przedsiębiorstw i mieszkańców](#). [Priorytetowo traktowane będzie u](#) [powszechnianie dostępu do zasobów cyfrowych obejmować będzie również służące](#) [ponowne mu](#) [ich wykorzystaniu](#) [w możliwie szerokim zakresie, przez podmioty zainteresowane tworzeniem innowacyjnych produktów i usług bazujących na tych zasobach. Stwarza to również znaczne możliwości gospodarcze i społeczne pozwalając na łatwiejsze włączenie istniejących zasobów do usług i produktów cyfrowych, przyczyniając się tym samym do wzrostu gospodarczego i tworzenia nowych miejsc pracy.](#)

Komentarz [PK95]: Uwaga nr 165

Komentarz [PK96]: Uwaga nr 167

Rozwój usług świadczonych przez instytucje publiczne, w tym np. administrację samorządową jest wyzwaniem w okresie programowania 2014-2020. Wymaga ono tworzenia i wdrażania narzędzi elektronicznych, pozwalających na informatyzację obiegu dokumentów i danych [oraz](#), prowadzenie procedur administracyjnych za pośrednictwem Internetu, [cyfryzację wszelkich zasobów i rejestrów publicznych](#). [Interwencja będzie się koncentrowała na świadczeniu jak najbardziej dojrzałych e-usług.](#)

Komentarz [TR97]: Uwaga nr 169

~~Wszystkie działania, w szczególności projekty związane z elektroniczną publikacją informacji (e-usługi, strony internetowe) powinny zakładać stosowanie standardów w tworzeniu stron internetowych dostępnych dla osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności.~~

~~Preferowane będą uzgodnione projekty wynikające z dokumentu „Wielkie Jeziora Mazurskie – Strategia”.~~

Przykładowe działania/typy przedsięwzięć:

Wzmocnienie zastosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych w usługach publicznych szczebla regionalnego/lokalnego poprzez realizację działań ukierunkowanych na:

- rozwój e-usług, w tym m.in.:
  - [rozwój systemów informacji przestrzennej: np. rozwój i integracja istniejących platform GIS, digitalizacja, harmonizacja i uzupełnienie zasobów geodezyjno-kartograficznych, inteligentne przewodniki, mapy zagrożeń i ryzyk;](#)
  - [rozwój zasobów treści cyfrowych poprzez digitalizację, udostępnianie i przechowywanie zasobów kulturowych, naukowych i edukacyjnych będących w posiadaniu instytucji szczebla regionalnego/lokalnego;](#)

- e-administracja: np. zintegrowanie wewnętrznych systemów obsługi/zarządzania podmiotów świadczących usługi publiczne w województwie, tworzenie systemów zarządzania zasobami ludzkimi, tworzenie narzędzi elektronicznej obsługi działalności gospodarczej;
- e-zdrowie: tworzenie e-usług placówek ochrony zdrowia, cyfryzacja ich dokumentacji medycznej, wprowadzanie systemów udostępniania zasobów cyfrowych o zdarzeniach i rejestrów medycznych [przy współpracy z cyfrowymi ogólnopolskimi rejestrami medycznymi \(tzw. platformami P1 oraz P2\)](#);
- ~~rozwój systemów informacji przestrzennej: np. rozwój i integracja istniejących platform GIS, digitalizacja, harmonizacja i uzupełnienie zasobów geodezyjno-kartograficznych, inteligentne przewodniki, mapy zagrożeń i ryzyk;~~

Komentarz [PK98]: Uwaga nr 168

~~Istotnym elementem prowadzonych działań powinno być integrowanie systemów informacyjnych w danej dziedzinie oraz zapewnienie ich interoperacyjności w skali całego regionu i zachowania kompatybilności z systemami na poziomie krajowym.~~

- ~~rozwój zasobów treści cyfrowych poprzez digitalizację, udostępnianie i przechowywanie zasobów kulturowych, naukowych i edukacyjnych będących w posiadaniu instytucji – szczebla regionalnego/lokalnego;~~
- wsparcie szkoleniowe w zakresie rozwoju usług opartych o TIK jako element uzupełniający projektów.

~~Preferowane będą projekty realizowane w partnerstwie.~~

Typy beneficjentów:

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia;
- jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego;
- organizacje pozarządowe;
- instytucje kultury, edukacyjne, rynku pracy;
- instytucje ochrony zdrowia (działające w publicznym systemie ochrony zdrowia);
- jednostki naukowe,
- uczelnie.

Terytorialny obszar realizacji: cały obszar województwa warmińsko-mazurskiego z preferencjami dla OSI Obszary o słabym dostępie do usług publicznych.

Kierunkowe zasady wyboru operacji

Tryb konkursowy – wybór projektów do dofinansowania nastąpi na podstawie metodyki i kryteriów zatwierdzonych przez Komitet Monitorujący zgodnie z art. 110 rozporządzenia ogólnego. Procedury i kryteria, zgodnie z art. 125, ust. 3 ww. rozporządzenia będą zapewniać, że operacje przyczynią się do osiągnięcia celów szczegółowych i rezultatów odpowiednich priorytetów, będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równości mężczyzn i kobiet oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

[Warunki brzegowe wyboru operacji:](#)

- warunkiem wsparcia będzie zapewnienie interoperacyjności pomiędzy istniejącymi i planowanymi e-usługami w skali całego regionu i zachowanie ich kompatybilności z systemami na poziomie krajowym, w tym projektami planowanymi w ramach PO Cyfrowa Polska oraz w ramach PO Wiedza, Edukacja, Rozwój (w przypadku, gdy przewidziane są projekty związane z e-umiejętnościami/e-integracją);
- wszystkie projekty e-usług, w szczególności związane z inwestycjami w obszarze e-zdrowia muszą zapewniać, że brak jest niejasności ustawodawczych dotyczących planowanych rozwiązań, które mogłyby uniemożliwić wdrożenie projektu;
- wszystkie działania, w szczególności projekty związane z elektroniczną publikacją informacji (e-usługi, strony internetowe) powinny zakładać stosowanie standardów w tworzeniu stron internetowych dostępnych dla osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności;
- preferowane będą uzgodnione projekty wynikające z dokumentu „Wielkie Jeziora Mazurskie – Strategia”;
- preferowane będą projekty realizowane w partnerstwie.

Komentarz [PK99]: Uwaga nr 4, 164, 172

Komentarz [PK100]: Uwaga nr 172

Komentarz [PK101]: Kwestia wymaga dodatkowych wyjaśnień i ewentualnego doprecyzowania zapisów w tym zakresie.

Komentarz [PK102]: Uwaga nr 42

Komentarz [PK103]: Uwaga nr 42

Komentarz [PK104]: Uwaga nr 42

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie przewiduje się.

Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się.

Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Komentarz [ew105]: Uzupełnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość składania sprawozdań
					M	K	O		
1.	Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości 3 - dwustronna interakcja	szt.	EFRR	region słabiej rozwinięty			324	SL 2014	bieżący monitoring
2.	Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości co najmniej 4 - transakcja	szt.	EFRR	region słabiej rozwinięty			197	SL 2014	bieżący monitoring

Innowacje społeczne, współpraca ponadnarodowa i wkład EFS w realizację celów tematycznych 1-7

Nie dotyczy.

Ramy wykonania dla osi priorytetowej Cyfrowy region

Oś priorytetowa	Rodzaj wskaźnika (Kluczowy etap wdrażania, wskaźnik finansowy, wskaźnik produktu lub, w stosownych przypadkach, wskaźnik rezultatu)	Lp.	Wskaźnik lub kluczowy etap wdrażania	Jednostka pomiaru, w stosownych przypadkach	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni na 2018 r.	Cel końcowy (2023)			Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika, w stosownych przypadkach
								M	K	O		
Cyfrowy region	Wskaźnik produktu	1.	Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości 3 - dwustronna interakcja	szt.	EFRR	region słabiej rozwinięty	18			324	SL 2014	
	Wskaźnik produktu	2.	Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości co najmniej 4 - transakcja	szt.	EFRR	region słabiej rozwinięty	11			197	SL 2014	
	Wskaźnik finansowy	3.	Wartość całkowitych wydatków certyfikowanych do KE	euro	EFRR	region słabiej rozwinięty	18433000			93440000	SL 2014	

Komentarz [ew106]: Uzupełnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

Dodatkowe informacje jakościowe na temat ustanowienia ram wykonania

Ramy wykonania są zgodne z zasadami funkcjonowania mechanizmu ram wykonania określonych w rozporządzeniach oraz w Umowie Partnerstwa. Prezentowane pośrednie i docelowe wartości dla wskaźników wybranych do ram wykonania zostały ustalone w oparciu o metodologię szacowania, która została zaprezentowana KE w trakcie negocjacji. Instytucja Zarządzająca przedstawiła KE wszystkie uwarunkowania, jakie miały i mogą mieć wpływ na realizację przyjętych wartości. Udostępniona metodologia zawiera opis przyjętych założeń i głównych czynników, jakie miały wpływ na przyjętą (wyszacowaną) wartość docelową danego wskaźnika. Podstawowe kryteria szacowania wartości wskaźników bazują na danych historycznych, którymi dysponowała IZ, uwzględniając dotychczasowe doświadczenia we wdrażaniu podobnych przedsięwzięć. Kryteria te, to: średnia wartość projektu, typ beneficjenta, rodzaj instrumentu / formy wsparcia, poziom danych (kraj/region), wielkość próby, tryb wyboru projektu, tempo realizacji wskaźników, poziom osiągnięcia założonych wskaźników. Dodatkowo, poza danymi historycznymi i kosztami jednostkowymi, szacując wartości docelowe została wzięta pod uwagę również dostępne opracowania dotyczące obecnej sytuacji oraz trendów społeczno-gospodarczych, tj. (opcjonalnie): analizy i prognozy branżowe, grup docelowych, oczekiwania społeczne, pobyty na dane wsparcie czy nasycenie wsparciem na rynku. Instytucja Zarządzająca będzie na bieżąco monitorować realizację wartości dla ram wykonania i na bieżąco reagować na zjawiska, które mogą mieć wpływ na realizację założonych wartości, jak również dokonywać odpowiednich korekt po przeprowadzeniu stosownych analiz.

Kategorie interwencji

Tabele przedstawiające zastosowane w osi priorytetowej kategorii **interwencji**

Komentarz [PK107]: Tabela zostanie zweryfikowana po ostatecznym ustaleniu budżetu Programu.

Fundusz i Kategoria regionu : EFR i region słabiej rozwinięty							
Tabela Wymiar 1 Zakres interwencji		Tabela Wymiar 2 Forma finansowania		Tabela Wymiar 3 Typ terytorium		Tabela Wymiar 6 Terytorialne mechanizmy wdrażania	
Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€
004	1 625 000	01	82 080 615	01	26 054 167	07	86 330 615
078	12 839 511	03	425 000	02	27 544 202		
079	32 098 777	04	3 187 500	03	32 732 246		
081	19 259 266	05	637 500				
082	11 875 000						
101	8 633 061						

Podsumowanie planowanego wykorzystania pomocy technicznej, z uwzględnieniem, w razie potrzeby, działań wzmacniających potencjał administracyjny instytucji zaangażowanych w zarządzanie programami i ich kontrolę oraz beneficjentów.

Działania w tym zakresie zostały przedstawione w części poświęconej opisowi osi priorytetowej *Pomoc techniczna*.

2.4 EFEKTYWNOŚĆ ENERGETYCZNA

Priorytet inwestycyjny 4.1.4a

„Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych”

Cel szczegółowy priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

„Zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii w ogólnym bilansie energetycznym regionu”

W wyniku interwencji w ramach priorytetu poprawie ulegnie zdolność wytwarzania energii odnawialnej, a tym samym wzrośnie udział energii elektrycznej produkowanej ze źródeł odnawialnych w produkcji energii elektrycznej ogółem. Zakłada się także spadek emisji gazów cieplarnianych do atmosfery.

Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość składania sprawozdań
1.	Udział energii elektrycznej produkowanej ze źródeł odnawialnych w produkcji energii elektrycznej ogółem	%	region słabiej rozwinięty	74,40	2012	81,29	GUS	rocznie
2.	Dodatkowa zdolność wytwarzania energii odnawialnej	MW	region słabiej rozwinięty	0	2013	89,25	SL 2014	bieżący monitoring
3.	Szacowany spadek emisji gazów cieplarnianych	Mg CO ₂	region słabiej rozwinięty	0	2013	296 374	SL 2014	bieżący monitoring

Komentarz [ew108]: Uzupełnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

Opis typów i przykłady przedsięwzięć

W ramach tego priorytetu inwestycyjnego interwencja ukierunkowana będzie na inwestycje w źródła produkcji energii odnawialnej. Wsparcie dotyczyć będzie jednostek o mniejszej mocy wytwarzania wykorzystujących energię pochodzącą z biomasy, biogazu, wiatru, wody (wyłącznie modernizacja istniejących obiektów) i słońca (systemy fotowoltaiczne) oraz ciepło przy wykorzystaniu energii geotermalnej lub słonecznej, w oparciu o moc zainstalowaną elektrowni (jednostki). ~~W przypadku energii uzyskanej na bazie wiatru dofinansowanie będą mogły otrzymać wyłącznie pojedyncze wiatraki, niskie i nie naruszające walorów krajobrazowych otoczenia.~~

Jakiegolwiek przyłączenie źródeł wytwórczych energii elektrycznej do sieci dystrybucyjnej pomiędzy rokiem 2013, a 2018 będzie możliwe tylko w przypadku skierowania odpowiednich strumieni finansowych na realizację projektów budujących oraz modernizujących sieci, umożliwiających przyłączenie jednostek wytwarzania energii elektrycznej do Krajowego Systemu Energetycznego.

Z uwagi na stosunkowo wysoki udział odnawialnych źródeł energii w regionie, trudną sytuację sieciową oraz uzależnienie od importu energii elektrycznej uzupełniająco wspierane będą przedsięwzięcia służące poprawie zdolności do magazynowania energii elektrycznej.

Komentarz [PK109]: Uwaga nr 180

Preferowane będą projekty tworzące miejsca pracy, wpisujące się w lokalne strategie niskoemisyjne lub dokumenty spełniające ich wymogi.

Komentarz [PK110]: Czy nie będzie tu niezgodności z UP, która inwestycje tego typu widzi na poziomie krajowym?

Ponadto, będą brane pod uwagę ograniczenia wynikające z różnych form ochrony przyrody. Jest to kwestia szczególnie istotna na Warmii i Mazurach ze względu na unikatowe walory krajobrazowo-przyrodnicze oraz na fakt, iż prawie 47% województwa stanowią obszary prawnie chronione.

Przykładowe działania/typy przedsięwzięć:

- wytwarzanie energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych wraz z podłączeniem do sieci dystrybucyjnej/przesyłowej lub na potrzeby własne podmiotów,
- efektywna dystrybucja ciepła z OZE (m.in. geotermia, pompy ciepła, kotłownie),
- działania informacyjno-edukacyjne promujące wykorzystanie OZE wyłącznie jako element uzupełniający projektów,
- budowa/modernizacja sieci dystrybucyjnych umożliwiających przyłączenie jednostek wytwarzania energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych do Krajowego Systemu Elektroenergetycznego – projekty realizowane przez OSD (operator systemu dystrybucyjnego) oraz infrastruktury magazynowej.

Komentarz [PK111]: Uwaga nr 180 + patrz komentarz powyżej.

Typy beneficjentów:

- przedsiębiorstwa;
- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia;
- jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego;
- spółdzielnie mieszkaniowe/wspólnoty mieszkaniowe;
- inne podmioty posiadające osobowość prawną.

Terytorialny obszar realizacji: cały obszar województwa z wyjątkiem wyznaczonych w *Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego* stref zakazu wykorzystania lub ograniczonego rozwoju różnych form energetyki odnawialnej.

Kierunkowe zasady wyboru operacji

Tryb konkursowy – wybór projektów do dofinansowania nastąpi na podstawie metodyki i kryteriów zatwierdzonych przez Komitet Monitorujący zgodnie z art. 110 rozporządzenia ogólnego. Procedury i kryteria, zgodnie z art. 125, ust. 3 ww. rozporządzenia będą zapewniać, że operacje przyczynią się do osiągnięcia celów szczegółowych i rezultatów odpowiednich priorytetów, będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równości mężczyzn i kobiet oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Warunki brzegowe wyboru operacji:

- preferowane będą projekty tworzące miejsca pracy, wpisujące się w lokalne strategie niskoemisyjne lub dokumenty spełniające ich wymogi.

Komentarz [PK112]: Uwaga nr 42

- w przypadku energii uzyskanej na bazie wiatru dofinansowanie będą mogły otrzymać wyłącznie pojedyncze wiatraki, niskie i nie naruszające walorów krajobrazowych otoczenia;
- w przypadku energii uzyskanej z biomasy przy wyborze projektów pod uwagę będzie brany potencjalny negatywny wpływ na zanieczyszczenie powietrza/emisję PM, w szczególności na obszarach, w których są przekroczone poziomy PM10;
- działania dotyczące modernizacji urządzeń wodnych będą dofinansowane tylko pod warunkiem zapewnienia pełnej zgodności inwestycji z wymogami prawa UE, w tym z uwzględnieniem ich w dokumentach strategicznych spełniających wymogi Ramowej Dyrektywy Wodnej i tzw. Dyrektywy Powodziowej;
- brane będą pod uwagę ograniczenia wynikające z różnych form ochrony przyrody (kwestia szczególnie istotna na Warmii i Mazurach ze względu na unikatowe walory krajobrazowo-przyrodnicze oraz na fakt, iż prawie 47% województwa stanowią obszary prawnie chronione).

Komentarz [PK113]: Uwaga nr 42

Komentarz [PK114]: Uwaga nr 181

Komentarz [PK115]: Uwaga nr 179

Komentarz [PK116]: Uwaga nr 42

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie przewiduje się

Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się.

Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Komentarz [ew117]: Uzupełnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość składania sprawozdań
					M	K	O		
1.	Liczba jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE	szt.	EFRR	region słabiej rozwinięty			112	SL 2014	bieżący monitoring
2.	Liczba jednostek wytwarzania energii cieplnej z OZE	szt.	EFRR	region słabiej rozwinięty			329	SL 2014	bieżący monitoring

Priorytet inwestycyjny 4.2.4b

„Promowanie efektywności energetycznej i korzystania z odnawialnych źródeł energii w przedsiębiorstwach”

Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

„Zwiększenie efektywności w przedsiębiorstwach poprzez Ograniczenie strat i zużycia energii w przedsiębiorstwach”

Komentarz [PK118]: Uwaga nr 187

Rezultatem interwencji w ramach priorytetu inwestycyjnego będzie wzrost zdolności do wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych oraz towarzyszący im spadek zużycia energii elektrycznej przez przedsiębiorstwa. Jednocześnie zakłada się spadek emisji gazów cieplarnianych do atmosfery.

Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu

Komentarz [ew119]: Uzupełnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość składania sprawozdań
1.	Zużycie energii elektrycznej w przemyśle na 1 mln WDB w przemyśle ³⁵	MWh/1 mln zł	region słabiej rozwinięty	0,093	2012	0,069	GUS	rocznie
2.	Dodatkowa zdolność wytwarzania energii odnawialnej	MW	region słabiej rozwinięty	0	2013	2,39	SL 2014	bieżący monitoring
3.	Szacowany spadek emisji gazów cieplarnianych	Mg CO ₂	region słabiej rozwinięty	0	2013	39 738	SL 2014	bieżący monitoring

Opis typów i przykłady przedsięwzięć

Zakłada się wsparcie mikro, małych i średnich przedsiębiorstw podejmujących działania polegające na zastosowaniu energooszczędnych technologii, wprowadzaniu systemów zarządzania energią, jak i zmianie systemów wytwarzania i wykorzystywania energii, w tym pochodzącej ze źródeł odnawialnych. Wpłyne to znacząco na redukcję kosztów ich funkcjonowania, co bezpośrednio przełoży się na zwiększenie ich konkurencyjności. Dodatkowo zmniejszenie zużycia energii przez przedsiębiorstwa powinno przyczynić się do ograniczenia emisji zanieczyszczeń do atmosfery.

Przykładowe działania/typy przedsięwzięć:

- zwiększenie efektywności energetycznej MŚP, modernizacja instalacji / technologii w celu zmniejszenia zużycia energii cieplnej, elektrycznej lub wody; [projekty dotyczące odzyskiwania energii cieplnej \(np. z procesów przemysłowych, z produkcji energii\)](#);
- wdrażanie systemów zrównoważonego zarządzania energią;
- audyty energetyczne MŚP (wyłącznie jako element kompleksowy projektów wymienionych powyżej).

Typy beneficjentów: MŚP.

Terytorialny obszar realizacji: cały obszar województwa warmińsko-mazurskiego.

Kierunkowe zasady wyboru operacji

Tryb konkursowy – wybór projektów do dofinansowania nastąpi na podstawie metodyki i kryteriów zatwierdzonych przez Komitet Monitorujący zgodnie z art. 110 rozporządzenia ogólnego. Procedury i kryteria, zgodnie z art. 125, ust. 3 ww. rozporządzenia będą zapewniać, że operacje przyczynią się do osiągnięcia celów szczegółowych i rezultatów odpowiednich priorytetów, będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym

³⁵ W przyszłości mogą pojawić się problemy w określeniu stopnia realizacji wartości docelowej wskaźnika, w związku ze zmianą metodologii liczenia rachunków narodowych (przejście z ESA 95 na ESA 2010)

Komentarz [PK120]: Uwaga nr 188

Komentarz [PK121]: Uwaga nr 42

promowania równości mężczyzn i kobiet oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Warunek brzegowy wyboru operacji:

- Identyfikacja optymalnego zestawu działań zwiększających efektywność energetyczną w danym przedsiębiorstwie dokonywana będzie na podstawie audytu energetycznego (stanowiącego kluczowy element projektu).

Komentarz [PK122]: Uwaga nr 189

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie przewiduje się

Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się.

Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Komentarz [ew123]: Uzupełnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość składania sprawozdań
					M	K	O		
1.	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	szt.	EFRR	region słabiej rozwinięty			54	SL 2014	bieżący monitoring

Priorytet inwestycyjny 4.34c

„Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych i w sektorze mieszkaniowym”

Cel szczegółowy priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

„ Wzrost efektywności energetycznej budynków mieszkalnych oraz użyteczności publicznej”

W rezultacie zaplanowanej w ramach priorytetu interwencji obniżeniu ulegnie zużycie energii pierwotnej w budynkach publicznych i równocześnie zmniejszy się zapotrzebowanie na ciepło (energochłonność) w zabudowanie mieszkaniowej. Zakłada się także spadek emisji gazów cieplarnianych do atmosfery.

Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu

Komentarz [ew124]: Uzupełnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu (w stosownych)	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość składania sprawozdań
-----	----------	-------------------	----------------------------------	----------------	------------	-------------------------	---------------	------------------------------------

			przypadkach)					
1.	Zużycie energii pierwotnej	Mtoe	region słabiej rozwinięty	96,9	2012	95,7	GUS	rocznie
2.	Szacowany spadek emisji gazów cieplarnianych	Mg CO ₂	region słabiej rozwinięty	0	2013	44 929	SL 2014	bieżący monitoring

Opis typów i przykłady przedsięwzięć

W ramach tego priorytetu inwestycyjnego planuje się kompleksową, głęboką modernizację energetyczną budynków użyteczności publicznej i wielorodzinnych budynków mieszkaniowych wraz z wymianą ich wyposażenia na energooszczędne (w tym, również wykorzystujące technologie oparte na OZE; przy czym instalacja OZE budowana na/przy budynkach musi być w pełni dedykowana potrzebom energetycznym obiektu, a jedynie niewykorzystana część energii elektrycznej może być oddawana do sieci dystrybucyjnej). ~~Identyfikacja optymalnego zestawu działań zwiększających efektywność energetyczną w danym budynku dokonywana będzie na podstawie audytu energetycznego (stanowiącego kluczowy element projektu).~~ W wyniku realizacji zaproponowanych działań przewidywane jest zmniejszenie energochłonności sektora mieszkaniowego i instytucji publicznych. Nastąpi zmniejszenie zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych, oszczędność energii, a także stymulowanie inwestycji w energooszczędne technologie oraz produkty. Jednocześnie modernizacja energetyczna budynków znacząco wpłynie na redukcję kosztów bieżącego utrzymania nieruchomości.

Komentarz [PK125]: Uwaga nr 193

Interwencja obejmie uzgodnione elementy przedsięwzięć, zawartych w Programie rewitalizacji sieci miast CITTASLOW, niezbędne dla rewitalizacji danego obszaru, powiązane z realizowanymi w ramach PI 9b.

~~Preferowane do dofinansowania będą przedsięwzięcia wynikające z lokalnych/ponadlokalnych planów rewitalizacji miast i komplementarne do realizowanych w ramach osi priorytetowej Obszary wymagające rewitalizacji oraz działań finansowanych przy udziale Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach osi priorytetowych regionalnego programu operacyjnego. Interwencja obejmie uzgodnione elementy przedsięwzięć, zawartych w Programie rewitalizacji sieci miast CITTASLOW, niezbędne dla rewitalizacji danego obszaru, powiązane z realizowanymi w ramach PI 9.2. Ponadto preferowane będą projekty wpisujące się w lokalne strategie niskoemisyjne lub dokumenty spełniające ich wymogi.~~

Przykładowe działania/typy przedsięwzięć:

- kompleksowa modernizacja energetyczna budynków użyteczności publicznej/części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych wraz z wymianą wyposażenia tych obiektów na energooszczędne (m.in. ocieplenie budynku, wymiana okien i drzwi zewnętrznych oraz oświetlenia na energooszczędne, przebudowa systemów grzewczych (wraz z wymianą i podłączeniem do źródła ciepła), przebudowa systemów wentylacji i klimatyzacji, instalacja OZE, instalacja systemów chłodzących, w tym również OZE);
- audyty energetyczne dla sektora mieszkaniowego i publicznego (wyłącznie jako element projektów kompleksowej modernizacji, opisanych powyżej);

Komentarz [PK126]: Uwaga nr 194

- instalacja inteligentnych systemów zarządzania energią w budynkach użyteczności publicznej/budynkach mieszkaniowych w oparciu m.in. o technologie TIK (wyłącznie jako element projektów kompleksowej modernizacji, opisanych powyżej).

Grupy docelowe: mieszkańcy, użytkownicy korzystający ze wspartej infrastruktury

Typy beneficjentów:

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia;
- jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego;
- jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną;
- samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej (tj. działające w publicznym systemie ochrony zdrowia), dla których podmiotem założycielskim jest/są jst;
- przedsiębiorstwa (tylko podmioty świadczące usługi publiczne w ramach realizacji obowiązków własnych jednostek samorządu terytorialnego);
- spółdzielnie mieszkaniowe/wspólnoty mieszkaniowe;

Terytorialny obszar realizacji: cały obszar województwa warmińsko-mazurskiego.

Kierunkowe zasady wyboru operacji

Komentarz [PK127]: Uwaga nr 42

Tryb konkursowy – wybór projektów do dofinansowania nastąpi na podstawie metodyki i kryteriów zatwierdzonych przez Komitet Monitorujący zgodnie z art. 110 rozporządzenia ogólnego. Procedury i kryteria, zgodnie z art. 125, ust. 3 ww. rozporządzenia będą zapewniać, że operacje przyczynią się do osiągnięcia celów szczegółowych i rezultatów odpowiednich priorytetów, będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględnią będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równości mężczyzn i kobiet oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Warunki brzegowe wyboru operacji:

- identyfikacja optymalnego zestawu działań zwiększających efektywność energetyczną w danym budynku dokonywana będzie na podstawie audytu energetycznego (stanowiącego kluczowy element projektu);
- preferowane do dofinansowania będą przedsięwzięcia wynikające z lokalnych/ponadlokalnych planów rewitalizacji miast i komplementarne do realizowanych w ramach osi priorytetowej *Obszary wymagające rewitalizacji* oraz działań finansowanych przy udziale Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach osi priorytetowych regionalnego programu operacyjnego;
- preferowane będą projekty wpisujące się w lokalne strategie niskoemisyjne lub dokumenty spełniające ich wymagania.

Komentarz [PK128]: Uwaga nr 42

Komentarz [PK129]: Uwaga nr 42

Komentarz [PK130]: Uwaga nr 42

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie przewiduje się.

Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się.

Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Komentarz [ew131]: Uzupełnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość składania sprawozdań
					M	K	O		
1.	Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków	szt.	EFRR	region słabiej rozwinięty			536	SL 2014	bieżący monitoring

Priorytet inwestycyjny 4.7.4g

„Promowanie wykorzystania wysokosprawnej kogeneracji ciepła i energii elektrycznej w oparciu o zapotrzebowanie na ciepło użytkowe”

Cel szczegółowy priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

„Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń oraz gazów cieplarnianych do atmosfery poprzez wytwarzanie energii w wysokosprawnej kogeneracji”

„Zwiększenie wytwarzania energii w wysokosprawnej kogeneracji”

Komentarz [PK132]: Uwaga nr 208

W efekcie zaplanowanej w ramach priorytetu interwencji zwiększy się skala skojarzonego wytwarzania energii cieplnej. Towarzyszyć jej będzie poprawa zdolności do wytwarzania energii odnawialnej oraz spadek emisji gazów cieplarnianych do atmosfery.

Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu

Komentarz [ew133]: Uzupełnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość składania sprawozdań
1.	Odsetek energii cieplnej wytwarzanej w skojarzeniu	%	region słabiej rozwinięty	26	2012	31	Urząd Regulacji Energetyki	rocznie
2.	Dodatkowa zdolność wytwarzania energii odnawialnej	MW	region słabiej rozwinięty	0	2013	7,2	SL 2014	bieżący monitoring
3.	Szacowany spadek emisji gazów cieplarnianych	Mg CO ₂	region słabiej rozwinięty	0	2013	84 000	SL 2014	bieżący monitoring

Opis typów i przykłady przedsięwzięć

W ramach Priorytetu Inwestycyjnego przewidziano wsparcie dla inwestycji w zakresie wysokosprawnej kogeneracji. Wsparcie uzyskują działania związane z budową i rozbudową jednostek

wytwarzania energii elektrycznej i ciepła w wysokosprawnej kogeneracji, w tym z OZE oraz z przebudową jednostek wytwarzania ciepła na jednostki wysokosprawnej kogeneracji. W ramach realizowanych projektów wsparcie będzie mogło też obejmować budowę przyłączy jednostek wytwarzania skojarzonej energii elektrycznej i ciepłej ze źródeł wysokosprawnej Kogeneracji do sieci ciepłowniczej i elektroenergetycznej.

Wykorzystanie wysokosprawnej kogeneracji przy wytwarzaniu energii pozwala na redukcję strat powstałych w procesie produkcji. Popyt na ciepło użytkowe wykazuje tendencję rosnącą. Jego zaspokojenie wiąże się ze zwiększeniem wykorzystania surowców energetycznych. Poprzez wykorzystanie technologii kogeneracji zapotrzebowanie na surowce energetyczne zostanie ograniczone poprzez zwiększenie efektywności procesu produkcji energii.

Przykładowe działania/typy przedsięwzięć:

- budowa lub przebudowa jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepła w wysokosprawnej kogeneracji / trigeneracji;
- budowa lub przebudowa jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepła w wysokosprawnej kogeneracji z OZE;
- budowa lub przebudowa jednostek wytwarzania ciepła w wyniku, której jednostki te zostaną zastąpione jednostkami wytwarzania energii w wysokosprawnej kogeneracji / trigeneracji;
- budowa przyłączy do sieci ciepłowniczej i energetycznej.

Grupy docelowe: mieszkańcy, przedsiębiorcy

Typy beneficjentów:

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia;
- jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego;
- spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe;
- organizacje pozarządowe;
- przedsiębiorstwa.

Terytorialny obszar realizacji: cały obszar województwa warmińsko-mazurskiego.

Kierunkowe zasady wyboru operacji

Tryb konkursowy – wybór projektów do dofinansowania nastąpi na podstawie metodyki i kryteriów zatwierdzonych przez Komitet Monitorujący zgodnie z art. 110 rozporządzenia ogólnego. Procedury i kryteria, zgodnie z art. 125, ust. 3 ww. rozporządzenia będą zapewniać, że operacje przyczynią się do osiągnięcia celów szczegółowych i rezultatów odpowiednich priorytetów, będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równości mężczyzn i kobiet oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Warunek brzegowy wyboru operacji:

- preferowane będą projekty wpisujące się w lokalne strategie niskoemisyjne lub dokumenty spełniające ich wymagania.

Komentarz [PK134]: Uwaga nr 42

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie przewiduje się.

Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się.

Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Komentarz [ew135]: Uzupełnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość składania sprawozdań
					M	K	O		
1.	Liczba jednostek wytwarzania energii ciepłej i elektrycznej z OZE w ramach kogeneracji	szt.	EFRR	region słabiej rozwinięty			16	SL 2014	bieżący monitoring
2.	Liczba jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepłej w ramach kogeneracji	szt.	EFRR	region słabiej rozwinięty			34	SL 2014	bieżący monitoring

Priorytet inwestycyjny 4.5e-

„Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej, multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu”

Cel szczegółowy priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

„Poprawa zrównoważonej mobilności mieszkańców w miastach województwa i ich obszarach funkcjonalnych”

Rezultatem interwencji w ramach priorytetu inwestycyjnego będzie zwiększenie liczby pasażerów korzystających z nowoczesnej komunikacji miejskiej przy jednoczesnym ograniczeniu emisji gazów cieplarnianych do atmosfery.

Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu

Komentarz [ew136]: Uzupełnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość składania sprawozdań
1.	Przewozy pasażerów komunikacją miejską	mln os.	region słabiej rozwinięty	59,5	2012	63,4	GUS	rocznie

2.	Szacowany spadek emisji gazów cieplarnianych	Mg CO ₂	region słabiej rozwinięty	0	2013	3 200	SL 2014	bieżący monitoring
----	--	--------------------	---------------------------	---	------	-------	---------	--------------------

Opis typów i przykłady przedsięwzięć

Interwencja w ramach priorytetu 4.5 ukierunkowana zostanie głównie na zastosowanie rozwiązań niskoemisyjnych w transporcie zbiorowym, wynikających z zapisów lokalnych strategii niskoemisyjnych lub dokumentów spełniających ich wymogi.

Preferowane będą projekty z zakresu integracji różnych form transportu zbiorowego funkcjonujących na terenach miejskich i podmiejskich.

Podniesienie atrakcyjności komunikacji zbiorowej w miastach i ich obszarach funkcjonalnych wymaga wymiany taboru na nowszy, spełniający bardziej restrykcyjne normy emisji spalin. Realizacja priorytetu pozytywnie wpłynie na estetykę i klimat miejski dzięki humanizacji alei i ulic (ograniczenie ruchu samochodów na rzecz przemieszczania się pieszo, rowerem lub transportem publicznym). Budowa parkingów poza śródmieściem przy głównych ciągach komunikacji publicznej pozwoli ograniczyć kongestię w centrach miast oraz zmniejszyć emisję szkodliwych związków do atmosfery. Ograniczenie ruchu samochodowego w śródmieściach wpłynie także na uwolnienie znacznej powierzchni przestrzeni, którą do tej pory zajmowały miejsca parkingowe. Rozbudowa infrastruktury transportu rowerowego (ścieżki, stojaki, dedykowane sygnalizatory, drogi rowerowe wydzielone w jezdni) wpłynie na dalszy dynamiczny rozwój tej przyjaznej środowisku formy transportu miejskiego.

W zakresie PI 4e komplementarność i demarkację z PO PW zapewnia Strategia ZIT miasta wojewódzkiego, która ujmuje inwestycje finansowane z RPO, jak i kompleksowe inwestycje do finansowania z PO Polska Wschodnia.

Komentarz [K.K.137]: Uwaga nr 203.

Przykładowe działania/typy przedsięwzięć:

- budowa/przebudowa infrastruktury transportu publicznego (np. ~~P&R~~sygnalizacja wzbudzana, budowa buspasów oraz zintegrowanych przystanków przesiadkowych pomiędzy różnymi rodzajami transportu, ~~sygnalizacja wzbudzana, drogi rowerowe~~), zgodnie ze strategiami miejskimi obejmującymi ograniczenie emisyjności w ~~transporcie~~;
- ~~budowa, przebudowa dróg w obszarach funkcjonalnych Olsztyna („Mobilny MOF”), Elbląga i Ełku związanych ze zrównoważoną mobilnością miejską (jako element Strategii ZIT);~~
- zakup, modernizacja niskoemisyjnego taboru;
- ~~budowa, przebudowa infrastruktury transportu publicznego typu P&R, węzły przesiadkowe, drogi rowerowe, itp.;~~
- wdrażanie systemów informacji i zarządzania ruchem (jako element projektów wskazanych powyżej);
- wymiana oświetlenia miejskiego na energooszczędne,
- działania informacyjne promujące transport zbiorowy jako element uzupełniający projektów.

Komentarz [K.K.138]: Uwaga nr 201.

Komentarz [D139]: Uwaga nr 254.

Grupy docelowe: mieszkańcy, turyści

Typy beneficjentów:

- jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne, w tym w porozumieniu z innymi podmiotami (np. zarządcami infrastruktury kolejowej, PKS);
- związki i stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego.

Terytorialny obszar realizacji: cały obszar województwa warmińsko-mazurskiego.

Kierunkowe zasady wyboru operacji

Interwencja w ramach priorytetu 4.5 ukierunkowana zostanie głównie na zastosowanie rozwiązań niskoemisyjnych w transporcie zbiorowym, wynikających z zapisów lokalnych strategii niskoemisyjnych lub dokumentów spełniających ich **wymogi**.

Komentarz [PK140]: Uwaga nr 42

Tryb konkursowy – wybór projektów do dofinansowania nastąpi na podstawie metodyki i kryteriów zatwierdzonych przez Komitet Monitorujący zgodnie z art. 110 rozporządzenia ogólnego. Procedury i kryteria, zgodnie z art. 125, ust. 3 ww. rozporządzenia będą zapewniać, że operacje przyczynią się do osiągnięcia celów szczegółowych i rezultatów odpowiednich priorytetów, będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równości mężczyzn i kobiet oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Warunki brzegowe wyboru operacji

- preferowane będą projekty z zakresu integracji różnych form transportu zbiorowego funkcjonujących na terenach miejskich i **podmiejskich**.
- projekty powinny przyczyniać się do zmniejszenia emisji CO2 i innych zanieczyszczeń uciążliwych dla środowiska i mieszkańców aglomeracji oraz zwiększać efektywność energetyczną systemu transportowego.

Komentarz [PK141]: Uwaga nr 42

Komentarz [K.K.142]: Uwaga nr 204.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie przewiduje się.

Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się.

Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Komentarz [ew143]: Uzupełnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu stosownych przypadkach) (w	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość składania sprawozdań
					M	K	O		
1.	Liczba zakupionych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej	szt.	EFRR	region słabiej rozwinięty			20	SL 2014	bieżący monitoring

Innowacje społeczne, współpraca ponadnarodowa i wkład EFS w realizację celów tematycznych 1-7

Nie dotyczy.

Ramy wykonania dla osi priorytetowej Efektywność energetyczna

Oś priorytetowa	Rodzaj wskaźnika (Kluczowy etap wdrażania, wskaźnik finansowy, wskaźnik produktu lub, w stosownych przypadkach, wskaźnik rezultatu)	Lp.	Wskaźnik lub kluczowy etap wdrażania	Jednostka pomiaru, w stosownych przypadkach	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni na 2018 r.	Cel końcowy (2023)			Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika, w stosownych przypadkach
								M	K	O		
Efektywność energetyczna	Kluczowy etap wdrażania	1.	Liczba podpisanych umów na dofinansowanie projektów dotyczących jednostek wytwarzania energii OZE	szt.	EFRR	region słabiej rozwinięty	30			-	SL 2014	
	Kluczowy etap wdrażania	2.	Liczba podpisanych umów na dofinansowanie projektów dotyczących modernizacji energetycznej budynków	szt.	EFRR	region słabiej rozwinięty	20			-	SL 2014	
	Wskaźnik produktu	3.	Liczba jednostek wytwarzania energii cieplnej i elektrycznej z OZE w ramach kogeneracji	szt.	EFRR	region słabiej rozwinięty	0			16	SL 2014	
	Wskaźnik finansowy	4.	Wartość całkowitych wydatków certyfikowanych do KE	euro	EFRR	region słabiej rozwinięty	52685000			267071000	SL 2014	

Komentarz [ew144]: Uzupełnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

Dodatkowe informacje jakościowe na temat ustanowienia ram wykonania

Ramy wykonania są zgodne z zasadami funkcjonowania mechanizmu ram wykonania określonych w rozporządzeniach oraz w Umowie Partnerstwa. Prezentowane pośrednie i docelowe wartości dla wskaźników wybranych do ram wykonania zostały ustalone w oparciu o metodologię szacowania, która została zaprezentowana KE w trakcie negocjacji. Instytucja Zarządzająca przedstawiła KE wszystkie uwarunkowania, jakie miały i mogą mieć wpływ na realizację przyjętych wartości. Udostępniona metodologia zawiera opis przyjętych założeń i głównych czynników, jakie miały wpływ na przyjętą (wyszacowaną) wartość docelową danego wskaźnika. Podstawowe kryteria szacowania wartości wskaźników bazują na danych historycznych, którymi dysponowała IZ, uwzględniając dotychczasowe doświadczenia we wdrażaniu podobnych przedsięwzięć. Kryteria te, to: średnia wartość projektu, typ beneficjenta, rodzaj instrumentu / formy wsparcia, poziom danych (kraj/region), wielkość próby, tryb wyboru projektu, tempo realizacji wskaźników, poziom osiągnięcia założonych wskaźników. Dodatkowo, poza danymi historycznymi i kosztami jednostkowymi, szacując wartości docelowe została wzięta pod uwagę również dostępne opracowania dotyczące obecnej sytuacji oraz trendów społeczno-gospodarczych, tj. (opcjonalnie): analizy i prognozy branżowe, grup docelowych, oczekiwania społeczne, pobyty na dane wsparcie czy nasycenie wsparciem na rynku. Instytucja Zarządzająca będzie na bieżąco monitorować realizację wartości dla ram wykonania i na bieżąco reagować na zjawiska, które mogą mieć wpływ na realizację założonych wartości, jak również dokonywać odpowiednich korekt po przeprowadzeniu stosownych analiz.

Kategorie interwencji

Tabele przedstawiające zastosowane w osi priorytetowej kategorii **interwencji**

Komentarz [PK145]: Tabela zostanie zweryfikowana po ostatecznym ustaleniu budżetu Programu.

Fundusz i Kategoria regionu : EFR i region słabiej rozwinięty							
Tabela Wymiar 1 Zakres interwencji		Tabela Wymiar 2 Forma finansowania		Tabela Wymiar 3 Typ terytorium		Tabela Wymiar 6 Terytorialne mechanizmy wdrażania	
Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€
005	39 988 341	01	246 750 935	01	95 175 363	07	246 750 935
009	11 996 502			02	100 618 430		
010	17 994 754			03	50 957 142		
011	23 993 005						
012	5 998 251						
013	35 659 567						
014	15 282 672						
016	50 000 000						
043	25 035 878						
068	20 801 965						

Podsumowanie planowanego wykorzystania pomocy technicznej, z uwzględnieniem, w razie potrzeby, działań wzmacniających potencjał administracyjny instytucji zaangażowanych w zarządzanie programami i ich kontrolę oraz beneficjentów.

Działania w tym zakresie zostały przedstawione w części poświęconej opisowi osi priorytetowej *Pomoc techniczna*.

2.5 ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE I RACJONALNE WYKORZYSTANIE ZASOBÓW

Uzasadnienie utworzenia osi priorytetowej obejmującej więcej niż jeden cel tematyczny

Oś Priorytetowa Środowisko przyrodnicze i racjonalne wykorzystanie zasobów obejmuje dwa cele tematyczne polityki spójności, tj. Cel 6 „Zachowanie i ochrona środowiska przyrodniczego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami” oraz Cel 5 „Promowanie dostosowania do zmian klimatu”. Realizacja obu ww. celów wspierana będzie środkami Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Interwencja w ramach osi skupia się na realizacji trzech priorytetów inwestycyjnych celu tematycznego 6, tj. gospodarce odpadami, gospodarce wodnej, racjonalnym wykorzystaniu zasobów. Towarzyszyć im będą działania wynikające z priorytetu 5-25b, obejmującego zapobieganie i zarządzanie ryzykiem katastrof ekologicznych i klęsk żywiołowych. Łącznie oś priorytetowa obejmuje więc szeroko pojęte kwestie środowiska, które w województwie warmińsko-mazurskim stanowi szczególnie zasób. Walory środowiskowe tworzą unikatową wartość turystyczną i wpływają na rozwój społeczno-gospodarczy regionu. Włączenie do osi dedykowanej środowisku przyrodniczemu priorytetu skierowanego na zapobieganie i zarządzanie ryzykiem wystąpienia klęsk i katastrof, które mogą mu zagrozić, sprzyja zachowaniu logiki interwencji w tym obszarze. Troska o właściwe pielęgnowanie regionalnych atutów, m.in. wód, lasów, czystego środowiska, obejmuje także zarządzanie ryzykiem wystąpienia zjawisk mogących im zagrozić. Klęski żywiołowe, katastrofy ekologiczne w takim regionie jak warmińsko-mazurskie stanowią zagrożenie wielopłaszczyznowe i decyzja o dwu tematycznej osi priorytetowej również jest tego wyrazem. Jednocześnie wymaga podkreślenia, iż priorytet 5-25b jest jedynym spośród priorytetów celu tematycznego 5 planowanym do realizacji w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego 2014-2020. Wydzielenie osobnej osi wyłącznie dla tego priorytetu (co odzwierciedlałoby zasadę nie łączenia celów tematycznych) byłoby zabiegiem znacznie mniej racjonalnym niż zaproponowane - spójne tematycznie - rozwiązanie.

Priorytet inwestycyjny 6-1-6a

„Inwestowanie w sektor gospodarki odpadami celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenie wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych, określonych przez państwa członkowskie”

Cel szczegółowy priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

„Poprawa gospodarki odpadami w województwie”

W efekcie zaplanowanej w ramach priorytetu interwencji zakłada się zwiększenie udziału odpadów komunalnych zbieranych selektywnie przy jednoczesnym wzroście możliwości przerobowych w zakresie recyklingu odpadów.

Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość składania sprawozdań
1.	Odpady komunalne zebrane selektywnie w	%	region słabiej rozwinięty	8,4	2012	40,0	GUS	rocznie

Komentarz [ew146]: Uzupełnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

	relacji do ogółu odpadów							
2.	Dodatkowe możliwości przerobowe w zakresie recyklingu odpadów	Mg/rok	region słabiej rozwinięty	0	2013	12 849	SL 2014	bieżący monitoring

Opis typów i przykłady przedsięwzięć

W ramach interwencji w obszarze gospodarki odpadami w RPO WiM 2014-2020 przewiduje się działania mające na celu poprawę sytuacji w województwie w tym zakresie i wypełnienie zobowiązań wobec UE (w tym: dyrektywy 2008/98 WE (ramowej dyrektywy o odpadach); dyrektywy 1999/31/WE w sprawie składowania odpadów; dyrektywy 94/62/WE w sprawie opakowań i odpadów opakowaniowych).

Na podstawie diagnozy w tym obszarze można stwierdzić, że na terenie województwa zostały oddane bądź powstają zakłady zagospodarowania odpadów, będące instalacjami regionalnymi, których łączna przepustowość zaspakaja potrzeby gospodarki odpadami komunalnymi. Jednak nie wszystkie prace przewidziane w Wojewódzkim Planie Gospodarki Odpadami (WPGO) zostały zakończone. Tym samym konieczne jest wsparcie działań i ich monitoring w obszarze zapobiegania i zmniejszania negatywnego wpływu wynikającego z wytwarzania odpadów i gospodarowania nimi. Na podstawie WPGO jednym z priorytetowych zadań na najbliższe lata będzie uzupełnienie istniejącego systemu gospodarki odpadami poprzez stworzenie systemu zbierania oraz przetwarzania odpadów niebezpiecznych i problemowych.

~~W obszarze gospodarki odpadami komunalnymi warunkiem wsparcia inwestycji będzie ich uwzględnienie w planie inwestycyjnym przygotowywanym przez Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego.~~

Przykładowe działania/typy przedsięwzięć:

Dokończenie uporządkowania gospodarki odpadowej w województwie poprzez koncentrację na realizacji zadań związanych z odpadami problemowymi i sektorowymi, w tym m.in.:

- kompleksowe projekty skierowane na poprawę gospodarki odpadami przez zapobieganie powstawaniu odpadów, promowanie ponownego użycia, wdrażanie technologii odzysku, w tym recyklingu i ostatecznego unieszkodliwiania odpadów,
- kompleksowa poprawa gospodarki odpadami niebezpiecznymi,
- tworzenie przez gminy punktów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych (szkło, metale, papier, tworzywa sztuczne) oraz punktów dobrowolnego gromadzenia odpadów,
- działania informacyjno-edukacyjne promujące segregację odpadów jako element uzupełniający projektów.

Typy beneficjentów:

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia,
- jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego;

- przedsiębiorstwa;
- PGL Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne;
- jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną;
- samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej (działające w publicznym systemie ochrony zdrowia).

Terytorialny obszar realizacji: cały obszar województwa warmińsko-mazurskiego.

Kierunkowe zasady wyboru operacji

Tryb konkursowy – wybór projektów do dofinansowania nastąpi na podstawie metodyki i kryteriów zatwierdzonych przez Komitet Monitorujący zgodnie z art. 110 rozporządzenia ogólnego. Procedury i kryteria, zgodnie z art. 125, ust. 3 ww. rozporządzenia będą zapewniać, że operacje przyczynią się do osiągnięcia celów szczegółowych i rezultatów odpowiednich priorytetów, będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równości mężczyzn i kobiet oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Warunki brzegowe wyboru operacji:

- w obszarze gospodarki odpadami komunalnymi warunkiem wsparcia inwestycji będzie ich uwzględnienie w planie inwestycyjnym przygotowywanym przez Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego i zatwierdzanym przez ministra właściwego ds. środowiska.
- preferowane będą projekty obejmujące selektywną zbiórkę odpadów.
- w przypadku tworzenia przez gminy punktów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych oraz punktów dobrowolnego gromadzenia odpadów preferowane będą zintegrowane projekty pokrywające większe obszary geograficzne, np. kilku gmin.

Komentarz [PK147]: Uwaga nr 42 i 226

Komentarz [PK148]: Uwaga nr 226

Komentarz [PK149]: Uwaga nr 224

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie przewiduje się.

Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się.

Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Komentarz [ew150]: Uzupełnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość składania sprawozdań
					M	K	O		
1.	Liczba wspartych Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych	szt.	EFRR	region słabiej rozwinięty			9	SL 2014	bieżący monitoring

Priorytet inwestycyjny **6-2-6b**

„Inwestowanie w sektor gospodarki wodnej celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenie wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych, określonych przez państwa członkowskie”

Cel szczegółowy priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

„Więcej oczyszczonych ścieków i lepsza jakość wody”

Rezultatem interwencji w ramach priorytetu inwestycyjnego będzie wzrost odsetka ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków. Zakłada się również zwiększenie liczby osób korzystających z ulepszonego zaopatrzenia w wodę i ulepszonego oczyszczania ścieków.

Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość składania sprawozdań
1.	Odsetek ludności korzystającej z komunalnych oczyszczalni ścieków	%	region słabiej rozwinięty	73,40	2012	79,88	GUS	rocznie
	<u>Ludność miast korzystająca z (komunalnych) oczyszczalni ścieków z podwyższonego usuwania miogenów w % ogólnej liczby ludności</u>	%	region słabiej rozwinięty	<u>46,7</u>	<u>2012</u>	<u>47,4</u>	<u>GUS</u>	<u>rocznie</u>
2.	Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonego zaopatrzenia w wodę	os.	region słabiej rozwinięty	0	2013	2 200	SL 2014	bieżący monitoring
3.	Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonego oczyszczania ścieków	os.	region słabiej rozwinięty	0	2013	6 725	SL 2014	bieżący monitoring

Komentarz [ew151]: Uzupełnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

Komentarz [ew152]: Uwaga nr 232

Opis typów i przykłady przedsięwzięć

Wsparcie w ramach tego priorytetu inwestycyjnego otrzymają przede wszystkim działania poprawiające stan środowiska m.in. poprzez zrównoważoną gospodarkę ściekową, przyczyniające się jednocześnie do wypełnienia zobowiązań wynikających z prawa unijnego. Interwencji podlegać będą inwestycje w obszarze aglomeracji ~~poniżej od 2 do 10 000~~ tys. RLM (równoważna liczba mieszkańców), zgodnie z zapisami Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych. Według Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych, zatwierdzonego przez Radę Ministrów w

Komentarz [TR153]: Uwaga nr 229

dniu 1 lutego 2011r. (wg stanu na grudzień 2010r.) lista priorytetowa dla wypełnienia wymogów Traktatu Akcesyjnego obejmowała 61 aglomeracji województwa warmińsko-mazurskiego³⁶.

W regionie znajduje się wiele terenów o rozproszonej zabudowie, gdzie budowa sieci kanalizacyjnej jest ekonomicznie lub technicznie nieuzasadniona, stąd decyzja o skierowaniu wsparcia również na budowę przydomowych lub przyzakładowych oczyszczalni ścieków.

Przedsięwzięcia zgrupowane w ramach przedmiotowego priorytetu inwestycyjnego skoncentrują się także na efektywnym i racjonalnym korzystaniu z zasobów wodnych, w szczególności służąc poprawie dostępności mieszkańców regionu do dobrej jakości wody pitnej. Jednakże budowa systemów zaopatrzenia w wodę będzie możliwa pod warunkiem zapewnienia właściwej gospodarki ściekowej na terenie objętym projektem.

W ramach niniejszego priorytetu inwestycyjnego wspierane będą uzgodnione z jednostkami samorządu terytorialnego, uczestnikami porozumienia terytorialnego, przedsięwzięcia wynikające z planu strategicznego „*Wielkie Jeziora Mazurskie-Strategia*”.

Przykładowe działania/typy przedsięwzięć:

- kompleksowe wsparcie gospodarki wodno-ściekowej, ~~z uwzględnieniem inteligentnych systemów zarządzania sieciami wodociągowymi~~, w tym wyposażenie aglomeracji w odpowiednie systemy odbioru ścieków komunalnych, budowę oczyszczalni ścieków bądź poprawa parametrów już istniejących oczyszczalni, wsparcie dla gospodarki osadami ściekowymi;
- kompleksowe wsparcie budowy systemów indywidualnych oczyszczania ścieków na terenach zabudowy rozproszonej (budowa przydomowych lub przyzakładowych oczyszczalni ścieków, które pozwolą na osiągnięcie pełnej zgodności aglomeracji wskazanych w KPOŚK z wymogami dyrektywy ściekowej) jedynie ~~w przypadku aglomeracji ujętych w KPOŚK~~ w sytuacji zidentyfikowanych obszarów, co do których rachunek ekonomiczny będzie uzasadniał taki rodzaj inwestycji;
- budowa i modernizacja systemów zaopatrzenia w wodę (sieci wodociągowe, ujęcia i stacje uzdatniania wody), z uwzględnieniem inteligentnych systemów zarządzania sieciami wodociągowymi;
- zakup urządzeń i aparatury (np. mobilne laboratoria, instalacje kontrolno-pomiarowe), zakup i remont urządzeń służących gromadzeniu, odprowadzaniu, uzdatnianiu i przesyłowi wody, wdrożenie nowych technologii służących oszczędzaniu wody i odnowy wody.

Typy beneficjentów:

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia;
- jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego;
- przedsiębiorstwa.

Terytorialny obszar realizacji: cały obszar województwa warmińsko-mazurskiego.

Kierunkowe zasady wyboru operacji

---

³⁶ *Strategia działania Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie na lata 2013-2016 z perspektywą do 2020 roku*

Tryb konkursowy – wybór projektów do dofinansowania nastąpi na podstawie metodyki i kryteriów zatwierdzonych przez Komitet Monitorujący zgodnie z art. 110 rozporządzenia ogólnego. Procedury i kryteria, zgodnie z art. 125, ust. 3 ww. rozporządzenia będą zapewniać, że operacje przyczynią się do osiągnięcia celów szczegółowych i rezultatów odpowiednich priorytetów, będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równości mężczyzn i kobiet oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Możliwe projekty strategiczne – tryb pozakonkursowy.

Warunek brzegowy wyboru operacji:

- dofinansowanie będą mogły otrzymać projekty uwzględnione w zaktualizowanym Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK)

Komentarz [TR154]: Uwaga nr 230

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie przewiduje się.

Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się.

Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Komentarz [ew155]: Uzupełnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość składania sprawozdań
					M	K	O		
1.	Długość wybudowanej kanalizacji sanitarnej	km	EFRR	region słabiej rozwinięty			35	SL 2014	bieżący monitoring
2.	Długość wybudowanej sieci wodociągowej	km	EFRR	region słabiej rozwinięty			25	SL 2014	bieżący monitoring

Priorytet inwestycyjny 6.4.6d

„Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, także poprzez program „Natura 2000” oraz zieloną infrastrukturę”

Cel szczegółowy priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

„Ochrona i efektywne wykorzystanie zasobów naturalnych województwa dla wzrostu konkurencyjności”

W rezultacie interwencji w ramach priorytetu zwiększy się powierzchnia siedlisk o lepszym statusie ochrony oraz rozmiar „zielonej” infrastruktury.

Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu

Komentarz [ew156]: Uzupełnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość składania sprawozdań
1.	Długość zinwentaryzowanych tras rowerowych	km	region słabiej rozwinięty	5 000	2012	5 700	badanie własne	Po zakończeniu realizacji programu

Opis typów i przykłady przedsięwzięć

Obszar województwa warmińsko-mazurskiego, dysponując wyjątkowym zasobem – czystym, względnie nieprzetworzonym, urokliwym środowiskiem przyrodniczym, od co najmniej dwóch stuleci wykorzystuje go dla celów gospodarczych. Wymaga to działań z wyobraźnią - zróżnicowanych, wielokierunkowych i przewidyjących różne scenariusze. Umiejętne zarządzanie walorami środowiskowymi łączyć musi potrzebę ich zachowania dla przyszłych pokoleń z czerpaniem dochodów przez obecne. Tej idei podporządkowane są działania władz regionalnych i lokalnych.

Z jednej strony wsparcie w ramach programu zostanie więc ukierunkowane na przedsięwzięcia służące ochronie i przywróceniu różnorodności biologicznej, z drugiej zaś utrzymaniu przewagi konkurencyjnej nad innymi regionami w oparciu o istniejący potencjał środowiskowy i umiejętność wykorzystania go w procesach wzrostu/ rozwoju społeczno-gospodarczego.

Zakłada się lepsze, poprzez interwencję w ramach niniejszego priorytetu inwestycyjnego, wykorzystanie potencjału funkcjonujących na terenie województwa parków krajobrazowych i rezerwatów przyrody, dając im większe pole do działalności statutowej, także kształcącej proekologiczne postawy społeczne. Dofinansowanie otrzymają także projekty poprawiające stan siedlisk przyrodniczych i gatunków, tworzenie miejsc ochrony różnorodności biologicznej.

Wspierane będą projekty w zakresie zabezpieczenia przed nadmierną czy niekontrolowaną presją turystów, w szczególności związane z ukierunkowaniem ruchu turystycznego oraz uczące „kultury bycia na wodzie”, poczynając od sztuki żeglowania po umiejętność znalezienia się w środowisku przyrodniczym (szacunku dla zasobów województwa).

Kontynuowane będzie odtwarzanie, przy wykorzystaniu wód leczniczych, borowin itp. zasobów, funkcji uzdrowskiej regionu w miejscowościach posiadających status uzdrowiska lub znajdujących się na zaawansowanej ścieżce uzyskania takiego statusu. Do znacząco już wyposażonej w obecnej perspektywie finansowej w infrastrukturę typową dla uzdrowiska Gołdapi zamierzają dołączyć Frombork, Miłomłyn oraz Lidzbark Warmiński, tworząc sieć miejscowości uzdrowskich,.

W ramach niniejszego priorytetu inwestycyjnego wspierane będą oraz preferowane uzgodnione z jednostkami samorządu terytorialnego, uczestnikami porozumienia terytorialnego, przedsięwzięcia wynikające z planu strategicznego „Wielkie Jeziora Mazurskie-Strategia”.

Interwencja obejmie uzgodnione elementy przedsięwzięć, zawartych w Programie rewitalizacji sieci miast CITTASLOW, niezbędne dla rewitalizacji danego obszaru, powiązane z realizowanymi w ramach PI 9-29b.

Przykładowe działania/typy przedsięwzięć:

Komentarz [PK157]: Rozważane jest przeniesienie przedmiotowego zakresu interwencji do PI 8b. Kwestia wymaga dyskusji z KE.

- podniesienie standardu bazy technicznej i wyposażenia parków krajobrazowych i rezerwatów przyrody (w tym położonych na obszarach NATURA 2000); edukacja ekologiczna w celu zwiększenia świadomości w zakresie potrzeb i właściwych metod ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu wraz z adaptacją pomieszczeń na ten cel.
- inwestowanie w niezbędną infrastrukturę związaną z ochroną, przywróceniem właściwego stanu siedlisk przyrodniczych i gatunków (również na terenach chronionych);
- tworzenie miejsc ochrony różnorodności biologicznej na obszarach miejskich i pozamiejskich w oparciu o gatunki rodzime, np. banki genowe, rewitalizacja i rewitalizacja parków miejskich, ogrody botaniczne, eko-parki, kształtowanie i pielęgnacja zadrzewień przydrożnych;
- realizacja zadań służących ochronie i osiągnięciu co najmniej dobrego stanu jednolitych części wód jezior, m.in. poprzez ich rekultywację (w pierwszej kolejności w powiązaniu z funkcją uzdrowiskową województwa);
- projekty dotyczące działalności wykorzystującej lokalne zasoby przyrodnicze, np. zagospodarowanie przestrzeni na cele turystyczno-rekreacyjne (tereny rekreacyjne, punkty i tarasy widokowe, ścieżki dydaktyczne, ścieżki rowerowe, zagospodarowanie terenów przybrzeżnych na cele turystyczne, rozwój camperowisk, urządzenie i podnoszenie jakości kempingów, uporządkowanie bindug i małych obozowisk - nowe/odnowione pomosty oraz sezonowe programy sanitarne, mała infrastruktura żeglarska, itp.);
- rozwój publicznie dostępnej podstawowej infrastruktury uzdrowiskowej (urządzenie terenów zielonych, wyposażonych w urządzenia umożliwiające pełnienie funkcji rekreacyjnych/leczniczych np. parki zdrojowe, ścieżki zdrowia, parki kinezyterapeutyczne, skwery; tworzenie urządzeń lecznictwa uzdrowiskowego typu pijalnie uzdrowiskowe, tężnie, inhalatoria, urządzenie odcinków plaży, uzdrowiskowe baseny kąpielowe, trasy leczenia spacerowego do terenoterapii, promenady uzdrowiskowe i parkingi).

Komentarz [PK158]: Rozważane jest przeniesienie przedmiotowego zakresu interwencji do PI 8b. Kwestia wymaga dyskusji z KE.

Grupy docelowe: turyści, kuracjusze i mieszkańcy.

Typy beneficjentów:

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia;
- jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego;
- jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną;
- organizacje pozarządowe;
- uczelnie;
- PGL Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne;

Terytorialny obszar realizacji: cały obszar województwa warmińsko-mazurskiego.

Kierunkowe zasady wyboru operacji

Tryb konkursowy – wybór projektów do dofinansowania nastąpi na podstawie metodyki i kryteriów zatwierdzonych przez Komitet Monitorujący zgodnie z art. 110 rozporządzenia ogólnego. Procedury i kryteria, zgodnie z art. 125, ust. 3 ww. rozporządzenia będą zapewniać, że operacje przyczynią się do osiągnięcia celów szczegółowych i rezultatów odpowiednich priorytetów, będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględnią będą zasady określone w art. 7 dotyczącym

promowania równości mężczyzn i kobiet oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Warunki brzegowe wyboru operacji:

- priorytetowo traktowane będą inwestycje w parkach krajobrazowych i rezerwach przyrody położonych na obszarach NATURA 2000;
- zakres projektów planowanych do realizacji na obszarach NATURA 2000 musi być zgodny z Priorytetowymi Ramami Działań opracowywanymi w Polsce na podstawie art. 8 tzw. dyrektywy siedliskowej.

Komentarz [PK159]: Uwaga nr 236

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie przewiduje się.

Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się.

Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Komentarz [ew160]: Uzupełnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość składania sprawozdań
					M	K	O		
1.	Długość szlaków turystycznych	km	EFRR	region słabiej rozwinięty			300	SL 2014	Bieżący monitoring
2.	Liczba wspartych obiektów turystycznych i rekreacyjnych	szt.	EFRR	region słabiej rozwinięty			12	SL 2014	Bieżący monitoring

Priorytet inwestycyjny 5-2-5b

„Wspieranie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje zagrożeń przy jednoczesnym zwiększeniu odporności na klęski i katastrofy i rozwijaniu systemów zarządzania klęskami i katastrofami”

Cel szczegółowy priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

„Wzrost bezpieczeństwa regionu poprzez zapobieganie i zarządzanie ryzykiem wystąpienia klęsk żywiołowych i katastrof ekologicznych”

Komentarz [PK161]: Uwaga nr 213

„Zabezpieczenie regionu przed wystąpieniem i skutkami klęsk żywiołowych i katastrof ekologicznych”

Rezultatem interwencji w ramach priorytetu inwestycyjnego będzie zwiększenie bezpieczeństwa przed zagrożeniami, klęskami żywiołowymi, głównie powodziowymi. Zakłada się wzrost pojemności obiektów małej retencji wodnej a także liczby osób, które korzystają ze środków ochrony przeciwpowodziowej.

Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość składania sprawozdań
1.	Pojemność obiektów małej retencji wodnej	dam ³	region słabiej rozwinięty	119 320,10	2012	126 354,38	GUS	rocznie
2.	Liczba ludności korzystającej ze środków ochrony przeciwpowodziowej	os.	region słabiej rozwinięty	0	2013	726 733	SL 2014	bieżący monitoring

Komentarz [ew162]: Uzupełnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

Komentarz [ew163]: Uwaga nr 219

Opis typów i przykłady przedsięwzięć

Zapewnienie bezpieczeństwa i racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych wymaga ochrony przed powodzią w postaci małej retencji. Dotyczyć ma ona przedsięwzięć wydłużających czas obiegu wody poprzez zwiększenie zdolności do zatrzymywania wód opadowych (spowolnienie odpływu), zatrzymywanie zanieczyszczeń oraz ograniczenie strat energii wody i ruchu rumowiska. Oznacza ona nie tylko retencjonowanie wód powierzchniowych za pomocą zbiorników wodnych, lecz również zabiegi agrotechniczne i fitomelioracyjne oraz zalesienia dla zwiększenia retencji gruntowej oraz wykorzystanie naturalnych terenów zalewowych. Realizowane będą inwestycje mające na celu ochronę obszarów ze średnim ryzykiem powodziowym, zgodnie z mapą ryzyka powodziowego.

Realizacja tego priorytetu inwestycyjnego jest m.in. narzędziem osiągnięcia celów Strategicznego planu adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 (SPA 2020)³⁷.

W ramach niniejszego priorytetu inwestycyjnego wspierane będzie uzgodnione przedsięwzięcie, wynikające ze strategii Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna obejmującej strategię Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych.

Przykładowe działania/typy przedsięwzięć:

- rozwój infrastruktury, w tym budowa lub remont urządzeń służących retencjonowaniu wód (jazów, zastawek, zbiorników i stopni wodnych), ~~pod warunkiem zapewnienia pełnej zgodności z wymogami prawa UE, w tym uwzględnieniem ich w dokumentach strategicznych przygotowywanych w celu wypełnienia wymogów Ramowej Dyrektywy Wodnej i tzw. dyrektywy powodziowej;~~
- wsparcie na rzecz bezpieczeństwa powodziowego i przeciwdziałania suszy poprzez naturalną retencję wód i terenów zalewowych, zalesienia dla zwiększenia retencji gruntowej,

³⁷ Dokument przyjęty przez Radę Ministrów 29 października 2013 r.

- rozwój systemów zintegrowanego monitoringu i ostrzegania, prognozowania zagrożeń i reagowania w sytuacjach nagłego wystąpienia zjawisk katastrofalnych lub poważnych awarii,
- wyposażenie i wzmocnienie służb ratowniczych;
- „Bezpieczny MOF”.

Grupy docelowe: mieszkańcy, przedsiębiorcy.

Typy beneficjentów:

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia;
- jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego;
- jednostki organizacyjne administracji rządowej;
- organizacje pozarządowe;
- przedsiębiorstwa;
- PGL Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne;

Terytorialny obszar realizacji: cały obszar województwa warmińsko-mazurskiego.

Kierunkowe zasady wyboru operacji

Tryb konkursowy – wybór projektów do dofinansowania nastąpi na podstawie metodyki i kryteriów zatwierdzonych przez Komitet Monitorujący zgodnie z art. 110 rozporządzenia ogólnego. Procedury i kryteria, zgodnie z art. 125, ust. 3 ww. rozporządzenia będą zapewniać, że operacje przyczynią się do osiągnięcia celów szczegółowych i rezultatów odpowiednich priorytetów, będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równości mężczyzn i kobiet oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Warunek brzegowy wyboru operacji:

- przedsięwzięcia w dziedzinie zapobiegania powodziom otrzymają dofinansowanie pod warunkiem zapewnienia pełnej zgodności z wymogami prawa UE, w tym uwzględnieniem ich w dokumentach strategicznych przygotowywanych w celu wypełnienia wymogów Ramowej Dyrektywy Wodnej i tzw. dyrektywy powodziowej.

Komentarz [PK164]: Uwaga nr 42 i 216

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie przewiduje się.

Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się.

Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Komentarz [ew165]: Uzupełnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość składania sprawozdań
					M	K	O		
1.	Pojemność obiektów małej retencji	dam ³	EFRR	region słabiej rozwinięty			1571	SL 2014	Bieżący monitoring

Innowacje społeczne, współpraca ponadnarodowa i wkład EFS w realizację celów tematycznych 1-7

Nie dotyczy.

Ramy wykonania dla osi priorytetowej Środowisko przyrodnicze i racjonalne wykorzystanie zasobów

Oś priorytetowa	Rodzaj wskaźnika (Kluczowy etap wdrażania, wskaźnik finansowy, wskaźnik produktu lub, w stosownych przypadkach, wskaźnik rezultatu)	Lp.	Wskaźnik lub kluczowy etap wdrażania	Jednostka pomiaru, w stosownych przypadkach	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni na 2018 r.	Cel końcowy (2023)			Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika, w stosownych przypadkach
								M	K	O		
Środowisko przyrodnicze i racjonalne wykorzystanie zasobów	Kluczowy etap wdrażania	1.	Poziom kontraktacji na osi Środowisko przyrodnicze i racjonalne wykorzystanie zasobów	%	EFRR	region słabiej rozwinięty	30			-	SL 2014	
	Wskaźnik produktu	2.	Długość szlaków turystycznych	km	EFRR	region słabiej rozwinięty	0			300	SL 2014	
	Wskaźnik finansowy	3.	Wartość całkowitych wydatków certyfikowanych do KE	euro	EFRR	region słabiej rozwinięty	31446000			159408000	SL 2014	

Komentarz [ew166]: Uzupelnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

Dodatkowe informacje jakościowe na temat ustanowienia ram wykonania

Ramy wykonania są zgodne z zasadami funkcjonowania mechanizmu ram wykonania określonych w rozporządzeniach oraz w Umowie Partnerstwa. Prezentowane pośrednie i docelowe wartości dla wskaźników wybranych do ram wykonania zostały ustalone w oparciu o metodologię szacowania, która została zaprezentowana KE w trakcie negocjacji. Instytucja Zarządzająca przedstawiła KE wszystkie uwarunkowania, jakie miały i mogą mieć wpływ na realizację przyjętych wartości. Udostępniona metodologia zawiera opis przyjętych założeń i głównych czynników, jakie miały wpływ na przyjętą (wyszacowaną) wartość docelową danego wskaźnika. Podstawowe kryteria szacowania wartości wskaźników bazują na danych historycznych, którymi dysponowała IZ, uwzględniając dotychczasowe

doświadczenia we wdrażaniu podobnych przedsięwzięć. Kryteria te, to: średnia wartość projektu, typ beneficjenta, rodzaj instrumentu / formy wsparcia, poziom danych (kraj/region), wielkość próby, tryb wyboru projektu, tempo realizacji wskaźników, poziom osiągnięcia założonych wskaźników. Dodatkowo, poza danymi historycznymi i kosztami jednostkowymi, szacując wartości docelowe została wzięta pod uwagę również dostępne opracowania dotyczące obecnej sytuacji oraz trendów społeczno-gospodarczych, tj. (opcjonalnie): analizy i prognozy branżowe, grup docelowych, oczekiwania społeczne, popyt na dane wsparcie czy nasycenie wsparciem na rynku. Instytucja Zarządzająca będzie na bieżąco monitorować realizację wartości dla ram wykonania i na bieżąco reagować na zjawiska, które mogą mieć wpływ na realizację założonych wartości, jak również dokonywać odpowiednich korekt po przeprowadzeniu stosownych analiz.

Kategorie interwencji

Tabele przedstawiające zastosowane w osi priorytetowej kategorii **interwencji**

Komentarz [PK167]: Tabela zostanie zweryfikowana po ostatecznym ustaleniu budżetu Programu.

Fundusz i Kategoria regionu : EFR i region słabiej rozwinięty							
Tabela Wymiar 1 Zakres interwencji		Tabela Wymiar 2 Forma finansowania		Tabela Wymiar 3 Typ terytorium		Tabela Wymiar 6 Terytorialne mechanizmy wdrażania	
Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€
017	4 506 458	01	147 280 041	01	51 276 361	01	8 712 511
018	1 502 153			02	54 208 851	07	138 567 530
019	4 005 740			03	41 794 829		
020	6 000 000						
021	1 963 943						
022	15 000 000						
085	38 344 967						
086	4 000 000						
087	17 956 780						
090	15 000 000						
091	13 000 000						
092	13 000 000						
096	13 000 000						

Podsumowanie planowanego wykorzystania pomocy technicznej, z uwzględnieniem, w razie potrzeby, działań wzmacniających potencjał administracyjny instytucji zaangażowanych w zarządzanie programami i ich kontrolę oraz beneficjentów.

Działania w tym zakresie zostały przedstawione w części poświęconej opisowi osi priorytetowej *Pomoc techniczna*.

2.6 KULTURA I DZIEDZICTWO

Priorytet inwestycyjny 6.3-6c

„Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego”

Cel szczegółowy priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

~~„Zmiana pasywnej filozofii ochrony dziedzictwa kulturowego regionu i wykorzystanie instytucji kultury do budowy tożsamości regionalnej”~~ „Więcej ludzi korzystających z oferty instytucji kultury budujących tożsamość regionalną w województwie”.

Rezultatem interwencji w ramach priorytetu będzie wzrost zainteresowania odwiedzających miejscami należącymi do dziedzictwa kulturalnego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne. Jednocześnie zakłada się zwiększenie liczby widzów i słuchaczy w teatrach i instytucjach muzycznych oraz zwiedzających muzea.

Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość składania sprawozdań
2.	Zwiedzający muzea i oddziały będące w gestii samorządów gmin, powiatów i miast na prawach powiatu / 1000 mieszkańców	os.	region słabiej rozwinięty	58,51	2012	98,99	GUS	rocznie
3.	Wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturalnego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne	%	region słabiej rozwinięty	0	2013	79 832	SL 2014	bieżący monitoring

Komentarz [PK168]: Uwaga nr 241

Komentarz [ew169]: Uzupełnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

Komentarz [ew170]: Uwaga nr 248

Opis typów i przykłady przedsięwzięć

Dziedzictwo kulturowe stanowi dziś z jednej strony przedmiot ochrony, z drugiej zaś potencjał, który winien zostać wykorzystany dla potrzeb rozwoju. Podkreślić przy tym trzeba szerokość, złożoność i interdyscyplinarność problematyki ochrony zabytków w warunkach gospodarki rynkowej. Ta nowa sytuacja zmusza do zmiany dotychczasowej pasywnej filozofii ochrony.

Działania służące zachowaniu dziedzictwa kulturowego (wraz z jego kontekstem krajobrazowym) i rozwojowi zasobów kultury będą zorientowane na bardziej efektywne ich wykorzystanie z punktu widzenia rozwoju społeczno-gospodarczego, przede wszystkim poprzez przystosowanie instytucji do prowadzenia w nowoczesny sposób działalności kulturalnej oraz wzrost jakości i różnorodności oferty

kulturalnej regionu, wpisującej się w proces poszerzania jego oferty turystycznej. ~~Dofinansowanie otrzymają więc wyłącznie przedsięwzięcia, których realizacja umożliwi włączenie/utrzymanie obiektów zabytkowych i instytucji kultury w wachlarzu produktów turystycznych województwa.~~

Dodatkowo wsparcie będzie dotyczyło niewielkich projektów poprawiających / odtwarzających w regionalnym charakterze walory przestrzeni publicznej (np. zabytkowych nekropolii czy obiektów małej architektury).

~~Ponadto preferencje przyznaje się projektom instytucji kultury ukierunkowanym na działania regionotwórcze poprawiające czy budujące więzi, w zdecydowanej większości napywowej, słabo utożsamiającej się z województwem ludności.~~

~~Preferowane będą także projekty stanowiące element zintegrowanego przedsięwzięcia rewitalizacyjnego wynikającego z lokalnych planów rewitalizacji miast.~~ Interwencja obejmie uzgodnione elementy przedsięwzięć, zawartych w *Programie rewitalizacji sieci miast CITTASLOW*, niezbędne dla rewitalizacji danego obszaru, powiązane z realizowanymi w ramach PI [9.29b](#).

W ramach niniejszego priorytetu inwestycyjnego wspierane będą przedsięwzięcia, wynikające ze strategii Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ełku obejmującej strategię Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych.

Przykładowe działania/typy przedsięwzięć:

- ochrona, zachowanie i zabezpieczenie obiektów dziedzictwa kulturowego i obiektów zabytkowych;
- zachowanie walorów architektoniczno-krajobrazowych i kulturowych miasteczek i wsi.
- inwestycje w instytucje kultury by dostosować je do nowoczesnej działalności kulturalnej, w tym zakup trwałego wyposażenia oraz konserwacja muzealiów, starodruków itp.; [inwestycje związane z wykorzystaniem i rozwojem aplikacji i usług teleinformatycznych, a także rozwojem treści cyfrowych związanych z kulturą i turystyką mogą być wspierane jeżeli stanowią integralną część szerszego projektu](#);
- wsparcie instytucji kultury na rzecz włączenia ich w tworzenie produktów turystycznych i oferty wypoczynkowo-turystycznej, wzmocnienia ich funkcji regionotwórczej;
- wsparcie rozwoju centrów informacji kulturalnej i miejsc promocji kultury (festiwale wraz ze służącą im infrastrukturą, wystawy, wydawnictwa, itp.).

Grupy docelowe: turyści, mieszkańcy.

Typy beneficjentów:

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia;
- jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego;
- instytucje kultury;
- jednostki administracji rządowej;
- państwowe jednostki budżetowe;
- organizacje pozarządowe;
- kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych.

Komentarz [PK171]: Uwaga nr 245

Terytorialny obszar realizacji: cały obszar województwa warmińsko-mazurskiego z preferencjami dla obszaru strategicznej interwencji: OSI Obszary wymagające restrukturyzacji i rewitalizacji .

Kierunkowe zasady wyboru operacji

Tryb konkursowy – wybór projektów do dofinansowania nastąpi na podstawie metodyki i kryteriów zatwierdzonych przez Komitet Monitorujący zgodnie z art. 110 rozporządzenia ogólnego. Procedury i kryteria, zgodnie z art. 125, ust. 3 ww. rozporządzenia będą zapewniać, że operacje przyczynią się do osiągnięcia celów szczegółowych i rezultatów odpowiednich priorytetów, będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równości mężczyzn i kobiet oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Możliwy tryb pozakonkursowy.

Warunki brzegowe wyboru operacji:

- dofinansowanie otrzymają wyłącznie przedsięwzięcia, których realizacja umożliwi włączenie/utrzymanie obiektów zabytkowych i instytucji kultury w wachlarzu produktów turystycznych województwa;
- preferencje przynajmniej się projektom instytucji kultury ukierunkowanym na działania regionotwórcze poprawiające czy budujące więzi, w zdecydowanej większości napływowej, słabo utożsamiającej się z województwem ludności;
- preferowane będą projekty stanowiące element zintegrowanego przedsięwzięcia rewitalizacyjnego wynikającego z lokalnych planów rewitalizacji miast;
- dofinansowania nie otrzymają projekty polegające na organizacji imprez o charakterze kulturalnym, takich jak festiwale, wystawy, które nie przynoszą efektów w dłuższej perspektywie czasowej;
- wsparcie nie będzie kierowane na budowę nowej infrastruktury kulturalnej;
- przy wyborze projektów będą brane pod uwagę następujące elementy: analiza popytu (wskazanie zapotrzebowania na dany projekt, w tym szacowanej liczby odwiedzających), wkład na rzecz priorytetów rozwoju kultury, zapewnienie trwałości efektów, w tym generowane efekty mnożnikowe.

Komentarz [PK172]: Uwaga nr 42

Komentarz [PK173]: Uwaga nr 243

Komentarz [PK174]: Uwaga nr 243

Komentarz [PK175]: Uwaga nr 246 i 247

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie przewiduje się.

Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się.

Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Komentarz [ew176]: Uzupełnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość składania sprawozdań
					M	K	O		
1.	Liczba instytucji kultury objętych wsparciem	szt.	EFRR	region słabiej rozwinięty			8	SL 2014	bieżący monitoring

Innowacje społeczne, współpraca ponadnarodowa i wkład EFS w realizację celów tematycznych 1-7

Nie dotyczy.

Ramy wykonania dla osi priorytetowej Kultura i dziedzictwo

Oś priorytetowa	Rodzaj wskaźnika (Kluczowy etap wdrażania, wskaźnik finansowy, wskaźnik produktu lub, w stosownych przypadkach, wskaźnik rezultatu)	Lp.	Wskaźnik lub kluczowy etap wdrażania	Jednostka pomiaru, w stosownych przypadkach	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni na 2018 r.	Cel końcowy (2023)			Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika, stosownych przypadkach
								M	K	O		
Kultura i dziedzictwo	Wskaźnik produktu	1.	Liczba instytucji kultury objętych wsparciem	szt.	EFRR	region słabiej rozwinięty	1			8	SL 2014	
	Wskaźnik finansowy	3.	Wartość całkowitych wydatków certyfikowanych do KE	euro	EFRR	region słabiej rozwinięty	11089000			56212000	SL 2014	

Komentarz [ew177]: Uzupełnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

Dodatkowe informacje jakościowe na temat ustanowienia ram wykonania

Ramy wykonania są zgodne z zasadami funkcjonowania mechanizmu ram wykonania określonych w rozporządzeniach oraz w Umowie Partnerstwa. Prezentowane pośrednie i docelowe wartości dla wskaźników wybranych do ram wykonania zostały ustalone w oparciu o metodologię szacowania, która została zaprezentowana KE w trakcie negocjacji. Instytucja Zarządzająca przedstawiła KE wszystkie uwarunkowania, jakie miały i mogą mieć wpływ na realizację przyjętych wartości. Udostępniona metodologia zawiera opis przyjętych założeń i głównych czynników, jakie miały wpływ na przyjętą (wyszacowaną) wartość docelową danego wskaźnika. Podstawowe kryteria szacowania wartości wskaźników bazują na danych historycznych, którymi dysponowała IZ, uwzględniając dotychczasowe doświadczenia we wdrażaniu podobnych przedsięwzięć. Kryteria te, to: średnia wartość projektu, typ beneficjenta, rodzaj instrumentu / formy wsparcia, poziom danych (kraj/region), wielkość próby, tryb wyboru projektu, tempo realizacji wskaźników, poziom osiągnięcia założonych wskaźników. Dodatkowo, poza danymi historycznymi i kosztami jednostkowymi, szacując wartości docelowe została wzięta pod uwagę również dostępne opracowania dotyczące obecnej sytuacji oraz trendów społeczno-gospodarczych, tj. (opcjonalnie): analizy i prognozy branżowe, grup docelowych, oczekiwania społeczne, pobyt na dane wsparcie czy nasycenie wsparciem na rynku. Instytucja Zarządzająca będzie na bieżąco monitorować realizację wartości dla ram wykonania i na bieżąco reagować na zjawiska, które mogą mieć wpływ na realizację założonych wartości, jak również dokonywać odpowiednich korekt po przeprowadzeniu stosownych analiz.

Kategorie interwencji

Tabele przedstawiające zastosowane w osi priorytetowej kategorii **interwencji**

Komentarz [PK178]: Tabela zostanie zweryfikowana po ostatecznym ustaleniu budżetu Programu.

Fundusz i Kategoria regionu : EFFR i region słabiej rozwinięty							
Tabela Wymiar 1 Zakres interwencji		Tabela Wymiar 2 Forma finansowania		Tabela Wymiar 3 Typ terytorium		Tabela Wymiar 6 Terytorialne mechanizmy wdrażania	
Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€
094	32 000 000	01	51 935 152	01	17 671 974	01	3 186 780
095	19 935 152			02	18 682 632	07	48 748 372
				03	15 580 546		

Podsumowanie planowanego wykorzystania pomocy technicznej, z uwzględnieniem, w razie potrzeby, działań wzmacniających potencjał administracyjny instytucji zaangażowanych w zarządzanie programami i ich kontrolę oraz beneficjentów.

Działania w tym zakresie zostały przedstawione w części poświęconej opisowi osi priorytetowej *Pomoc techniczna*.

2.7 INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA

Priorytet inwestycyjny 7b-2

„Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi”

Cel szczegółowy priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

„Poprawa dostępności i wewnętrznej spójności oraz przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych w dostępności transportowej województwa warmińsko-mazurskiego”

Komentarz [K.K.179]: Uwaga nr 253.

Rezultatem interwencji w ramach priorytetu inwestycyjnego będą skrócone czasy dojazdu pomiędzy ośrodkami życia społeczno-gospodarczego w województwie.

Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu

Komentarz [ew180]: Uzupełnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2020)	Źródło danych	Częstotliwość składania sprawozdań
1.	Wskaźnik Międzygałęziowej Dostępności Transportowej (podsieć drogowa)		region słabiej rozwinięty	0,2544	2010	0,2905	MiIR	Po zakończeniu realizacji programu

Opis typów i przykłady przedsięwzięć

W perspektywie finansowej 2007-2013 w ramach regionalnego programu operacyjnego województwo warmińsko-mazurskie prowadziło najefektywniejszą politykę drogową w Polsce Wschodniej³⁸. Wciąż pozostaje jednak do rozwiązania wiele problemów, dlatego dla osiągnięcia kompleksowych rezultatów będzie ona kontynuowana. Priorytety inwestycyjne województwa wynikają wprost ze *Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego do 2025 roku* (cel operacyjny 7.4.1. Zwiększenie zewnętrznej dostępności komunikacyjnej oraz wewnętrznej spójności; kierunek działań B. Inwestycje drogowe).

Interwencja obejmie przede wszystkim inwestycje w drogi wojewódzkie - wybrane odcinki pozwalające na włączenie do systemu dróg krajowych lub sieci TEN-T, wypełniające luki w sieci dróg pomiędzy ośrodkami wojewódzkimi, miastami nie będącymi stolicami województw (regionalnymi i subregionalnymi), zgodnie z przeprowadzoną diagnozą, wskazującą na problem dostępności transportowej tych miast, pełniących ważne funkcje w lokalnych rynkach pracy. Program będzie współfinansował również inwestycje na drogach ~~a w~~ lokalnych (gminnych i powiatowych), jednak tylko, gdy zapewniają konieczne bezpośrednie połączenia z siecią TEN-T, portem lotniczym w Szymanach, portem morskim, terminalami towarowymi, centrami lub platformami logistycznymi, stanowią element przedsięwzięć ściśle związanych z rewitalizacją obszarów miejskich (projekty

³⁸ Rosik P., Komornicki T., Stępnia M., Pomianowski W. (2012), ...

wynikające z ponadlokalnych/lokalnych planów rewitalizacji miast), ze zrównoważoną mobilnością miejską (przebudowa infrastruktury transportu miejskiego) lub gdy zapewniają konieczne połączenie z siecią dróg ekspresowych lub gdy uzupełniają luki w połączeniach transgranicznych albo inwestycje ułatwiające dostęp do usług publicznych wyższego rzędu obszarom znajdującym się w gorszej pod tym względem sytuacji. Łączna kwota dofinansowania dróg lokalnych nie przekroczy 15 % alokacji Programu na transport drogowy.

Komentarz [K.K.181]: Uwaga nr 254.

Preferencje otrzymają projekty drogowe spełniające kryterium kontynuacji ciągu, gotowości do realizacji.

W ramach niniejszego priorytetu inwestycyjnego wspierane będą m.in. uzgodnione przedsięwzięcia w mieście wojewódzkim wynikające ze strategii Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna obejmującej strategię Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Wsparcie to będzie one komplementarne do wsparcia oferowanego przez Program Operacyjny Polska Wschodnia 2014-2020 dla dróg w mieście wojewódzkim kategorii wyższej niż lokalne. Ponadto wykonane będą uzgodnione przedsięwzięcia, wynikające ze strategii Miejskich Obszarów Funkcjonalnych Elbląga i Ełku, zawierających strategię ZIT, komplementarne do wsparcia oferowanego przez Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020.

Komentarz [K.K.182]: Uwaga nr 255.

Przykładowe działania/typy przedsięwzięć:

- budowa, przebudowa ważnych dla województwa połączeń drogowych wiążących regionalny system transportowy z siecią dróg krajowych i z siecią TEN-T, poprawiających dostęp do lotniska regionalnego i centrów logistycznych (drogi wojewódzkie);
- budowa, przebudowa dróg dojazdowych (w tym rowerowych) do miast powiatowych na obszarach o słabym dostępie do usług publicznych – preferowane będą projekty wynikające z kompleksowych programów, strategii transportowych, obejmujących swoim zasięgiem co najmniej powiat (przede wszystkim drogi lokalne);
- budowa, przebudowa dróg lokalnych w obszarach funkcjonalnych Olsztyna („Mobilny MOF”), Elbląga i Ełku;
- budowa dojazdu do lotniska regionalnego w Szymanach k. Szczytna.

Komentarz [K.K.183]: Uwaga nr 254.

Grupy docelowe: mieszkańcy regionu, turyści, przedsiębiorcy.

Typy beneficjentów:

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia,
- jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego,

Terytorialny obszar realizacji: obszary strategicznej interwencji:

- OSI Tygrys Warmińsko-Mazurski,
- OSI Obszary o ekstremalnie niskiej dostępności komunikacyjnej,
- OSI Aglomeracja Olsztyna,
- OSI Ośrodki subregionalne,
- OSI Obszary o słabym dostępie do usług publicznych
- OSI Obszary peryferyzacji społeczno-gospodarczej

Kierunkowe zasady wyboru operacji

Tryb konkursowy – wybór projektów do dofinansowania nastąpi na podstawie metodyki i kryteriów zatwierdzonych przez Komitet Monitorujący zgodnie z art. 110 rozporządzenia ogólnego. Procedury i kryteria, zgodnie z art. 125, ust. 3 ww. rozporządzenia będą zapewniać, że operacje przyczynią się do osiągnięcia celów szczegółowych i rezultatów odpowiednich priorytetów, będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równości mężczyzn i kobiet oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Możliwy tryb pozakonkursowy.

Warunki brzegowe wyboru operacji:

- na drogach wojewódzkich preferencje otrzymają projekty spełniające kryterium kontynuacji ciągu i gotowości do realizacji.
- przedsięwzięcia na drogach lokalnych w Olsztynie, Elblągu i Ełku oraz ich obszarach funkcjonalnych uzyskają wsparcie, jeśli wynikają ze strategii Miejskich Obszarów Funkcjonalnych Olsztyna, Elbląga i Ełku obejmującej strategię Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych,
- dofinansowane przedsięwzięcia przyczynią się do poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego, w tym postulatów zawartych m.in. w Narodowym Programie Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego 2014-2020 i krótkoterminowych programach realizacyjnych.

Komentarz [PK184]: Uwaga nr 42

Komentarz [K.K.185]: Uwaga nr 42.

Komentarz [K.K.186]: Uwaga nr 257.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie przewiduje się.

Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się.

Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość składania sprawozdań
					M	K	O		
1.	Całkowita długość nowych dróg	km	EFRR	region słabiej rozwinięty			5	SL 2014	bieżący monitoring
2.	Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg	km	EFRR	region słabiej rozwinięty			134	SL 2014	bieżący monitoring

Priorytet inwestycyjny 7-3-c

„Rozwój przyjaznych środowisku (w tym o obniżonej emisji hałasu) i niskoemisyjnych systemów transportu, w tym śródlądowych dróg wodnych i transportu morskiego, portów i połączeń

multimodalnych oraz infrastruktury portów lotniczych w celu promowania zrównoważonej mobilności regionalnej i lokalnej”

Cel szczegółowy priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

„Funkcjonalny system żeglugi na śródlądowych drogach wodnych województwa”

Rezultatem interwencji w ramach priorytetu inwestycyjnego będzie możliwość sprawniejszego pokonywania budowli hydrotechnicznych wzniesionych na kanałach żeglownych oraz większe bezpieczeństwo żeglugi.

Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2020)	Źródło danych	Częstotliwość składania sprawozdań
1.	Wskaźnik Międzygałęziowej Dostępności Transportowej		region słabiej rozwinięty	0,2553	2010	0,2947	MiIR	Po zakończeniu realizacji programu

Opis typów i przykłady przedsięwzięć

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego do 2025 roku jako kluczowe w tym obszarze wskazuje m.in. modernizację szlaków wodnych i rozbudowę już istniejących ze szczególnym uwzględnieniem Wielkich Jezior Mazurskich oraz rozwój małych portów i przystani w całym regionie (cel operacyjny 7.4.1. Zwiększenie zewnętrznej dostępności komunikacyjnej oraz wewnętrznej spójności; kierunek działań E. Komunikacja i transport wodny).

W przypadku Wielkich Jezior Mazurskich głównymi zadaniami inwestycyjnymi wymagającymi realizacji w najbliższym czasie są: remont śluzy Guzianka 1 oraz budowa Guzianki 2. Śluzę Guzianka wybudowano w latach 1903-1905. Jest bardzo ważnym węzłem komunikacyjnym na szlaku Wielkich Jezior Mazurskich. Stanowi wodne połączenie miasta Ruciane-Nida oraz jeziora Nidzkiego z pozostałą częścią szlaku żeglownego. W sezonie każdego dnia przeprawia się w tym miejscu kilkaset jachtów, motorówek, kajaków i innych obiektów pływających. Korzystają z niej także statki białej floty. Odbudowy wymagają również zabezpieczenia brzegowe kanałów żeglownych w systemie Wielkich Jezior Mazurskich. Zabezpieczenia kanałów w systemie Wielkich Jezior Mazurskich, wykonane zostały w latach 70 ubiegłego wieku i nie były dotąd remontowane. Zainwestowania wymagają już także nabrzeża w miastach – Mazurskich Perłach, w których są zlokalizowane porty żeglugi śródlądowej. Wykonanie robót poprawi warunki pływania i bezpieczeństwa uprawiających żeglugę turystyczną i sportową oraz rejsów statkami pasażerskimi na szlakach żeglownych systemu WJM, kończącego się szlakiem rzeki Pisy. Inwestycje stanowią więc czynnik warunkujący dalszy rozwój przewozów pasażerskich na trasach od Pisz przez Mikołajki, Ruciane Nida, Ryn, Giżycko aż do leżącego na północy Węgorzewa. W ramach niniejszego priorytetu inwestycyjnego wspierane będą uzgodnione przedsięwzięcia wynikające z planu strategicznego „Wielkie Jeziora Mazurskie-Strategia”.

Przykładowe działania/typy przedsięwzięć:

- Inwestycje w infrastrukturę śródlądowych dróg wodnych i infrastrukturę portową;
- wdrażanie rozwiązań i technik zarządzania, monitorowania ruchu na śródlądowych drogach wodnych (w tym małych portów).

Grupy docelowe: turyści, przedsiębiorcy, mieszkańcy regionu.

Typy beneficjentów:

- jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną;
- jednostki organizacyjne administracji rządowej;
- jednostki samorządu terytorialnego;
- zarządcy portów.

Terytorialny obszar realizacji: cały obszar województwa warmińsko-mazurskiego z preferencjami dla systemu żeglownego Wielkich Jezior Mazurskich.

Kierunkowe zasady wyboru operacji

Tryb konkursowy – wybór projektów do dofinansowania nastąpi na podstawie metodyki i kryteriów zatwierdzonych przez Komitet Monitorujący zgodnie z art. 110 rozporządzenia ogólnego. Procedury i kryteria, zgodnie z art. 125, ust. 3 ww. rozporządzenia będą zapewniać, że operacje przyczynią się do osiągnięcia celów szczegółowych i rezultatów odpowiednich priorytetów, będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równości mężczyzn i kobiet oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Możliwy tryb pozakonkursowy.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie przewiduje się.

Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się.

Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość składania sprawozdań
					M	K	O		
1.	Całkowita długość nowych lub zmodernizowanych śródlądowych dróg wodnych	km	EFRR	region słabiej rozwinięty			10	SL 2014	bieżący monitoring

Priorytet inwestycyjny 7.4.d

„Rozwój i rehabilitacja kompleksowych, wysokiej jakości i interoperacyjnych systemów transportu kolejowego oraz propagowanie działań służących zmniejszeniu hałasu”

Cel szczegółowy priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

„Stworzenie realnej i konkurencyjnej alternatywy wobec ruchu kołowego i poprawa standardów regionalnych przewozów pasażerskich”

Rezultatem interwencji w ramach priorytetu inwestycyjnego będzie skrócony czas podróży między obszarem przygranicznym w północno-zachodniej części województwa a stolicą regionu oraz lepsze warunki podróży dla klientów przewozów kolejowych.

Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2020)	Źródło danych	Częstotliwość składania sprawozdań
	Wskaźnik Międzygałęziowej Dostępności Transportowej (podsieć kolejowa)		region słabiej rozwinięty	0,2606	2010	0,3021	MiR	Po zakończeniu realizacji programu

Opis typów i przykłady przedsięwzięć

Z uwagi na rozwijającą się współpracę z obwodem kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej jedną ze strategicznych inwestycji dla regionu jest modernizacja linii kolejowej nr 221 Gutkowo – Braniewo stanowiącej bezpośrednie powiązanie dwóch odcinków sieci TEN-T. Dzięki temu zyskają bezpośrednio lokalni przedsiębiorcy, a pośrednio jednostki samorządu terytorialnego. Modernizacja/rewitalizacja linii obejmuje kompleksowe działania, długotrwale poprawiające stan techniczny infrastruktury oraz dostosowujące ją do potrzeb rynku przewoźników (np. wzrost dopuszczalnych nacisków na oś, modernizacja peronów) oraz pasażerów (dostosowanie do potrzeb osób niepełnosprawnych). Inwestycja ta nie będzie obejmowała prac remontowych, jak również bieżącego utrzymania infrastruktury. Realizacja projektu modernizacji linii kolejowej nr 221 poprawi jednocześnie w znaczącym stopniu dostępność komunikacyjną powiatów w północno-zachodniej części województwa względem Olsztyna. Ten priorytet inwestycyjny województwa wynika wprost ze Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego do 2025 roku (cel operacyjny 7.4.1. Zwiększenie zewnętrznej dostępności komunikacyjnej oraz wewnętrznej spójności; kierunek działań C. Infrastruktura kolejowa) i został ujęty w Mandacie Negocjacyjnym do Kontraktu Terytorialnego dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego. Działanie to wychodzi naprzeciw założeniom Białej Księgi - Plan utworzenia jednolitego europejskiego obszaru transportu – dążenie do osiągnięcia konkurencyjnego i zasobooszczędnego systemu transportu, wyznaczającej kierunki rozwoju polityki transportowej UE w najbliższej perspektywie.

Transport kolejowy powszechnie uznawany jest za przyjazny środowisku. Emisja szkodliwych substancji wynikających z pracy przewozowej jest najniższa spośród środków transportu powszechnie używanych w transporcie osób oraz cargo. W wielu wypadkach przy odpowiedniej częstotliwości kursowania transport kolejowy staje się realną alternatywą dla transportu samochodowego przy codziennych dojazdach do pracy lub szkoły. Atrakcyjny i nowoczesny tabor kolejowy podniesie konkurencyjność kolei na tle innych środków transportu, sprawi także, że presja jaką transport kolejowy wywiera na lokalne środowisko stanie się mniejsza. Modernizacja i rewitalizacja budynków

Komentarz [K.K.187]: Uwaga nr 265

dworcowych istotnie przyczyni się do poprawy jakości przestrzeni miejskich, a także powstania nowych funkcji w okolicach dworców.

W zakresie PI 7d interwencja RPO będzie komplementarna do inwestycji o znaczeniu ponadregionalnym, finansowanych z PO Polska Wschodnia. Projekty przewidziane do realizacji w PO Polska Wschodnia zostały ujęte w Dokumencie Implementacyjnym do Strategii Rozwoju Transportu do 2020 roku (z perspektywą do 2030 roku). Będą to inwestycje na istniejących liniach kolejowych, których zarządcą jest PKP PLK S.A., w ramach makroregionalnego korytarza transportowego - Magistrali Wschodniej, stanowiącej szczególną koncepcję połączenia miast wojewódzkich Polski Wschodniej.

Komentarz [D188]: Uwaga 264.

Przykładowe działania/typy przedsięwzięć:

- budowa, modernizacja, ~~rehabilitacja~~/rewitalizacja regionalnej sieci kolejowej i infrastruktury dworcowej poza siecią TEN-T;
- ~~zakup i modernizacja~~ taboru kolejowego dla połączeń wojewódzkich.

Komentarz [D189]: Uwaga nr 265.

Komentarz [D190]: Uwaga nr 266.

Grupy docelowe: turyści, przedsiębiorcy, mieszkańcy regionu.

Typy beneficjentów:

- zarządcy infrastruktury kolejowej, w tym PKP PLK S.A.;
- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia;
- jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego.

Terytorialny obszar realizacji: cały obszar województwa warmińsko-mazurskiego z preferencjami dla obszarów strategicznej interwencji:

- OSI – Obszary przygraniczne,
- OSI – Aglomeracja Olsztyna.

Kierunkowe zasady wyboru operacji

Możliwy tryb pozakonkursowy.

Warunki brzegowe wyboru operacji

- projekt wskazany w Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego do 2025 roku (cel operacyjny 7.4.1. Zwiększenie zewnętrznej dostępności komunikacyjnej oraz wewnętrznej spójności; kierunek działań C. Infrastruktura kolejowa), został ujęty w Mandacie Negocjacyjnym do Kontraktu Terytorialnego dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego,
- projekt stanowi bezpośrednie dowiązanie do sieci TEN-T.

Komentarz [D191]: Uwaga nr 42 i 268.

Komentarz [K.K.192]: Uwaga nr 257.

Możliwy tryb pozakonkursowy.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie przewiduje się.

Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się.

Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Komentarz [ew193]: Uzupełnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość składania sprawozdań
					M	K	O		
1.	Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych linii kolejowych	km	EFRR	region słabiej rozwinięty			87,5	SL 2014	bieżący monitoring

Innowacje społeczne, współpraca ponadnarodowa i wkład EFS w realizację celów tematycznych 1-7

Nie dotyczy.

Ramy wykonania dla osi priorytetowej Infrastruktura transportowa

Oś priorytetowa	Rodzaj wskaźnika (Kluczowy etap wdrażania, wskaźnik finansowy, wskaźnik produktu lub, w stosownych przypadkach, wskaźnik rezultatu)	Lp.	Wskaźnik lub kluczowy etap wdrażania	Jednostka pomiaru, w stosownych przypadkach	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni na 2018 r.	Cel końcowy (2023)			Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika, w stosownych przypadkach
								M	K	O		
Infrastruktura transportowa	Kluczowy etap wdrażania	1.	Liczba podpisanych umów o dofinansowanie projektów na budowę / przebudowę / modernizację dróg	szt.	EFRR	Region słabiej rozwinięty	5			-	SL 2014	
	Wskaźnik produktu	2	Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg	km	EFRR	Region słabiej rozwinięty	0			134	SL 2014	
	Wskaźnik finansowy	3.	Wartość całkowitych wydatków certyfikowanych do KE	euro	EFRR	region słabiej rozwinięty	54933000			278467000	SL 2014	

Komentarz [ew194]: Uzupełnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

Dodatkowe informacje jakościowe na temat ustanowienia ram wykonania

Ramy wykonania są zgodne z zasadami funkcjonowania mechanizmu ram wykonania określonych w rozporządzeniach oraz w Umowie Partnerstwa. Prezentowane pośrednie i docelowe wartości dla wskaźników wybranych do ram wykonania zostały ustalone w oparciu o metodologię szacowania, która została zaprezentowana KE w trakcie negocjacji. Instytucja Zarządzająca przedstawiła KE wszystkie uwarunkowania, jakie miały i mogą mieć wpływ na realizację przyjętych wartości. Udostępniona metodologia zawiera opis przyjętych założeń i głównych czynników, jakie miały wpływ na przyjętą (wyszacowaną) wartość docelową danego wskaźnika. Podstawowe kryteria szacowania wartości wskaźników bazują na danych historycznych, którymi dysponowała IZ, uwzględniając dotychczasowe doświadczenia we wdrażaniu podobnych przedsięwzięć. Kryteria te, to: średnia wartość projektu, typ beneficjenta, rodzaj instrumentu / formy wsparcia, poziom

danych (kraj/region), wielkość próby, tryb wyboru projektu, tempo realizacji wskaźników, poziom osiągnięcia założonych wskaźników. Dodatkowo, poza danymi historycznymi i kosztami jednostkowymi, szacując wartości docelowe została wzięta pod uwagę również dostępne opracowania dotyczące obecnej sytuacji oraz trendów społeczno-gospodarczych, tj. (opcjonalnie): analizy i prognozy branżowe, grup docelowych, oczekiwania społeczne, popyt na dane wsparcie czy nasycenie wsparciem na rynku. Instytucja Zarządzająca będzie na bieżąco monitorować realizację wartości dla ram wykonania i na bieżąco reagować na zjawiska, które mogą mieć wpływ na realizację założonych wartości, jak również dokonywać odpowiednich korekt po przeprowadzeniu stosownych analiz.

Kategorie interwencji

Tabele przedstawiające zastosowane w osi priorytetowej kategorii **interwencji**

Komentarz [PK195]: Tabela zostanie zweryfikowana po ostatecznym ustaleniu budżetu Programu.

Fundusz i Kategoria regionu : EFR i region słabiej rozwinięty							
Tabela Wymiar 1 Zakres interwencji		Tabela Wymiar 2 Forma finansowania		Tabela Wymiar 3 Typ terytorium		Tabela Wymiar 6 Terytorialne mechanizmy wdrażania	
Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€
026	44 000 000	01	257 279 674	01	37 519 095	01	49 868 854
027	2 445 871			02	39 664 807	07	207 410 820
030	8 170 400			03	180 095 772		
032	5 657 467						
034	159 020 466						
042	37 985 470						

Podsumowanie planowanego wykorzystania pomocy technicznej, z uwzględnieniem, w razie potrzeby, działań wzmacniających potencjał administracyjny instytucji zaangażowanych w zarządzanie programami i ich kontrolę oraz beneficjentów.

Działania w tym zakresie zostały przedstawione w części poświęconej opisowi osi priorytetowej *Pomoc techniczna*.

2.8 OBSZARY WYMAGAJĄCE REWITALIZACJI

Priorytet inwestycyjny 9.2.9b

„Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich”

Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

„Poprawa jakości życia społeczności zamieszkujących obszary problemowych dla włączenia społeczności je zamieszkujących”

W rezultacie interwencji w ramach priorytetu zakłada się zwiększenie liczby nowych/przebudowanych / przekształconych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na zrewitalizowanych obszarach.

Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość składania sprawozdań
1.	Wskaźnik ożywienia gospodarczego na terenach rewitalizowanych	%	region słabiej rozwinięty	54	2012	75	GUS	rocznie
2.	Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach	szt.	region słabiej rozwinięty	0	2013	12	SL 2014	bieżący monitoring

Komentarz [PK196]: Uwaga nr 271

Komentarz [ew197]: Uzupełnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

Opis typów i przykłady przedsięwzięć

Kryzys i degradacja obszarów miejskich na Warmii i Mazurach to zjawiska wymagające intensywnej interwencji. Rozwiązywanie takich problemów jak spadek ilości mieszkańców, tworzenie się nowych obszarów ubóstwa, bezrobocie oraz towarzysząca tym problemom społeczno-ekonomiczna degradacja dzielnic miejskich to wyzwanie na wiele lat. Poszukiwanie rozwiązań tych kwestii odbywać się zatem powinno w procesie opracowania programów ich rewitalizacji, poczynając od zakreślenia granic obszarów, wymagających restrukturyzacji czy rewitalizacji, zbadania zjawisk kryzysowych i wypracowania odpowiedzi na te zjawiska wraz z przygotowaniem odpowiednich projektów społecznych, ekonomicznych i inwestycyjnych. Skuteczne rozwiązywanie problemu degradacji miast wymaga współdziałania i współodpowiedzialności zamieszkujących je lokalnych społeczności, zdolnych do aktywnych działań partycypacyjnych, do czego potrzeba pewnego poziomu samoświadomości i zdolności do samoorganizacji. Rozbudzenie zaangażowania i aktywizacja społeczności lokalnych do działania na rzecz własnego rozwoju następować będzie zarówno na etapie prac nad programami jak i poprzez realizację z ich udziałem/skierowanych do nich projektów.

Zintegrowane, kompleksowe przedsięwzięcia zlokalizowane na terenach ujętych w lokalnych/ponadlokalnych programach rewitalizacji zdegradowanych obszarów miejskich, przygotowanych z aktywnym współdziałaniem lokalnych społeczności będą dofinansowane w ramach poszczególnych

Komentarz [PK198]: Uwaga nr 275

priorytetów inwestycyjnych programu. Interwencja w ramach niniejszego priorytetu ukierunkowana będzie na rozwiązywanie problemów społecznych poprzez projekty infrastrukturalne o mniejszej skali, uzupełniające inwestycje w ramach innych priorytetów inwestycyjnych (PI 3a, PI 4.34c, PI 4.54e, PI 6.36c, PI 7.27b), niezbędne dla rewitalizacji danego obszaru. Działania rewitalizacyjne dotyczyć będą m.in. usuwania deficytów funkcji przestrzeni i substancji budowlanej. Wszystkie przedsięwzięcia powinny być ukierunkowane na niwelowanie zjawisk związanych z problemami społecznymi na danym obszarze, aktywizację społeczno-gospodarczą oraz podniesienie jakości życia lokalnych społeczności. Kompleksowość działań rewitalizacyjnych oznacza integrowanie działań w ramach różnych priorytetów inwestycyjnych. Projekty infrastrukturalne, współfinansowane z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego towarzyszyć będą powiązanim z nimi działaniom finansowanym przy udziale Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach osi priorytetowych regionalnego programu operacyjnego ukierunkowanych m.in. na samozatrudnienie (PI 8-5i), rozwój przedsiębiorczości społecznej (PI 9-8y), poprawę dostępu do usług publicznych (PI 9-7iv), aktywizację środowisk zagrożonych wykluczeniem i ubogich.

Komentarz [PK199]: Uwaga nr 276

~~Preferowane będą: projekty kontynuacji/komplementarne do przedsięwzięć wspartych w ramach RPO Warmia i Mazury 2007-2013 (przy wymogu przygotowania programu rewitalizacji w logice jak wyżej), projekty wynikające z inicjatywy społeczności lokalnych czy powstających w regionie form współpracy miast. Dodatkowym atutem przy wyborze do dofinansowania winna być realizacja przedsięwzięć w partnerstwie.~~ Interwencja obejmie uzgodnione przedsięwzięcia objęte *Programem rewitalizacji sieci miast CITTASLOW*.

Komentarz [PK200]: Uwaga nr 276

~~Wszystkie projekty wdrażane w ramach tej osi priorytetowej powinny przyczyniać się do zwiększenia zatrudnienia mieszkańców.~~

W ramach niniejszego priorytetu inwestycyjnego wspierane będą przedsięwzięcia, wynikające ze strategii Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ełku obejmującej strategię Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych.

W ramach niniejszego priorytetu inwestycyjnego wspierane będą przedsięwzięcia, wynikające ze strategii Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Elbląga obejmującej strategię Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych.

Przykładowe działania/typy przedsięwzięć:

Zintegrowane przedsięwzięcia dotyczące wszystkich aspektów rewitalizacji danego obszaru obejmujące m.in.:

- wspieranie nadawania i przywracania funkcji społecznych (w tym kulturalnych, edukacyjnych i rekreacyjnych), gospodarczych zdegradowanym obszarom miejskim;
- rewitalizację/modernizację/adaptację istniejącej zabudowy, wyjątkowo w uzasadnionych wypadkach odtwarzanie historycznej zabudowy;
- zagospodarowanie/rozwój przestrzeni publicznych – przedsięwzięcia ukierunkowane na podniesienie atrakcyjności społecznej oraz nadawanie walorów funkcjonalnych i estetycznych tym przestrzeniom z uwzględnieniem ich regionalnej tożsamości;
- budowa, przebudowa dróg przyczyniających się do gospodarczej i fizycznej rewitalizacji i regeneracji obszarów miejskich lub miejskich obszarów funkcjonalnych (jako element lokalnego/ponadlokalnego planu rewitalizacji).

Grupy docelowe: mieszkańcy zdegradowanych obszarów miejskich.

Typy beneficjentów:

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki lub stowarzyszenia;
- jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego;
- organizacje pozarządowe;
- kościoły i związki wyznaniowe;
- wspólnoty mieszkaniowe i spółdzielnie mieszkaniowe.

Terytorialny obszar realizacji: cały obszar województwa warmińsko-mazurskiego z preferencjami dla obszarów strategicznej interwencji:

- OSI – Aglomeracja Olsztyna,
- OSI – Ośrodki subregionalne,
- OSI – Obszary wymagające restrukturyzacji i rewitalizacji.

Kierunkowe zasady wyboru operacji

Tryb konkursowy – wybór projektów do dofinansowania nastąpi na podstawie metodyki i kryteriów zatwierdzonych przez Komitet Monitorujący zgodnie z art. 110 rozporządzenia ogólnego. Procedury i kryteria, zgodnie z art. 125, ust. 3 ww. rozporządzenia będą zapewniać, że operacje przyczynią się do osiągnięcia celów szczegółowych i rezultatów odpowiednich priorytetów, będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględnią będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równości mężczyzn i kobiet oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Możliwe projekty strategiczne – tryb pozakonkursowy.

Warunki brzegowe wyboru operacji:

- wsparcie otrzymają wyłącznie projekty wynikające z lokalnych/ponadlokalnych programów rewitalizacji (obszary rewitalizowane będą wyznaczone z uwzględnieniem kryteriów przestrzennych, ekonomicznych oraz społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem stopnia nasilenia problemów społecznych na danym obszarze, głównie związanych z deprawacją materialną i społeczną mieszkańców danego obszaru, wynikająca m.in. ze znacznego oddalenia od rynku pracy czy niewystarczającego dostępu do dobrej jakości niedrogich usług publicznych);
- preferowane będą projekty-kontynuacje/komplementarne do przedsięwzięć wspartych w ramach RPO Warmia i Mazury 2007-2013 (przy wymogu przygotowania programu rewitalizacji w logice jak wyżej),
- preferowane będą projekty wynikające z inicjatywy społeczności lokalnych czy powstających w regionie form współpracy miast. Dodatkowym atutem przy wyborze do dofinansowania będzie realizacja przedsięwzięć w partnerstwie;
- w przypadku fizycznej rewitalizacji, preferencje uzyskają przedsięwzięcia, które zapewniają dodatkowe korzyści z punktu widzenia energooszczędności;
- wszystkie projekty wdrażane w ramach tej osi priorytetowej powinny przyczyniać się do zwiększenia zatrudnienia mieszkańców;

Komentarz [PK201]: Uwaga nr 277

Komentarz [PK202]: Uwaga nr 42

Komentarz [PK203]: Uwaga nr 42

Komentarz [PK204]: Uwaga nr 280

Komentarz [PK205]: Uwaga nr 42

- wszystkie planowane przedsięwzięcia muszą uwzględniać konieczność dostosowania infrastruktury i wyposażenia do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Komentarz [PK206]: Uwaga nr 279

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie przewiduje się.

Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się.

Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Komentarz [ew207]: Uzupełnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość składania sprawozdań
					M	K	O		
1.	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	ha	EFRR	region słabiej rozwinięty			98	SL 2014	bieżący monitoring

Innowacje społeczne, współpraca ponadnarodowa i wkład EFS w realizację celów tematycznych 1-7

Nie dotyczy.

Ramy wykonania dla osi priorytetowej Obszary wymagające rewitalizacji

Oś priorytetowa	Rodzaj wskaźnika (Kluczowy etap wdrażania, wskaźnik finansowy, wskaźnik produktu lub, w stosownych przypadkach, wskaźnik rezultatu)	Lp.	Wskaźnik lub kluczowy etap wdrażania	Jednostka pomiaru, w stosownych przypadkach	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni na 2018 r.	Cel końcowy (2023)			Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika, w stosownych przypadkach
								M	K	O		
Obszary wymagające rewitalizacji	Wskaźnik produktu	1.	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	ha	EFRR	Region słabiej rozwinięty	6			98	SL 2014	
	Wskaźnik finansowy	2.	Wartość całkowitych wydatków certyfikowanych do KE	euro	EFRR	region słabiej rozwinięty	13846000			70188000	SL 2014	

Komentarz [ew208]: Uzupełnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

Dodatkowe informacje jakościowe na temat ustanowienia ram wykonania

Ramy wykonania są zgodne z zasadami funkcjonowania mechanizmu ram wykonania określonych w rozporządzeniach oraz w Umowie Partnerstwa. Prezentowane pośrednie i docelowe wartości dla wskaźników wybranych do ram wykonania zostały ustalone w oparciu o metodologię szacowania, która została zaprezentowana KE w trakcie negocjacji. Instytucja Zarządzająca przedstawiła KE wszystkie uwarunkowania, jakie miały i mogą mieć wpływ na realizację przyjętych wartości. Udostępniona metodologia zawiera opis przyjętych założeń i głównych czynników, jakie miały wpływ na przyjętą (wyszacowaną) wartość docelową danego wskaźnika. Podstawowe kryteria szacowania wartości wskaźników bazują na danych historycznych, którymi dysponowała IZ, uwzględniając dotychczasowe doświadczenia we wdrażaniu podobnych przedsięwzięć. Kryteria te, to: średnia wartość projektu, typ beneficjenta, rodzaj instrumentu / formy wsparcia, poziom danych (kraj/region), wielkość próby, tryb wyboru projektu, tempo realizacji wskaźników, poziom osiągnięcia założonych wskaźników. Dodatkowo, poza danymi historycznymi i kosztami jednostkowymi, szacując wartości docelowe została wzięta pod uwagę również dostępne opracowania dotyczące obecnej sytuacji oraz trendów społeczno-gospodarczych, tj. (opcjonalnie): analizy i prognozy branżowe, grup docelowych, oczekiwania społeczne, pobyty na dane wsparcie czy nasycenie wsparciem na rynku. Instytucja Zarządzająca będzie na bieżąco monitorować realizację wartości dla ram wykonania i na bieżąco reagować na zjawiska, które mogą mieć wpływ na realizację założonych wartości, jak również dokonywać odpowiednich korekt po przeprowadzeniu stosownych analiz.

Kategorie interwencji

Tabele przedstawiające zastosowane w osi priorytetowej kategorii **interwencji**

Komentarz [PK209]: Tabela zostanie zweryfikowana po ostatecznym ustaleniu budżetu Programu.

Fundusz i Kategoria regionu : EFR i region słabiej rozwinięty							
Tabela Wymiar 1 Zakres interwencji		Tabela Wymiar 2 Forma finansowania		Tabela Wymiar 3 Typ terytorium		Tabela Wymiar 6 Terytorialne mechanizmy wdrażania	
Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€
054	16 212 128	01	64 848 510	01	31 522 861	01	7 978 751
055	25 939 404			02	33 325 649	07	56 869 759
090	9 727 276						
092	12 969 702						

Podsumowanie planowanego wykorzystania pomocy technicznej, z uwzględnieniem, w razie potrzeby, działań wzmacniających potencjał administracyjny instytucji zaangażowanych w zarządzanie programami i ich kontrolę oraz beneficjentów.

Działania w tym zakresie zostały przedstawione w części poświęconej opisowi osi priorytetowej *Pomoc techniczna*.

2.9 DOSTĘP DO WYSOKIEJ JAKOŚCI USŁUG PUBLICZNYCH

Uzasadnienie utworzenia osi priorytetowej obejmującej więcej niż jeden cel tematyczny

Oś Priorytetowa Dostęp do wysokiej jakości usług publicznych obejmuje priorytety „infrastrukturalne” (a więc przewidziane do realizacji środkami Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego) dwóch celów tematycznych polityki spójności, tj. Celu 9 „Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem” oraz Celu 10 „Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie”. Konstrukcja osi skupiającej interwencję na problemach z dostępnością do podstawowych usług publicznych odzwierciedla założenia strategiczne województwa przyjęte w *Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025*, w której przyjęto cel operacyjny „Wzrost dostępności i jakości usług publicznych”. Dotyczy on zarówno edukacji jak i usług medycznych oraz socjalnych. Należy podkreślić, iż wsparcie w ramach obu priorytetów ujętych w osi 8 kierowane będzie w szczególności do Obszarów Strategicznej Interwencji określonych w ww. *Strategii* jako „obszary o słabym dostępie do usług publicznych” oraz „obszary peryferyzacji społeczno-gospodarczej”. Rozwiązywanie problemów specyficznych dla tych terenów, gdzie kumulują się problemy społeczne związane często z ograniczonym dostępem do usług publicznych musi być realizowane szeroko i obejmować wszelką infrastrukturę niezbędną do aktywizacji i rozwoju mieszkańców. Stąd logika interwencji wymaga, aby eliminacja barier w rozwoju społeczności na obszarach defaworyzowanych postrzegana była kompleksowo. Zakłada się, że przyjęte rozwiązanie stanowić będzie również inspirację dla beneficjentów, którzy realizować będą projekty na rzecz poprawy dostępu do usług publicznych, dzięki czemu podejmowane działania będą komplementarne i spójne.

Zaproponowana konstrukcja osi eliminuje także problem wydzielenia priorytetu [9-19a](#) „inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną...” oraz priorytetu 10.4 „inwestycje w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej” z osi tematycznych przewidzianych dla celu 9 i 10, które poza ww. priorytetami finansowane będą środkami Europejskiego Funduszu Społecznego. Tym samym zachowana zostaje zasada jednofunduszowości osi priorytetowych.

Priorytet inwestycyjny [9-19a](#)

„Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia oraz przejścia z usług instytucjonalnych do usług na poziomie społeczności lokalnych”

Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

„Podniesienie jakości i skuteczności usług zdrowotnych i socjalnych”

Rezultatem interwencji w ramach priorytetu będzie zmniejszenie odsetka ludności korzystającej z pomocy społecznej oraz towarzyszący mu spadek bezrobocia. Jednocześnie wzrośnie liczba korzystających z usług opieki zdrowotnej wysokiej jakości.

Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu (w stosownych)	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość składania sprawozdań
-----	----------	-------------------	----------------------------------	----------------	------------	-------------------------	---------------	------------------------------------

Komentarz [ew210]: Uzupełnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

			przypadkach)					
1.	Liczba miejsc w placówkach opieki nad osobami starszymi na 1000 osób w wieku powyżej 65 lat	szt.	region słabiej rozwinięty	26,42	2012	33,03	GUS	rocznie
	<u>Liczba łóżek w szpitalach ogólnych</u>	<u>szt.</u>	<u>region słabiej rozwinięty</u>	<u>6700</u>	<u>2012</u>	<u>7230</u>	<u>GUS</u>	<u>rocznie</u>
2.	Oczekiwana liczba osób korzystających z ulepszonych usług opieki zdrowotnej	os.	region słabiej rozwinięty	0	2013	114 800	SL 2014	Bieżący monitoring

Komentarz [ew211]: Uwaga nr 299

Opis typów i przykłady przedsięwzięć

Zakłada się tworzenie w województwie warmińsko-mazurskim nowoczesnej opieki zdrowotnej uwzględniającej zmiany w strukturze demograficznej społeczeństwa, sytuację epidemiologiczną i zapotrzebowanie na usługi medyczne. Chodzi o zapewnienie optymalnej dostępności do świadczeń zdrowotnych. Wspierane będą projekty podwyższające standardy zarówno obiektów ochrony zdrowia jak i wyposażenia medycznego, ze szczególnym uwzględnieniem usług specjalistycznych. Budowę obiektów ochrony zdrowia dopuszczać się będzie wyjątkowo, w sytuacji potrzeby wypełnienia luki w systemie usług zdrowotnych i braku innego rozwiązania problemu.

Wsparcie ukierunkowane będzie na grupy chorób, stanowiących główne przyczyny niezdolności do pracy i umieralności wśród mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego (choroby nowotworowe, układu krążenia, układu kostno-stawowo-mięśniowego, psychiczne, od-kleszczowe, układu oddechowego). W uzasadnionych sytuacjach część środków może zostać przeznaczona na rozwiązywanie problemów dotyczących innych grup chorobowych (wynikających z analizy sytuacji demograficzno-epidemiologicznej) oraz w wąskim zakresie zidentyfikowanych specyficznych ograniczeń w dostępie do świadczeń zdrowotnych. ~~W każdym przypadku warunkiem jest posiadanie umowy na świadczenie usług opieki zdrowotnej finansowanych w ramach publicznego systemu ubezpieczeń zdrowotnych. Preferowane będą uzgodnione projekty wynikające z dokumentu „Wielkie Jeziora Mazurskie – Strategia”.~~

Dokumentami stanowiącymi ramy strategiczne dla interwencji w sektorze ochrony zdrowia będzie Umowa Partnerstwa dla Polski oraz Policy Paper dla ochrony zdrowia przygotowany przez ministra właściwego ds. zdrowia. Koordynację tej interwencji ze środków UE, zarówno na poziomie krajowym, jak i regionalnym zapewni Komitet Sterujący ds. koordynacji interwencji w sektorze zdrowia.

Nawarstwienie problemów społecznych w regionie powoduje potrzebę nieustannego wspierania rozwoju usług aktywizacji społeczno-zawodowej we wszystkich aspektach, także infrastrukturalnym. Wzmocnienie dostępnej infrastruktury stwarza przestrzeń do przejścia z usług instytucjonalnych do usług na poziomie społeczności lokalnych. Zasób infrastrukturalny, ulokowany w pobliżu potrzebującej wsparcia społeczności lokalnej eliminuje bariery społeczne i przestrzenne. Ostatecznym

Komentarz [PK212]: Uwaga nr 284

Komentarz [PK213]: Uwaga 284: doprecyzowania wymaga część uwagi mówiącej o konieczności odpowiedniego zdefiniowania konkretnych obszarów interwencji, na których koncentrować się będzie finansowanie. W opinii IZ RPO WiM powyższe zapisy odpowiednio ukierunkowują wsparcie.

Komentarz [PK214]: Uwaga nr 285

celem pomocy jest wejście na rynek pracy, osiągnięcie zdolności do samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie.

W ramach niniejszego priorytetu inwestycyjnego wspierane będą przedsięwzięcia, wynikające ze strategii Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Elbląga obejmującej strategię Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych.

Przykładowe działania/typy przedsięwzięć:

W obszarze usług zdrowotnych:

- Usuwanie niedoborów poprzez wsparcie elementów ambulatoryjnej opieki specjalistycznej oraz poprawę dostępności do bazy szpitalnej;
- Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną dedykowaną opiece nad osobami starszymi;
- zakupy nowoczesnej aparatury leczniczej i specjalistycznego sprzętu medycznego dla ośrodków świadczących specjalistyczne usługi zdrowotne w obrębie zidentyfikowanych obszarów deficytowych;

W obszarze usług socjalnych:

- Inwestycje w infrastrukturę na rzecz integracji społecznej (z wyłączeniem budowy nowych obiektów), przede wszystkim klubów integracji społecznej, centrów integracji społecznej i zakładów aktywności zawodowej, służących przygotowaniu do wejścia na rynek pracy;
- Inwestycje w infrastrukturę (z wyłączeniem budowy nowych obiektów) podmiotów świadczących usługi z zakresu aktywizacji dzieci i młodzieży ze środowisk najuboższych zagrożonych dziedziczeniem ubóstwa (np. centra aktywności lokalnej, świetlice środowiskowe, młodzieżowe kluby integracji społecznej), sprzyjających zmianom zachowań społecznych;
- Inwestycje w infrastrukturę socjalną (z wyłączeniem budowy nowych obiektów), służącą świadczeniu usług opiekuńczo/rehabilitacyjnych osobom zależnym tj. starszym, niepełnosprawnym, chorym psychicznie³⁹.

Grupy docelowe: osoby wykluczone/zagrożone wykluczeniem społecznym, pacjenci;

Typy beneficjentów:

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia;
- jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego;
- samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej (tj. działające w publicznym systemie ochrony zdrowia);
- instytucje pomocy i integracji społecznej (w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej);
- jednostki zatrudnienia socjalnego (realizujące zadania wynikające z przepisów o zatrudnieniu socjalnym);
- organizacje pozarządowe działające na podstawie zapisów statutowych w sferze pomocy i integracji społecznej oraz inne podmioty prowadzące na podstawie zapisów statutowych działalność w sferze pomocy i integracji społecznej.

Terytorialny obszar realizacji: cały obszar województwa warmińsko-mazurskiego z preferencjami dla obszarów strategicznej interwencji:

³⁹ Typ przedsięwzięcia pozostaje w zgodności z Załoženiami Długofalowej Polityki Senioralnej w Polsce na lata 2014-2020)

- OSI – Obszary o słabym dostępie do usług publicznych;
- OSI – Obszary peryferyzacji społeczno-gospodarczej.

Kierunkowe zasady wyboru operacji

Tryb konkursowy – wybór projektów do dofinansowania nastąpi na podstawie metodyki i kryteriów zatwierdzonych przez Komitet Monitorujący zgodnie z art. 110 rozporządzenia ogólnego. Procedury i kryteria, zgodnie z art. 125, ust. 3 ww. rozporządzenia będą zapewniać, że operacje przyczynią się do osiągnięcia celów szczegółowych i rezultatów odpowiednich priorytetów, będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równości mężczyzn i kobiet oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Warunki brzegowe wyboru operacji:

- warunkiem koniecznym dla uzyskania wsparcia planowanych przedsięwzięć jest ich zgodność z ustalonym przez Komitet Sterujący ds. koordynacji interwencji w sektorze zdrowia *Planem działań w sektorze zdrowia* podejmowanych ze środków unijnych na poziomie krajowym i regionalnym;
- w każdym przypadku warunkiem wsparcia inwestycji jest posiadanie umowy na świadczenie usług opieki zdrowotnej finansowanych w ramach publicznego systemu ubezpieczeń zdrowotnych;
- preferowane będą uzgodnione projekty wynikające z dokumentu „*Wielkie Jeziora Mazurskie – Strategia*”.

Komentarz [PK215]: Uwaga nr 290 i 291

Komentarz [PK216]: Uwaga nr 42 i 295

Komentarz [PK217]: Uwaga nr 42

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie przewiduje się.

Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się.

Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Komentarz [ew218]: Uzupełnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość składania sprawozdań
					M	K	O		
1.	Liczba wspartych podmiotów leczniczych	szt.	EFRR	region słabiej rozwinięty			8	SL 2014	Bieżący monitoring
2.	Liczba przebudowanych obiektów, w których realizowane są usługi aktywizacji społeczno-zawodowej	szt.	EFRR	region słabiej rozwinięty			20	SL 2014	Bieżący monitoring

Priorytet inwestycyjny 10_{a-4}

„Inwestycje w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej”

Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

„Wzrost jakości i dostępności oferty edukacyjnej i szkoleniowej w województwie warmińsko-mazurskim”

„Podniesienie jakości i dostępności oferty edukacyjnej i szkoleniowej poprzez rozwój niezbędnej infrastruktury”

Rezultatem interwencji w ramach priorytetu będą lepiej wykształcone zasoby pracy w kierunku potrzeb przedsiębiorstw, co ułatwi znalezienie pracy.

Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość składania sprawozdań
1.	Odsetek osób dorosłych w wieku 25-64 lata uczestniczących w kształceniu i szkoleniu	%	region słabiej rozwinięty	2,80	2012	6,33	GUS	rocznie
2.	Potencjalna liczba użytkowników infrastruktury opieki nad dziećmi lub edukacyjnej wspartej w programie	os	region słabiej rozwinięty	0	2013	8 270	SL 2014	Bieżący monitoring

Komentarz [GZK219]: Uwaga nr 304

Komentarz [ew220]: Uzupełnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

Opis typów i przykłady przedsięwzięć

Wsparcie w ramach interwencji będzie ukierunkowane na zwiększenie dostępności do wysokiej jakości edukacji poprzez stworzenie optymalnych warunków kształcenia i szkolenia. Działanie kierowane jest do podmiotów publicznych i prywatnych, w których zakresie działalności są zadania edukacyjne – głównie te, które przygotowują kadry dla gospodarki w obszarach inteligentnych specjalizacji województwa warmińsko-mazurskiego. Kluczowe znaczenie dla człowieka pierwszych lat edukacji uzasadnia przygotowanie i dostosowanie infrastruktury do wczesnej edukacji dzieci.

Oprócz tego wsparcie obejmie adaptację niezbędnej infrastruktury zarówno szkolnictwa zawodowego, jak i szkolnictwa wyższego, wyższego zawodowego. Placówki te będą wyposażane w infrastrukturę optymalizującą procesy kształcenia i szkolenia, zgodnie ze zdiagnozowanymi potrzebami nie tylko ich samych, ale przede wszystkim rynku pracy.

W okresie 2014-2020 priorytetowe będzie wsparcie szkolnictwa wyższego i szkolnictwa zawodowego. Tu nastąpi przedmiotowa koncentracja wsparcia. Uzupełniająco przewidziano również dofinansowanie kształcenia ogólnego, ograniczone do rozwoju kompetencji kluczowych na rynku pracy (nauki ścisłe, np.: ICT, matematyczno-przyrodnicze i języki obce), nauczania eksperymentalnego oraz właściwych postaw (kreatywności, innowacyjności, pracy zespołowej), które są fundamentem dalszego podnoszenia kwalifikacji i umiejętności przez całe życie oraz sprawnego funkcjonowania na

Sformatowano: Interlinia: Wielokrotne 1,15 wrs

Komentarz [GZK221]: Uwaga nr 303

rynku pracy. Tak więc kształcenie ogólne wspierane będzie tylko w zakresie istotnym z punktu widzenia przyszłej zatrudnialności. Wsparcie infrastruktury edukacyjnej zostanie poprzedzone badaniami demograficznymi – szczególnie w odniesieniu do szkół podstawowych i ponadpodstawowych w celu oceny faktycznych potrzeb.

Komentarz [GZK222]: Uwaga nr 305, 306, 307

Komentarz [GZK223]: Uwaga nr 308

Interwencja będzie obejmować adaptację niezbędnej infrastruktury zarówno: edukacji przedszkolnej, szkolnictwa zawodowego oraz szkolnictwa wyższego i wyższego zawodowego. Placówki będą wyposażone w niezbędną infrastrukturę optymalizującą procesy kształcenia i szkolenia, zgodnie ze zdiagnozowanymi potrzebami. Ponadto w ramach interwencji wsparcie będzie dotyczyło zapewnienia równego dostępu do edukacji dla osób niepełnosprawnych, co złagodzi skutki wykluczenia społecznego. Interwencja obejmie uzgodnione przedsięwzięcia, zawarte w *Programie rewitalizacji sieci miast CITTASLOW*.

Przykładowe działania/typy przedsięwzięć:

- inwestycje w infrastrukturę przedszkolną – wyłącznie w uzasadnionych przypadkach, dla wyrównania dostępu do ww. usług (w tym uwzględniając komplementarność wsparcia EFS, przy czym budowa nowych obiektów jedynie przy udokumentowanym braku możliwości wykorzystania/adaptacji istniejących budynków);
- tworzenie infrastruktury popularyzującej naukę i innowacje;
- inwestycje w szkolnictwo zawodowe – zgodnie z krajowymi priorytetami polityki szkolnictwa zawodowego, w oparciu o zdiagnozowane potrzeby regionalnego rynku pracy i inteligentnych specjalizacji;
- inwestycje w infrastrukturę szkolnictwa wyższego zawodowego dla potrzeb regionalnych inteligentnych specjalizacji pod warunkiem uzyskania pozytywnej opinii MNiSzW;
- inwestycje w infrastrukturę dydaktyczną szkół wyższych wyłącznie w obrębie inteligentnych specjalizacji gospodarczych województwa;
- komplementarne i zintegrowane inwestycje w infrastrukturę służącą do szkoleń zawodowych i uczenia się przez całe życie według jasno określonych potrzeb (w przypadku uczenia się przez całe życie, przede wszystkim przystosowanie istniejących placówek).

Grupy docelowe: nie zidentyfikowano

Typy beneficjentów:

- organy prowadzące szkoły i placówki oświatowe;
- uczelnie;
- organy prowadzące placówki szkoleniowe;
- podmioty prowadzące instytucje popularyzujące naukę i innowacje.

Terytorialny obszar realizacji: cały obszar województwa warmińsko-mazurskiego, z preferencjami dla obszarów strategicznej interwencji:

- OSI Obszary o słabym dostępie do usług publicznych;
- OSI Obszary peryferyzacji społeczno-gospodarczej

oraz w odniesieniu do inwestycji w infrastrukturę szkolnictwa wyższego zawodowego, infrastrukturę dydaktyczną szkół wyższych:

- OSI Aglomeracja Olsztyna

- OSI Ośrodki subregionalne

Kierunkowe zasady wyboru operacji

Tryb konkursowy – wybór projektów do dofinansowania nastąpi na podstawie metodyki i kryteriów zatwierdzonych przez Komitet Monitorujący zgodnie z art. 110 rozporządzenia ogólnego. Procedury i kryteria, zgodnie z art. 125, ust. 3 ww. rozporządzenia będą zapewniać, że operacje przyczynią się do osiągnięcia celów szczegółowych i rezultatów odpowiednich priorytetów, będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równości mężczyzn i kobiet oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Możliwy tryb pozakonkursowy.

Warunki brzegowe wyboru operacji:

- adresowanie działań do specyfiki regionu i zdiagnozowanych potrzeb.
- uzasadnienie inwestycji w infrastrukturę edukacyjną z odniesieniem do trendów demograficznych w celu zrównoważenia kosztów i długoterminowej efektywności kosztowej.

Komentarz [GZK224]: Uwaga nr 310, 311

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie przewiduje się.

Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się.

Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Komentarz [ew225]: Uzupełnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość składania sprawozdań
					M	K	O		
1.	Liczba obiektów infrastruktury szkół wyższych	szt.	EFRR	region słabiej rozwinięty			3	SL 2014	bieżący monitoring
2.	Liczba obiektów infrastruktury jednostek organizacyjnych systemu oświaty	szt.	EFRR	region słabiej rozwinięty			12	SL 2014	bieżący monitoring

Innowacje społeczne, współpraca ponadnarodowa i wkład EFS w realizację celów tematycznych 1-7

Nie dotyczy.

Ramy wykonania dla osi priorytetowej Dostęp do wysokiej jakości usług publicznych

Oś priorytetowa	Rodzaj wskaźnika (Kluczowy etap wdrażania, wskaźnik finansowy, wskaźnik produktu lub, w stosownych przypadkach, wskaźnik rezultatu)	Lp.	Wskaźnik lub kluczowy etap wdrażania	Jednostka pomiaru, w stosownych przypadkach	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni na 2018 r.	Cel końcowy (2023)			Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika, stosownych przypadkach
								M	K	O		
Dostęp do wysokiej jakości usług publicznych	Wskaźnik produktu	1.	Liczba wspartych podmiotów leczniczych	szt.	EFRR	Region słabiej rozwinięty	1			8	SL 2014	
	Wskaźnik produktu	2.	Liczba przebudowanych obiektów, w których realizowane są usługi aktywizacji społeczno-zawodowej	szt.	EFRR	Region słabiej rozwinięty	3			20	SL 2014	
	Wskaźnik produktu	3.	Liczba obiektów infrastruktury jednostek organizacyjnych systemu oświaty	szt.	EFRR	Region słabiej rozwinięty	2			12	SL 2014	
	Wskaźnik finansowy	4.	Wartość całkowitych wydatków certyfikowanych do KE	euro	EFRR	region słabiej rozwinięty	17158000			86977000	SL 2014	

Komentarz [ew226]: Uzupełnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

Dodatkowe informacje jakościowe na temat ustanowienia ram wykonania

Ramy wykonania są zgodne z zasadami funkcjonowania mechanizmu ram wykonania określonych w rozporządzeniach oraz w Umowie Partnerstwa. Prezentowane pośrednie i docelowe wartości dla wskaźników wybranych do ram wykonania zostały ustalone w oparciu o metodologię szacowania, która została zaprezentowana KE w trakcie negocjacji. Instytucja Zarządzająca przedstawiła KE wszystkie uwarunkowania, jakie miały i mogą mieć wpływ na realizację przyjętych wartości.

Udostępniona metodologia zawiera opis przyjętych założeń i głównych czynników, jakie miały wpływ na przyjętą (wyszacowaną) wartość docelową danego wskaźnika. Podstawowe kryteria szacowania wartości wskaźników bazują na danych historycznych, którymi dysponowała IZ, uwzględniając dotychczasowe doświadczenia we wdrażaniu podobnych przedsięwzięć. Kryteria te, to: średnia wartość projektu, typ beneficjenta, rodzaj instrumentu / formy wsparcia, poziom danych (kraj/region), wielkość próby, tryb wyboru projektu, tempo realizacji wskaźników, poziom osiągnięcia założonych wskaźników. Dodatkowo, poza danymi historycznymi i kosztami jednostkowymi, szacując wartości docelowe została wzięta pod uwagę również dostępne opracowania dotyczące obecnej sytuacji oraz trendów społeczno-gospodarczych, tj. (opcjonalnie): analizy i prognozy branżowe, grup docelowych, oczekiwania społeczne, popyt na dane wsparcie czy nasycenie wsparciem na rynku. Instytucja Zarządzająca będzie na bieżąco monitorować realizację wartości dla ram wykonania i na bieżąco reagować na zjawiska, które mogą mieć wpływ na realizację założonych wartości, jak również dokonywać odpowiednich korekt po przeprowadzeniu stosownych analiz.

Kategorie interwencji

Tabele przedstawiające zastosowane w osi priorytetowej kategorii **interwencji**

Komentarz [PK227]: Tabela zostanie zweryfikowana po ostatecznym ustaleniu budżetu Programu.

Fundusz i Kategoria regionu : EFR i region słabiej rozwinięty							
Tabela Wymiar 1 Zakres interwencji		Tabela Wymiar 2 Forma finansowania		Tabela Wymiar 3 Typ terytorium		Tabela Wymiar 6 Terytorialne mechanizmy wdrażania	
Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€
049	14 450 000	01	80 359 495	01	37 695 554	01	10 867 079
051	12 397 168			02	39 851 359	07	69 492 416
053	22 062 512			03	2 812 582		
055	31 449 815						

Podsumowanie planowanego wykorzystania pomocy technicznej, z uwzględnieniem, w razie potrzeby, działań wzmacniających potencjał administracyjny instytucji zaangażowanych w zarządzanie programami i ich kontrolę oraz beneficjentów.

Działania w tym zakresie zostały przedstawione w części poświęconej opisowi osi priorytetowej *Pomoc techniczna*.

2.10 REGIONALNY RYNEK PRACY

Priorytet inwestycyjny 8-5j

„Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników”

Cel szczegółowy priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

„Zwiększenie zatrudnienia wśród osób bezrobotnych, poszukujących pracy i nieaktywnych zawodowo. Poprawa dostępu do zatrudnienia osobom pozostającym bez pracy”

Rezultatem interwencji w ramach priorytetu inwestycyjnego będzie zwiększenie zatrudnienia wśród osób pozostających bez pracy a jednocześnie wyposażenie ich w niezbędne kwalifikacje.

Działania przewidziane w ramach PI 8i wpisują się w realizację jednego z wyzwań zidentyfikowanych w Strategii Rozwoju Kraju 2020, tj. dążenia do ryku pracy charakteryzującego się wysokim poziomem zatrudnienia, niskim bezrobociem oraz dużą płynnością i mobilnością. Jednocześnie interwencja w ramach niniejszego PI skupia się na wzroście dostępności do zatrudnienia. Jest to szczególnie ważne w kontekście Strategii Europa 2020, która wśród swoich celów wskazuje wzrost zatrudnienia (w UE wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20-64 lat na poziomie 75%, a dla Polski na poziomie 71%).

Wspólne wskaźniki rezultatu, dla których ustalono wartość docelową, oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu

Lp.	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celów	Wartość bazowa			Jednostka pomiaru wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O			M	K	O		
1.	Liczba osób pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	region słabiej rozwinięty	os.	Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie.			0	os.	2013			6250	SL 2014	bieżący monitoring
2.	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	region słabiej rozwinięty	os.	Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie.			0	os.	2013			6950	SL 2014	bieżący monitoring
3.	Liczba osób pracujących 6 miesięcy po opuszczeniu programu	region słabiej rozwinięty	%	Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w			43	%	2013			43	ewaluacja	W połowie i na zakończenie realizacji programu

Komentarz [ew228]: Uzupełnienia zostaną ostatecznie dopracowane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

Komentarz [nr_229]: 314

Komentarz [nr_230]: Uwaga 20

Komentarz [ew231]: Uzupełnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

(łącznie z pracującymi na własny rachunek)				programie.																
--	--	--	--	------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Opis typów i przykłady przedsięwzięć

Interwencja w ramach priorytetu inwestycyjnego ukierunkowana będzie na wdrażanie kompleksowych rozwiązań aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych, poszukujących pracy i nieaktywnych zawodowo zwłaszcza tych, które znajdują się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy, tj.: osób długotrwale bezrobotnych, osób niepełnosprawnych, osób powyżej 50 roku życia, kobiet, osób niskokwalifikowanych, osób w wieku 30-50 lat, rolników i rybaków zainteresowanych reorientacją zawodową (dwie ostatnie grupy wynikają ze specyfiki regionalnego rynku pracy) osób pozostających bez zatrudnienia. Działania realizowane będą poprzez oferowanie wsparcia w ramach usług rynku pracy i z wykorzystaniem aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu. Podejmowane inicjatywy powinny odpowiadać potrzebom poszczególnych uczestników projektów, a także w miarę możliwości obejmować ich indywidualne predyspozycje (z uwzględnieniem ich dotychczasowych doświadczeń zawodowych, kwalifikacji, umiejętności itp.). Ponadto planowane przedsięwzięcia powinny bazować na rzeczywistym zapotrzebowaniu na określone kwalifikacje i / lub umiejętności na regionalnym

i lokalnym rynku pracy, szczególnie poprzez uwzględnienie w projektach współpracy z potencjalnymi pracodawcami. Planowane projekty powinny także zakładać adekwatny dobór aktywnych form wsparcia do grup docelowych, w przypadku których są one najskuteczniejsze. Dodatkowo w ramach priorytetu inwestycyjnego realizowane będą przedsięwzięcia zmierzające do pobudzenia mobilności zawodowej. Zakładanym efektem planowanych interwencji będzie objęcie uczestników projektów różnorodnymi formami aktywizacji zawodowej, co przełoży się na poprawę dostępu do zatrudnienia.

Preferowane będą projekty stanowiące element zintegrowanego przedsięwzięcia rewitalizacyjnego wynikającego z lokalnych planów rewitalizacji miast. Interwencja obejmie także uzgodnione przedsięwzięcia, zawarte w *Programie rewitalizacji sieci miast CITTASLOW*.

Przykładowe działania/typy przedsięwzięć:

- pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy;
- działania na rzecz zdobywania lub/i podnoszenia kwalifikacji zawodowych oraz ich lepszego dopasowania do potrzeb rynku pracy;
- pomoc w zdobyciu doświadczenia zawodowego,
- wspieranie mobilności zawodowej;
- działania związane z bezpośrednim świadczeniem usług dla bezrobotnych, poszukujących pracy i pracodawców;
- reorientacja zawodowa rolników i rybaków;
- wsparcie formy zatrudnienia wspomaganego;
- inne działania określone w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

Grupy docelowe:

Komentarz [nr_232]: Uwaga 41

Komentarz [nr_233]: Uwaga 315

- osoby powyżej 29 roku życia: bezrobotne, w tym osoby bezrobotne, które zgodnie z ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy znajdują się w grupie pierwszej (tzw. bezrobotni aktywni) lub drugiej (tzw. wymagający wsparcia) oddalenia od rynku pracy], osoby poszukujące pracy i nieaktywne osoby pozostające bez zatrudnienia powyżej 24 roku życia, w tym szczególności:
  - długotrwale bezrobotne,
  - osoby niepełnosprawne,
  - osoby powyżej 50 roku życia,
  - osoby z terenów wiejskich-kobiety,
  - osoby niskokwalifikowane,
  - osoby w wieku 30-50 lat,
  - rolnicy i rybacy zainteresowani reorientacją zawodową;
- pracodawcy;
- rolnicy i rybacy zainteresowani reorientacją zawodową;
- w zakresie działań EURES: pracodawcy oraz osoby poszukujące pracy (z Unii Europejskiej, Europejskiego Obszaru Gospodarczego i Szwajcarii)

Komentarz [nr_234]: Uwagi: 316, 395

Komentarz [nr_235]: Uwagi 335, 336

Komentarz [nr_236]: Uwaga 41

Komentarz [nr_237]: Uwaga 315

Sformatowane: Punktory i numeracja

Sformatowano: Kolor czcionki: Automatyczny

Sformatowano: Kolor czcionki: Automatyczny

Typy beneficjentów:

- wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych);
- podmioty, które uzyskały akredytacje Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej w zakresie działań EURES.

Terytorialny obszar realizacji: cały obszar województwa warmińsko-mazurskiego, preferencje dla OSI Nowoczesna wieś.

Kierunkowe zasady wyboru operacji

Tryb konkursowy – wybór projektów do dofinansowania nastąpi na podstawie metodyki i kryteriów zatwierdzonych przez Komitet Monitorujący zgodnie z art. 110 rozporządzenia ogólnego. Procedury i kryteria, zgodnie z art. 125, ust. 3 ww. rozporządzenia będą zapewniać, że operacje przyczynią się do osiągnięcia celów szczegółowych i rezultatów odpowiednich priorytetów, będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równości mężczyzn i kobiet oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Możliwy tryb pozakonkursowy w przypadku projektów:

- dotyczących realizacji zadań publicznych przez powiatowe urzędy pracy w obszarze promocji zatrudnienia i aktywizacji lokalnego rynku pracy;
- dotyczące realizacji zadań publicznych w zakresie działań sieci EURES.

Komentarz [nr_238]: Uwaga 15

Warunki brzegowe wyboru operacji:

- Przedsięwzięcia dotyczące aktywizacji zawodowej będą uwzględniały zasadę efektywności zatrudnieniowej w zakresie uregulowanym w wytycznych ministra ds. rozwoju regionalnego.

Sformatowano: Punktowne + Poziom: 1 + Wyrównanie: 0,5 cm + Tabulator po: 1,14 cm + Wcięcie: 1,14 cm

Sformatowane: Punktory i numeracja

Komentarz [nr_239]: Uwaga 11

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie przewiduje się.

Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się

Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Komentarz [ew240]: Uzupełnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie	os.	EFS	region słabiej rozwinięty			23160	SL 2014	bieżący monitoring
2.	Liczba długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie	os.	EFS	region słabiej rozwinięty			5850	SL 2014	bieżący monitoring
3.	Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie	os.	EFS	region słabiej rozwinięty			850	SL 2014	bieżący monitoring
4.	Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie	os.	EFS	region słabiej rozwinięty			3640	SL 2014	bieżący monitoring

Priorytet inwestycyjny 8-7iii

„Praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw, w tym innowacyjnych mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw”

Cel szczegółowy priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

„Wzrost liczby przedsiębiorstw zdolnych do funkcjonowania na rynku. Stworzenie warunków do powstawania nowych firm”

Komentarz [nr_241]: Uwagi 321

Rezultatem interwencji w ramach priorytetu będzie zwiększenie zatrudnienia dzięki utworzonym w powstałych firmach miejscom pracy, przy czym zakłada się, że dzięki interwencji wzrośnie przeżywalność mikroprzedsiębiorstw w pierwszych latach ich funkcjonowania.

Wspólne wskaźniki rezultatu, dla których ustalono wartość docelową, oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu

Komentarz [ew242]: Uzupełnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

Lp.	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celów	Wartość bazowa			Jednostka pomiaru wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O			M	K	O		
1.	Liczba utworzonych mikroprzedsiębiorstw	region słabiej	%	Liczba osób, które			37	%	2013			37	Ewaluacja	W połowie i na zakończenie

	działających 30 miesięcy po uzyskaniu wsparcia finansowego	rozwinęty		otrzymały środki na podjęcie własnej działalności gospodarczej w programie												realizacji programu
--	--	-----------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	---------------------

Opis typów i przykłady przedsięwzięć

Interwencja w ramach priorytetu obejmować będzie kompleksowe działania ukierunkowane na powstawanie nowych przedsiębiorstw poprzez udzielanie wsparcia finansowanego na rozpoczęcie działalności gospodarczej. Dodatkowo w ramach projektów osoby planujące podjęcie działalności gospodarczej objęte zostaną wsparciem doradczo-szkoleniowym na etapie planowania, a także w początkowym okresie funkcjonowania firmy, co przełoży się na zwiększenie trwałości efektów interwencji i przeżywalności utworzonych przedsiębiorstw. Wsparcie zostanie skoncentrowane na osobach wskazanych w Umowie Partnerstwa jako znajdujące się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy, tj. osoby starsze powyżej 50 roku życia kobiety, osoby niepełnosprawne, osoby długotrwale bezrobotne oraz niskowyzkwalifikowane. Podejmowane działania na rzecz tworzenia nowych miejsc pracy, powinny obejmować m.in. regionalne, inteligentne specjalizacje. Jednocześnie przewidziane wsparcie osób spoza ww. grup docelowych nie będzie stanowiło więcej niż 20% alokacji w ramach PI 8iii. ~~Podejmowane działania na rzecz tworzenia nowych miejsc pracy, powinny obejmować m.in. inteligentne specjalizacje określone w Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025.~~

Komentarz [nr_243]: Uwagi 322, 323

Sformatowano: Czcionka: Nie
Kursywa

Przykładowe działania/typy przedsięwzięć:

- wsparcie finansowe osób planujących rozpoczęcie działalności gospodarczej;
- wsparcie doradczo-szkoleniowe dla osób planujących rozpoczęcie działalności gospodarczej oraz w początkowym okresie jej prowadzenia przez wyspecjalizowane instytucje oraz zgodnie z wypracowanymi i obowiązującymi standardami świadczenia usług.

Grupy docelowe:

- osoby powyżej 29 roku życia: -bezrobotne, nieaktywne i poszukujące pracy, zamierzające rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej, z wyłączeniem osób zarejestrowanych w CEIDG, KRS lub prowadzących działalność na podstawie odrębnych przepisów (w tym m.in. działalność adwokacką, komorniczą lub oświatową) w okresie 12 miesięcy poprzedzających dzień przystąpienia do projektu. ~~osoby pozostające bez pracy, poszukujące zatrudnienia, defaworyzowane na rynku pracy, zamierzające rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej, z wyłączeniem osób zarejestrowanych w CEIDG, KRS lub prowadzących działalność na podstawie odrębnych przepisów (w tym m. in. działalność adwokacką, komorniczą lub oświatową) w okresie 12 miesięcy poprzedzających dzień przystąpienia do projektu.~~

Komentarz [nr_244]: Uwagi 316, 395

Komentarz [nr_245]: Uwagi 322, 323

Typy beneficjentów: wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

Terytorialny obszar realizacji: cały obszar województwa warmińsko-mazurskiego.

Kierunkowe zasady wyboru operacji

Tryb konkursowy – wybór projektów do dofinansowania nastąpi na podstawie metodyki i kryteriów zatwierdzonych przez Komitet Monitorujący zgodnie z art. 110 rozporządzenia ogólnego. Procedury i kryteria, zgodnie z art. 125, ust. 3 ww. rozporządzenia będą zapewniać, że operacje przyczynią się do osiągnięcia celów szczegółowych i rezultatów odpowiednich priorytetów, będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równości mężczyzn i kobiet oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie przewiduje się.

Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się.

Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Komentarz [ew246]: Uzupełnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
	Liczba osób, które otrzymały środki na podjęcie własnej działalności gospodarczej w programie	os.	EFS	region słabiej rozwinięty			2530	SL 2014	bieżący monitoring

Priorytet inwestycyjny 8-~~8iv~~

„Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę”.

Cel szczegółowy priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

„Ułatwienie wejścia lub powrotu na rynek pracy. Wzrost liczby powrotów na rynek pracy wśród osób pełniących funkcje opiekuńcze.”

Komentarz [nr_247]: Uwaga 325

Rezultatem interwencji w ramach priorytetu inwestycyjnego będzie powrót lub wejście na rynek pracy osób, które z powodu braku możliwości zapewnienia opieki osobom zależnym, zwłaszcza małym dzieciom, nie mogły w nim uczestniczyć.

Wspólne wskaźniki rezultatu, dla których ustalono wartość docelową, oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu

Komentarz [ew248]: Uzupełnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

Lp.	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu	Wartość bazowa	Jednostka pomiaru wartości	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru

				stosowany jako podstawa do ustalania celów	M	K	O	bazowej i docelowej		M	K	O		
1.	Liczba osób, które powróciły na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem/wychowaniem dziecka, po opuszczeniu programu	region słabiej rozwinięty	%	Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi do lat trzech.			19	%	2013			19	SL 2014	bieżący monitoring

Opis typów i przykłady przedsięwzięć

Wsparcie w ramach priorytetu inwestycyjnego ukierunkowane będzie na stosowanie rozwiązań umożliwiających powrót bądź wejście na rynek pracy osobom, które w nim nie uczestniczą ze względu na opiekę nad dziećmi do 3 roku życia. Wspierane będą także inicjatywy mające na celu łączenie życia prywatnego z obowiązkami zawodowymi. Zakładanym efektem planowanych interwencji będzie poprawa sytuacji na rynku pracy, zwiększenie aktywności zawodowej oraz umożliwienie podjęcia zatrudnienia wśród uczestników projektów.

Przykładowe działania/typy przedsięwzięć:

- wspieranie usług opieki nad dziećmi do 3 roku życia,
- wdrożenie elastycznych form zatrudnienia, w tym: work sharing, telepraca, elastyczne godziny pracy, wypożyczanie pracowników;
- wspieranie aktywizacji zawodowej osób wchodzących bądź powracających na rynek pracy po urloпах macierzyńskich, rodzicielskich oraz wychowawczych.

Grupy docelowe:

- osoby pozostające bez zatrudnienia sprawujące opiekę nad dziećmi do 3 roku życia planujące podjęcie pracy oraz osoby powracające do pracy po przerwie związanej z opieką nad dziećmi do 3 roku życia;
- osoby, którym sytuacja rodzinna wynikająca z opieki nad dziećmi do 3 roku życia, utrudnia utrzymanie pracy zawodowej.

Typy beneficjentów: wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

Terytorialny obszar realizacji: cały obszar województwa warmińsko-mazurskiego.

Kierunkowe zasady wyboru operacji

Tryb konkursowy – wybór projektów do dofinansowania nastąpi na podstawie metodyki i kryteriów zatwierdzonych przez Komitet Monitorujący zgodnie z art. 110 rozporządzenia ogólnego. Procedury i kryteria, zgodnie z art. 125, ust. 3 będą zapewniać, że operacje przyczynią się do osiągnięcia celów szczegółowych i rezultatów odpowiednich priorytetów, będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równości mężczyzn i kobiet oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie przewiduje się.

Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się.

Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Komentarz [ew249]: Uzupełnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
	Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi do lat trzech	szt.	EFS	region słabiej rozwinięty			115	SL 2014	Bieżący monitoring

Priorytet inwestycyjny 8-9y

„Przystosowanie pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian”

Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

1. „Wzmocnienie kompetencji pracowników i pracodawców.”

2. „Niwelowanie skutków negatywnych zmian gospodarczych poprzez działania outplacementowe.”

Komentarz [nr_250]: Uwaga 327

W rezultacie interwencji w ramach priorytetu inwestycyjnego pracownicy i pracodawcy zdobędą nowe kwalifikacje i umiejętności, pozwalające im na akceptację postępujących zmian i przystosowanie się do nich przy mniejszych kosztach społecznych i ekonomicznych.

Wspólne wskaźniki rezultatu, dla których ustalono wartość docelową, oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu

Komentarz [ew251]: Uzupełnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

Lp.	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celów	Wartość bazowa			Jednostka pomiaru wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O			M	K	O		
1.	liczba mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw, które zrealizowały swój cel rozwojowy, dzięki udziałowi w	region słabiej rozwinięty	szt.	liczba mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw w objętych usługami rozwojowymi w programie			0	szt.	2013			2085	ewaluacja	Po zakończeniu realizacji programu

	programie																	
2.	Liczba pracowników zagrożonych zwolnieniem z pracy oraz osób zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładu pracy objętych wsparciem w programie, pracujących 6 miesięcy po opuszczeniu programu	region słabiej rozwinięty	%	Liczba pracowników zagrożonych zwolnieniem z pracy oraz osób zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładu pracy, objętych wsparciem w programie (łącznie z pracującymi na własny rachunek)		5	5	os.	2013			55	ewaluacja					W połowie i po zakończeniu realizacji programu

Opis typów i przykłady przedsięwzięć

Wsparcie w ramach priorytetu inwestycyjnego ukierunkowane będzie na przystosowanie pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmiany. W ramach działań realizowanych w niniejszym priorytecie inwestycyjnym świadczone będą (w oparciu o model popytowy) wysokiej jakości usługi przyczyniające się do zwiększenia kompetencji pracowników oraz wzmocnienia potencjału pracodawców. Oferowane będą także usługi mające na celu dostosowanie pracodawców oraz pracowników (wsparcie outplacementowe) do negatywnych efektów zmian gospodarczych.

Przykładowe działania/typy przedsięwzięć:

- usługi rozwojowe dla przedsiębiorstw MŚP i ich pracowników świadczone w oparciu o podejście popytowe,
- wsparcie usług adresowanych do przedsiębiorstw z sektora MŚP przechodzących procesy restrukturyzacyjne i modernizacyjne oraz ich pracowników ukierunkowane na dostosowanie się do zmian gospodarczych, [w tym m.in. wsparcie doradczo – szkoleniowe dla właścicieli, kadry zarządzającej przedsiębiorstw wspomagające procesy zmiany](#),
- wsparcie outplacementowe (tj. wsparcie osób objętych restrukturyzacją lub reorganizacją, bądź zwolnionych z pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy w okresie nie dłuższym niż 6 miesięcy przed dniem przystąpienia do projektu).

Grupy docelowe:

- mikro, mali i średni przedsiębiorcy oraz ich pracownicy;
- pracodawcy (MŚP) i pracownicy pracodawców przechodzących procesy modernizacyjne i restrukturyzacyjne;
- osoby zwolnione z przyczyn dotyczących zakładu pracy w okresie nie dłuższym niż 6 miesięcy przed dniem przystąpienia do projektu, osoby przewidziane do zwolnienia, osoby zagrożone zwolnieniem z pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy.

Typy beneficjentów: wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych)

Terytorialny obszar realizacji: cały obszar województwa warmińsko-mazurskiego.

Kierunkowe zasady wyboru operacji

Tryb konkursowy – wybór projektów do dofinansowania nastąpi na podstawie metodyki i kryteriów zatwierdzonych przez Komitet Monitorujący zgodnie z art. 110 rozporządzenia ogólnego. Procedury i kryteria, zgodnie z art. 125, ust. 3 ww. rozporządzenia będą zapewniać, że operacje przyczynią się do osiągnięcia celów szczegółowych i rezultatów odpowiednich priorytetów, będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równości mężczyzn i kobiet oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Warunki brzegowe wyboru operacji:

- W ramach celu szczegółowego 1 „Wzmocnienie kompetencji pracowników i pracodawców”, zgodnie z Umową Partnerstwa:
  - system dystrybucji środków EFS przeznaczonych na adaptacyjność przedsiębiorców i pracowników zostanie oparty na podejściu popytowym;
  - preferowane będą projekty skierowane do sektorów o najwyższym potencjale do generowania nowych miejsc pracy (tzw. firmach szybkiego wzrostu), bądź do pracowników znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy (np. osobach po 50 roku życia, pracownikach o niskich kwalifikacjach).

Sformatowano: Czcionka: Kursywa

Sformatowano: Kolor czcionki: Automatyczny

Sformatowane: Punktory i numeracja

Sformatowano: Kolor czcionki: Automatyczny

Komentarz [nr_252]: 329

Komentarz [nr_253]: 328

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie przewiduje się.

Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się.

Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Komentarz [ew254]: Uzupełnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	liczba mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw objętych usługami rozwojowymi w programie	szt.	EFS	region słabiej rozwinięty			2980	SL 2014	bieżący monitoring
2.	Liczba pracowników zagrożonych zwolnieniem z pracy oraz osób zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładu pracy, objętych wsparciem w programie (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	os.	EFS	region słabiej rozwinięty			1640	SL 2014	bieżący monitoring

Priorytet inwestycyjny 8-10vi

„Aktywne i zdrowe starzenie się”

Cel szczegółowy priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

„Zmniejszenie poziomu dezaktywacji zawodowej ze względu na chorobę lub niepełnosprawność”

Rezultatem interwencji w ramach priorytetu inwestycyjnego będzie lepszy stan zdrowotny pracowników, szybszy powrót do zdrowia po chorobach, co oznacza zwiększenie aktywności zawodowej mieszkańców regionu.

Wspólne wskaźniki rezultatu, dla których ustalono wartość docelową, oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu

Komentarz [ew255]: Uzupełnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

Lp.	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celów	Wartość bazowa			Jednostka pomiaru wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O			M	K	O		
1.	Liczba osób, które po opuszczeniu programu podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie	region słabiej rozwinięty	os.	Liczba osób objętych wsparciem w ramach programów zdrowotnych współfinansowanych z EFS			0	os.	2013			1070	SL 2014	bieżący monitoring

Opis typów i przykłady przedsięwzięć

Wsparcie w ramach priorytetu inwestycyjnego ukierunkowane będzie na realizację kompleksowych programów zdrowotnych obejmujących profilaktykę, diagnostykę i promocję zdrowia, świadczonych indywidualnym osobom w celu zachowania dobrego stanu zdrowia i wydłużenia wieku aktywności zawodowej wśród mieszkańców województwa. Realizowane przedsięwzięcia dotyczyć będą chorób będących istotnym problemem regionu oraz chorób nowotworowych określonych w założeniach ogólnopolskiego dokumentu *Policy paper dla ochrony zdrowia na lata 2014-2020*. W ramach niniejszego priorytetu przewidziano także możliwość podejmowania działań zmierzających do eliminowania zdrowotnych czynników ryzyka w miejscu pracy, przekwalifikowania pracowników długotrwale pracujących w warunkach negatywnie wpływających na zdrowie, a także rehabilitacji leczniczej w kontekście aktywności zawodowej. Dzięki zastosowaniu interwencji nastąpi poprawa stanu zdrowia mieszkańców regionu, umożliwiającą utrzymanie lub podjęcie aktywności zawodowej.

Przykładowe działania/typy przedsięwzięć:

- opracowanie i wdrożenie programów przekwalifikowania pracowników długotrwale pracujących w warunkach negatywnie wpływających na zdrowie, przygotowujące do kontynuowania pracy na innych stanowiskach o mniejszym obciążeniu dla zdrowia;
- opracowanie i wdrożenie programów rehabilitacji leczniczej ułatwiających powroty do pracy oraz umożliwiających wydłużenie aktywności zawodowej;

- opracowanie i wdrożenie programów ukierunkowanych na eliminowanie zdrowotnych czynników ryzyka w miejscu pracy;
- opracowanie i wdrożenie programów zdrowotnych dla osób zagrożonych przerwaniem aktywności zawodowej ze względów zdrowotnych, w zakresie wykraczającym poza finansowanie w ramach systemu powszechnych świadczeń zdrowotnych;
- realizacja populacyjnych programów profilaktycznych w kierunku wczesnego wykrywania nowotworów: jelita grubego, piersi i szyjki macicy, a także nowotworu złośliwego oskrzeli i płuc;
- opracowanie i wdrażanie projektów profilaktycznych dotyczących chorób będących istotnym problemem zdrowotnym regionu, tj. chorób układu krążenia, zakaźnych chorób odkleszczowych (borelioza, kleszczowe zapalenie mózgu), chorób i zaburzeń psychicznych, chorób układu oddechowego oraz nowotworu gruczołu krokowego.

W zakresie działań związanych z programami zdrowotnymi przewidywane są mechanizmy koordynacyjne, zapobiegające powielaniu się wsparcia. Głównym instrumentem koordynacji działań w obszarze zdrowia, realizowanych z udziałem funduszy Unii Europejskiej, jest Komitet Sterujący ds. koordynacji działań EFSI w sektorze ochrony zdrowia. Warunkiem koniecznym podejmowania inicjatyw w sektorze ochrony zdrowia jest ich zgodność z planem działania na rzecz sektora ochrony zdrowia (Plan Działań), wdrażanego z wykorzystaniem funduszy unijnych na szczeblu krajowym i regionalnym, po zatwierdzeniu przez Komitet Sterujący.

Komentarz [nr_256]: Uwagi 14, 332

Grupy docelowe:

- aktywni zawodowo mieszkańcy województwa warmińsko-mazurskiego;
- w odniesieniu do programów profilaktycznych istnieje możliwość wspierania również osób (w wieku aktywności zawodowej), które w momencie otrzymania wsparcia nie są aktywne zawodowo.

Typy beneficjentów: wszystkie podmioty - z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

Terytorialny obszar realizacji: cały obszar województwa warmińsko – mazurskiego.

Kierunkowe zasady wyboru operacji

Tryb konkursowy – wybór projektów do dofinansowania nastąpi na podstawie metodyki i kryteriów zatwierdzonych przez Komitet Monitorujący zgodnie z art. 110 rozporządzenia ogólnego. Procedury i kryteria, zgodnie z art. 125, ust. 3 ww. rozporządzenia będą zapewniać, że operacje przyczynią się do osiągnięcia celów szczegółowych i rezultatów odpowiednich priorytetów, będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględnią będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równości mężczyzn i kobiet oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie przewiduje się.

Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się.

Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu**Komentarz [ew257]:** Uzupełnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
	Liczba osób objętych wsparciem w ramach programów zdrowotnych współfinansowanych z EFS	os.	EFS	region słabiej rozwinięty			2140	SL 2014	bieżący monitoring

Innowacje społeczne, współpraca ponadnarodowa i wkład EFS w realizację celów tematycznych 1-7

Interwencja w ramach niniejszej osi priorytetowej przyczyni się do realizacji:

- CT 1, CT 3 oraz CT4: przede wszystkim poprzez działania ukierunkowane na powstawanie nowych przedsiębiorstw, podnoszenie kwalifikacji zawodowych oraz ich lepsze dopasowanie do potrzeb rynku pracy, przystosowanie pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian gospodarczych, zachowanie dobrego stanu zdrowia i wydłużenia wieku aktywności zawodowej wśród mieszkańców województwa;
- CT 2: przede wszystkim poprzez rozwijanie kompetencji cyfrowych pracowników oraz osób pozostających bez zatrudnienia.

Ramy wykonania dla osi priorytetowej Regionalny rynek pracy

Oś priorytetowa	Rodzaj wskaźnika (Kluczowy etap wdrażania, wskaźnik finansowy, wskaźnik produktu lub, w stosownych przypadkach, wskaźnik rezultatu)	Lp.	Wskaźnik lub kluczowy etap wdrażania	Jednostka pomiaru, w stosownych przypadkach	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni na 2018 r.	Cel końcowy (2023)			Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika, w stosownych przypadkach
								M	K	O		
Regionalny rynek pracy	Wskaźnik produktu	1.	Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie	os.	EFS	region słabiej rozwinięty	4200			23160	SL 2014	
	Wskaźnik produktu	2.	Liczba osób, które otrzymały środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie	os.	EFS	region słabiej rozwinięty	450			2500	SL 2014	
	Wskaźnik finansowy	3.	Wartość całkowitych wydatków certyfikowanych do KE	euro	EFS	region słabiej rozwinięty	45346000			229870000	SL 2014	

Komentarz [ew258]: Uzupełnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

Dodatkowe informacje jakościowe na temat ustanowienia ram wykonania

Ramy wykonania są zgodne z zasadami funkcjonowania mechanizmu ram wykonania określonych w rozporządzeniach oraz w Umowie Partnerstwa. Prezentowane pośrednie i docelowe wartości dla wskaźników wybranych do ram wykonania zostały ustalone w oparciu o metodologię szacowania, która została zaprezentowana KE w trakcie negocjacji. Instytucja Zarządzająca przedstawiła KE wszystkie uwarunkowania, jakie miały i mogą mieć wpływ na realizację przyjętych wartości. Udostępniona metodologia zawiera opis przyjętych założeń i głównych czynników, jakie miały wpływ na przyjętą (wyszacowaną) wartość docelową danego

wskaźnika. Podstawowe kryteria szacowania wartości wskaźników bazują na danych historycznych, którymi dysponowała IZ, uwzględniając dotychczasowe doświadczenia we wdrażaniu podobnych przedsięwzięć. Kryteria te, to: średnia wartość projektu, typ beneficjenta, rodzaj instrumentu / formy wsparcia, poziom danych (kraj/region), wielkość próby, tryb wyboru projektu, tempo realizacji wskaźników, poziom osiągnięcia założonych wskaźników. Dodatkowo, poza danymi historycznymi i kosztami jednostkowymi, szacując wartości docelowe została wzięta pod uwagę również dostępne opracowania dotyczące obecnej sytuacji oraz trendów społeczno-gospodarczych, tj. (opcjonalnie): analizy i prognozy branżowe, grup docelowych, oczekiwania społeczne, popyt na dane wsparcie czy nasycenie wsparciem na rynku. Instytucja Zarządzająca będzie na bieżąco monitorować realizację wartości dla ram wykonania i na bieżąco reagować na zjawiska, które mogą mieć wpływ na realizację założonych wartości, jak również dokonywać odpowiednich korekt po przeprowadzeniu stosownych analiz.

Kategorie interwencji

Tabele przedstawiające zastosowane w osi priorytetowej kategorii **interwencji**

Komentarz [PK259]: Tabela zostanie zweryfikowana po ostatecznym ustaleniu budżetu Programu.

Fundusz i Kategoria regionu : EFS i region słabiej rozwinięty									
Tabela Wymiar 1 Zakres interwencji		Tabela Wymiar 2 Forma finansowania		Tabela Wymiar 3 Typ terytorium		Tabela Wymiar 6 Terytorialne mechanizmy wdrażania		Tabela Wymiar 7 Temat uzupełniający EFS (Wyłącznie EFS)	
Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€
102	100 013 996	01	212 380 489	01	61 942 893	07	212 380 489	03	114 124 797
104	40 050 230			02	65 485 400			04	16 230 156
105	3 453 224			03	84 952 196			05	19 476 187
106	64 920 623							06	60 822 736
107	3 942 416							07	1 726 613

Podsumowanie planowanego wykorzystania pomocy technicznej, z uwzględnieniem, w razie potrzeby, działań wzmacniających potencjał administracyjny instytucji zaangażowanych w zarządzanie programami i ich kontrolę oraz beneficjentów.

Działania w tym zakresie zostały przedstawione w części poświęconej opisowi osi priorytetowej *Pomoc techniczna*.

2.11 WŁĄCZENIE SPOŁECZNE

Priorytet inwestycyjny 9.4i

„Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie”

Cel szczegółowy priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

„Wzrost zatrudnienia wśród osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Zwiększenie aktywności społeczno-zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym”

W wyniku interwencji w ramach priorytetu inwestycyjnego oczekuje się, że wzrośnie grupa osób podejmujących zatrudnienie (spośród osób wykluczonych bądź zagrożonych wykluczeniem społecznym).

Interwencja w ramach PI 9i ukierunkowana jest na realizację celów Strategii EU2020 dotyczących zatrudnienia i zwalczania ubóstwa. Zgodnie z Strategią Rozwoju Kraju 2020 walka z wykluczeniem społecznym jest jednym z celów działań w obszarze poprawy spójności społecznej i terytorialnej. Polska, włączając się do realizacji Strategii Europa 2020 zobowiązała się do obniżenia o około 1,5 mln liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Działania realizowane w ramach niniejszego PI przyczyniają się do realizacji tych celów przynosząc efekty bezpośrednie lub pośrednie w dłuższej perspektywie czasowej, ograniczając ryzyko przerywania aktywności zawodowej oraz ubóstwa i wykluczenia społecznego.

Wspólne wskaźniki rezultatu, dla których ustalono wartość docelową, oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu

Lp.	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celów	Wartość bazowa			Jednostka pomiaru wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O			M	K	O		
1.	Liczba osób pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	region słabiej rozwinięty	os.	Liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie			0	os.	2013			2650	SL 2014	Bieżący monitoring
2.	Liczba osób w niekorzystnej sytuacji społecznej poszukujących pracy, uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu, zdobywających kwalifikacje, pracujących	region słabiej rozwinięty	os.	Liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie			0	os.	2013			7697	SL 2014	Bieżący monitoring

Komentarz [ew260]: Uzupełnienia zostaną ostatecznie dopracowane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

Komentarz [nr_261]: Uwaga 340

Komentarz [nr_262]: Uwagi 15, 20

Komentarz [ew263]: Uzupełnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

	(łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek) po opuszczeniu programu													
3.	Liczba osób pracujących 6 miesięcy po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	region słabiej rozwinięty	%	Liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie		28	%	2013			28	ewaluacja	W połowie i po zakończeniu realizacji programu	

Opis typów i przykłady przedsięwzięć

Wsparcie w ramach priorytetu inwestycyjnego obejmować będzie kompleksowe działania zmierzające do podniesienia aktywności społecznej i zawodowej wśród osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym. Interwencja powinna odpowiadać potrzebom poszczególnych uczestników projektów i mieć zindywidualizowany charakter. Dzięki działaniom aktywizacyjnym i integrującym osoby te poddane zostaną integracji społecznej, a także zwiększą swoje szanse na znalezienie pracy.

Instrumenty aktywnej integracji pozwalają podjąć cały szereg działań, które umożliwiają osobom biorącym udział w projektach zmianę sposobu dotychczasowego życia. Instrumenty o charakterze zawodowym, edukacyjnym, zdrowotnym i społecznym stosowane w szczególności w ramach pracy socjalnej, mają na celu przywrócenie możliwości lub zdolności zatrudnienia oraz integracji społecznej osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. Ponadto instrumenty aktywnej integracji pozwalają niwelować czynniki zniechęcające osoby zagrożone wykluczeniem społecznym do podejmowania zatrudnienia oraz pobudzać do aktywności zawodowej.

W ramach niniejszego priorytetu inwestycyjnego wspierane będzie uzgodnione przedsięwzięcie, wynikające ze strategii Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna obejmującej strategię Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych.

W ramach niniejszego priorytetu inwestycyjnego wspierane będą przedsięwzięcia, wynikające ze strategii Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ełku obejmującej strategię Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych.

Preferowane będą projekty stanowiące element zintegrowanego przedsięwzięcia rewitalizacyjnego wynikającego z lokalnych planów rewitalizacji miast. Interwencja obejmie także uzgodnione przedsięwzięcia, zawarte w *Programie rewitalizacji sieci miast CITTASLOW*.

Przykładowe działania/typy przedsięwzięć:

- aktywizacja osób wykluczonych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym społeczna, zawodowa, edukacyjna, zdrowotna i kulturalna;
- usługi skierowane do osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym przez podmioty integracji społecznej tj. centra integracji społecznej, kluby integracji społecznej, zakłady aktywności zawodowej oraz podmioty działające na rzecz aktywizacji społeczno-

zawodowej (których podstawowym zadaniem nie jest działalność gospodarcza), z wyjątkiem warsztatów terapii zajęciowej;

- „Społeczny MOF”

Grupy docelowe:

- osoby wykluczone społecznie lub zagrożone wykluczeniem społecznym w wieku aktywności zawodowej, tj. 15-67 lat, osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym (zgodnie z definicją określoną w horyzontalnych, krajowych wytycznych ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego dotyczących realizacji CT 9 stworzona na podstawie Programu Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu), w tym osoby bezrobotne, które zgodnie z ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy znajdują się w trzeciej grupie osób (tzw. oddalonych od rynku pracy).
- otoczenie osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym ~~wykluczonych społecznie~~ (w takim zakresie, w jakim jest to niezbędne dla wsparcia osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym ~~wykluczonych społecznie~~ objętych wsparciem),

Komentarz [nr_264]: Uwagi 335, 336, 339, 341

Typy beneficjentów:

- wszystkie podmioty działające na podstawie zapisów statutowych w sferze pomocy i integracji społecznej, rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych lub rynku pracy, z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

Terytorialny obszar realizacji: cały obszar województwa warmińsko – mazurskiego, (zawężenie obszaru przy zastosowaniu kryteriów wyboru projektów).

Kierunkowe zasady wyboru operacji

Tryb konkursowy – wybór projektów do dofinansowania nastąpi na podstawie metodyki i kryteriów zatwierdzonych przez Komitet Monitorujący zgodnie z art. 110 rozporządzenia ogólnego. Procedury i kryteria, zgodnie z art. 125, ust. 3 ww. rozporządzenia będą zapewniać, że operacje przyczynią się do osiągnięcia celów szczegółowych i rezultatów odpowiednich priorytetów, będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równości mężczyzn i kobiet oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

~~Możliwy tryb pozakonkursowy.~~

Warunki brzegowe wyboru operacji:

- Przedsięwzięcia dotyczące aktywizacji zawodowej będą uwzględniały zasadę efektywności zatrudnieniowej w zakresie uregulowanym w wytycznych ministra ds. rozwoju regionalnego.

Komentarz [nr_265]: Uwagi 46, 337

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie przewiduje się.

Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się.

Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Komentarz [ew266]: Uzupełnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	Liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie	os.	EFS	region słabiej rozwinięty			13270	SL 2014	Bieżący monitoring
2.	Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie	os.	EFS	region słabiej rozwinięty			1120	SL 2014	Bieżący monitoring
3.	Liczba osób biernych zawodowo, nieuczestniczących w kształceniu lub szkoleniu objętych wsparciem w programie	os.	EFS	region słabiej rozwinięty			1990	SL 2014	Bieżący monitoring

Priorytet inwestycyjny 9-7iv

„Ułatwienie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym”

Cel szczegółowy priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

„Wzrost liczby osób korzystających z usług społecznych i zdrowotnych wśród zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Poprawa dostępu do usług społecznych lub zdrowotnych.”

Komentarz [nr_267]: Uwaga 344

Rezultatem interwencji w ramach priorytetu inwestycyjnego będzie ograniczenie istniejących nierówności w dostępie do usług społecznych i zdrowotnych, jak również podwyższenie standardu świadczonych usług.

Wspólne wskaźniki rezultatu, dla których ustalono wartość docelową, oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu

Komentarz [ew268]: Uzupełnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

Lp.	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celów	Wartość bazowa			Jednostka pomiaru wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O			M	K	O		
1.	Liczba osób w niekorzystnej sytuacji społecznej poszukujących pracy,	region słabiej rozwinięty	os.	Liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w			0	os.	2013			2537	SL 2014	Bieżący monitoring

uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu, zdobywających kwalifikacje, pracujących (łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek) po opuszczeniu programu			programie											
--	--	--	-----------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Opis typów i przykłady przedsięwzięć

Wsparcie w ramach priorytetu inwestycyjnego ukierunkowane będzie na ułatwienie dzieciom, osobom wykluczonym i zagrożonym wykluczeniem społecznym dostępu do niedrogich, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym.

Zgodnie z założeniami *Policy paper dla ochrony zdrowia* interwencja obejmie poszerzenie dostępu do wysokiej jakości usług opieki zdrowotnej w części profilaktyki zdrowotnej ukierunkowanej na dzieci. Realizowane będą inicjatywy na rzecz rozwiązywania problemów wad rozwojowych u dzieci, a także rehabilitację dzieci z niepełnosprawnościami, co przełoży się na zmniejszenie kosztów opieki w przyszłości. Ponadto, z uwagi na wysoką w województwie zachorowalność kobiet na raka szyjki macicy, planuje się podjęcie działań profilaktycznych, zapobiegających zachorowaniu w wieku dorosłym. Preferencyjnie traktowane będą projekty realizowane w partnerstwie.

Przedsięwzięcia mające na celu przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu muszą zakładać możliwość dostępu do usług społecznych, umożliwiających integrację społeczną oraz aktywizację społeczno-zawodową, które pozwolą wyeliminować dysfunkcje osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. Szczególnie wsparcie rodziny (np. m.in. poprzez poradnictwo rodzinne, pokrycie kosztów asystenta rodzinnego, koordynatora pieczy zastępczej, skierowanie i sfinansowanie terapii psychologicznej dla rodzin) ma pomagać im w aktywniejszym udziale w życiu społecznym oraz powrocie na rynek pracy. Działania te będą stanowiły element profilaktyki pomagającej przeciwdziałać zjawisku dziedziczenia biedy. W obszarze wsparcia rodziny szczególna pomoc powinna zostać skierowana do rodzin zastępczych, które doświadczyły problemów w sprawowaniu swojej funkcji (m.in. problemów opiekuńczo-wychowawczym z dzieckiem, problemów dziecka z nauką, problemów motywacyjnych rodzin zastępczych).

W ramach niniejszego priorytetu inwestycyjnego przewidziano także wsparcie usług opieki nad osobami zależnymi (m.in. osobami chorymi, niepełnosprawnymi, starszymi), w tym tworzenie środowiskowych form wsparcia. W przypadku osób niepełnosprawnych podejmowane inicjatywy powinny uwzględniać wspieranie procesów usamodzielniania, tak aby mogły one prowadzić w możliwie najpełniejszym zakresie samodzielne i niezależne życie we własnym środowisku.

[Wsparcie dla usług społecznych ogólnego interesu będzie zgodne z horyzontalnymi wytycznymi ministra ds. rozwoju regionalnego dotyczącymi celu tematycznego 9 oraz Komunikatem Komisji Europejskiej „Usługi świadczone w interesie ogólnym, w tym usługi socjalne świadczone w interesie ogólnym: nowe zobowiązanie europejskie” KOM\(2007\)725.](#)

Sformatowano: Czcionka: Kursywa
Komentarz [nr_269]: Uwaga 347

W ramach niniejszego priorytetu inwestycyjnego wspierane będzie uzgodnione przedsięwzięcie, wynikające ze strategii Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna obejmującej strategię Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych.

W ramach niniejszego priorytetu inwestycyjnego wspierane będą przedsięwzięcia, wynikające ze strategii Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ełku obejmującej strategię Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych.

Preferowane będą projekty stanowiące element zintegrowanego przedsięwzięcia rewitalizacyjnego wynikającego z lokalnych planów rewitalizacji miast. Interwencja obejmie także uzgodnione przedsięwzięcia, zawarte w *Programie rewitalizacji sieci miast CITTASLOW*.

Przykładowe działania/typy przedsięwzięć:

- opracowanie i wdrożenie programów wczesnego wykrywania (wraz z sanacją) wad rozwojowych i rehabilitacji dzieci (obejmujące np. gimnastykę korekcyjną, usługi logopedyczne);
- opracowywanie i wdrożenie programów zapobiegania rozwojowi próchnicy, profilaktyka raka szyjki macicy (np. szczepienia dziewcząt w wieku ok. 11/14 lat);
- świadczenie usług, m.in.: wsparcia pieczy zastępczej, specjalistycznego poradnictwa rodzinnego, asystenta rodziny, opieki nad osobami zależnymi, skierowanych do osób w rodzinach zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- lokalne działania integracyjne społeczności, sprzyjające włączeniu społecznemu (np. wspólne działanie na rzecz poprawy przestrzeni publicznej z wykorzystaniem nabytych podczas aktywizacji zawodowej kompetencji);
- wsparcie usług poradnictwa prawnego i obywatelskiego;
- „Zdrowy i aktywny MOF”.

Grupy docelowe:

- dzieci;
- osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym (zgodnie z definicją określoną w horyzontalnych, krajowych wytycznych ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego dotyczących realizacji CT 9 stworzona na podstawie Programu Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu), w tym osoby bezrobotne, które zgodnie z ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy znajdują się w trzeciej grupie osób (tzw. oddalonych od rynku pracy), osoby wykluczone społecznie lub zagrożone wykluczeniem społecznym w wieku aktywności zawodowej, tj. 15-67 lata,
- otoczenie osób wykluczonych społecznie (w takim zakresie, w jakim jest to niezbędne dla wsparcia osób wykluczonych społecznie objętych wsparciem);
- zaangażowani w projekty mieszkańcy.

Typy beneficjentów:

- samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej (tj. działające w publicznym systemie ochrony zdrowia);
- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia;
- jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego;
- jednostki organizacyjne pomocy społecznej (w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej),

Komentarz [nr_270]: Uwagi 335, 336, 339, 341

- jednostki zatrudnienia socjalnego realizujące zadania wynikające z przepisów o zatrudnieniu socjalnym;
- jednostki wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej (w rozumieniu przepisów o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej);
- organizacje pozarządowe działające na podstawie zapisów statutowych w sferze pomocy i integracji społecznej oraz inne podmioty prowadzące na podstawie zapisów statutowych działalność w sferze pomocy i integracji społecznej;
- podmioty ekonomii społecznej;
- wszystkie organizacje pozarządowe w przypadku usług poradnictwa prawnego i obywatelskiego.

Terytorialny obszar realizacji: cały obszar województwa warmińsko-mazurskiego, z preferencjami dla obszarów strategicznej interwencji:

- OSI – Obszary o słabym dostępie do usług publicznych,
- OSI – Obszary peryferyzacji społeczno-gospodarczej.

Kierunkowe zasady wyboru operacji

Tryb konkursowy – wybór projektów do dofinansowania nastąpi na podstawie metodyki i kryteriów zatwierdzonych przez Komitet Monitorujący zgodnie z art. 110 rozporządzenia ogólnego. Procedury i kryteria, zgodnie z art. 125, ust. 3 ww. rozporządzenia będą zapewniać, że operacje przyczynią się do osiągnięcia celów szczegółowych i rezultatów odpowiednich priorytetów, będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równości mężczyzn i kobiet oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Warunki brzegowe wyboru operacji:

- [W zakresie działań zdrowotnych przewidywane są mechanizmy koordynacyjne, zapobiegające powielaniu się wsparcia. Głównym instrumentem koordynacji działań w sektorze ochrony zdrowia, prowadzonych z funduszy UE, jest Komitet Sterujący ds. koordynacji działań ESIF w sektorze ochrony zdrowia. Warunkiem koniecznym podejmowania działań w sektorze ochrony zdrowia jest ich zgodność z planem działania na rzecz sektora ochrony zdrowia \(Plan Działania\), wdrażanego z wykorzystaniem funduszy unijnych na szczeblu krajowym i regionalnym, po zatwierdzeniu przez Komitet Sterujący.](#)

Komentarz [nr_271]: Uwagi 14, 348

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie przewiduje się.

Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się.

Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Komentarz [ew272]: Uzupełnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych)	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru

				przypadkach)	M	K	O		
	Liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi lub zdrowotnymi w programie	os.	EFS	region słabiej rozwinięty			60635	SL 2014	Bieżący monitoring

Priorytet inwestycyjny 9-8-y

„Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwia dostępu do zatrudnienia”

Cel szczegółowy priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

~~„Wzrost zatrudnienia poprzez rozwój ekonomii społecznej. Poprawa dostępu do zatrudnienia osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym poprzez rozwój ekonomii społecznej”~~

Komentarz [nr_273]: Uwaga 355

Rezultatem interwencji w ramach priorytetu inwestycyjnego będzie wyjście osób ze sfery wykluczenia społecznego, założenie na specjalnych warunkach, bo przedsiębiorstwa społecznego i w ten sposób utworzenie miejsc pracy.

Wspólne wskaźniki rezultatu, dla których ustalono wartość docelową, oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu

Komentarz [ew274]: Uzupełnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

Lp.	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celów	Wartość bazowa			Jednostka pomiaru wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O			M	K	O		
1.	Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych	region słabiej rozwinięty	szt.	Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem			0	os.	2013			660	SL 2014	Bieżący monitoring

Opis typów i przykłady przedsięwzięć

Wsparcie w ramach priorytetu inwestycyjnego ukierunkowane będzie na inicjatywy w zakresie rozwoju sektora ekonomii społecznej.

Efektywne funkcjonowanie sektora ekonomii społecznej wymaga podejmowania działań zmierzających do rozwoju sieci podmiotów wspierających ekonomię społeczną oraz nawiązywania współpracy trójsektorowej. Tworzenie partnerstw na rzecz rozwoju ekonomii społecznej jest szczególnie istotne z perspektywy rozwoju gospodarczego regionu. Nawiązywanie współpracy lokalnej w ww. obszarze przyczynia się do efektywniejszego rozwiązywania problemów, większej dostępności do określonych sieci, rynków i grup docelowych oraz możliwości wpływania na określone polityki i decydentów.

W celu zwiększenia skuteczności polityki zatrudnieniowej niezbędne jest tworzenie sprzyjających warunków dla zwiększenia zatrudnienia w podmiotach ekonomii społecznej, która stanowi skuteczny instrument aktywizacji osób mających trudności z wejściem i utrzymaniem się na rynku pracy.

Rozwój przedsiębiorczości społecznej wpływa także pozytywnie na rozwój kapitału ludzkiego, który stawiany jest często jako jeden z najważniejszych czynników decydujących o rozwoju gospodarczym. Kształcenie postaw pro-przedsiębiorczych oraz wspieranie powstających lub już istniejących podmiotów ekonomii społecznej pozwoli na skuteczniejszą walkę z marginalizacją osób bezrobotnych czy też dysfunkcyjnych.

Wszelkie działania związane z rozwojem ekonomii społecznej wiążą się również z koniecznością wzmocnienia infrastruktury podmiotów ekonomii społecznej (m.in. zakupu niezbędnego sprzętu, dostosowania lokali do potrzeb inkubatorów).

Zakładanym efektem planowanych interwencji będzie zapewnienie warunków do lepszego funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej, a także powstawania nowych miejsc pracy w sektorze ekonomii społecznej.

Preferowane będą projekty stanowiące element zintegrowanego przedsięwzięcia rewitalizacyjnego wynikającego z lokalnych planów rewitalizacji miast. Interwencja obejmie także uzgodnione przedsięwzięcia, zawarte w *Programie rewitalizacji sieci miast CITTASLOW*.

Przykładowe działania/typy przedsięwzięć:

- świadczenie usług osobom wykluczonym lub zagrożonym wykluczeniem społecznym, służących zakładaniu przedsiębiorstw społecznych;
- dotacje i wsparcie pomostowe na zakładanie przedsiębiorstw społecznych, prowadzące do zatrudnienia;
- dotacje i wsparcie pomostowe na tworzenie miejsc pracy w funkcjonujących przedsiębiorstwach społecznych;
- budowanie współpracy lokalnych i regionalnych podmiotów na rzecz rozwoju ekonomii społecznej.

Elementem przedsięwzięć może być wsparcie inwestycyjne podmiotów ekonomii społecznej w ograniczonym zakresie (modernizacja lub adaptacja obiektu do prowadzenia działalności przez podmiot ekonomii społecznej, zakup środków trwałych, wyposażenia).

Grupy docelowe:

- [osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym \(zgodnie z definicją określoną w horyzontalnych, krajowych wytycznych ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego dotyczących realizacji CT 9 stworzona na podstawie Programu Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu\), w tym osoby bezrobotne, które zgodnie z ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy znajdują się w trzeciej grupie osób \(tzw. oddalonych od rynku pracy\), osoby wykluczone społecznie lub zagrożone wykluczeniem społecznym w wieku aktywności zawodowej, tj. 15-67 lata,](#)
- pracownicy lokalnych i regionalnych podmiotów na rzecz rozwoju ekonomii społecznej.

Komentarz [nr_275]: 335, 336, 339, 341

Typy beneficjentów:

- wszystkie podmioty działające na podstawie zapisów statutowych w sferze pomocy i integracji społecznej oraz rynku pracy, z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

Terytorialny obszar realizacji: cały obszar województwa warmińsko – mazurskiego.

Kierunkowe zasady wyboru operacji

Tryb konkursowy – wybór projektów do dofinansowania nastąpi na podstawie metodyki i kryteriów zatwierdzonych przez Komitet Monitorujący zgodnie z art. 110 rozporządzenia ogólnego. Procedury i kryteria, zgodnie z art. 125, ust. 3 ww. rozporządzenia będą zapewniać, że operacje przyczynią się do osiągnięcia celów szczegółowych i rezultatów odpowiednich priorytetów, będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równości mężczyzn i kobiet oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie przewiduje się.

Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się.

Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Komentarz [ew276]: Uzupełnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość składania sprawozdań
					M	K	O		
1.	Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem	szt.	EFS	region słabiej rozwinięty			390	SL 2014	Bieżący monitoring

Innowacje społeczne, współpraca ponadnarodowa i wkład EFS w realizację celów tematycznych 1-7

Interwencja w ramach niniejszej osi priorytetowej przyczyni się do realizacji:

- CT 2 obejmującego zwiększenie wykorzystania TIK poprzez rozwijanie kompetencji cyfrowych osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- CT 3 obejmującego rozwój przedsiębiorczości poprzez wsparcie powstawania nowych miejsc pracy w sektorze ekonomii społecznej.

Ramy wykonania dla osi priorytetowej Włączenie społeczne

Oś priorytetowa	Rodzaj wskaźnika (Kluczowy etap wdrażania, wskaźnik finansowy, wskaźnik produktu lub w stosownych przypadkach, wskaźnik rezultatu)	Lp.	Wskaźnik lub kluczowy etap wdrażania	Jednostka pomiaru, w stosownych przypadkach	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni na 2018 r.	Cel końcowy (2023)			Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika, w stosownych przypadkach
								M	K	O		
Włączenie społeczne	Wskaźnik produktu	1.	Liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie	os.	EFS	Region słabej rozwinięty	2408			13270	SL 2014	
	Wskaźnik finansowy	3.	Wartość całkowitych wydatków certyfikowanych do KE	euro	EFS	region słabej rozwinięty	27017000			136956000	SL 2014	

Komentarz [ew277]: Uzupełnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

Dodatkowe informacje jakościowe na temat ustanowienia ram wykonania

Ramy wykonania są zgodne z zasadami funkcjonowania mechanizmu ram wykonania określonych w rozporządzeniach oraz w Umowie Partnerstwa. Prezentowane pośrednie i docelowe wartości dla wskaźników wybranych do ram wykonania zostały ustalone w oparciu o metodologię szacowania, która została zaprezentowana KE w trakcie negocjacji. Instytucja Zarządzająca przedstawiła KE wszystkie uwarunkowania, jakie miały i mogą mieć wpływ na realizację przyjętych wartości. Udostępniona metodologia zawiera opis przyjętych założeń i głównych czynników, jakie miały wpływ na przyjętą (wyszacowaną) wartość docelową danego wskaźnika. Podstawowe kryteria szacowania wartości wskaźników bazują na danych historycznych, którymi dysponowała IZ, uwzględniając dotychczasowe doświadczenia we wdrażaniu podobnych przedsięwzięć. Kryteria te, to: średnia wartość projektu, typ beneficjenta, rodzaj instrumentu / formy wsparcia, poziom danych (kraj/region), wielkość próby, tryb wyboru projektu, tempo realizacji wskaźników, poziom osiągnięcia założonych wskaźników. Dodatkowo, poza danymi historycznymi i kosztami jednostkowymi, szacując wartości docelowe została wzięta pod uwagę również dostępne opracowania dotyczące obecnej sytuacji oraz trendów społeczno-gospodarczych, tj. (opcjonalnie): analizy i prognozy branżowe, grup docelowych, oczekiwania społeczne, pobyt na dane wsparcie czy nasycenie wsparciem na rynku. Instytucja Zarządzająca będzie na bieżąco monitorować realizację wartości dla ram wykonania i na bieżąco reagować na zjawiska, które mogą mieć wpływ na realizację założonych wartości, jak również dokonywać odpowiednich korekt po przeprowadzeniu stosownych analiz.

Kategorie interwencji

Tabele przedstawiające zastosowane w osi priorytetowej kategorii interwencji

Komentarz [PK278]: Tabela zostanie zweryfikowana po ostatecznym ustaleniu budżetu Programu.

Fundusz i Kategoria regionu : EFS i region słabiej rozwinięty									
Tabela Wymiar 1 Zakres interwencji		Tabela Wymiar 2 Forma finansowania		Tabela Wymiar 3 Typ terytorium		Tabela Wymiar 6 Terytorialne mechanizmy wdrażania		Tabela Wymiar 7 Temat uzupełniający EFS (Wylącznie EFS)	
Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€
109	76 316 264	01	126 535 469	01	36 905 335	01	21 261 804	03	49 586 820
112	25 183 327			02	39 015 946	07	105 273 665	05	24 550 942
113	25 035 878			03	50 614 188			06	52 397 707

Podsumowanie planowanego wykorzystania pomocy technicznej, z uwzględnieniem, w razie potrzeby, działań wzmacniających potencjał administracyjny instytucji zaangażowanych w zarządzanie programami i ich kontrolę oraz beneficjentów.

Działania w tym zakresie zostały przedstawione w części poświęconej opisowi osi priorytetowej *Pomoc techniczna*.

2.12 POMOC TECHNICZNA

Cele szczegółowe i oczekiwane rezultaty

„Zapewnienie sprawnego i efektywnego systemu zarządzania i wdrażania RPO Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 oraz ciągłości programowania”

Rezultat: wysoki poziom sprawności zarządzania i wdrażania RPO Warmia i Mazury na lata 2014-2020, umożliwiający maksymalne wykorzystanie środków objętych programem.

„Zapewnienie właściwego systemu informacji, komunikacji i promocji RPO Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020”

Rezultat: rozpowszechnienie wiedzy nt. pozyskiwania środków w ramach RPO Warmia i Mazury na lata 2014-2020 oraz efektów jego wdrażania.

Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Wartość bazowa			Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość składania sprawozdań
			M	K	O		M	K	O		
1.	Liczba odwiedzin portalu informacyjnego / serwisu internetowego	szt.			0	2013			2300000	SL 2014	bieżący monitoring

Opis typów i przykłady przedsięwzięć

Osiągnięcie celów szczegółowych osi priorytetowej zapewnione zostanie poprzez m.in. następujące przedsięwzięcia:

- Zapewnienie sprawnego i efektywnego systemu zarządzania i wdrażania RPO Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 oraz ciągłości programowania:
  - wsparcie zatrudnienia pracowników instytucji uczestniczących w realizacji programu i projektów oraz zajmujących się programowaniem przyszłej perspektywy finansowej, jak również zakończeniem wdrażania i rozliczenia RPO WiM na lata 2007-2013;
  - podnoszenie kwalifikacji ww. pracowników poprzez m.in. finansowanie zarówno indywidualnych szkoleń, jak i wydatków związanych z przygotowaniem i przeprowadzeniem szkoleń (m.in. wynajem pomieszczeń, zakwaterowanie, transport oraz wyżywienie uczestników szkoleń, zakup usług szkoleniowych i dydaktycznych niezbędnych do przeprowadzenia szkolenia);
  - stworzenie odpowiednich warunków pracy ww. pracownikom, poprzez m.in. wynajem, remont pomieszczeń biurowych, zakup sprzętu komputerowego, telekomunikacyjnego, audiowizualnego, specjalistycznych systemów informatycznych, zakup niezbędnego wyposażenia biurowego i meblowego, publikacji książkowych i innych materiałów wydawniczych, leasing środków transportu;

Komentarz [ew279]: Uzupełnienia zostaną dokonane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym

- finansowanie procesów oceny i selekcji projektów (w tym finansowanie kosztów udziału ekspertów w tych procesach), obsługi finansowej, certyfikacji, procesów kontroli, audytu, monitoringu, sprawozdawczości, ewaluacji i oceny programu oraz jego poszczególnych działań i projektów, jak również analiz, badań i ewaluacji niezbędnych do zakończenia wdrażania i rozliczenia RPO WiM na lata 2007-2013 oraz niezbędnych do przygotowania dokumentów strategicznych i programowych na kolejną perspektywę finansową;
  - budowa, wdrożenie i utrzymanie systemu informatycznego (wraz z niezbędną infrastrukturą teleinformatyczną) obsługującego procesy zarządzania, wdrażania, monitorowania, kontroli i oceny realizacji programu;
  - finansowanie funkcjonowania komitetu monitorującego, w szczególności powołanie i obsługa, organizacja posiedzeń oraz uczestnictwo członków komitetu w posiedzeniach;
  - wsparcie procesu wymiany doświadczeń i informacji pomiędzy uczestnikami systemu realizacji polityki spójności oraz wzmocnienie zasady partnerstwa;
  - wsparcie finansowe dla instytucjonalnej obsługi związków Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla miejskiego obszaru funkcjonalnego Elbląga i Ełku;
  - wzmocnienie kompetencji beneficjentów i potencjalnych beneficjentów;
  - wsparcie procesu przygotowania i wdrażania projektów poprzez m.in. finansowanie kosztów opracowywania dokumentacji związanej z przygotowaniem projektów.
- Zapewnienie właściwego systemu informacji, komunikacji i promocji RPO Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020.
- Informacja i promocja programu z wykorzystaniem nowoczesnych technik informacji i promocji tj. np. stron internetowych, kampanii informacyjnych i promocyjnych, imprez tematycznych, konferencji, warsztatów itp.;
  - organizacja wykładów, seminariów, szkoleń i innych działań edukacyjnych mających na celu zainteresowanie i zachęcenie do aplikowania w ramach programu;
  - upowszechnianie informacji o roli programu dla rozwoju województwa oraz o efektach jego wdrażania.

Wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Wartość docelowa (2023) (opcjonalne)			Źródło danych
			M	K	O	
1.	Liczba etatomiesięcy finansowanych ze środków pomocy technicznej	szt.				SL 2014
2.	Liczba uczestników form szkoleniowych dla instytucji	os.				SL 2014
3.	Liczba uczestników form szkoleniowych dla beneficjentów	os.				SL 2014
4	Liczba przeprowadzonych ewaluacji	szt.				SL 2014
5.	Liczba projektów objętych wsparciem	szt.				SL 2014

6.	Liczba wspartych ZIT	szt.				SL 2014
7.	Liczba działań informacyjno-promocyjnych o szerokim zasięgu	szt.				SL 2014

Kategorie interwencji

Tabele przedstawiające zastosowane w osi priorytetowej kategorii interwencji

Komentarz [PK280]: Tabela zostanie zweryfikowana po ostatecznym ustaleniu budżetu Programu.

Fundusz i Kategoria regionu : EFS i region słabiej rozwinięty					
Tabela Wymiar 1 Zakres interwencji		Tabela Wymiar 2 Forma finansowania		Tabela Wymiar 3 Typ terytorium	
Kod	€	Kod	€	Kod	€
121	49 014 179	01	58 014 179	07	58 014 179
122	4 000 000				
123	5 000 000				

SEKCJA 3 PLAN FINANSOWY

Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury na lata 2014-2020 jest programem operacyjnym finansowanym ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) i Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS). Obszarem realizacji programu jest obszar województwa. Województwo jest zaliczone do regionów słabiej rozwiniętych.

Zgodnie z Umową Partnerstwa alokacja środków unijnych na Program wynosi **1 245 078 178 EUR EFRR i ~~481 534 139~~ 483 193 917 EUR EFS**. Minimalne zaangażowanie środków krajowych - szacowane na podstawie art. 120 rozporządzenia ramowego zakładającego maksymalny poziom dofinansowania każdej osi priorytetowej EFRR i EFS w regionach słabiej rozwiniętych na poziomie 85% - wynosi w momencie programowania ~~304 696 291~~ 304 989 193 EUR. W realizację programu zaangażowane będą środki krajowe i prywatne. Zakłada się, że ostateczne zaangażowanie środków krajowych, głównie prywatnych w momencie zamknięcia programu będzie mogło być wyższe w zależności od zakresu i stopnia udzielania pomocy publicznej w ramach programu⁴⁰.

Podstawa certyfikacji

Podstawę obliczania wkładu UE w ramach Programu stanowią całkowite wydatki kwalifikowalne.

Kategorie regionów

Program jest realizowany na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego zaliczanego do kategorii regionów słabiej rozwiniętych.

Rezerwa wykonania

W Programie wyodrębniona została rezerwa wykonania w wysokości 6% jego całkowitej alokacji (103,6 mln EUR), w tym 6% alokacji EFRR (74,7 mln EUR) oraz 6% alokacji EFS (28,9 mln EUR).

Udział rezerwy wykonania w podziale na lata dla każdego roku wynosi 6% EFRR i 6% EFS.

Rezerwa wykonania ustanawiana jest w każdej osi priorytetowej Programu, z wyjątkiem osi Pomoc techniczna (finansowane wyłącznie z EFS), dla której zgodnie z przepisami nie ustanowiono rezerwy (wyłączenie osi pomocy technicznej wymaga dla zachowania wymaganego poziomu na funduszu w programie odpowiedniego zwiększenia rezerwy na inną/inne osie EFS).

Koncentracja tematyczna

Założone w Programie poziomy koncentracji wynikają z Umowy Partnerstwa i pozwalają zachować wymagane na poziomie UP przez rozporządzenia unijne poziomy koncentracji.

Komentarz [PK281]: Opis zostanie zmieniony po ostatecznych uzgodnieniach budżetu Programu z KE

⁴⁰ Przepisy rozporządzenia ramowego, w szczególności art. 119 gwarantuje, że niezależnie od poziomu stopy dofinansowania przyjętej dla osi priorytetowej w tabeli 18a, wartość środków ostatecznie wypłaconych przez Komisję Europejską na moment zamknięcia programu nigdy nie będzie wyższa niż wkład publiczny przekazany beneficjentom. Art. 121.2 dodatkowo zapewnia, że w ramach płatności pośrednich KE zawsze będzie wypłacać kwotę niższą z dwóch kwot: kwoty wynikającej z przemnożenia podstawy certyfikacji z wniosku o płatność przez stopę dofinansowania na osi priorytetowej z tabeli 18a lub kwoty wykazanej we wniosku wydatków publicznych. Wielkość płatności pośrednich będzie uwzględniała także zasady związane z systemem rocznego badania i akceptacji kont, polegającym m.in. na udzielaniu zaliczek rocznych, wypłacaniu w trakcie roku jedynie 90% należnych płatności i rocznym rozliczaniu kont poprzez bilansowanie zaliczki rocznej wypłaconych środków i 10% zatrzymanych płatności pośrednich.

Tabela przedstawiająca całkowitą kwotę środków finansowych przewidzianych jako wkład każdego z funduszy do programu, w podziale na lata i kategorie regionów (mln EUR):

Lp.	Fundusz	Kategoria regionu	2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020		Razem	
			główna alokacja	rezerwa wykonania	główna alokacja	rezerwa wykonania	główna alokacja	rezerwa wykonania	główna alokacja	rezerwa wykonania	główna alokacja	rezerwa wykonania	główna alokacja	rezerwa wykonania	główna alokacja	rezerwa wykonania	główna alokacja	rezerwa wykonania
1	EFRR	Reg. słabiej rozwinięte	142 453 444	9 092 773	150 811 532	9 626 268	159 526 462	10 182 540	167 477 672	10 690 064	175 442 244	11 198 441	183 386 617	11 705 529	191 275 516	12 209 076	1 170 373 487	74 704 691
2		Razem	142 453 444	9 092 773	150 811 532	9 626 268	159 526 462	10 182 540	167 477 672	10 690 064	175 442 244	11 198 441	183 386 617	11 705 529	191 275 516	12 209 076	1 170 373 487	74 704 691
3	EFS	Reg. słabiej rozwinięte	55 093 887	3 516 631	58 326 379	3 722 960	61 696 879	3 938 099	64 772 010	4 134 384	67 852 310	4 330 998	70 924 797	4 527 115	73 975 829	4 721 861	452 642 091	28 892 048
4		Razem	55 093 887	3 516 631	58 326 379	3 722 960	61 696 879	3 938 099	64 772 010	4 134 384	67 852 310	4 330 998	70 924 797	4 527 115	73 975 829	4 721 861	452 642 091	28 892 048
5		Razem	197 547 331	12 609 404	209 137 911	13 349 228	221 223 341	14 120 639	232 249 682	14 824 448	243 294 554	15 529 439	254 311 414	16 232 644	265 251 345	16 930 937	1 623 015 578	103 596 739

Plan finansowy programu (EUR):

Oś	Fundusz	Kategoria regionu	Podstawa kalkulacji wsparcia Unii	Wsparcie Unii	Wkład Krajowy	Szacunkowy podział wkładu krajowego		Finansowanie ogółem	Stopa dofinansowania	Dla celów info. Wkład EBI	Główna alokacja		Rezerwa wykonania		Udział rezerwy wykonania (wsparcie UE) w łącznej kwocie wsparcia UE na oś priorytetową
						Krajowe środki pub.	Krajowe środki prywatne				Wkład	Wkład krajowy	Wkład UE	Wkład krajowy	
Oś 1	EFRR	slabiej rozwinięty	całkowite wydatki kwalifikowalne	310 293 756	54 757 722	14 386 997	40 370 725	365 051 478	85%	ND	289 208 621	51 036 816	21 085 135	3 720 906	6,8%
Oś 2	EFS			84 604 002	14 930 118	7 589 147	7 340 971	99 534 120	85%	ND	78 681 722	13 885 010	5 922 280	1 045 108	7,0%
Oś 3	EFRR			86 330 615	15 234 815	12 587 756	2 647 059	101 565 430	85%	ND	81 150 778	14 320 726	5 179 837	914 089	6,0%
Oś 4	EFRR			246 750 935	43 544 282	23 943 683	19 600 599	290 295 217	85%	ND	234 413 388	41 367 068	12 337 547	2 177 214	5,0%
Oś 5	EFRR			147 280 041	25 990 596	24 256 874	1 733 722	173 270 637	85%	ND	138 443 239	24 431 160	8 836 802	1 559 436	6,0%
Oś 6	EFRR			51 935 152	9 165 027	9 165 027	0	61 100 179	85%	ND	48 819 043	8 615 125	3 116 109	549 902	6,0%
Oś 7	EFRR			257 279 674	45 402 296	44 731 964	670 332	302 681 970	85%	ND	241 842 894	42 678 158	15 436 780	2 724 138	6,0%
Oś 8	EFRR			64 848 510	11 443 855	11 443 855	0	76 292 365	85%	ND	60 957 599	10 757 224	3 890 911	686 631	6,0%
Oś 9	EFRR			80 359 495	14 181 087	14 181 087	0	94 540 582	85%	ND	75 537 925	13 330 222	4 821 570	850 865	6,0%
Oś 10	EFS			212 380 489	37 478 909	31 857 073	5 621 836	249 859 398	85%	ND	198 015 133	34 943 846	14 365 356	2 535 063	6,8%
Oś 11	EFS			126 535 469	22 329 789	20 120 741	2 209 048	148 865 258	85%	ND	117 931 057	20 811 363	8 604 412	1 518 426	6,8%
Oś 12	EFS			58 014 179	10 237 796	10 237 796	0	68 251 975	85%	ND	58 014 179	10 237 796	0	0	0,0%
Razem	EFRR			1 245 078 178	219 719 680	154 697 243	65 022 437	1 464 797 858	85%	ND	1 170 373 487	206 536 499	74 704 691	13 183 181	6,0%
Razem	EFS			481 534 139	84 976 612	69 804 757	15 171 855	566 510 751	85%	ND	452 642 091	79 878 015	28 892 048	5 098 597	6,0%
Łącznie	X	X	X	1 726 612 317	304 696 292	224 502 000	80 194 292	2 031 308 609	85%	ND	1 623 015 578	286 414 514	103 596 739	18 281 778	6,0%

Kod pola został zmieniony

Podział alokacji programu między osie priorytetowe, fundusze, kategorie regionów oraz cele tematyczne dla EFRR, EFS i FS (EUR):

Oś priorytetowa	Fundusz	Kategoria regionu	Cel tematyczny	Wsparcie Unii	Wkład krajowy	Finansowanie ogółem
Inteligentna gospodarka Warmii i Mazur	EFRR	stabiej rozwinięty	1	94 791 015	16 727 826	111 518 841
		stabiej rozwinięty	3	~~215 502 741~~ 225 752 741	~~38 029 896~~ 39 838 719	~~253 532 637~~ 265 591 460
Kadry dla gospodarki	EFS	stabiej rozwinięty	10	84 604 002	14 930 118	99 534 120
Cyfrowy region	EFRR	stabiej rozwinięty	2	~~86 330 615~~ 76 080 615	~~15 234 815~~ 13 425 991	~~101 565 430~~ 89 506 606
Efektywność energetyczna	EFRR	stabiej rozwinięty	4	~~246 750 935~~ 269 750 935	~~43 544 282~~ 47 603 106	~~290 295 217~~ 317 354 041
Środowisko przyrodnicze i racjonalne wykorzystanie zasobów	EFRR	stabiej rozwinięty	5	17 956 780	3 168 844	21 125 624
		stabiej rozwinięty	6	129 323 261	22 821 752	152 145 013
Kultura i dziedzictwo	EFRR	stabiej rozwinięty	6	51 935 152	9 165 027	61 100 179
Infrastruktura transportowa	EFRR	stabiej rozwinięty	7	~~257 279 674~~ 234 279 674	~~45 402 296~~ 41 343 472	~~302 681 970~~ 275 623 146
Obszary wymagające rewitalizacji	EFRR	stabiej rozwinięty	9	64 848 510	11 443 855	76 292 365
Dostęp do wysokiej jakości usług publicznych	EFRR	stabiej rozwinięty	9	31 942 327	5 636 881	37 579 208
		stabiej rozwinięty	10	48 417 168	8 544 206	56 961 374
Regionalny rynek pracy	EFS	stabiej rozwinięty	8	~~212 380 489~~ 214 040 267	~~37 478 909~~ 37 771 812	~~249 859 398~~ 251 812 079
Włączenie społeczne	EFS	stabiej rozwinięty	9	126 535 469	22 329 789	148 865 258
Pomoc techniczna	EFS	stabiej rozwinięty	X	58 014 179	10 237 796	68 251 975
RAZEM	X	X	X	~~1 726 612 317~~ 1 728 272 050	~~304 696 292~~ 304 989 193	~~2 031 308 609~~ 2 033 261 288

Szacunkowa kwota wsparcia, która ma być wykorzystana na cele związane ze zmianami klimatu

Oś priorytetowa	Szacunkowa wysokość środków na cele związane ze zmianami klimatu (EUR)	Udział w całości alokacji na program (%)
Efektywność energetyczna	207 736 404	12,03%
Środowisko przyrodnicze i racjonalne wykorzystanie zasobów	50 680 344	2,94%
Infrastruktura transportowa	33 772 536	1,96%
Obszary wymagające rewitalizacji	9 727 277	0,78%
Razem	301 916 561	17,49%

SEKCJA 4 ZINTEGROWANE PODEJŚCIE DO ROZWOJU TERYTORIALNEGO

Umowa partnerstwa zawiera zobowiązanie Polski do szczególnego uwzględnienia kilku istotnych typów obszarów w realizacji polityk objętych Wspólnymi Ramami Strategicznymi. Programy operacyjne powinny brać pod uwagę potencjały i bariery poszczególnych terytoriów i przewidywać dostosowanie interwencji do specyfiki tych obszarów. Zintegrowane podejście terytorialne w RPO WiM 2014-2020 będzie realizowane przede wszystkim poprzez:

- Terytorialną koncentrację wsparcia na Obszarach Strategicznej Interwencji (OSI) państwa oraz korespondujących z nimi OSI wyróżnionych w *Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025* dla osiągnięcia określonych dla nich oczekiwanych efektów interwencji – m.in. zastosowane zostaną preferencje przy wyborze projektów oraz mechanizmy komplementarności stymulujące koncentrację interwencji na następujących obszarach geograficznych:
  - OSI – Aglomeracja Olsztyna,
  - OSI – Ośrodki subregionalne,
  - OSI – Obszary wymagające restrukturyzacji i rewitalizacji,
  - OSI – Nowoczesna wieś,
  - OSI – Obszary o słabym dostępie do usług publicznych,
  - OSI – Obszary peryferyzacji społeczno-gospodarczej,
  - OSI - Obszary przygraniczne,
  - OSI - Obszary o ekstremalnie niskiej dostępności komunikacyjnej,
  - OSI - Tygrys warmińsko-mazurski.
- Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT) realizowane na obszarach funkcjonalnych miasta wojewódzkiego (Olsztyna) i dwóch ośrodków subregionalnych (Elbląga i Ełku);
- Preferencje dla realizacji zintegrowanych pakietów projektów przygotowanych przez powstałe w regionie formy współpracy, tj.:
  - sieci „Mazurskich Perel” (samorządy lokalne skupione wokół idei rozwoju i promocji krainy WJM przygotowały dokument pt. „Wielkie Jeziora Mazurskie – Strategia”);
  - inicjatywy EGO (samorządy lokalne z obszaru powiatu ełckiego, gołdapskiego i oleckiego przygotowały program rozwoju dla tego obszaru);
  - sieci miast CITTASLOW.

Podejście do rozwoju obszarów miejskich.

OSI – Aglomeracja Olsztyna

Potrzeba interwencji w tym obszarze wynika z konieczności wzmocnienia konkurencyjności krajowej i międzynarodowej stolicy województwa i jej obszaru funkcjonalnego. Wyznaczony obszar interwencji obejmuje miasto Olsztyn oraz gminy bezpośrednio z nim sąsiadujące. Wsparcie odbywać się będzie szczególnie przy pomocy instrumentu ZIT oraz innych komplementarnych działań ważnych dla osiągnięcia celów strategii miejskiego obszaru funkcjonalnego Olsztyna. Oczekuje się, że efektem interwencji będzie:

- wzrost funkcji metropolitalnych Olsztyna (np. medyczne i rehabilitacyjne, kulturowe, centrum naukowo-technologiczne, wysoka specjalizacja naukowa);
- wzmocnienie funkcji gospodarczych (atrakcyjność inwestycyjna i turystyczna);
- rozwój zintegrowanego systemu komunikacyjnego obejmującego aglomerację;
- wzrost jakości życia i rozwój środowiska dla ludzi kreatywnych;
- rewitalizacja społeczno-gospodarcza.

OSI – Ośrodki subregionalne

Potrzeba interwencji w tym obszarze wynika z konieczności wzmocnienia konkurencyjności województwa poprzez rozwój ośrodków subregionalnych. Wyznaczony obszar interwencji obejmuje Elbląg i Ełk wraz z ich obszarami funkcjonalnymi. Wsparcie odbywać się będzie szczególnie przy pomocy instrumentu ZIT oraz innych komplementarnych działań ważnych dla osiągnięcia celów strategii miejskich obszarów funkcjonalnych Elbląga i Ełku. Oczekuje się, że efektem interwencji będzie:

- wzrost funkcji subregionalnych Elbląga i Ełku (gospodarczych, społecznych, w tym edukacyjnych, kulturowych i medycznych);
- wzrost konkurencyjności gospodarczej w kraju i za granicą;
- podniesienie poziomu kapitału społecznego;
- wzrost różnorodności i dopasowania oferty edukacyjnej do potrzeb rynku;
- rewitalizacja społeczno-gospodarcza;
- wykształcenie wyrazistych funkcji społeczno-gospodarczych obu miast.

OSI – Obszary wymagające restrukturyzacji i rewitalizacji

Potrzeba interwencji na tym obszarze uzasadniana jest obserwowanym procesem utraty konkurencyjności małych i średnich miast w wyniku silnej konkurencji zewnętrznej oraz pogarszającej się sytuacji w gminach otaczających te miasta. Obserwuje się także problemy społeczne w większych miastach (w niektórych dzielnicach). Interwencja obejmować będzie gminy miejskie oraz miasta w gminach miejsko-wiejskich liczące powyżej 5000 mieszkańców. Wsparcie w tym OSI odbywać się będzie przede wszystkim poprzez zintegrowane działania obejmujące rewitalizację społeczną, gospodarczą i przestrzenną. Oczekuje się, że efektem interwencji będzie:

- wzrost kapitału społecznego;
- podniesienie jakości edukacji;
- wzrost przedsiębiorczości;
- rewitalizacja miast;
- wzrost jakości życia;
- wzrost współpracy międzygminnej;
- poprawa połączeń komunikacyjnych z otoczeniem (rynki pracy);
- specjalizacja miast i miasteczek i podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej terenu.

Podejście do rozwoju obszarów wiejskich.

Potrzeba wsparcia obszarów wiejskich w RPO WiM 2014-2020 wynika przede wszystkim z obserwowanych trudności z dostępnością do usług publicznych skutkujących marginalizacją niektórych obszarów przekładającą się na jakość kapitału ludzkiego oraz konieczności poprawy spójności województwa poprzez zwiększenie potencjału rozwojowego gmin wiejskich. Wsparcie obszarów wiejskich w województwie warmińsko-mazurskim będzie miało zatem dwa aspekty:

- rozwój nowoczesnej wsi (realizowany w ramach OSI Nowoczesna wieś – przede wszystkim poprzez skoordynowaną interwencję w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz niektórych działań RPO WiM 2014-2020),
- wsparcie w ramach RPO WiM 2014-2020 obszarów wiejskich odczuwających skutki zmian ekonomiczno-społecznych w zakresie:
  - infrastrukturalnym (m.in. związanym z poprawą dostępu do usług publicznych – głównie w ramach OSI – Obszary o słabym dostępie do usług publicznych oraz poprawą dostępności komunikacyjnej w ramach OSI – Obszary o ekstremalnie niskiej dostępności komunikacyjnej),
  - społecznym (m.in. związanym z rewitalizacją społeczną oraz aktywizacją zawodową (np. reorientacja zawodowa rolników i rybaków) – głównie w ramach OSI – Obszary peryferyzacji społeczno-gospodarczej).

Oczekuje się, że efektem interwencji będzie:

- podniesienie poziomu kapitału społecznego;
- rozwój organizacji pozarządowych, aktywizacji społecznej i działań w zakresie ekonomii społecznej;
- wzrost atrakcyjności turystycznej i efektywna promocja produktów turystycznych;
- lepsze wykorzystanie walorów przyrodniczych dla aktywizacji społeczno-gospodarczej;
- wzrost dostępu do usług publicznych;
- poprawa połączeń komunikacyjnych z lokalnymi ośrodkami wzrostu;
- rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej;
- wzrost przedsiębiorczości, w tym specjalizacji w zakresie żywności wysokiej jakości bazującej na regionalnych zasobach przyrodniczych.

Ponadto jeden z wymiarów terytorialnych Programu w postaci finansowania przedsięwzięć wynikających z dokumentu *Wielkie Jeziora Mazurskie – Strategia* dedykowany jest przede wszystkim gminom miejsko-wiejskim i wiejskim.

Aby zapewnić wynikający z Umowy Partnerstwa łączny poziom wydatków na obszary wiejskie, w ramach RPO WiM 2014-2020 na wzmocnienie potencjału rozwojowego obszarów wiejskich zostanie przeznaczony minimum 11% alokacji programu. Choć, mając na uwadze specyfikę województwa (obszary wiejskie zajmują 97,5% powierzchni województwa i jest to największy udział w kraju, i zamieszkuje je 40,7% populacji regionu), szacuje się, że udział ten będzie znacznie większy.

4.1 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność

Nie dotyczy.

4.2 Zrównoważony rozwój obszarów miejskich

W Regionalnym Programie Operacyjnym Warmia i Mazury na lata 2014-2020 (RPO WiM) instrument Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT) zostanie zastosowany na terenie Olsztyna, Elbląga i Ełku oraz na obszarach powiązanych z nimi funkcjonalnie. Są to trzy największe miasta i zarazem główne ośrodki wzrostu w regionie. Skupiają znaczącą część populacji województwa (32,9%) i odgrywają istotną rolę w osiągnięciu poprawy spójności ekonomicznej, przestrzennej i społecznej województwa warmińsko-mazurskiego względem europejskich regionów o wyższym poziomie rozwoju, co zostało podkreślone w celu głównym *Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025*. W konsekwencji w *Strategii* określono na ich bazie dwa obszary strategicznej interwencji – OSI Aglomeracja Olsztyna (Miasto Olsztyn i gminy: Barczewo, Dywity, Gietrzwałd, Jonkowo, Purda, Stawiguda oraz OSI Ośrodki subregionalne (Miasto Elbląg, Gmina Gronowo Elbląskie, Gmina Markusy, Gmina Milejewo, Miasto i Gmina Młynary, Miasto i Gmina Pastęk, Miasto i Gmina Tolkmicko oraz Miasto Ełk i Gmina Ełk), które będą podstawowym obszarem realizacji ZIT.

Wykorzystanie instrumentu ZIT jest uzasadnione funkcjami, jakie Olsztyn, Elbląg i Ełk pełnią wobec swoich obszarów funkcjonalnych. Rozwiązywanie problemów transportu, dostępu do usług publicznych czy włączenia społecznego na tych obszarach wymaga współpracy jednostek samorządu terytorialnego i realizacji kompleksowych projektów przekraczających granice administracyjne gmin. ZIT jest instrumentem przeznaczonym właśnie do takich celów.

Komentarz [MS283]: Uwaga nr 370

Przedsięwzięcia w formule ZIT będą realizowane w oparciu o strategię ZIT opracowaną przez związki ZIT Olsztyna, Elbląga i Ełku oraz zaopiniowane przez IZ RPO WiM 2014-2020.

Komentarz [MS284]: Uwaga nr 371

Warunki zawarte w *Zasadach realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w Polsce* opracowanych przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego (lipiec 2013 r.) zostały uzupełnione o dodatkowe warunki Instytucji Zarządzającej RPO WiM 2014-2020:

- Zaplanowanie interwencji w ramach ZIT tak, aby:
  - była ona zintegrowana i służąca kompleksowemu rozwiązywaniu problemów miasta oraz jego obszaru funkcjonalnego,
  - przedsięwzięcia rozwiązywały problemy generowane przez miasto-rdzeń zarówno na jego terenie, jak i na obszarze całego MOF,
  - przedsięwzięcia miały realne znaczenie dla całego obszaru realizacji ZIT-u.
- Zatwierdzenie *Strategii MOF/ZIT* przez organy uchwałodawcze co najmniej jednostek samorządu terytorialnego położonych w obszarze realizacji ZIT.
- Wykonanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko do *Strategii MOF/ZIT* zgodnie z wymaganiami ustawowymi.
- Przeprowadzenie konsultacji społecznych *Strategii MOF/ZIT*, ich udokumentowanie i przedstawienie wyników.

- Identyfikacja projektów strategicznych ZIT w *Strategii MOF/ZIT* wyłącznie na etapie programowania.
- Wyraźny opis warunków i procedur wyboru projektów strategicznych.
- Przedstawienie listy projektów strategicznych realizowanych poza formułą ZIT, które planowane są do sfinansowania w ramach programów krajowych/RPO WiM 2014-2020.
- Wskazanie w *Strategii MOF/ZIT* zastosowania w ramach ZIT zarówno **mechanizmów zwrotnych instrumentów finansowych**, jak i **dotacyjnych dotacji**.

Komentarz [GZK285]: Uwaga nr 74

W obrębie tego samego priorytetu inwestycyjnego zakłada się wyłączenie typów projektów realizowanych na ściśle określonym obszarze w formule ZIT z możliwości ubiegania się o środki z budżetu RPO w trybie konkursowym poza formułą ZIT. Wyłączenie dotyczy wszystkich podmiotów z danego obszaru.

Przy obliczeniu alokacji przeznaczonych na realizację ZIT-ów dla Olsztyna, Elbląga i Ełku przyjmuje się trzy podstawowe założenia:

- dla każdego z trzech miejskich obszarów funkcjonalnych należy przyjąć taką samą metodologię liczenia;
- w każdym z trzech miejskich obszarów funkcjonalnych na jednego mieszkańca przypada ta sama kwota środków przeznaczonych na realizację ZIT (kwota bazowa);
- alokacja przypadająca na każdy ZIT stanowi sumę środków EFRR i EFS w proporcji identycznej do zastosowanej przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju wobec budżetu regionalnego programu operacyjnego dla Warmii i Mazur (72,11% EFRR wobec 27,89% EFS).

Zintegrowane działania na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich – szacunkowa alokacja wsparcia z EFRR i szacunkowa alokacja EFS

Fundusz	Wsparcie z EFRR i EFS (wartości szacunkowe) (w EUR)	Udział całkowitej alokacji z funduszu w programie
EFRR ogółem	81 475 174,57	4,72%
EFS ogółem	31 512 170,55	1,83%
EFRR+EFS OGÓŁEM	112 987 345,12	6,54%

Przedsięwzięcia realizowane w formule ZIT będą wdrażane za pomocą działań/poddziałń dedykowanych ZIT w ramach różnych osi priorytetowych RPO WiM. Jednocześnie zakłada się, że projekty objęte ZIT finansowane będą z dwóch funduszy, tj. EFRR oraz EFS.

Tabelaryczny opis realizacji poszczególnych ZIT w programie – szacunkowa alokacja wsparcia z EFRR i szacunkowa alokacja EFS

Fundusz	Oś priorytetowa	Cel tematyczny	Priorytet inwestycyjny	Szacunkowa alokacja (EUR)
ZIT Olsztyna				
EFRR	Środowisko przyrodnicze i racjonalne wykorzystanie	5	<u>5-25b</u>	8 712 511

Komentarz [PK286]: Tabela zostanie zweryfikowana po ostatecznym ustaleniu alokacji na poszczególne PI w ZIT-ach.

	zasobów			
	Infrastruktura transportowa	7	~~7-27b~~	33 387 489
EFS	Włączenie społeczne	9	9-4j	5 427 675
			9-7iv	10 855 350
EFRR+EFS OGÓŁEM	X	X	X	58 383 026
ZIT Elbląga				
EFRR	Infrastruktura transportowa	7	~~7-27b~~	10 620 166
	Obszary wymagające rewitalizacji	9	~~9-29b~~	5 015 227
	Dostęp do wysokiej jakości usług publicznych	9	~~9-19a~~	10 867 079
EFS	Kadry dla gospodarki	10	~~10-110i~~	5 125 183
			~~10-310iii~~	5 125 184
			~~10-3 bis10iv~~	
EFRR+EFS OGÓŁEM	X	X	X	36 752 839
ZIT Ełku				
EFRR	Inteligentna gospodarka Warmii i Mazur	3	~~3b-2~~	861 199
	Kultura i dziedzictwo	6	~~6c-3~~	3 186 780
	Infrastruktura transportowa	7	~~7b-2~~	5 861 199
	Obszary wymagające rewitalizacji	9	~~9b-2~~	2 963 524
EFS	Włączenie społeczne	9	9j-4	1 133 575
			9-7iv	3 845 203
EFRR+EFS OGÓŁEM	X	X	X	17 851 480

Mając na uwadze, iż utworzone lub tworzące się w województwie Związki ZIT nie posiadają doświadczenia w zarządzaniu i wdrażaniu programów operacyjnych (w szczególności w zakresie formalno-prawnej oceny wniosków o dofinansowanie oraz kontroli wydatkowania środków funduszy strukturalnych), proponuje się powierzenie Związkowi ZIT jedynie wyboru projektów do realizacji.

Szczegółowo zakres kompetencji władz miejskich w realizacji programu regulować będzie pisemne porozumienie. Władzom miejskim w porozumieniu, o którym mowa powyżej powierzone zostaną przynajmniej zadania związane z wyborem projektów. Zakres zadań władz miejskich związanych z wyborem projektów w ramach instrumentu ZIT może być różny w

[zależności od zastosowanego trybu wyboru projektów, uzgodnionego w Strategii ZIT, zgodnie z zapisami UP.](#)

Komentarz [MS287]: Uwaga nr 375.

Proponowane tryby wyboru projektów:

1. Tryb konkursowy – wybór projektów w tym trybie przeprowadza Związek ZIT na zasadach uzgodnionych z IZ RPO WiM 2014-2020 i opisanych w Strategii ZIT.
2. Tryb pozakonkursowy – wybrane projekty wynikające wprost ze Strategii ZIT wyłaniane w tzw. trybie pozakonkursowym negocjacyjnym, gwarantującym konsensus między wszystkimi zaangażowanymi w realizację Strategii ZIT podmiotami. [Ostatecznie warunkiem objęcia projektu umową o dofinansowanie jest spełnienie kryteriów wyboru projektów przyjętych przez komitet monitorujący zgodnie z obowiązującymi regulacjami.](#)

Komentarz [MS288]: Uwaga nr 372.

4.3 Ramy realizacji ZIT poza zintegrowanymi przedsięwzięciami z zakresu zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich oraz szacunkowa alokacja z poszczególnych osi priorytetowych.

Nie dotyczy.

4.4 Rozwiązania dotyczące przedsięwzięć międzyregionalnych i transnarodowych w ramach programu operacyjnego, z udziałem beneficjentów znajdujących się w co najmniej jednym innym państwie członkowskim.

Nie dotyczy.

4.5 Wkład planowanych przedsięwzięć w ramach programu w odniesieniu do strategii makroregionalnych i strategii morskich, z zastrzeżeniem potrzeb obszaru objętego programem zidentyfikowanych przez państwo członkowskie.

OSIE PRIORYTETOWE RPO WiM 2014 - 2020	CELE/ OBSZARY PRIORYTETOWE STRATEGII UE DLA REGIONU MORZA BAŁTYCKIEGO																
	OCALENIE MORZA						ROZWÓJ POŁĄCZEŃ W REGIONIE			ZWIĘKSZENIE DOBROBYTU							
	ROLNICTWO	BIOLOGICZNA RÓŻNORODNOŚĆ	ZAGROŻENIA	SUBSTANCJE BIOGENNE	ZABEZPIECZENIE	ŻEGLUGA	BEZPIECZEŃSTWO	PRZESTĘPCZOŚĆ	ENERGIA	TRANSPORT	KULTURA	EDUKACJA	ZDROWIE	INNOWACJE	RYNEK WEWNĘTRZNY	MŚP	TURYSTYKA

INTELIWENTNA GOSPODARKA WARMII I MAZUR	++				+																		++	++	++	++	
KADRY DLA GOSPODARKI																											
CYFROWY REGION																											
EFEKTYWNOŚĆ ENERGETYCZNA	+																										
ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE I RACJONALNE WYKORZYSTANIE ZASOBÓW	+	++	+	++	+																						+
KULTURA I DZIEDZICTWO																											
INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA																											
OBZARY WYMAGAJĄCE REWITALIZACJI																											
DOSTĘP DO WYSOKIEJ JAKOŚCI USŁUG PUBLICZNYCH																											
REGIONALNY RYNEK PRACY																											
WŁĄCZENIE SPOŁECZNE																											

Tabela prezentuje potencjał RPO WiM w zakresie realizacji Strategii Unii Europejskiej dla Regionu Morza Bałtyckiego (SUERMB). Plussem oznaczono ogólną zgodność kierunków interwencji z obszarami priorytetowymi Strategii, co oznacza pośredni wpływ Programu na jej realizację w tych obszarach. Dwa plusey wskazują na zgodność na poziomie działań lub projektów flagowych Strategii gwarantującą udział Programu w jej realizacji.

Szczegółowa analiza potwierdziła, że wszystkie osie priorytetowe Programu wpisują się w cele Strategii. Szczególnie istotna z punktu widzenia SUERMB będzie interwencja w ramach priorytetu Inteligentna Gospodarka Warmii i Mazur, która dzięki koncentracji na inteligentnych specjalizacjach: ekonomia wody, drewno i meblarstwo oraz żywność wysokiej jakości wesprze rozwój sektorów gospodarki o istotnym potencjale wzrostu w Regionie Morza Bałtyckiego. Ponadto Program zapewni komplementarność w stosunku do działań Skuteczne wsparcie na rzecz przedsiębiorczości i innowacyjności, czy Szanse na światowych rynkach (obszar priorytetowy MŚP). Projekty realizowane w ramach osi Środowisko przyrodnicze i racjonalne wykorzystanie zasobów będą realizowały działania: Wdrażanie bałtyckiego planu działań HELCOM, w szczególności sekcji dotyczącej różnorodności biologicznej i ochrony przyrody oraz sekcji dotyczącej transportu morskiego (obszar priorytetowy Różnorodność biologiczna) oraz Poprawa oczyszczania ścieków (obszar priorytetowy Substancje biogenne). Oś Kultura i Dziedzictwo obejmuje przedsięwzięcia wpisujące się w projekt flagowy Współpraca w regionie Morza Bałtyckiego ukierunkowana na kulturę w ramach zrównoważonego rozwoju, a także

działania Tworzenie efektywnych ram współpracy kulturalnej w regionie Morza Bałtyckiego i Rozwój wspólnej tożsamości kulturowej regionu Morza Bałtyckiego (obszar priorytetowy Kultura). Koncentracja interwencji w osi Efektywność Energetyczna istotnie przyczyni się do realizacji działania Zwiększenie zastosowania odnawialnych źródeł energii (OZE) oraz promowanie efektywności energetycznej (obszar priorytetowy Energia), ale również poprawy wydajności energetycznej MŚP (działanie Zwiększenie ekologiczności, obszar priorytetowy MŚP).

SEKCJA 5 SZCZEGÓLNE POTRZEBY OBSZARÓW GEOGRAFICZNYCH NAJBARDZIEJ DOTKNIĘTYCH UBÓSTWEM LUB GRUP DOCELOWYCH NAJBARDZIEJ ZAGROŻONYCH DYSKRYMINACJĄ LUB WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM

5.1 Obszary geograficzne najbardziej dotknięte ubóstwem/grupy docelowe najbardziej zagrożone dyskryminacją

Województwo warmińsko-mazurskie, niezależnie od przyjętej metodologii, charakteryzuje najwyższy stopień ubóstwa w kraju. W 2012 roku wskaźniki zagrożenia ubóstwem w regionie kształtowały się następująco:

- granica ubóstwa skrajnego (minimum egzystencji)⁴¹ - 13,5% (kraj - 6,8%),
- relatywna granica ubóstwa⁴² - 24,7% (kraj - 16,3%),
- ustawowa granica ubóstwa⁴³ - 13,8% (kraj - 7,2%).

Region Warmii i Mazur cechuje także najwyższy w kraju udział osób korzystającej z pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności – w 2012 roku wyniósł on 13,5% wobec 8,1% średniej krajowej. Wysoka wartość tego wskaźnika na tle kraju świadczy o wysokim stopniu ubóstwa mieszkańców regionu, ponieważ podstawą udzielania świadczeń z pomocy społecznej jest kryterium dochodowe. Najczęstszym powodem korzystania ze świadczeń z systemu pomocy społecznej jest bezrobocie, co związane jest z najwyższą w kraju wartością stopą bezrobocia, która w 2012 roku wynosiła 21,2% (Polska – 13,4%). Z tytułu bezrobocia ze świadczeń pomocy społecznej korzystało 135,6 tys. osób, co stanowi 65,9% ogółu osób objętych pomocą społeczną w regionie oraz 9,3% populacji ludności województwa.

Zważywszy na powyższe indeksy do analizy geograficznego rozkładu zjawiska ubóstwa na poziomie powiatów województwa warmińsko-mazurskiego przyjęto dwa wskaźniki:

- udział ludności korzystającej z pomocy społecznej w ogólnej populacji mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego,
- wartość stopy bezrobocia rejestrowanego, gdyż bezrobocie jest głównym powodem udzielania świadczeń z systemu pomocy społecznej w regionie.

Za powiaty najbardziej zagrożone ubóstwem przyjęto te, dla których wartość ww. wskaźników kształtuje się na poziomie powyżej 20% średniej krajowej.

Biorąc pod uwagę współczynnik 20% powyżej średniej krajowej, na 21 powiatów (w tym powiatów grodzkich) województwa warmińsko-mazurskiego, zidentyfikowano 19 powiatów o dużym natężeniu udziału osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w stosunku do ludności ogółem. Jedynie w dwóch miastach na prawach powiatu, tj. Olsztynie i Elblągu (największe ośrodki miejskie w województwie),

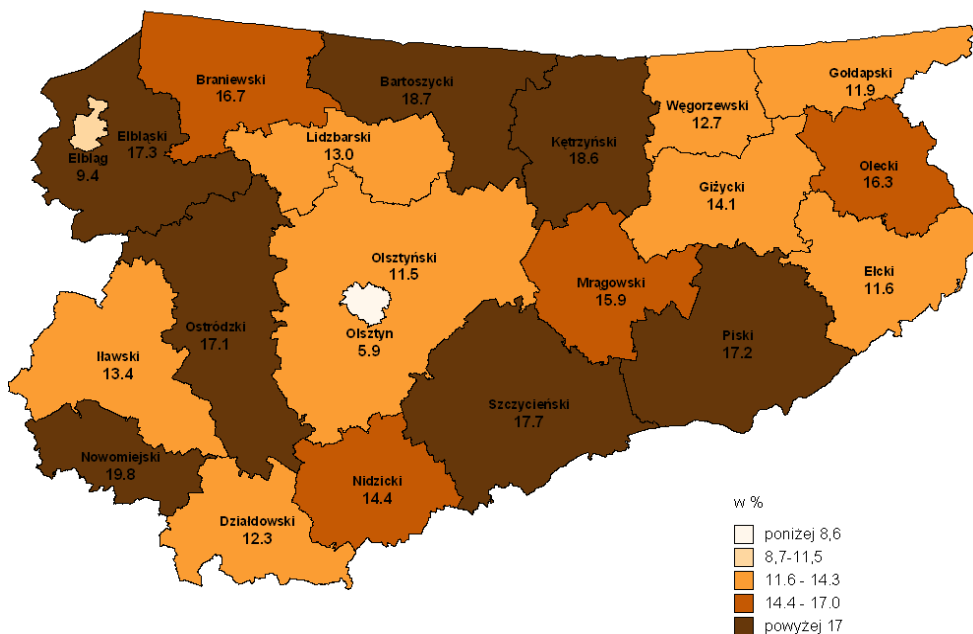
⁴¹ Procent osób w gospodarstwach domowych znajdujących się poniżej minimum egzystencji. Minimum egzystencji wyznacza poziom zaspokojenia potrzeb, poniżej którego występuje biologiczne zagrożenie życia oraz rozwoju psychofizycznego człowieka.

⁴² Relatywna granica ubóstwa - 50% średnich wydatków (ekwiwalentnych) gospodarstw domowych.

⁴³ Tzw. ustawowa granica ubóstwa - kwota, która zgodnie z obowiązującą ustawą uprawnia do ubiegania się o przyznanie świadczenia z pomocy społecznej.

odsetek ten był niższy. Największy odsetek osób korzystających z pomocy społecznej występował w powiecie nowomiejskim, bartoszyckim i kętrzyńskim.

Mapa 1. Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej w powiatach województwa warmińsko-mazurskiego w 2012 roku

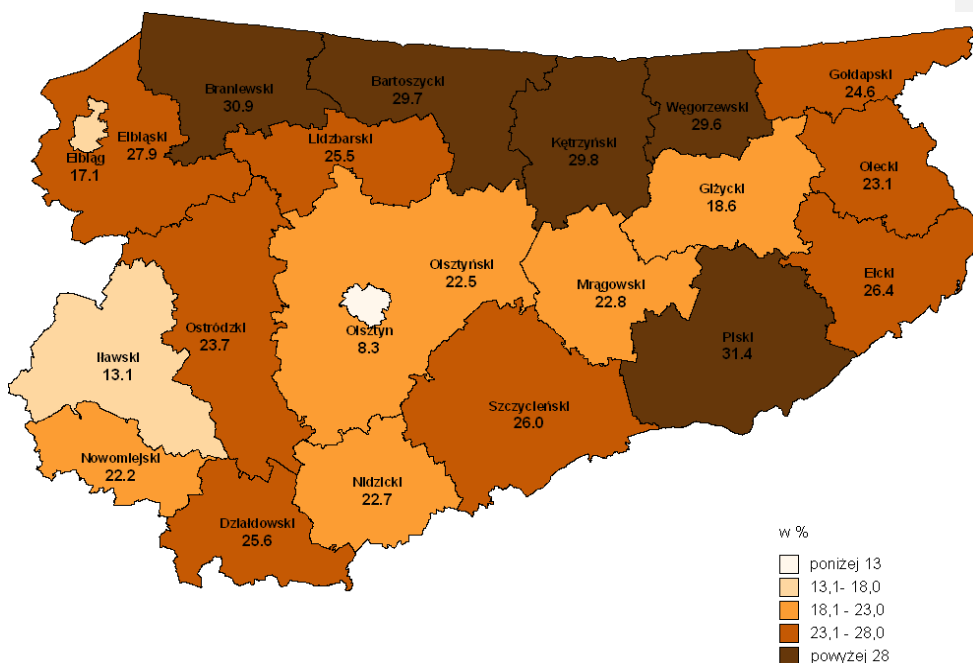

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Beneficjenci pomocy społecznej i świadczeń rodzinnych w 2012 r.*, GUS, Warszawa 2013.

W 2012 roku w województwie warmińsko-mazurskim występowało 19 powiatów, w których stopa bezrobocia była wyższa o 20% od średniej krajowej. Jedynie w dwóch powiatach, tj. w mieście Olsztynie (powiat grodzki) i powiecie ilawskim, wartość ta była niższa.

Najwyższą wartością stopy bezrobocia w regionie, przekraczającą i wahającą się wokół 30%, charakteryzowały się powiaty: piski, braniewski, bartoszycki, kętrzyński i węgorzewski.

Mapa 2. Stopa bezrobocia w powiatach województwa warmińsko-mazurskiego w 2012 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Analiza sytuacji na rynku pracy w województwie warmińsko-mazurskim w 2012 r.*, Wojewódzki Urząd Pracy, Olsztyn 2013.

Zważywszy na terytorialny rozkład powiatów pod względem odsetka osób korzystających z pomocy społecznej oraz stopy bezrobocia, dla których wartość przekracza 20% powyżej średniej krajowej, a także najwyższy w kraju stopień zagrożenia ubóstwem, większość działań zaplanowanych w RPO WiM 2014-2020, które będą współfinansowane środkami EFS, będzie obejmowało obszar całego województwa.

Biorąc pod uwagę trzy główne ośrodki miejskie (Olsztyn, Elbląg, Ełk) do obszarów najbardziej dotkniętych ubóstwem należy podejść w kontekście dzielnic, gdzie występuje duże natężenie zjawiska bezrobocia oraz korzystania z pomocy społecznej.

[Analizując zagrożenie ubóstwa w rozbiciu na podregiony na podstawie „Mapy ubóstwa na poziomie podregionów w Polsce z wykorzystaniem estymacji pośredniej”, opracowanej przez GUS w 2013 r., należy stwierdzić, że region elbląski i ełcki charakteryzuje się większą liczbą osób zagrożonych ubóstwem niż średnio w kraju \(ełcki - 20,8; elbląski - 20,7; średnia w kraju - 17,6\).](#)

Komentarz [nr_289]: 386

Do grup w szczególności narażonych na wykluczenie społeczne należy zaliczyć gospodarstwa domowe utrzymujące się z niezarobkowych źródeł, rodziny wielodzietne oraz osoby niepełnosprawne, gdyż stopień zagrożenia ubóstwem wśród ww. grup jest najwyższy⁴⁴. Z uwagi na fakt, iż najczęstszą przyczyną korzystania ze świadczeń pomocy społecznej w regionie jest

⁴⁴ *Ubóstwo w Polsce w świetle badań GUS*, GUS, Warszawa 2013, s. 18-19

bezrobotnie, do grona osób w szczególności narażonych na wykluczenie społeczne należy zaliczyć osoby bezrobotne.

Mając na uwadze powyższe dla większości działań realizowanych w ramach CT 8 grupami docelowymi będą osoby pozostające bez zatrudnienia (w tym zarejestrowane w PUP jako osoby bezrobotne), natomiast w CT 9 osoby wykluczone społecznie lub zagrożone wykluczeniem społecznym, tj.:

- Kwalifikujące się do objęcia wsparciem przez pomoc społeczną, Pobierające świadczenia rodzinne – bez uwzględniania jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia się dziecka,
- Korzystające z systemu wsparcia rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- Zagrożone pogłębioną deprivacją materialną,
- Posiadające orzeczenie o niepełnosprawności w stopniu umiarkowanym lub znacznym, lub orzeczenie równoważne w świetle przepisów ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
- Otoczenie osób wykluczonych społecznie (w szczególności dzieci i młodzież).

5.2 Strategia służąca zaspokojeniu szczególnych potrzeb obszarów geograficznych/grup docelowych najbardziej dotkniętych ubóstwem oraz, w stosownych przypadkach, wkład zintegrowanego podejścia ustanowionego w umowie partnerstwa

Komentarz [PK290]: Uwaga nr 387

Głównym działaniem na rzecz rozwiązania problemu ubóstwa wśród mieszkańców i rodzin województwa warmińsko-mazurskiego jest m.in.:

- podjęcie przedsięwzięć związanych z rozwojem lokalnego rynku pracy i ożywieniem gospodarczym, w tym wzmocnienie kompetencji i kwalifikacji zawodowych mieszkańców oraz rozwój ekonomii społecznej;
- podejmowanie działań na rzecz rozwoju infrastruktury komunikacyjnej i transportowej mającej wpływ na rozwój społeczności lokalnej i mobilności mieszkańców;
- wdrażanie rozwiązań umożliwiających zwiększenie dostępu osób i rodzin ubogich do usług publicznych;
- wsparcie edukacyjne dzieci i młodzieży w zakresie kształtowania postaw prorozwojowych i przedsiębiorczych;
- udzielanie kompleksowego wsparcia całym rodzinom dotkniętym problemem ubóstwa (i innymi problemami społecznymi) mającego na celu trwałą reintegrację społeczną i zawodową;
- rozwój infrastruktury społecznej (m.in. kluby dla osób młodych, kluby seniorów, świetlice, miejsca spotkań itp.) umożliwiającej podejmowanie i prowadzenie działań aktywizujących i integracyjnych realizowanych w społecznościach lokalnych⁴⁵.

⁴⁵ Niniejsze propozycje działania wynikają z badania *Ubóstwo w województwie warmińsko-mazurskim - charakterystyka zjawiska oraz działania podejmowane na rzecz ograniczenia problemu*, (Obserwatorium Integracji Społecznej ROPS, Olsztyn 2013 r., s. 62-65) i odpowiadają na problemy, z którymi borykają się osoby ubogie.

Przedsięwzięcia mające na celu zaspokojenie szczególnych potrzeb obszarów geograficznych/grup docelowych najbardziej dotkniętych ubóstwem

Grupa docelowa/obszar geograficzny	Główne typy planowanych przedsięwzięć stanowiących część zintegrowanego podejścia	Oś priorytetowa	Fundusz	Kategoria regionu	Priorytet inwestycyjny
+ OSI – Obszary o słabym dostępie do usług publicznych + Obszary peryferyzacji społeczno-gospodarczej	+ upowszechnienie wysokiej jakości edukacji przedszkolnej (w tym tworzenie nowych miejsc przedszkolnych oraz rozwój istniejących placówek) z uwzględnieniem szczególnych potrzeb edukacyjnych dzieci, w tym niepełnosprawnych	Oś 2 Kadry dla gospodarki	EFS	region słabiej rozwinięty	~~10-4-10i~~
+ OSI – Obszary o słabym dostępie do usług publicznych	+ rozwój e-usług	Oś 3 Cyfrowy region	EFRR	region słabiej rozwinięty	~~2-32c~~
~~+ OSI – Obszary o ekstremalnie niskiej dostępności komunikacyjnej~~ + OSI – Obszary o słabym dostępie do usług publicznych	+ ~~budowa, przebudowa dróg dojazdowych (w tym rowerowych) do miast powiatowych na obszarach o słabym dostępie do usług publicznych – preferowane będą projekty wynikające z kompleksowych programów, strategii transportowych, obejmujących swoim zasięgiem co najmniej powiat~~	~~Oś 7 Infrastruktura transportowa~~	~~EFRR~~	~~region słabiej rozwinięty~~	~~7-2~~
+ osoby wykluczone/zagrożone wykluczeniem społecznym, + OSI – Obszary o słabym dostępie do usług publicznych + OSI - Obszary peryferyzacji społeczno-gospodarczej	+ inwestycje w infrastrukturę na rzecz integracji społecznej (z wyłączeniem budowy nowych obiektów), przede wszystkim klubów integracji społecznej, centrów integracji społecznej i zakładów aktywności zawodowej, służących przygotowaniu do wejścia na rynek pracy; + inwestycje w infrastrukturę socjalną (z wyłączeniem budowy nowych obiektów), służącą świadczeniu usług opiekuńczo/rehabilitacyjnych osobom zależnym tj. starszym, niepełnosprawnym, chorym psychicznie.	Oś 9 Dostęp do wysokiej jakości usług publicznych	EFRR	region słabiej rozwinięty	~~9-1-9a~~
+ OSI – Obszary o słabym dostępie do usług publicznych + OSI – Obszary peryferyzacji społeczno-gospodarczej	+ inwestycje w infrastrukturę przedszkolną – wyłącznie w uzasadnionych przypadkach, dla wyrównania dostępu do ww. usług (w tym uwzględniając komplementarność wsparcia EFS, przy czym budowa nowych obiektów jedynie przy udokumentowanym braku	Oś 9 Dostęp do wysokiej jakości usług publicznych	EFRR	region słabiej rozwinięty	~~10-4-10a~~

Sformatowano: Brak, Wcięcie: Z lewej: 0 cm, Pierwszy wiersz: 0 cm

	możliwości wykorzystania/adaptacji istniejących budynków)				
<p>+ ~~osoby pozostające bez zatrudnienia powyżej 24 roku życia, w tym szczególności:~~</p> <ul style="list-style-type: none"> ~~— długotrwale bezrobotne;~~ ~~— osoby niepełnosprawne;~~ ~~— osoby powyżej 50 roku życia;~~ ~~— osoby z terenów wiejskich.~~ <p>+ <u>osoby powyżej 29 roku życia :</u></p> <ul style="list-style-type: none"> <u>bezrobotne, w tym osoby bezrobotne, które zgodnie z ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy znajdują się w grupie pierwszej (tzw. bezrobotni aktywni) lub drugiej (tzw. wymagający wsparcia) oddalenia od rynku pracy), osoby poszukujące pracy i nieaktywne :</u> <ul style="list-style-type: none"> <u>— długotrwale bezrobotne,</u> <u>— osoby niepełnosprawne,</u> <u>— osoby powyżej 50 roku życia,</u> <u>— kobiety,</u> <u>— osoby niskokwalifikowane,</u> <u>— osoby w wieku 30-50 lat,</u> <u>— rolnicy i rybacy zainteresowani reorientacją zawodową,</u> 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy; ▪ działania na rzecz zdobywania lub/i podnoszenia kwalifikacji zawodowych oraz ich lepszego dopasowania do potrzeb rynku pracy; ▪ pomoc w zdobyciu doświadczenia zawodowego; ▪ wspieranie mobilności zawodowej; ▪ działania związane z bezpośrednim świadczeniem usług dla bezrobotnych, poszukujących pracy i pracodawców; ▪ wsparcie formy zatrudnienia wspomagane; ▪ reorientacja zawodowa rolników i rybaków; ▪ inne działania określone w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. 	Oś 10 Regionalny Rynek pracy	EFS	region słabiej rozwinięty	~~8-5j.~~
<p>+ ~~osoby pozostające bez pracy, poszukujące zatrudnienia, defaworyzowane na rynku pracy, zamierzające rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej, z wyłączeniem osób zarejestrowanych w CEIDG, KRS lub prowadzących działalność na podstawie odrębnych przepisów (w tym m.in. działalność adwokacką, komorniczą lub oświatową) w okresie 12 miesięcy poprzedzających dzień przystąpienia do projektu.~~</p> <p>+ <u>osoby powyżej 29 roku życia: bezrobotne, nieaktywne i poszukujące pracy, zamierzające rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej, z wyłączeniem osób zarejestrowanych w CEIDG, KRS lub prowadzących działalność na podstawie odrębnych przepisów (w tym m.in. działalność adwokacką, komorniczą lub oświatową) w okresie 12 miesięcy poprzedzających dzień</u></p>	<p>+ wsparcie finansowe osób planujących rozpoczęcie działalności gospodarczej;</p> <p>+ wsparcie doradczo-szkoleniowe dla osób planujących rozpoczęcie działalności gospodarczej oraz w początkowym okresie jej prowadzenia przez wyspecjalizowane instytucje oraz zgodnie z wypracowanymi i obowiązującymi standardami świadczenia usług.</p>	Oś 10 Regionalny Rynek pracy	EFS	region słabiej rozwinięty	~~8-7jii~~

<p><u>przystąpienia do projektu.</u></p> <p>+ osoby pozostające bez zatrudnienia sprawujące opiekę nad dziećmi do 3 roku życia planujące podjęcie pracy oraz osoby powracające do pracy po przerwie związanej z opieką nad dziećmi do 3 roku życia;</p> <p>+ osoby, którym sytuacja rodzinna wynikająca z opieki nad dziećmi do 3 roku życia, utrudnia utrzymanie pracy zawodowej.</p>	<p>+ wspieranie usług opieki nad dziećmi do 3 roku życia;</p> <p>+ wdrożenie elastycznych form zatrudnienia, w tym: work sharing, telepraca, elastyczne godziny pracy, wypożyczenie pracowników.</p>	<p>Oś 10 Regionalny Rynek pracy</p>	<p>EFS</p>	<p>region słabiej rozwinięty</p>	<p>8-8iv</p>
<p>+ osoby zwolnione z przyczyn dotyczących zakładu pracy w okresie nie dłuższym niż 6 miesięcy przed dniem przystąpienia do projektu, osoby przewidziane do zwolnienia, osoby zagrożone zwolnieniem z pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy.</p>	<p>+ wsparcie outplacementowe (tj. wsparcie osób objętych restrukturyzacją lub reorganizacją, bądź zwolnionych z pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy w okresie nie dłuższym niż 6 miesięcy przed dniem przystąpienia do projektu).</p>	<p>Oś 10 Regionalny Rynek pracy</p>	<p>EFS</p>	<p>region słabiej rozwinięty</p>	<p>8-9y</p>
<p>+ osoby (w wieku aktywności zawodowej), które w momencie otrzymania wsparcia nie są aktywne zawodowo.</p>	<p>+ realizacja populacyjnych programów profilaktycznych w kierunku wczesnego wykrywania nowotworów: jelita grubego, piersi i szyjki macicy, a także nowotworu złośliwego oskrzeli i płuc;</p> <p>+ opracowanie i wdrażanie projektów profilaktycznych dotyczących chorób będących istotnym problemem zdrowotnym regionu, tj. chorób układu krążenia, zakaźnych chorób odkleszczowych (borelioza, kleszczowe zapalenie mózgu), chorób i zaburzeń psychicznych, chorób układu oddechowego oraz nowotworu gruczołu krokowego.</p>	<p>Oś 10 Regionalny Rynek pracy</p>	<p>EFS</p>	<p>region słabiej rozwinięty</p>	<p>8-10vi</p>
<p>~~+ osoby wykluczone społecznie lub zagrożone wykluczeniem społecznym w wieku aktywności zawodowej, tj. 15-67 lata.~~</p> <p>+ osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym (zgodnie z definicją określoną w horyzontalnych, krajowych wytycznych ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego dotyczących realizacji CT 9 stworzona na podstawie Programu Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu), w tym osoby bezrobotne, które zgodnie z ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach</p>	<p>+ aktywizacja osób wykluczonych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym społeczna, zawodowa, edukacyjna, zdrowotna i kulturalna;</p> <p>+ usługi skierowane do osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym przez podmioty integracji społecznej tj. centra integracji społecznej, kluby integracji społecznej, zakłady aktywności zawodowej oraz podmioty działające na rzecz aktywizacji społeczno-zawodowej (których podstawowym zadaniem nie jest działalność gospodarcza), z wyjątkiem warsztatów terapii zajęciowej.</p>	<p>Oś 11 Włączenie społeczne</p>	<p>EFS</p>	<p>region słabiej rozwinięty</p>	<p>9-4j</p>

<p><u>rynku pracy znajduje się w trzeciej grupie osób (tzw. oddalonych od rynku pracy)</u></p>					
<p>~~+ osoby wykluczone społecznie lub zagrożone wykluczeniem społecznym w wieku aktywności zawodowej, tj. 15-67 lata.~~</p> <p>+ <u>osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym (zgodnie z definicją określoną w horyzontalnych, krajowych wytycznych ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego dotyczących realizacji CT 9 stworzona na podstawie Programu Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu), w tym osoby bezrobotne, które zgodnie z ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy znajduje się w trzeciej grupie osób (tzw. oddalonych od rynku pracy)</u></p> <p>+ OSI – Obszary o słabym dostępie do usług publicznych</p> <p>+ OSI – Obszary peryferyzacji społeczno-gospodarczej</p>	<p>+ świadczenie usług, m.in.: wsparcia pieczy zastępczej, specjalistycznego poradnictwa rodzinnego, asystenta rodziny, opieki nad osobami zależnymi, skierowanych do osób w rodzinach zagrożonych wykluczeniem społecznym;</p> <p>+ lokalne działania integracyjne społeczności, sprzyjające włączeniu społecznemu (np. wspólne działania na rzecz poprawy przestrzeni publicznej z wykorzystaniem nabytych podczas aktywizacji zawodowej kompetencji);</p>	<p>Oś 11 Włączenie społeczne</p>	<p>EFS</p>	<p>region słabiej rozwinięty</p>	<p>~~9-7iv~~</p>
<p>+ ~~osoby wykluczone społecznie lub zagrożone wykluczeniem społecznym w wieku aktywności zawodowej, tj. 15-67 lata~~</p> <p>+ <u>osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym (zgodnie z definicją określoną w horyzontalnych, krajowych wytycznych ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego dotyczących realizacji CT 9 stworzona na podstawie Programu Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu), w tym osoby bezrobotne, które zgodnie z ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy znajduje się w trzeciej grupie osób (tzw. oddalonych od rynku pracy)</u></p>	<p>+ świadczenie usług osobom wykluczonym lub zagrożonym wykluczeniem społecznym, służących zakładaniu przedsiębiorstw społecznych;</p> <p>+ dotacje i wsparcie pomostowe na zakładanie przedsiębiorstw społecznych, prowadzące do zatrudnienia.</p>	<p>Oś 11 Włączenie społeczne</p>	<p>EFS</p>	<p>region słabiej rozwinięty</p>	<p>~~9-8v~~</p>

SEKCJA 6 SZCZEGÓLNE POTRZEBY OBSZARÓW GEOGRAFICZNYCH, KTÓRE CIERPIĄ NA SKUTEK POWAŻNYCH I TRWAŁYCH NIEKORZYSTNYCH WARUNKÓW PRZYRODNICZYCH LUB DEMOGRAFICZNYCH

Nie dotyczy.

SEKCJA 7 INSTYTUCJE I PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE ZA ZARZĄDZANIE, KONTROLĘ I AUDYT ORAZ ROLA POSZCZEGÓLNYCH PARTNERÓW

7.1 Odpowiednie instytucje i podmioty

System instytucjonalny

System instytucjonalny w ramach RPO WiM na lata 2014-2020 jest zgodny z systemem instytucjonalnym dla polityki spójności opisanym w Umowie Partnerstwa (UP).

Odpowiednie instytucje i podmioty

Instytucja/podmiot	Nazwa instytucji/podmiotu oraz departamentu lub jednostki	Kierownik instytucji/podmiotu (funkcja lub stanowisko)
Podmiot udzielający desygnacji	Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju	Minister Infrastruktury i Rozwoju
Instytucja Zarządzająca (IZ)	Zarząd Województwa Warmińsko - Mazurskiego	Marszałek Województwa Warmińsko - Mazurskiego
Instytucja Certyfikująca (IC)	Zarząd Województwa Warmińsko - Mazurskiego	Marszałek Województwa Warmińsko - Mazurskiego
Instytucja Audytowa (IA)	Generalny Inspektor Kontroli Skarbowej (Ministerstwo Finansów)	Minister właściwy do spraw finansów publicznych
Podmiot, do którego Komisja będzie kierowała płatności	Ministerstwo Finansów	Minister właściwy do spraw finansów publicznych

Funkcje Instytucji koordynującej realizację UP pełni minister właściwy ds. rozwoju regionalnego. Funkcję IZ pełni Zarząd Województwa Warmińsko – Mazurskiego. Instytucja zarządzająca pełni równocześnie funkcje instytucji certyfikującej. Przewiduje się powierzenie części zadań Instytucjom pośredniczącym, których rola i funkcje określone są w stosownych porozumieniach międzyinstytucjonalnych. Nie wyklucza się również powołania w razie potrzeby Instytucji Wdrażających. Delegowanie zadań będzie miało miejsce jedynie wtedy, gdy będzie prowadzić do poprawy skuteczności i efektywności wdrażania programu. Szczegółowe zasady funkcjonowania systemu zarządzania, kontroli, monitoringu, ewaluacji, informacji i promocji, systemu IT przyjęte w programie wynikają z UP i właściwych przepisów rozporządzeń.

System informatyczny

W celu wypełnienia wymogów prawa wspólnotowego, obowiązek zapewnienia wymiany informacji na linii *beneficjent – właściwa instytucja* w formie elektronicznej (wynikający z art. 122 ust. 3 rozporządzenia ramowego określającego zasady wdrażania funduszy UE w ramach perspektywy finansowej na lata 2014 – 2020) przewidziano bezpośrednio w regulacji rangi ustawowej, tj. w przygotowywanej ustawie o *zasadach realizacji programów operacyjnych polityki spójności w latach 2014-2020 oraz o zmianie niektórych ustaw*. Zgodnie z powyższym aktem prawnym *proces obsługi wniosku o płatność, a więc zarówno jego złożenie przez*

beneficjenta, jak i weryfikacja dokonywana przez instytucję będzie realizowany w ramach systemu informatycznego.

Założono, że zostanie stworzony centralny system informatyczny (wdrożony do 31 grudnia 2015 roku), za którego przygotowanie odpowiedzialny będzie minister właściwy ds. rozwoju regionalnego. System ten będzie służyć w szczególności do wspierania procesów związanych z:

- obsługą cyklu życia projektu, w tym obsługą wniosku o płatność – od momentu podpisania umowy
- dofinansowanie projektu albo wydania decyzji o dofinansowaniu projektu – w odniesieniu do KPO oraz programów EWT,
- ewidencjonowaniem danych dotyczących programów operacyjnych,
- obsługą procesów związanych z certyfikacją wydatków.

Na potrzeby systemu wdrażania pomocy technicznej na poziomie krajowym (z wyłączeniem EWT), utworzone zostanie informatyczne narzędzie wspierające, które zapewni skuteczniejszą koordynację pomocy technicznej.

System na lata 2014-2020 wprowadza w tym przypadku obowiązek zbierania danych osobowych uczestników projektów na potrzeby monitorowania i ewaluacji operacji współfinansowanych ze środków EFS.

W przypadku RPO WiM na lata 2014-2020 władze samorządowe na szczeblu regionalnym mogą podjąć decyzję o budowie własnego lokalnego systemu informatycznego (LSI) w zakresie obsługi cyklu życia projektu pod warunkiem zapewnienia:

- obowiązku zasilania centralnego systemu informatycznego SL 2014 danymi w minimalnym zakresie, wynikającym z właściwych wytycznych wydanych przez ministra właściwy ds. rozwoju regionalnego,
- ewentualnego wykorzystania LSI w zakresie innych funkcjonalności, np. w zakresie obsługi procesu wnioskowania o dofinansowanie,
- pełnej informatyzacji procesu obsługi projektu od momentu podpisania umowy o dofinansowanie projektu/podjęcia decyzji o dofinansowaniu projektu.

Pomimo ewentualnej decyzji o budowie własnego LSI w ramach RPO WiM 2014-2020, IZ jest zobowiązana do korzystania z funkcjonalności udostępnionych w ramach centralnego systemu informatycznego SL2014 w zakresie:

- ewidencjonowania danych dotyczących programów operacyjnych;
- obsługi procesów związanych z certyfikacją wydatków.

Informacja i promocja

IZ jest odpowiedzialna za zapewnienie właściwej informacji i promocji programu operacyjnego. W celu zapewnienia skutecznej koordynacji działań komunikacyjnych – zgodnie z założeniami UP – prowadzonych przez poszczególne instytucje Polska, opracowuje horyzontalny dokument - wspólną strategię komunikacji polityki spójności.

W oparciu o wspólną strategię komunikacji IZ, zgodnie z art. 116 rozporządzenia ramowego, opracowuje dla RPO WiM na lata 2014-2020 strategię komunikacji, będącą podstawą prowadzenia działań informacyjnych i promocyjnych dla tego programu.

IZ przygotowuje również roczne plany działań o charakterze wykonawczym.

Działania informacyjne i promocyjne wspierają realizację regionalnego programu.

Wsparcie to będzie realizowane w szczególności poprzez:

- informowanie potencjalnych beneficjentów o możliwościach finansowania w ramach programu oraz sposobach jego pozyskania,
- dostarczanie beneficjentom informacji potrzebnych do realizacji projektów na ich różnych etapach,
- upowszechnianie wśród wybranych segmentów opinii publicznej i mieszkańców województwa roli oraz osiągnięć polityki spójności i funduszy przez działania informacyjne i promocyjne na temat efektów i wpływu programu oraz poszczególnych projektów, a także w stosownym zakresie UP.

Kluczowe jest, aby realizując działania informacyjno-promocyjne w perspektywie programowej 2014-2020 dążyć do wzmocnienia koordynacji działań, celem utrzymania wysokiej spójności przekazu i komplementarności komunikatów oraz narzędzi.

Wyzwaniem leżącym u podstaw skutecznej komunikacji, będzie opracowanie dokumentów skierowanych do potencjalnych beneficjentów i beneficjentów, a także materiałów przeznaczonych do komunikacji w mediach, z zastosowaniem czytelnego i zrozumiałego powszechnie języka.

W okresie 2014-2020 należy położyć większy nacisk na wykorzystanie potencjału komunikacyjnego samych beneficjentów.

Kluczowe jest również wdrażanie polityk horyzontalnych, jak równy dostęp do informacji dla osób niepełnosprawnych, dbałość o środowisko naturalne oraz współpraca z partnerami społeczno-gospodarczymi.

Zarządzanie finansowe

Podstawowy mechanizm przepływów finansowych w zakresie środków funduszy strukturalnych i FS oparty będzie o budżet środków europejskich, czyli wyodrębnioną część budżetu państwa, zasilaną transferami z KE (dochody budżetu środków europejskich), z której następnie dokonywane są płatności na rzecz beneficjentów w kwocie odpowiadającej przyznanemu dofinansowaniu unijnemu (wydatki budżetu środków europejskich).

Institucją dokonującą płatności będzie Bank Gospodarstwa Krajowego (BGK). Podstawą dokonania płatności na rzecz beneficjenta będzie przekazane do BGK zlecenie płatności wystawione przez instytucję, z którą beneficjent zawarł umowę o dofinansowanie projektu, przygotowane w oparciu o zweryfikowany wniosek beneficjenta o płatność. Ww. instytucja może upoważnić pisemnie inny podmiot będący państwową jednostką budżetową, realizujący projekt finansowany z udziałem środków europejskich, do wystawiania zleceń płatności. W takim przypadku instytucje systemu wdrażania będą wyłączone z bezpośredniego udziału w

systemie przepływu środków unijnych: środki funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności nie będą bowiem w praktyce przechodzić przez rachunki wspomnianych podmiotów.

Rozliczenie wydatków kwalifikowalnych poniesionych przez beneficjenta odbywać się na podstawie wniosku o płatność złożonego do właściwej instytucji. W oparciu o zweryfikowane wnioski o płatność dana IW sporządzać będzie zestawienia wydatków zawierające zagregowane wartości i dane z poszczególnych projektów, które następnie przekaże do IP lub bezpośrednio do IZ. IZ RPO WiM na lata 2014-2020, w oparciu o otrzymane dokumenty, sporządzać będzie, a następnie przesyłać do KE, deklaracje i zestawienia wydatków wraz z wnioskiem o płatność okresową. Podstawą do wyliczenia wkładu unijnego, o której mowa w art. 120 ust. 2 rozporządzenia ramowego, będą całkowite wydatki kwalifikowane.

7.2 Zaangażowanie właściwych partnerów

Komentarz [PK291]: Uwaga nr 442

7.2.1 Przedsięwzięcia podjęte w celu zaangażowania właściwych partnerów w przygotowanie programu operacyjnego oraz rola tych partnerów we wdrażaniu, monitorowaniu i ewaluacji programu operacyjnego

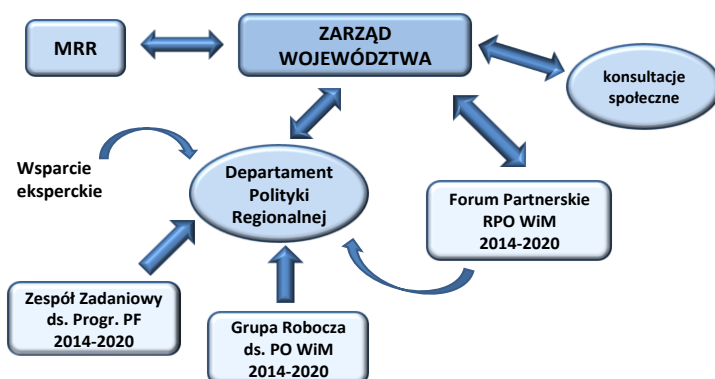
W zgodzie z rekomendacjami i stanowiskiem służb Komisji Europejskiej w sprawie przygotowania umowy o partnerstwie i programów w Polsce na lata 2014–2020 Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury na lata 2014–2020 został opracowany w poszanowaniu zasady partnerstwa i współpracy. Realizowany będzie w ramach wspólnego i zintegrowanego procesu, w którym uczestniczą instytucje na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym, lokalnym, partnerzy społeczni i gospodarczy, a także inne podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, partnerów zajmujących się zagadnieniami z zakresu środowiska przyrodniczego oraz inne organizacje pozarządowe. Instytucją koordynującą przygotowanie programu jest Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju. Ponadto, aktywny udział w opiniowaniu RPO WiM 2014-2020 wzięły: Komisja Wspólna Rządu i Samorządu Terytorialnego, Międzyresortowy Zespół do spraw Programowania i Wdrażania Funduszy Strukturalnych i Funduszu Spójności Unii Europejskiej oraz Rada Działalności Pożytku Publicznego Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

Partnerstwo przy RPO WiM 2014–2020 dotyczy wszystkich etapów: od procesu programowania, poprzez zarządzanie i realizację, po monitorowanie i ocenę. Takie podejście pomaga zapewnić, by podejmowane działania były dostosowane do miejscowych i regionalnych potrzeb, wyzwań oraz priorytetów.

Etap programowania

Aktywny udział zaangażowanych partnerów na każdym etapie cyklu programowania poprawia jakość jego wdrażania i realizacji. Dla osiągnięcia najbardziej efektywnego wykorzystania środków kluczowa jest współpraca na wszystkich poziomach. Strukturę instytucjonalną przedstawia schemat poniżej.

Struktura instytucjonalna

Celem skoordynowania w województwie procesu programowania operacyjnego w perspektywie 2014-2020 i zapewnienia w możliwym stopniu komplementarności pomiędzy zintegrowanym regionalnym programem operacyjnym, a programami krajowymi, a także w celu optymalizacji realizacji *Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025*, Marszałek Województwa Warmińsko-Mazurskiego Zarządzeniem nr 23/2013 z dnia 22 lutego 2013 r. powołał Zespół Zadaniowy ds. Programowania Perspektywy Finansowej 2014-2020.

Ponadto Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego Uchwałą nr 9/114/13/IV z dnia 19 lutego 2013 r. powołał Grupę Roboczą ds. Programu Operacyjnego Warmia i Mazury 2014-2020. Podstawowymi zadaniami Grupy jest/było wsparcie procesu przygotowania zintegrowanego dwufunduszowego programu operacyjnego dla województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2014 -2020 oraz zaprogramowanie komplementarnie środków EFRR i EFS.

Z uwagi na duże zainteresowanie czynnym uczestnictwem w procesie przygotowania i opiniowania prac nad perspektywą 2014-2020 (dużą ilość zgłoszeń podmiotów z różnych środowisk) 23 lipca 2013 r. Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego Uchwałą nr 38/510/13/IV powołał Forum Partnerskie Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury 2014-2020. Forum ma/miało charakter otwarty i uczestniczyć w nim mogą/mogli przedstawiciele zainteresowanych podmiotów, a także partnerzy społeczni i gospodarczy województwa warmińsko-mazurskiego, którzy zgłoszą chęć udziału w pracach nad RPO WiM 2014-2020. Zadaniem Forum jest/było wsparcie procesu przygotowania projektu Programu poprzez wymianę opinii i formułowanie rekomendacji na temat jego poszczególnych zapisów, w szczególności w zakresie: celów oraz zawartości osi priorytetowych Programu, zagadnień horyzontalnych, wniosków płynących z dokumentów opracowanych w związku z przygotowaniem programu np. ewaluacji ex-ante.

Działania umożliwiające szerokie zaangażowanie i aktywny udział partnerów w procesie przygotowywania RPO WiM 2014-2020 realizowane będą/były m.in. w formułach:

- spotkań Zespołu, Forum i Grupy Roboczej pracujących nad przygotowaniem programu,
- warsztatów Grupy Roboczej pracującej nad przygotowaniem programu,
- konsultacji społecznych projektu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 (w tym: umożliwienie zgłaszania uwag on-line; subregionalne konferencje konsultacyjne w Olsztynie, Elblągu, Ełku; spotkania tematyczne poświęcone określonym obszarom wsparcia w Olsztynie, Elblągu i Ełku oraz Mrągowie i Ostródzie),
- strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektu Programu,
- spotkań tematycznych z przedstawicielami m.in. partnerów gospodarczych i społecznych, uczelni wyższych, instytucji otoczenia biznesu, instytucji rynku pracy,
- spotkań z przedstawicielami jednostek samorządu terytorialnego poświęconych m.in. instrumentowi zintegrowanych inwestycji terytorialnych,
- warsztatów i spotkań z przedstawicielami właściwych ministerstw,
- emisji wykorzystujących kanały multimedialne i Internet.

Konsultacje społeczne

Zgodnie z wymogami wynikającymi z ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2009 r. Nr 84, poz. 712 j.t. z późn. zm.) w dniach od 28 stycznia 2014 r. do 2 marca 2014 r. przeprowadzono konsultacje społeczne projektu RPO WiM 2014-2020. Celem konsultacji było uzyskanie opinii i propozycji partnerów społecznych i gospodarczych na temat założeń i zapisów projektu Programu. Zgodnie z uchwałą Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 20 stycznia 2014r. oraz przyjętym planem i harmonogramem, konsultacje społeczne projektu RPO WiM 2014-2020 odbywały się w dwóch formach: bezpośredniej (spotkania konsultacyjne) oraz pośredniej (za pośrednictwem formularza konsultacyjnego przesyłanego drogą elektroniczną).

Łącznie zorganizowano 10 bezpośrednich spotkań konsultacyjnych. Do udziału w nich zaproszono szerokie grono 1367 osób i instytucji, a w szczególności przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego, biznesu, instytucji otoczenia biznesu, instytucji rynku pracy i polityki społecznej, organizacji pozarządowych oraz Lokalnych Grup Działania i Lokalnych Grup Rybackich.

Poza ww. bezpośrednimi formami, konsultacje społeczne prowadzone były również z wykorzystaniem kanałów multimedialnych i Internetu. Z możliwości przesłania elektronicznego formularza skorzystały 134 podmioty, instytucje i osoby prywatne, które przekazały łącznie w wyznaczonym terminie 609 uwag i spostrzeżeń do treści projektu RPO WiM 2014-2020.

Świadczy to o dużym zainteresowaniu regionalnej społeczności dyskusją na temat operacjonalizacji kierunków rozwoju województwa warmińsko-mazurskiego.

Proces konsultacji został podsumowany w *Sprawozdaniu z przebiegu i wyników konsultacji społecznych projektu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020*, przyjętym Uchwałą nr 20/207/14/IV Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 1 kwietnia 2014 r.

Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko (SOOŚ)

Zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. z 2008r. nr 199, poz. 1227 z późn. zm.) przeprowadzona została strategiczna ocena oddziaływania na środowisko dla projektu RPO WiM 2014-2020. Procedurę przeprowadzono zgodnie z zasadą partnerstwa (zorganizowano konsultacje społeczne Prognozy oddziaływania na środowisko dla projektu RPO WiM 2014-2020). Jej zakres i treść uzgodniona została z właściwymi organami tj. z Regionalną Dyrekcją Ochrony Środowiska w Olsztynie oraz z Warmińsko-Mazurskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w Olsztynie.

Zaangażowanie partnerów w proces przygotowania programu miało istotny wpływ na wypracowanie kierunku interwencji RPO WiM 2014-2020. Przy aktywnym udziale partnerów zaplanowano także wsparcie z wykorzystaniem instrumentu zintegrowanych inwestycji terytorialnych.

Etap zarządzania, realizacji, monitorowania i oceny

Jednym z elementów zasady partnerstwa będzie powołanie i funkcjonowanie Komitetu Monitorującego RPO WiM na lata 2014-2020. Zgodnie z art. 110 rozporządzenia ogólnego Komitet Monitorujący rozpatruje w szczególności:

1. wszelkie kwestie, które mają wpływ na wykonanie programu operacyjnego;
2. postępy w realizacji planu ewaluacji oraz wykorzystanie wyników ewaluacji;
3. realizację strategii komunikacji;
4. wdrażanie dużych projektów;
5. wdrażanie wspólnych planów działania;
6. działania mające na celu promowanie równouprawnienia płci, równych szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami;
7. przedsięwzięcia mające na celu promowanie zrównoważonego rozwoju;
8. w przypadku gdy mające zastosowanie warunki wstępne nie są spełnione w dniu przedłożenia umowy partnerstwa oraz programu operacyjnego – postęp w zakresie przedsięwzięć służących spełnieniu mających zastosowanie warunków wstępnych;
9. instrumenty finansowe. PL L 347/392 Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej.

Przy formułowaniu zasad członkostwa w KM RPO WiM uwzględnione zostanie zaangażowanie partnerów, którzy uczestniczyli w przygotowaniu programu i dążenie do promowania równości mężczyzn i kobiet oraz niedyskryminacji.

Przewiduje się także partnerstwo ze związkami ZIT, które będą realizatorem zasady partnerstwa na poziomie miejskich obszarów funkcjonalnych (obszarach realizacji ZIT). W ramach tego instrumentu zakłada się delegację części zadań na poziom związku ZIT.

Na etapie monitorowania i ewaluacji zasada partnerstwa będzie uwzględniona poprzez przekazywanie partnerom informacji o postępie realizacji Programu w systemie sprawozdawczości. Ponadto, proces ewaluacji będzie realizowany w partnerstwie z jednostkami

ewaluacyjnymi zlokalizowanymi w administracji publicznej realizującej politykę spójności, WPR oraz WPRyb. W szczególności będą to następujące podmioty:

1. Krajowa Jednostka Ewaluacji (KJE) umiejscowiona w ministerstwie obsługującym ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego, centralna jednostka odpowiedzialna m.in. za koordynację procesu ewaluacji.
2. Jednostka ewaluacyjna (JE) wyznaczona przez IZ RPO WiM do przeprowadzenia procesu ewaluacji.
3. Jednostki ewaluacyjne działające w ramach innych instytucji systemu polityki spójności realizujące ewaluację na podstawie wytycznych i standardów wypracowanych przez KJE i JE na poziomie programu.

Realizacja zasady partnerstwa w RPO WiM 2014-2020 opiera się o:

1. wytyczne horyzontalne (które regulują kwestie dotyczące różnych aspektów wdrażania obowiązujące w całym systemie realizacji programów polityki spójności i są wydawane przez ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego),
2. rozporządzenie delegowane Komisji z dnia 7 stycznia 2014 r. w sprawie europejskiego kodeksu postępowania w zakresie partnerstwa w ramach europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych C(2013)9651.

7.2.2 Granty globalne

7.2.3 Środki przeznaczone na budowanie potencjału

SEKCJA 8 KOORDYNACJA MIĘDZY FUNDUSZAMI POLITYKI SPÓJNOŚCI, EFRROW, EFMR ORAZ INNYMI UNIJNYMI I KRAJOWYMI INSTRUMENTAMI FINANSOWANIA ORAZ EBI

System koordynacji w ramach RPO WiM na lata 2014-2020 jest zgodny z ogólnym systemem koordynacji przewidzianym na poziomie Umowy Partnerstwa.

Podmiotem odpowiedzialnym za zapewnienie właściwych mechanizmów koordynacji między funduszami polityki spójności, Europejskim Funduszem Rolnym na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW), Europejskim Funduszem Morskim i Rybackim (EFMR), [Europejskim Instrumentem Sąsiedztwa](#) oraz innymi unijnymi [\(np. Europejski Fundusz Pomocy Najbardziej Potrzebującym](#) i krajowymi instrumentami finansowania oraz Europejskim Bankiem Inwestycyjnym (EBI), a Regionalnym Programem Operacyjnym Warmia i Mazury na lata 2014-2020 będzie Instytucja Zarządzająca RPO WiM.

Komentarz [nr_292]: Uwaga 338

Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury na lata 2014-2020 jest jednym z instrumentów realizacji Umowy Partnerstwa, która ściśle wiąże strategię wykorzystania środków europejskich (Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS), Funduszu Spójności (FS), Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW), [i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego \(EFMR\)](#)) i [Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa \(EIS\)](#) z realizacją Strategii Europa 2020 oraz SRK 2020. Ponadto, RPO WiM 2014-2020 jest jednym z instrumentów realizacji *Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025*. Wiąże się to z zaprojektowaniem odpowiednich rozwiązań koordynacyjnych w ramach RPO WiM 2014-2020, które mają na celu zapewnienie jak największej komplementarności między działaniami finansowanymi z ww. źródeł, a także przyczynić się do maksymalizacji efektów programu.

Interwencje w ramach RPO podlegają szczególnej koordynacji z działaniami podejmowanymi ze środków POPW, a także - ze względu na wskazanie Polski Wschodniej jako OSI państwa - innych właściwych programów krajowych. Głównym narzędziem koordynacji interwencji podejmowanych na obszarze Polski Wschodniej ze środków UE jest **Grupa Sterująca ds. koordynacji interwencji w Polsce Wschodniej** funkcjonująca w ramach Zespołu Międzyresortowego ds. programowania i wdrażania funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności UE. Zadaniem Grupy jest zapewnienie koordynacji i komplementarności wsparcia działań realizowanych w ramach programów operacyjnych na obszarze makroregionu. Zakres prac Grupy obejmuje planowanie, wdrażanie i monitorowanie efektów interwencji. Za organizację i przewodnictwo pracom Grupy odpowiada przedstawiciel ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego . W pracach Grupy uczestniczą przedstawiciele IZ POPW, IZ RPO województw Polski Wschodniej, oraz właściwych krajowych programów operacyjnych. Rekomendacje i instrumenty uzgodnione przez Grupę są wykorzystywane odpowiednio w zakresie właściwym dla poszczególnych programów. Kwestie związane z rozwojem makroregionu Polski Wschodniej, z uwzględnieniem efektów prac Grupy są przedstawiane Komitetowi Koordynacyjnemu UP. W zależności od identyfikowanych potrzeb Grupa w szczególności koncentrować się będzie na wypracowaniu rekomendacji odnośnie do najważniejszych propozycji kryteriów wyboru projektów, zasad finansowania w podobnych typach interwencji poszczególnych programów, koordynacji zagadnień dotyczących monitoringu

i ewaluacji efektów realizacji programów, etc. Ponadto, spotkania Grupy będą stanowić forum wymiany opinii, informacji oraz doświadczeń partnerów zaangażowanych w realizację poszczególnych PO na obszarze Polski Wschodniej. Dla wzmocnienia koordynacji oraz zapewnienia odpowiedniego przepływu informacji zapewniony zostanie wzajemny udział w **Komitetach Monitorujących** przedstawicieli IZ RPO PW oraz IZ POPW.

Komentarz [GZK293]: Uwaga nr 37

Powiązania z PO Polska Wschodnia zostały szczegółowo opisane w rozdziałach poświęconych adekwatnym osiom priorytetowym. Komplementarność z interwencją EFRROW w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich istnieje przede wszystkim:

- w CT1 – działania projektów przedsiębiorstw powiązanych z inteligentną specjalizacją „żywność wysokiej jakości” RPO WiM mające na celu podniesienie konkurencyjności i innowacyjności gospodarki województwa uzupełni wsparcie Wspólnej Polityki Rolnej w zakresie tworzenia nowych produktów, procesów i technologii w sektorze rolno-żywnościowym oraz projektów pilotażowych dotyczących wdrożenia do praktyki uzyskanych rozwiązań,
- w CT3 - działania wspierające przedsiębiorczość będzie dopełniała interwencja EFRROW nakierowana na restrukturyzację gospodarstw, co z uwagi na znaczenie rolnictwa w regionalnej gospodarce przyczyni się do poprawy konkurencyjności województwa,
- W CT8 - gdzie dzięki koncentracji EFRROW na rozwoju działalności pozarolniczej wystąpi efekt synergii prowadzący do wzrostu zatrudnienia na obszarach wiejskich. Z kolei interwencja RPO WiM skierowana na reorientację zawodową rybaków uzupełni działania EFMR.

Sformatowano: Interlinia:
Wielokrotne 1,15 wrs

Działania w ramach RPO WiM będą również dopełniać się z interwencją innych instrumentów finansowych:

- OP 1 - wsparcie: rozwoju przedsiębiorstw związanego z internacjonalizacją, innowacyjnością firm, finansowe dla nowopowstałych firm, wprowadzanie innowacji produktowych i procesowych - COSME, Horyzont 2020; tworzenie nowoczesnej infrastruktury badawczej - European Research Area (ERA), Horyzont 2020;
- OP 2 - rozwijanie umiejętności, wiedzy i kompetencji osób dorosłych ukierunkowane na zdobycie nowych, podwyższenie lub zmianę kwalifikacji zawodowych – COSME;
- OP 3 - wsparcie przedsiębiorstw w zakresie rozwoju produktów i usług opartych na TIK, usprawnianie procesów zarządczych w przedsiębiorstwach – COSME;
- OP 4 - promowanie efektywności energetycznej i korzystania z odnawialnych źródeł energii w przedsiębiorstwach – COSME;
- OP 9 - inwestycje w infrastrukturę dydaktyczną szkół wyższych (w obrębie inteligentnych specjalizacji gospodarczych województwa) - European Research Area (ERA);
- PO 10 - tworzenie warunków do powstawania nowych firm - COSME; równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach (dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę) - ERA; wspieranie mobilności zawodowej i działania związane z bezpośrednim świadczeniem usług dla bezrobotnych, wsparcie finansowe osób planujących rozpoczęcie działalności gospodarczej - EaSI;

- PO 11 - dotacje i wsparcie pomostowe na zakładanie przedsiębiorstw społecznych oraz tworzenie miejsc pracy w funkcjonujących przedsiębiorstwach społecznych, budowanie współpracy lokalnych i regionalnych podmiotów na rzecz rozwoju ekonomii społecznej – EaSI.

Komentarz [D294]: Uwaga nr 392.

Transgraniczne programy EWT/ENI z udziałem województwa uzupełnią interwencję RPO WiM odpowiadając na wyzwania i potrzeby wykraczające poza granice państw. Ich orientacja na pogranicza gwarantuje, że dofinansowane zostaną jedynie projekty o silnym efekcie transgranicznym, gwarantujące korzyści po obu stronach granicy, co zabezpiecza przed podwójnym finansowaniem. Przyczynią się one do planowania i przygotowania inwestycji do realizacji w RPO WiM oddziałujących na rozwój całych obszarów transgranicznych. Ponadto IZ RPO WiM będzie zachęcała potencjalnych beneficjentów do korzystania z produktów i rezultatów projektów udostępnianych przez sekretariaty techniczne wszystkich programów EWT/ENI z udziałem województwa tak, aby pozyskane w nich doświadczenia, wypracowane plany działań, innowacyjne pomysły, modele i metodologie, pilotaże oraz praktyczne rozwiązania problemów rozwojowych były wykorzystywane w przygotowywanych do programu projektach zwiększając tym samym efektywność jego interwencji.

Komentarz [D295]: Uwaga nr 385 i 394.

W RPO WiM 2014-2020 rozwiązania zapewniające koordynację realizowane są na dwóch poziomach:

- 1) programowania – identyfikacja obszarów interwencji, gdzie różne instrumenty mogą być wykorzystywane w sposób komplementarny (np. identyfikacja wspólnych/pokrywających się obszarów interwencji, kategorii beneficjentów, grup docelowych; identyfikacja komplementarnych osi, podział zakresów interwencji, wykorzystanie instrumentów terytorialnych zapewniających komplementarność w ujęciu geograficznym); w przypadku programów transgranicznych EWT (Południowy Bałtyk i Litwa-Polska) oraz EIS (Polska-Rosja) z udziałem województwa uczestnictwo przedstawiciela jednostki odpowiedzialnej za przygotowanie projektu RPO WiM w pracach międzynarodowych komitetów programujących tych programów, a w przypadku programów transnarodowych (Region Morza Bałtyckiego oraz Europa Środkowa) i międzyregionalnego (INTERREG EUROPA) udział przedstawiciela tej jednostki w pracach Komitetu Konsultacyjnego ds. Projektów Transnarodowych i Międzyregionalnych oraz Krajowej Grupy Referencyjnej ds. Programu Region Morza Bałtyckiego 2014-2020, których prace koordynuje ministerstwo właściwe ds. rozwoju.

Komentarz [D296]: Uwagi nr 385 i 394.

Celem skoordynowania w województwie procesu programowania operacyjnego w perspektywie 2014-2020 i zapewnienia w możliwym stopniu komplementarności pomiędzy zintegrowanym regionalnym programem operacyjnym, a programami krajowymi, a także w celu optymalizacji realizacji *Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025*, Marszałek Województwa Warmińsko-Mazurskiego Zarządzeniem nr 23/2013 z dnia 22 lutego 2013 r. powołał Zespół Zadaniowy ds. Programowania Perspektywy Finansowej 2014-2020.

- 2) zarządzania i wdrażania (IZ, IW, IP) – mechanizmy koordynacyjne i odpowiednie struktury wspierające komplementarne wykorzystanie różnych instrumentów, zapewniające nie nakładanie się działań (identyfikacja możliwości łączenia różnych źródeł finansowania np. w zakresie podejścia terytorialnego (ZIT) oraz zastosowania mechanizmu *cross-financing* dla

projektów EFRR i EFS, udział w strukturach/ciałach odpowiedzialnych za koordynację, wspólne posiedzenia IZ/IW, KM; organizacja zsynchronizowanych konkursów na operacje, rozumiane jako grupa projektów z różnych osi/ funduszy; zharmonizowane lub ujednoczone kryteria wyboru projektów; procedury umożliwiające wspólne/zsynchronizowane procesy naboru i selekcji projektów, równoległe uzgadnianie i podpisywanie umów o dofinansowanie; wspólne zasady finansowania, wspólne rozwiązania informatyczne dla wnioskodawców, wspólne działania informacyjno-promocyjne).

W zależności od specyfiki poszczególnych instrumentów i różnych etapów zarządzania, wykorzystywane będą różne rozwiązania/mechanizmy zapewniające koordynację i komplementarność.

W przypadku programów transgranicznych EWT oraz EIS z udziałem województwa przedstawiciel IZ RPO WiM będzie uczestniczył w pracach międzynarodowych komitetów monitorujących/monitorująco-sterujących tych programów, a w przypadku programów transnarodowych i międzyregionalnego w pracach adekwatnego ciała konsultacyjnego koordynowanego przez ministerstwo właściwe ds. rozwoju.

Komentarz [D297]: Uwagi nr 385 i 394.

SEKCJA 9 **WARUNKI WSTĘPNE**

9.1 Warunki wstępne

9.2 Opis przedsięwzięć służących spełnieniu warunków wstępnych, odpowiedzialne podmioty i harmonogram takich przedsięwzięć

Informacje w tym zakresie znajdują się w załączniku nr 2 do Programu pt. „Informacja o stanie spełnienia obowiązujących warunków wstępnych (ex ante) dla Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020”.

Komentarz [ew298]: Uzupełnienia zostaną ostatecznie dopracowane po zakończeniu ustaleń na poziomie horyzontalnym. Ponadto plany działań dot. spełnienia warunków ex ante na poziomie regionalnym zostaną dostarczone KE.

SEKCJA 10 ZMNIEJSZANIE OBCIĄŻEŃ ADMINISTRACYJNYCH DLA BENEFICJENTÓW

Instytucje odpowiedzialne za wdrażanie polityki spójności w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 będą kontynuowały działania zmierzające do wprowadzenia jak najszerzego katalogu uproszczeń dla beneficjentów środków UE, zgodnie z sekcją 2.6 UP. Ułatwienia te polegają nie tylko na wprowadzeniu uproszczeń wynikających z rozporządzeń unijnych lub będących ich konsekwencją, ale także w obszarach podlegających uregulowaniom na poziomie krajowym. Zgodnie z zaleceniami krajowymi, przy opracowywaniu programu odpowiednie instytucje zaangażowane w jego przygotowanie były zobowiązane do umieszczenia w programie syntetycznej oceny najważniejszych obowiązków administracyjnych po stronie beneficjentów, związanych z jego wdrażaniem oraz do wskazania ich źródła.

Do uproszczeń we wdrażaniu funduszy polityki spójności w okresie 2014-2020 w ramach RPO WiM, które nie wynikają bezpośrednio z planowanych regulacji unijnych, należą w szczególności:

- większa decentralizacja systemu wdrażania poprzez zwiększenie udziału regionalnych programów w alokacji ogółem,
- wprowadzenie do programów mechanizmów wsparcia zintegrowanego, których wdrażanie powierzone zostanie ośrodkom miejskim (ZIT),
- elastyczne formy finansowania projektów z rozbudowanym systemem zaliczkowym,
- zapewnienie szerszego tematycznie dostępu do ~~wsparcia zwrotnego instrumentów finansowych~~,
- zapewnienie łatwego dostępu dla potencjalnych beneficjentów do kompleksowej informacji za pośrednictwem rozbudowanej sieci punktów informacyjnych poszczególnych funduszy.

Komentarz [GZK299]: Uwaga nr 74

Do uproszczeń wdrażania RPO WiM, które wynikają z możliwości wprowadzonych przez rozporządzenie ramowe⁴⁶, w warunkach polskich wykorzystane zostały m.in.:

- w zakresie projektów generujących dochód - możliwie szerokie stosowanie stawek ryczałtowych, w tym także obniżenie poziomu dofinansowania w ramach osi priorytetowej po uwzględnieniu dochodowości projektów realizowanych w ramach tej osi,
- możliwie szerokie stosowanie form ryczałtowego finansowania w ramach programów.

Podkreślić należy, że ww. uproszczenia zostały wprowadzone już na etapie programowania wsparcia. Natomiast w stosunku wszelkich innych obszarów problemowych, zidentyfikowanych w trakcie realizacji programu, będą podejmowane bieżące działania eliminujące źródła problemów (wzorem poprzednich perspektyw finansowych). Działania te dotyczyć będą m.in.:

⁴⁶ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej nr 1303/2013 z dnia 17.12.2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006

- zapewnienia beneficjentom kompleksowej informacji za pośrednictwem Głównego i Lokalnych Punktów Informacyjny Funduszy Europejskich w Olsztynie, Elblągu i Ełku,
- wprowadzenia komunikacji elektronicznej beneficjentów z instytucjami odpowiedzialnymi za zarządzanie i wdrażanie RPO WiM,
- prowadzenia szkoleń i spotkań informacyjnych dla beneficjentów dotyczących m.in. aplikowania, realizacji, rozliczania, promocji, kontroli projektów realizowanych w ramach RPO WiM,
- zapewnienia beneficjentom kompleksowej informacji na temat m.in. dobrych praktyk, najczęściej zadawanych pytań, najczęstszych błędów Wnioskodawców,
- prowadzenia badań ewaluacyjnych m.in. systemu wyboru projektów, systemu zarządzania i wdrażania RPO WiM.

W systemie realizacji RPO WiM na lata 2014-2020 zakłada się ciągłe doskonalenie systemu wdrażania z punktu widzenia redukcji obciążeń dla beneficjentów.

SEKCJA 11 ZASADY HORYZONTALNE

11.1 Zrównoważony rozwój

Zgodnie z art. 8 rozporządzenia ogólnego *cele EFSI są osiągnane w sposób zgodny z zasadą zrównoważonego rozwoju oraz unijnym wspieraniem celu zachowania, ochrony i poprawy jakości środowiska naturalnego, zgodnie z art. 11 i art. 191 ust. 1 TFUE, z uwzględnieniem zasady „zanieczyszczający płaci”*. Instytucja Zarządzająca RPO WiM 2014-2020 w poszanowaniu tych zasad podejmować będzie działania (na każdym etapie trwania programu), aby uniknąć skutków działań szkodliwych dla środowiska lub je zmniejszyć i zagwarantuje wyniki w postaci korzyści netto dla społeczeństwa, środowiska i klimatu.

W regionie takim jak Warmia i Mazury środowisko przyrodnicze determinuje, w wielu przypadkach, zachowania przedsiębiorców, postawy społeczne czy charakter i rodzaje relacji między człowiekiem a gospodarką. Z uwagi na to Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury na lata 2014-2020 będzie koncentrował się na wybranych priorytetach, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, przy poszanowaniu wartości środowiska przyrodniczego województwa. Planowane do realizacji działania wpisane w RPO WiM 2014-2020 zgodnie z powyższym dotyczyć będą m.in.:

- kierowania inwestycji w stronę najbardziej zasobooszczędnych i trwałych,
- unikania inwestycji, które mogą mieć znaczący negatywny wpływ na środowisko lub klimat i wspieranie działań łagodzących pozostałe skutki,
- ochrony środowiska naturalnego i wspierania efektywnego wykorzystania zasobów.

Ponadto, w zgodzie z Umową Partnerstwa, realizacja w RPO WiM zasady zrównoważonego rozwoju sprowadzać się będzie przede wszystkim do:

- pogodzenia poprawy wyniku ekonomicznego z jednoczesnym ograniczeniem wykorzystania zasobów oraz zmniejszeniem negatywnych oddziaływań na środowisko,
- postrzegania odpadów jako źródła zasobów,
- dążenia do zamykania obiegów surowcowych, a w tym maksymalizacji oszczędności wody i energii,
- ograniczania zanieczyszczeń emitowanych do środowiska, w tym zwłaszcza powietrza oraz wody już na etapie projektowania rozwiązań technologicznych,
- wspierania zwiększenia efektywności energetycznej i pozyskiwanie energii z niskoemisyjnych źródeł z maksymalnym wykorzystaniem lokalnej bazy surowcowej,
- niskoemisyjnego i zrównoważonego transportu, promowania transportu zbiorowego i publicznego, a także intermodalnego,
- energooszczędnego budownictwa,
- inwestycji infrastrukturalnych z uwzględnieniem konieczności adaptacji do zmian klimatu,
- planowania przestrzennego według zasad:
  - powstrzymywania żywiołowego rozlewania się miast, zapobieganie rozpraszaniu zabudowy i pogłębianiu chaosu przestrzennego,
  - kształtowania w maksymalnym możliwym zakresie przestrzeni publicznych przyjaznych dla mieszkańców i sprzyjających zachowaniom niskoemisyjnym,
  - uwzględnienia w polityce przestrzennej kwestii adaptacji do zmian klimatu,

- preferowania ponownego wykorzystania terenu i wypełniania zabudowy zamiast ekspansji na tereny niezabudowane (priorytet *brown-field* ponad *green-field*),
- troska o estetykę poszczególnych przedsięwzięć i ich dopasowania do otoczenia z poszanowaniem kontekstu przyrodniczego, kulturowego i społecznego,
- zapewnienia szerokiej partycypacji społecznej w procesach planowania przestrzennego i przygotowania inwestycji.

Komentarz [GZK300]: Uwaga nr 98, 109,440

IZ i IP oraz beneficjenci wsparcia dążyć będą do należytej staranności, aby przygotowywane i realizowane przedsięwzięcia wpisywały się w kierunki działań zbieżne z powyższymi zasadami.

Również na etapie wyboru projektów, tam gdzie będzie to miało zastosowanie, zweryfikowany zostanie stopień oddziaływania danego przedsięwzięcia na środowisko według kryteriów związanych ze zrównoważonym rozwojem, wskazanych przykładowo poniżej:

- racjonalne gospodarowanie zasobami,
- ograniczenie presji na środowisko,
- uwzględnianie efektów środowiskowych w zarządzaniu,
- podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa,
- uwzględnianie kosztów eksploatacji inwestycji (wybór wariantu inwestycji efektywnego energetycznie, minimalizującego koszty niezbędne do utrzymania powstałej infrastruktury).

Ponadto, ocena stopnia uwzględniania horyzontalnych wymogów ochrony środowiska opisana zostanie również w badaniu ewaluacyjnym pn. *Strategiczna Ocena Oddziaływania na Środowisko dla Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury na lata 2014-2020*.

Dla realizacji zasady zrównoważonego rozwoju, rozumianej jako dążenie do wzrostu gospodarczego i równomiernego podziału korzyści, którego celem jest osiągnięcie odpowiedzialnego, długookresowego wzrostu, który stanie się udziałem różnych społeczności, służyć będzie - w przypadku pomocy udzielonej z EFSI dużemu przedsiębiorcy - warunek zapewnienia od tego przedsiębiorcy, że wkład finansowy z funduszy nie spowoduje znacznej utraty miejsc pracy w istniejących lokalizacjach tego przedsiębiorcy na terytorium Unii Europejskiej w związku z realizacją dofinansowywanego projektu.

Komentarz [PK301]: Uwaga nr 439

11.2 Równość szans i niedyskryminacja

Komentarz [GZK302]: Uwaga nr 312

W kontekście podejmowanych przez Unię Europejską wysiłków na rzecz osiągnięcia spójności gospodarczej i społecznej, państwa członkowskie powinny stawiać sobie za cel zwalczanie dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną (art. 7 rozporządzenia ogólnego). Przestrzeganie zasady równości szans i zapobieganie dyskryminacji jest i będzie obowiązkiem wszystkich podmiotów zaangażowanych we wdrażanie funduszy strukturalnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury 2014-2020, począwszy od instytucji zarządzającej po beneficjentów. Zasada ta wpisana jest we wszystkie działania samorządu województwa, a także ujęta jest w RPO WiM na lata 2014-2020. Zidentyfikowane na etapie programowania grupy docelowe narażone na dyskryminację, mające ograniczony dostęp do wsparcia oraz osoby z niepełnosprawnością w obszarze województwa warmińsko-mazurskiego to m.in.:

- osoby starsze (rosnący udział osób starszych w strukturze demograficznej regionu),

- osoby bezrobotne,
- dzieci i młodzież ze środowisk najuboższych,
- osoby zamieszkujące obszary wiejskie narażone na wykluczenie,
- osoby uzależnione.

Wkład Programu w promowanie powyższej zasady obrazują planowane do realizacji działania takie jak m.in.:

- tworzenie nowoczesnej opieki zdrowotnej uwzględniającej zmiany w strukturze demograficznej społeczeństwa,
- zwiększenie poziomu zatrudnienia,
- zapewnienie optymalnej dostępności do wszystkich kategorii świadczeń zdrowotnych, bez względu na miejsce zamieszkania,
- zintegrowane programy aktywizacji (bezrobotnych i niepełnosprawnych, dzieci i młodzieży ze środowisk najuboższych zagrożonych dziedziczeniem ubóstwa, osób starszych),
- organizowanie i finansowanie działań z zakresu edukacji, zdrowia, zatrudnienia, pomocy i integracji społecznej prowadzących do aktywizacji społecznej i zawodowej społeczności marginalizowanych,
- rozszerzenia kierunków kształcenia i oferty nauczania (w tym kierunki kształcenia związane ze starzeniem się społeczeństwa),
- infrastruktura sprzyjająca aktywizacji grup zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- infrastruktura przyjazna i uwzględniająca potrzeby ludzi starszych, niepełnosprawnych.

Wsparcie w tym zakresie pozwoli na zapobieganie wykluczeniu społecznemu grup marginalizowanych i wyrównaniu szans dostępu społeczeństwa do wszelkich dóbr i usług bez względu na pochodzenie rasowe lub etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną, stan zdrowia, miejsce zamieszkania itp. Ponadto realizacja RPO WiM 2014-2020 uwzględniać będzie możliwość dostępu do wsparcia środkami UE wszystkim zainteresowanym grupom społecznym, w tym narażonym na wykluczenie i dyskryminację. Zasada równości szans zostanie włączona również w proces wyboru i wdrażania projektów.

Ponadto, zgodnie z Umową Partnerstwa, szerszy opis zastosowania zasady równości szans i niedyskryminacji wobec osób z niepełnosprawnościami dla wszystkich funduszy realizujących politykę spójności zostanie zawarty w dokumencie: *Agenda działań na rzecz równości szans i niedyskryminacji osób z niepełnosprawnościami w ramach funduszy unijnych 2014-2020*. Zapisy tego dokumentu w sposób kompleksowy ujmować będą obowiązki zalecenia dla instytucji zaangażowanych we wdrażanie PO, m.in. poprzez wskazanie rozwiązań do zastosowania w różnych obszarach wsparcia, systemie wdrażania w tym wyborze projektu, monitorowania, finansowania, ewaluacji, informacji i promocji a także podnoszenia świadomości z zakresu równości szans wśród pracowników instytucji (IZ, IP) zajmujących się wdrażaniem ww. funduszy.

Jednocześnie przyjmuje się, iż wszystkie produkty, towary, usługi i infrastruktura, które są publicznie dostępne lub zapewniane ogółowi społeczeństwa i które są współfinansowane w ramach RPO WiM 2014-2020, a także sam udział w projektach RPO WiM 2014-2020 muszą być równo dostępne dla wszystkich obywateli, w tym również dla osób z niepełnosprawnościami.

11.3 Równouprawnienie płci

W oparciu o szereg dyrektyw i przepisów zapobiegających dyskryminacji ze względu na płeć wynikających z Traktatu z Lizbony, ustanawiającego Wspólnotę Europejską, każde państwo członkowskie jest zobowiązane do funkcjonowania w poszanowaniu powyższych zapisów.

Polska jako państwo z drugim najniższym w Europie wskaźnikiem zatrudnienia starszych pracowników i z jedną z najniższych średnich wieku dezaktywacji zawodowej powinna przeznaczyć odpowiednie fundusze na wspieranie działań na rzecz poprawienia ich zdolności do zatrudnienia. Ponadto udział kobiet w rynku pracy powinien się znacząco zwiększyć, a promowanie równości mężczyzn i kobiet powinno stać się ważnym priorytetem dla inwestycji w ramach funduszy objętych zakresem Wspólnych Ram Strategicznych⁴⁷.

Nakładane przez Unię Europejską obowiązkowe działania w tym zakresie mają na celu zarówno wspieranie równości szans kobiet i mężczyzn na rynku pracy, jak również zapobieganie powstawaniu problemów w sferze społecznej. Realizowane inwestycje w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury 2014-2020 zgodne będą z obligatoryjnymi zasadami funkcjonowania UE w tym zakresie na każdym etapie wdrażania *Programu*.

W oparciu o analizę sytuacji społeczno-gospodarczej w województwie warmińsko-mazurskim rozpatrzono sytuację kobiet i mężczyzn w obszarach, które będą podlegać wsparciu z danego funduszu. Zdiagnozowane problemy znajdą przełożenie na konkretne działania w ramach priorytetów inwestycyjnych jakie zostaną podjęte w programie, na rzecz wyrównywania szans płci, a dotyczą m.in.:

- zapewniania dostępu do zatrudnienia osobom poszukującym pracy i nieaktywnym zawodowo, w tym podejmowanie lokalnych inicjatyw na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników,
- równouprawnienia płci oraz godzenie życia zawodowego i prywatnego,
- adaptacji pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian,
- aktywnej integracji, w szczególności w celu poprawy zatrudnialności,
- integracji społeczności marginalizowanych takich jak Romowie,
- zapewnienia równego dostępu do dobrej jakości edukacji elementarnej, kształcenia podstawowego i ponadpodstawowego,
- poprawa dostępności i wspieranie uczenia się przez całe życie, podniesienie umiejętności i kwalifikacji pracowników i osób poszukujących pracy, zwiększenie dopasowania systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy m.in. przez poprawę jakości kształcenia i szkolenia zawodowego oraz utworzenia i rozwijanie systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami.

Powyższe działania powinny przyczynić się w głównej mierze do zwiększenia trwałego udziału kobiet w zatrudnieniu i do rozwoju ich kariery, ograniczenia segregacji na rynku pracy, zwalczania stereotypów związanych z płcią w dziedzinie kształcenia i szkolenia oraz propagowania godzenia pracy i życia osobistego kobiet i mężczyzn.

Działania te będą uwzględniać szczególną sytuację niepełnosprawnych kobiet w wymienionych dziedzinach, by dyskryminacja ze względu na płeć i niepełnosprawność nie miała w nich miejsca.

---

⁴⁷ Stanowisko służb Komisji w sprawie opracowania umowy o partnerstwie i programów w Polsce na lata 2014-2020, s.14

Ponadto, zgodnie z Umową Partnerstwa, szerszy opis zastosowania zasady równości szans płci dla wszystkich funduszy realizujących politykę spójności zostanie zawarty w dwóch dokumentach: *Agenda działań na rzecz równości szans płci w ramach funduszy unijnych 2014-2020* i *Zasada równości szans płci w Programach operacyjnych na lata 2014-2020 – zalecenia dla IZ i IP*.

W zakresie wdrażania, monitorowania i ewaluacji RPO WiM 2014-2020, zgodnie z UP, planuje się m.in., że:

- ocena wniosku o dofinansowanie (obligatoryjnie projekty współfinansowane z EFS) pod kątem przestrzegania zasady równości szans płci będzie prowadzona w oparciu o tzw. standard minimum – zestaw pytań/punktów, które określają minimalne warunki jakie powinien spełniać projekt w ramach niniejszej zasady,
- monitorowanie wskaźników dotyczące osób odbywać się będzie również według płci (obligatoryjnie w przypadkach wskaźników wymaganych załącznikiem nr 1 do Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (EU) NR 1304/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1081/2006),
- w rocznych sprawozdaniach z realizacji RPO, składanych w 2017r. i 2019r. zostaną umieszczone informacje dotyczące konkretnych przedsięwzięć mających na celu promowanie równouprawnienia płci oraz zapobieganie dyskryminacji i uzgodnienia wdrożone aby zapewnić włączenie perspektywy płci do treści RPO i realizowanych w jego ramach projektów,
- KM analizował będzie sposób realizacji zasady dotyczącej promowania równouprawnienia płci, równych szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób niepełnosprawnych.

Celem zarówno władz województwa warmińsko-mazurskiego jak i jego mieszkańców jest osiągnięcie takiego stanu, w którym tego typu rozróżnianie w ogóle nie będzie miało podstaw istnienia. Równość jest bowiem nie tylko słusznym celem ale i doskonałym instrumentem zapewniającym rozwój regionu.

SEKCJA 12 ODRĘBNE ELEMENTY

12.1 Duże projekty, których realizację zaplanowano w okresie programowania

Nie przewiduje się.

12.2 Ramy wykonania programu operacyjnego

Ramy wykonania w podziale na fundusze oraz kategorie regionu (tabela zbiorcza)

Oś priorytetowa	KEW, wskaźniki postępu finansowego, produktu i rezultatu	Jednostka pomiaru	Cel pośredni na 2018 r.	Cel końcowy (2023)		
				M	K	O
Inteligentna gospodarka Warmii i Mazur	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	szt.	90			1014
	Wartość całkowitych wydatków certyfikowanych do KE	euro	66252000			335847000
Kadry dla gospodarki	Liczba nauczycieli objętych wsparciem w programie	os.	969			5340
	Liczba osób w wieku produkcyjnym, które uczestniczyły w edukacji pozaformalnej w ramach programu	os.	920			5070
	Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczący w stażach i praktykach u pracodawcy	os.	775			4270
Cyfrowy region	Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości 3 - dwustronna interakcja	szt.	18			324
	Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości co najmniej 4 - transakcja	szt.	11			197
	Wartość całkowitych wydatków certyfikowanych do KE	euro	18433000			93440000
Efektywność energetyczna	Liczba podpisanych umów na dofinansowanie projektów dotyczących jednostek wytwarzania energii OZE	szt.	30			-
	Liczba podpisanych umów na dofinansowanie projektów dotyczących modernizacji energetycznej budynków	szt.	20			-
	Liczba jednostek wytwarzania energii ciepłej i elektrycznej z OZE w ramach kogeneracji	szt.	0			16
	Wartość całkowitych wydatków certyfikowanych do KE	euro	52685000			267071000
Środowisko przyrodnicze i racjonalne wykorzystanie zasobów	Poziom kontrakcji na osi Środowisko przyrodnicze i racjonalne wykorzystanie zasobów	%	30			-

	Długość szlaków turystycznych	km	0		300
	Wartość całkowitych wydatków certyfikowanych do KE	euro	31446000		159408000
Kultura i dziedzictwo	Liczba instytucji kultury objętych wsparciem	szt.	1		8
	Wartość całkowitych wydatków certyfikowanych do KE	euro	11089000		56212000
Infrastruktura transportowa	Liczba podpisanych umów o dofinansowanie projektów na budowę / przebudowę / modernizację dróg	szt.	5		-
	Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg	km	0		134
	Wartość całkowitych wydatków certyfikowanych do KE	euro	54933000		278467000
Obszary wymagające rewitalizacji	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	ha	6		98
	Wartość całkowitych wydatków certyfikowanych do KE	euro	13846000		70188000
Dostęp do wysokiej jakości usług publicznych	Liczba wspartych podmiotów leczniczych	szt.	1		8
	Liczba przebudowanych obiektów, w których realizowane są usługi aktywizacji społeczno-zawodowej	szt.	3		20
	Liczba obiektów infrastruktury jednostek organizacyjnych systemu oświaty	szt.	2		12
	Wartość całkowitych wydatków certyfikowanych do KE	euro	17158000		86977000
Regionalny rynek pracy	Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie	os.	4200		23160
	Liczba osób, które otrzymały środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie	os.	450		2500
	Wartość całkowitych wydatków certyfikowanych do KE	euro	45346000		229870000
Włączenie społeczne	Liczba osób zagrożonych wykluceniem społecznym objętych wsparciem w programie	os.	2408		13270
	Wartość całkowitych wydatków certyfikowanych do KE	euro	27017000		136956000

12.3 Właściwi partnerzy zaangażowani w przygotowanie programu

Uzupełniająco do informacji zawartych w Sekcji 7.2.1 poniżej przedstawiono listę partnerów zaangażowanych w przygotowanie RPO WiM na lata 2014-2020

1. Skład Zespołu Zadaniowego ds. Programowania Perspektywy Finansowej 2014-2020:

- Wicemarszałek Województwa Warmińsko-Mazurskiego,
- Dyrektor Departamentu Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego,
- Z-cy Dyrektora Departamentu Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego,
- Dyrektor Departamentu Europejskiego Fundusz Społeczny Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego,
- Dyrektor Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego,
- Dyrektor Departamentu Rozwoju Obszarów Wiejskich i Rolnictwa Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego,
- Dyrektor Departamentu Zarządzania Programami Rozwoju Regionalnego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

2. Skład Grupy Roboczej ds. Programu Operacyjnego Warmia i Mazury 2014-2020 stanowią przedstawiciele:

- Miasta Olsztyn,
- Miasta Elbląg,
- Miasta Ełk,
- Gmin Województwa Warmińsko-Mazurskiego,
- Konwentu Powiatów Województwa Warmińsko-Mazurskiego,
- Publicznych uczelni wyższych Województwa Warmińsko-Mazurskiego,
- Regionalnego Systemu Usług,
- Warmińsko-Mazurskiego Klubu Biznesu,
- Łoży Olsztyńskiej Business Centre Club,
- Warmińsko-Mazurskiej Izby Rzemiosła i Przedsiębiorczości,
- Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie,
- Warmińsko-Mazurskiej Agencja Energetyczna w Olsztynie,
- Izby Gospodarczej Ciepłownictwo Polskie,
- PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. Zakład Linii Kolejowych w Olsztynie,
- Departamentu Infrastruktury i Geodezji Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego,
- Warmińsko-Mazurskiej Regionalnej Organizacji Turystycznej,
- Rady Organizacji Pozarządowych Województwa Warmińsko – Mazurskiego,
- Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie,

- Departamentu Europejskiego Funduszu Społecznego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego,
  - Departamentu Zarządzania Programami Rozwoju Regionalnego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego,
  - Departamentu Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego.
3. Skład Forum Partnerskiego Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury 2014-2020 stanowią przedstawiciele:
- Komenda Wojewódzka Policji w Olsztynie,
  - Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
  - Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej,
  - Ministerstwo Rozwoju Regionalnego (Departament Koordynacji Programów Regionalnych i Cyfryzacji),
  - Okręgowy Inspektorat Służby Więziennej w Gdańsku,
  - Okręgowy Inspektorat Służby Więziennej w Olsztynie,
  - Polska Izba Firm Szkoleniowych w Warszawie,
  - Polska Rada Organizacji Młodzieżowych w Warszawie,
  - Prokuratura Okręgowa w Olsztynie,
  - Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Olsztynie,
  - Stowarzyszenie Powiatów, Miast i Gmin EGO Kraina Bociana,
  - Warmińsko-Mazurski Wojewódzki Inspektor Transportu Drogowego,
  - Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Olsztynie,
  - Związek Stowarzyszeń Polska Zielona Sieć,
  - Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi,
  - Elbląska Izba Gospodarcza- Oddział Regionalnej Izby Gospodarczej Pomorza w Elblągu,
  - Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Giżycku,
  - Wojewódzki Inspektorat Transportu Drogowego w Olsztynie,
  - IN FINI Maciej Łapiński,
  - Zespół Opieki Zdrowotnej w Nidzicy,
  - Olsztyński Park Naukowo Technologiczny,
  - Związek Gmin „Barcja”,
  - Gmina Miejska Kętrzyn,
  - Federacja Organizacji Socjalnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego FOS,
  - Instytut Rozrodu Zwierząt i Badań Żywności PAN w Olsztynie,
  - Warmińsko-Mazurska Wojewódzka Komenda OHP w Olsztynie,
  - Międzynarodowe Centrum Żeglarstwa i Turystyki Wodnej Sp.z o.o.
  - Centrum Szkolenia Straży Granicznej im. Żołnierzy Korpusu Ochrony Pogranicza,
  - Spółdzielnia Mieszkaniowa „Pojezierze” w Olsztynie,

- MEN Departament Funduszy Strukturalnych,
- Warmińsko-Mazurski Urząd Wojewódzki Wydział Certyfikacji i Funduszy Europejskich ,
- Spółdzielnia Mieszkaniowa „Zakrzewo” w Elblągu,
- Demuth Alfa Sp.z o.o. Ostróda SKA,
- Elbląska Spółdzielnia Mieszkaniowa "Sielanka" w Elblągu ,
- Polski Związek Funduszy Pożyczkowych w Kielcach
- Elbląskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp.z o.o.,
- Forum Lokalnych Grup Działania Warmii i Mazur; Lokalna Grupa Działania Stowarzyszenie "Południowa Warmia"; Lokalna Grupa Rybacka Pojezierze Olsztyńskie,
- Lokalna Grupa Działania "Mazurskie Morze",
- Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów,
- Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie,
- Gmina Mikołajki,
- Urząd Miejski w Nowym Mieście Lubawskim ,
- Stowarzyszenie Lokalna Grupa Rybacka "Wielkie Jeziora Mazurskie" Węgorzewo ,
- Związek Stowarzyszeń Polska Zielona Sieć; Stowarzyszenie Mężczyzn z Chorobami Prostaty "Gladiator" w Olsztynie,
- Centrum Doradztwa Europejskiego i Finansowego Olsztyn,
- Warmińsko-Mazurska Izba Rolnicza,
- Warmińsko-Mazurskie Biuro Planowania Przestrzennego Olsztyn,
- Warmińsko-Mazurski Zakład Doskonalenia Zawodowego W Olsztynie
- Elbląski Park Technologiczny,
- Areszt Śledczy w Giżycku,
- Urząd Miejski w Pisz,
- Stowarzyszenie "Dobry Samorząd Miast i Gmin Olsztyńskich",
- Stowarzyszenie Olsztyński Obszar Aglomeracyjny,
- Powiat Gołdapski,
- OPERAT Agnieszka Krasuska,
- Ministerstwo Zdrowia,
- Zakłady Produkcyjno-Usługowe "Prawda" Sp. z o.o. w Olecku,
- Warmińsko-Mazurski Związek Rewizyjny Spółdzielni Mieszkaniowych,
- Polski Związek Łowiecki Zarząd Okręgowy w Olsztynie,
- Olsztyńska Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania im. Prof. T. Kotarbińskiego w Olsztynie,
- Spółdzielnia Mieszkaniowa "Jedność" w Ostródzie,
- Zespół Małych Elektrowni Wodnych Rzeki Dajna Bożena Iwaniuk,
- Elbląski Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Pozarządowych.

ZAŁĄCZNIKI (wprowadzone do elektronicznego systemu wymiany danych jako oddzielne pliki):

1. Projekt raportu z ewaluacji *ex ante* wraz ze streszczeniem.
2. Informacja o stanie spełnienia obowiązujących warunków wstępnych (*ex ante*) dla Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020;